N. 468

Nº 28

455

99

Santa Cruz

[illegible] de Alonso Perez

Año de [illegible]

[illegible]

R. 46

L. 31. ad leg. ff. de administr. = si quis quos non poterit manumittere legavit ut manumitterent, nec legatum nec libertas valet.

L. 32 ut a quo testamento sine die vel ad diem adscribunt [illegible] addito [illegible] prosterne.

L. 4. preter nec [illegible] nec specialis videtur ipsa se de [illegible]

L. 18 ad reg. iuris = pupillo nec velle nec nolle in ea aetate nisi ad posit [illegible] cedit [illegible] animi iudicio [illegible] aut [illegible] necesse est.

L. 3. [illegible] donare [illegible] valetudinis causa [illegible] propinque mortis [illegible] vel [illegible] navigationis [illegible] [illegible] crudelitate [illegible] aut [illegible]

L. 4. [illegible] incidit [illegible]

L. 5. aut grave fer[illegible].

L. 6. [illegible] instans [illegible]

L. 7. [illegible] mortis causa donationis [illegible] donationes [illegible] donare [illegible]

[illegible]

L. 2 [illegible] emptio [illegible] vendere [illegible]

[illegible] emptio [illegible]

[illegible] nocentes [illegible] innocentes [illegible]

[illegible] L. [illegible]

Legatum dicitur dat. civi, sibi imperativum relict. legitimo lo
Relinquitur bet

Antiquitate quo insignito stemmate quoque de

calato omnia
Senex tavi. de Bergdtrashe

Actio realis formula adnebat hodie a broganze.

Actio ingenua e quaquis Agit Luzeoquici obligamze ea dtaur Lona
lessio ad hoc ut dat Sfamis Aliquid

Actio Heritrana

De Legator. et fideicom. celebri difficili nimisq. diffusa, et inter Celebriores nri. Iuris mat(eri)as. utillim(a), re ffecta tractat. me thodica disput. in qua sin gula capita in certas se des distributa, et quae se lectiora sunt brevi, et fa cili stilo enarrantur quo facilius ipsius scia. et vera intellig. percipi possint

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

Mundum perpetuo declinat et aliquando huc quandoque illuc per
singulos fere annos aberrent nichilominus tamen ad Omnium et-
ludum solum perpetuo labantes ita nos grandis tractatus agredientes quam
illum similiti ordine eorum antecessoribus nostris ne a recta via abe
rremus et propositi nobis finis attingere possimus insudaturi sumus
ipsius tam tractatus campus qui fertilissimus deliciosissimus atque fructuo-
sissimus simul nobis proponit Tribonianus subtilitate et utilitate
plenas sciunt questiones in quarum indagatione et resolutione studere
nos oportet ni elatione et plus sed educatione Italis melius
adiiciamus ut noster Aloysianus Philosophus consulebat pro viribus
ipsius nostrarum tenuitate venia pace vestra Clarissimi Au
ditores vastum huiusce tractatus pelagus tranavimus et
methodica serie precipua capita restringemus ut legatorum
denominatio diuisio natura et definitio et tandem
ipsorum cum fideicommissis exequatio percipi possint et complecti.

De Legatorum Denominatione et Origine

Caput 1um =

1. Triboniani Series in rubrica nostri tituli prescripta illuc expostu-
labat ut prius de legatis post deinde de fideicommissis disputemus
nos autem ut disputationis occasio dederit permixtim agemus
Ceterum ut perfectius facilius que ipsorum legatorum naturam cog
noscere possimus prius operepretium duximus aliqua circa
ipsorum denominationem et originem premonere et quamuis plures
Ex interpretibus a verbo legare quod nichil aliud significat quam

Legere sive seu seligere Legata dicta fuisse arbitrentur Vido·
Cent. Barro lib 4. de lingua latina Petrus Greg. lib 32 Syntagmat.
cap 34 in proo Bonell. lib 8 comment. cap 1 et in rubrica Cod. ne quis titulis
n° 1 Petrus Fab. lib 3 semestrium cap 24 Rickard. ad nig. tit 3 cap 1 an 12
cum segg. Valencia lib 3 illustrium subh. t. cap 1 n° 7 ex ea nimirum ratione quoque
legare nihil aliud quam existimant quam cum delectu idest cum animi
deliberatione et electione aliquid proiniecto(?) [illegible] amandare seu
ablegare. et in aliquis [illegible] transferre, ut erudite notat
Bonell. d. cap 1 ex eaque ratione etiam illi qui a municipio Civitate et
republica cum mandatis mitti solent Legati dicuntur l. sanctum 8
ff de rer. d. l. legati 8 ff ex qua causa maiores l. si sensisse de lega
tis 3 l. nona hac 24 § legati ff de iudiciis l. tutor 35 in fine ff de
here[de] instituendo(?) l. 1a et 2a cum aliis ff de legationibus et ideo etiam appellan
tur quoque ut publice mittantur [illegible] ut seri
bit Varro lib 5 de lingua lat. et observant supremi laudati scrip
tores = nihilominus tamen Legata proprie et rigorose loquendo
ablegare quod a lege dicta fuit denominata fuisse Certius existi
mo si credimus Ulpiano Iurisconsulto fragmentorum tit 24 in pro in
illis verbis Legatum est quod legis modo idest imperative testamento
relinquitur quod idest ac dispositum verbis directis et imperativis ut
exponit Jacob. Cuiac. ibidem in notis et docet Constant. Imp.
in l. quoque in dignum 15 C de testam tit hanc denominatum amplectuntur
Subtili Faber de erroribus pracmaticorum decad. 44 errore 7 n° 3.
cum segg. Gedites(?) in l. Verbis Legis 120 ff de V. S. Osualdo [illegible] libb. 8
commentariorum Bonelli cap 1 litt. Q. et licet non [illegible] ex eo quod legata
a lege dicantur abbo legare quod seligere seu eligere significat primitivi de
nominatum desumpsisse ex ea nimirum ratione quoque lex cum abdelectu et

et dictus appellatus fuit, cum ea que in tabula sunt decernenda se lizant et amplectantur ut docuit Cicero lib. 1 de legib. et observant Covarruvias lib. 1 variarum cap. 8 n. 1 et Valencia d. cap. 1 n. 7 verum tamen licet quod legatus ex eo appellato fuerint quod legis modo relinquantur aut ex carminum quod deliberatione aut electione, pro imperio ac testatoris emanantis aut ablegantis, ceteri alii ut posse potiri transfundant in quo toto si sint doctores diversi in suis sententiis, et alii aliqui possit existimare mihi tamen magni ponderis et utilitatis visa fuit huius denominationis indagatio et validitatis substantie que legatorum ex eo quod ab ablegare prout le-gis modo relinquere significat denominentur processisse existimo ut ex infra dicendis apparebit.

2° Tota quo difficultas in eo consistit ut expendamus et explicemus ut cur magis ab ablegare quam ab eligere sive seligere legata denominationem desumpserint quam eleganter assequutus fuisse existimo Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 44 errore 7 n. 3 et seqq. qui docet ab ablegare et a lege legata ex eo dicta fuisse quia certissimum e necessaria fuisse omnimodam legis duodecim tabularum auctoritatem que cuivis Romano et patrifamilias potestatem tribueret de suis bonis in ultima voluntate quomodolibet disponendi ut de suo ubi heredi [illegible] exitus posset obtinere et in quo si [illegible] disposition sufficiebat sola ea necessario desiderabatur in qua de familia sua et de tutela filiorum suorum legabat id e ita ut legem faceret disponebat quod neque ipsa lex alia ratione assequi fuisse videtur ut morte testantis non intercideret ipsius dispositio nisi dispositionem ipsi legem faceret et legis auctoritatem approbatio-ditio tribueret cum in republica nihil sit immortale preter legem in qua sola non moritur etiam legislatore decedente quod non tam

ey qui rogauit habet legislatorem quam populus ipsum qui nunquam emo-
rit. Nedum qui antea fuerat licet oes individui incole autheimode
fierent existimati. Ut docet Vultus in l. proponebatur ff de iudiciis
qui concordat textus in l. sicut § in decurionibus ff quod cuiusque Universita-
tis nomine ex qua ratione illud infert ad absque post autoritatem civitatis
Romani legeconcesserunt ut quoquomodo vellent possent de suis rebus
disponere in firmitatem fideicomissa fuisse neque ad legis potestatem
pertinuisse ut expresse docet Ulpianus fragment. d. t. 24 in pro lingue
Certissimum e testantium voluntates ex electu et delectu atque
determinata voluntate enbersuenisse et nichilominus ex
ea ratione infirma fierunt quia ri legis modo. Et verbis impera-
tivis relinquebantur sed precativis et consequenter omnimodo a
voluntate eorum qui rogabantur dependebant nemo quippe
invitus restituere cogebatur fideicomissario id de quo roga-
tus fuerat restituendo ideo que fideicomissa appellabantur
eo quod nullo iuris vinculo sed pudore tantum heredum detinebantur
ut docet Imperator in pro in t. de fideicomissa
hereditat. sicut enim in contractibus inter vivos precarius rogatus
se induit obligatione ut probat textus in l. 1 et totum titulum
de precario l. 2 ff de precario ubi nunc accepto tributum
talionis heres ad fideicomissi prestationem quomodo non obligatur commendat de quo
ut probat textus in l. fideicomissa § si ita quis 2 ff de leg. 3 quod qui rogat po-
testati alterius rem committit quia autem in alterius qui prestaturus aut solu-
turus e voluntatem et liberum arbitrium confert non censetur obligatio sibi
venditio ff de contrahenda empt. l. in venditor 13 C eodem l. sub hac condit.
8 ff de ob. et act. l. stipulatio 17 l. centesimus 46 § fin. ff de verborum obli.
l. senatus 43 § legatum 3 ff de leg. 1 l. 1 ff de leg. 2 l. fideicomissa 11 § quamquam

ff de leg. 3° l. … ut fidem testatoris facere … satis
in § 1 in pr. ff de auctoritate tutorum l. illud 25 cod. t. l. 1 § haec autem
cuncta … Hieronym. … ff depositi l. 1 in pr. ff de pactis ideo
paulatim fideicommissorum iura admitti ceperunt et primus quidem divus
Augustus memorabile prodidit bonae fidei exemplum qui …
Lucii Lentuli fideicommissa et postea cives eius auctoritatem sequuti fidei
commissa solvere ceperunt ut refert Iust. in pr. inst. de codic. pau
latim quae tanta potestas tributa fuit testantium dispositioni licet
fideicommissariis ut praetor proprius crearetur qui de fideicommissis ius
diceret quoque praetor fideicommissarius fuit appellatus ut testatur
Iustinian. in pr. inst. de fideicommissariis hereditat. et § …
divus Claudius duos praetores dictat qui de fideicommissis iudi
carent licet divus Titus postea unum detraxerit ut testatur Pompo
nius in l. 2 § … deinde 82 versi post deinde ff de origine
iuris huius praetoris fideicommissarii meminerunt … in l. si
decreto 2 C. qui potiores in pign. hab. l. quanti 78 § cum vir
6° ff de leg. 3 l. … 92 ff de conditionib. et demonstrat. l. …
… 4 in … ff qq ad libertatem proclamare non li
cet fideicommissarii nulla auctoritate a lege … ta
bularum … licet ea testatores cum delectu et ex
animi deliberata destinat. relinquerent quorum legis verbo
non disponebant legata vero semper et a primis legis tem
poribus plenam auctoritatem obtinuerunt ex praedicta ab
… tradita ratione quia a testatoribus legis modo et verbis impera
tivis relinquebant et consequenter satis manifeste dispositis
legata non a delectu suae elect. et animi destinat. origine
desumpserunt

de iure ppere qd non sufficiebat ut firmitatem possent obtine
re. sed a verbo legare vel a lege denominata fuisse

Ex quo ps textu in legati plenam praebuit auctoritate ut sufficienter demonstrat
et exponit Antonius fab. supraccitato loco.

B Ex cuius dicti licet breviter exposita
et proposita ut clarius elucescat incuntanter existimo legata nuncu
pationem legis substinuerit. Et quoniam a lege denominarentur nullo modo po
tuisse effectum sortiri licet morientes de suis rebus ex debitu et animi
praemeditata deliberatione disponerent. Qua doctrina ut perfectius per
cipiatis supponendum e legata licet testamento relinquantur nullatenus
posse effectum sortiri nisi tunc demum quando testator iam decessisset
ut manifeste demonstrat Justinianus in § legatum 1 inst. de leg. et qua
tenus docet legatum esse donationem a defuncto relictam et ab herede
praestandam ex quo provenit quod licet testamentum conveniente fiat tamen
non posse prius confirmari quam testator mortuus sit unde dicitur testa
mentum a morte testatoris effectum suscipere ut docet textus in l. sig
num § 9 § ibi et mortis testatoris vires effectum habeat ff. de hered.
inst. quod donavit ubi Justinianus in § in extraneis ubi mortis vero
testatoris vires effectum habeat inst. de hered. qualitat. et diff. quae
reperit illud Pauli ad Hebreos cap. 9 ut testamentum valeat necesse
intervenire mortem testatoris et illud quod communiter tractatur de ambu
latoria esse et revocabile testatoris testatoris voluntatem usque ad
mortem l. quod si iterum ff. de adimen. leg. l. cum sic status 32 §
poenitentia ff. de donationibus inter virum et uxorem nec sola testatoris mors
sufficit ut legata confirmentur sed simul necessaria est hereditatis aditio
sine qua nec libertates nec legata possunt effectum obtinere ex l.
si nemo ff. de testament. tutela et ut aditio possit intercedere
necessario desideratur ut prius delata sit ut docent textus in l.

Si quis extraneus 22 ff. de acquirenda hereditate L. nominum 27 L. quandiu 79 circa finem ff. eodem L. puberem C. de iure deliberandi ideoque illa dicitur hereditas delata quam adeundo potest heres institutus consequi L. delata 151 ff. de V. S. Ut autem deferatur et acquiri possit necessarium est quod testator iam decesserit Si heres pure institutus proponitur Si vero sub conditione institutus desideratur simul conditionis implementum ut docent omnes [illegible] qui in pro et in L. nominum 77 ff. de acquirend. heredit. L. ei qui 13 cum aliis ff. de conditionibus institutionum praeterea licet ex causa legati dominium recta via a morte testatoris in legatarium transferatur et fructus rei legatae consequi possit ex L. a Titio 64 de furtis L. legatum 80 de leg. 2 L. cum servus 29 § ff. de legatis 1 ad talem acquisitionem et fructuum consecutionem desideratur agnitio legati ut pronuntiat textus in d. L. legatum 80 ff. de leget 2 et in L. si tibi 86 § cum servus 2 de leg. L. 99 ita constituissi iura iuris strictiora et subtiliora consulamus veritate quae et verae naturae perpendere velimus de cludendus legatarius testamento scripti nullo modo potuisse firmitatem obtinere quandoquidem certissimum est ex supradictis testatoris dispositionem et eius implementum ad id tempus referri quo ipse iam defunctus reperiebatur et prout ipsa testamenti definitio de qua [illegible] Modestinus in L. 1 ubi notarum scriptores ff. qui testamenta facere possunt quatenus docet testamentum esse voluntatis nostrae iustam sententiam de eo quod quis post mortem suam fieri velit dispositio namque ad tale tempus relata nullius roboris est et auctoritatis quia testator statim a tempore mortis facultatum suarum dominium amittit et nullius iuris bonis suis ut pronuntiat textus in L. 1 [illegible] ff. de regulis iuris [illegible] L. licet 3 in princ. ff. de [illegible] L. de [illegible] qui 13 § quaesitum ff. [illegible] L. si tibi homo 13 § si servus

hereditarium ff ad l. aquil. l. cui qui in provincia 41 ff de reb. creditis
l. si servus omnium 183 § servus captus ff de stipulat. servorum l. stitio 15
§ 1 ff de leg. 2° elegans text. in l. si ego 9 § ex re ff de iure dotium dispo
sitio quae ad illud tempus relata in quo dominium transfundere desider
transferri decrevit non sufficiens ut dominium transferatur quamvis interim
potentia habilis sit suspensa ut quat tex. in l. Stichus 20 ff de manu
missis testam. l. si interim 11 § si uxor 9 ff de donatio. inter vir. l. [illegible]
sponsus 4 C de donat. ante nuptias d. l. cum qui 41 verb. quas vero
in illis verbis non si tibi dederim nummos et ego stichum credas de
inde mortuo me ignorans dederis accipientis non fieri ff de reb. cre
ditis d. l. si ego 9 § si vero ibi et vereor ne non possint in dominio cuius ef
ci cui data sunt quia post mortem incipiat dominium discedere ab eo qui dedit
ff de iure dotium observat Afflictus in l. illarum statuto 22 verb. petere ff
de hered. inst. Cuiac. tractatu 5 ad Africanum in d. l. servus 41 ff de reb.
creditis Antonius Fab. lib. 8 coniecturarum cap. 9 et lib. 14 cap. 20 in pro et de
errorib. decade 44 errore 7 n° 3 cum sequentib. Amaya lib. 1 observat.
cap. 4 n° 35 plures refert Ant. Richard. in pro iniet. [illegible] n° e permissum
valere testamentum n° 42 cum tribus sequentib. Cum igitur ex omnium iuris regulis
4 vigore quae considerato dispositio testatoris dominium quae translatio ex
causa legati non posset effectum sortiri ut notant supra laudati scrip
tores et ex aliorum sent. et Fran. Amaya dcp. 4 n° 35 in illis ver
translatio quippe dominium necessario requirit personam a qua in alium trans
feratur at testator post mortem dominium amisit atque adeo attento
iuris rigore nisi lege permittente fieri non potuit ut post mortem mea dispo
sitio effectum sortiatur eo tempore quo neque voluntatem habeam neque
potestatem ad dominium transferendum necessaria fuit legis ipsius auctoritas
ut legata firmitatem et complementum obtinerent licet contraria sent. Mor
tius ab emerito sane amplectatur Ugolinell. in rubrica C de
hered. inst. n° 9 docens testantis dispositione legis duodecim tabula

Vij auctoritate et confirmat ne indigere sed sufficere solius gentis auctori
tate ut dominium ex defuncti haeredis possit transferri. Ex ea argumenta qui
dem sed tempro probabili ratione quod dispositio defuncti intempus inhabile
non confert propterea quod tempore testamenti conficiendi vere dominus ex
titit et destinato voluntas quae ex pleno haeredis intestam.to
patefacta sufficit ut vice obtineat traditionis et consequenter voluntas
quod ex pleno haeredis intestam.to patefacta quoque licet ad dispositionis vali
ditatis et dominij translatis concurrat dominium in persona transmitte
re volentis illo tempore quo disponit et simul destinatio volun
tatis legitime patefacta, ut in ipsis dominij transferat si tamen translac
tio differatur ut post mortem disponentis sortiatur effectum certum certius quod
dominij translatis non posse effectum obtinere quasi intempus inhabile
collata disposit. ita probant expresse textus in l. d. legius 41 ff. de leg. 3.
l. stego 9 § si res ff. de fundo dotis l. stichus 13 ff. de manum. testam.to
l. si interim 11 § si tamen § si vero ff. de notatio l. cum l. ff. de sponsalibus C. de
notatio l. ante nuptias conducunt elegans textus in l. si ex filiis l. 3 § 10 si
quis c. co ff. de donationibus et in l. fundi 33 § adquirenda possessione et
in l. si quidem 8 C. de obligat. et act. in quo olim manifeste docemur
destinatione et voluntate illius qui vere dominus exstitit nullatenus suffi
cere ut ex disposit. legitime dispositu possit post ipsius mortem in
alium dominij transferri. Ex quo magis est non sufficit destina
tio quod voluntas legitime disposita ut ex ipsa post mortem
disponentis obligatio efficax proficiscatur. nisi a lege in favorem a
bilis [illegible] suadeat ut ex natura actus debeat voluntas s.
adimpleri licet simul cum destinat. et voluntate traditio ex
ca contractus tempore ausi intercesserat dummodo dominij translac
tio differatur talis ut post mortem defuncti effectum sortiatura ut do
cent consultis in d. l. cum 41 ff. de leg. 3 et in d. l. si ego 9 ff. de
fundo dotis quos erudite exponit Amaya sup. citato loco ubi donelli [illegible]

cito

Nullo modo sustineri potest

Regularis quia ... omnibus sunt verior quantum

quam amplectantur Doctores laudati S. n° 3 et sequentibus Valencia tomo 3

toto iuris illustris sub tit. de adquirendo hereditate cap. 1 n° 3 ... qui

omni faventis testantis dispositum et legatorum ... iuris

... Regulis repugnare ... que animadversionem nullatenus

... potuisse firmitatem obtinere. nisi toto legis duode

... tabul. ... defunctis ... authoritatem prestiterit et

... dispositum legis modo amplectendo et quasi legi ... de

... impertiendo potestatem ... lex ut quidquid legitime

et ut dignum est disponeret testator legis authoritatem haberet et

quatenus ad firmitatem ... lex esset ut expresse docet textus

in authent. ... ibi disponat ... unusquisque

que super suis ut dignum est et sit lex eius voluntas ...

... legasset quisque ... qui ...

... in § 1 ... ad ... princip. in tit. cod. ...

l. C. de sacrosanctis ecclesiis ... legis l. 20 ...

... l. 30 eod. t°. quae quidem auctoritas non ...

... cuilibet ... legis modo. id est ...

... et imperativus ... a lege fuit atributa)

... legata ... authoritatem ...

... docet ... et ...

... relectione ad ... legis l. 20 ... et ... sub.

in Iurisprudentia tit. 2 ... et 2. et ... praemia

... decade 44 errores n° 3 et sequenti ...

... formulas ... legis duodecim tabularum quae ...

... decessit sequentis ubi ... est ...

legandae ... nihil aliud significat quam ...

qui modo disponit hordinare Ut explicat Ulp. supra cit. ubi Lau sed
Ut docet Imperator Justinianus in d. authent. de nuptiis § Deinde sic qd
Legem facere quoniam quatenus ad effectum spectat eandem uim et fir
mitatem obtinet testatoris legitima dispositio quam obtinet Lex
ex ratione constituta. cum igitur legata ea quam sup. diximus firmitatem
et auctoritatem obtineant quam nullo modo possent sortiri ex
alio capite quam ex eo qd duodecim tabularum Lex potestatem con
cessit testatoribus ut quoquo modo uellent ponere de suis rebus dis
poneredum tamen Legis modo Juditio ordinarent. Naturale ac re
liquamus a Nobis Legere desumpta finisse quatenus aliquid Legis
modo disponere significat non uero quatenus seligere, et
cum voluntate eligere presefert.

n.º 6 Sed fortassis difficultatem aliquam
Nequis subtiliter quomodo potuit Legis authoritate confirmare
Legata et defunctorum dispositiones taliter ut hereditariarum re
rum dominium ad heredes et Legatarios transmitteret ab ipso
mortis instanti sola hereditatis adit. et Legatorum agni
tione ex leg. heres quandoque ff de adquirend. heredit. Legem
Sequens 3 6 31 ff de leg. 1. l. legatum 6 ff de leg. 2. l. a Titio 64
ff de furtis cum certum sit tali dispositioni complementum atque
dominii translationem ad tempus inhabile referri ad illud
Scilicet quo testator seu defunctus supponimus et cum a
testatore a mortis instanti dominium amisisse certum
est et sequenti in trauenit dominium transmissionis
tempore apud personam quam desiderat transferri et eo
tempore quo Lex testamentum comprobat et effectum dis
positioni operatur qd impossibile in dictis materiaedita
sup. n.º 2 in sequenti Ceterum huic dificultati respon
detur ex subtili Ant. Fab. doctrina quasi per

Vindic supra N° 2°. Suposita lex duodecim tabula 7
Vizque facultatis decesit testatoris. Et legi m.
et Imperatoriae testatores desuisse facultatis
Cui generepotent illud decernit ut quicquid ordineret lex esset
Aquesto denique cp 2° quae facta e Veritatis quam legislator
Aequitatibus consuit legi semper videt. Scd illegitime regant duo
Lata ita similiter dispositio legi modo ordinata servati sicut
testatori qui ipsis factam sequi fecit mortuus sit quiquid ...
Lex subtilis et speciosa quoniam ab ... ...
Dei fideicomiss ... legi auctoritas qui pre
... difficultatis providendi defuncti personam quaerere
Et animadversa Veritate tam defecit quasi adhuc semper in
res humanas esset usque ad domini translationem haec retinet
Et servat si in Veritate inspecta saltem ... quae quatenus
ad ... ... ipsa Veritas operati fictio
... cum Iuris Caturtummodo que in iure ... non
Veritas illa quae ex facto degenerent suplere potest ut docent Iuris
in l. in bello 12 § capti ff. de cap. et post limi reuer. l. 3
l. Et § Verarius et § In ammittenda l. quemadmodum
l. possessio 49 l. cum heredes 25 in pri ff. de adquir. poses.
l. denique 19 ff. ex qb causis maiores l. si is qui pro emptore
15 in fine principii ff. de usucap. l. ... 35 in pri. et § ult.
Cu. leg. sequenti l. hereditas 61 ff. de adq. ... domi. l. si ex
re 18 tunc lege Ususfructus ff. de sepulat legu. ...
Sequent Bonell. Osuald. ... Gifanius Duaren ...
Iac. ... Fry et alij ... a Valencia t° 3 tract. 1 cp 2°
...et precepue n° 13, Veritate ergo inspecta testatore mortuo
Universa bona hereditaria nullius in bonis esse vere

Et naturaliter loquendo. Nullam subsistit persona cuiusque do-
minium posit residere ex d. § 1 Vend. ff. autem ff de R. D. l.
denique 13 § quintum ff qd vi aut clam l. liber homo 128
servus hereditarius ff ad l. aqui l. trez 25 § si re ff de li-
re dotis l. cui qui 45 ff de reb. cred. l. si servus 18 § servus
captor ff de stipulat. servor. l. si tertio 55 § 1 ff de leg. 2º l.
1 § scaevola ff si is qui testam. liber esse iussus e l. 3 ff de
peculio ac proinde tanquam res nullius et ut bona vacantia si
principia iuris gentium intueamur ergo patere necessarie erat
a morte testatoris tantum ut primo occupanti cederent et
adquirerentur iuxta decisiones tirns in l. qd enim 3 ff de acq.
quirend. rer. dom. l. 1ª ff pro derelicto et ubi publicae uti-
litatis atque necessitatis ratione cogentibus legis authoribus Co.
gentibus ex sent. iurisconsultorum quos fictionis authores agnos-
cit Senec. lib. 6 de beneficiis cap. 2do cumulus ille bonorum qui
post mortem alicuius remanet in quo iura et actiones om-
nes tam activae quam passivae et res simul omnes tam corpora-
les quam incorporales mobiles aut immobiles continentur in
dicunt quemadmodum contingit in aliis iuris speciebus in
qq ex iusta et necessaria ratione fictiones contra veritatem
admittuntur ex l. contractus 34 ff de oblig. et act. l.
Actio 16 l. in omnibus 18 ff de capt. et aliis pluribus quas congessit
qui et observat Valencia t. 1 cons. 4. 3 cap. 1 totum in u-
ni corpus universale defuncti iura colligit et simul quan-
dam personam fictam et imaginariam admisit in quam praedicta uni-
versa res et actiones a morte testatoris illico transfunderent
in qua hereditatem vocavit effecitque. Ut tali persona uni-
versum ius defuncti succederet et intellectu arcto ipsi abs-
que

abstracta et separata, unis tam intellectus haberet ex l.
hereditas 50 ff de petitione hereditatis cui sonat tex in l.
3 § 1 et 2° ff de bonorum posses. l. hereditati 119 l. pecuniae 178
§ 1 l. bonorum 208 de V. S. facti ad defuncti locum subtineret et
utrorumque qui defuncti fuerunt dominium ex ipso mortis instanti
in se reciperet et transfunderet, et quasi nunquam interrup
tum continuaret retineret que eodem modo. ac si dominus
adhuc in rebus humanis esset ita probant tex in l. mobilem aliud
14 de V. S. l. hereditas 62 de Reg. l. l. non minus 31 § here
ditarius ff de hered. inst. l. liber homo 13 § seruus heredita
rius ff ad leg. Aquil. l. si ante additum 14 ff de interrogat. in
iure faciendis l. legatum 116 § seruo ff de legat. 1 l. heredi
tas 34 de adquir. V dom. l. si quis 55 § 1 ff de l. 2 l. si ijs
qui pro emptore. 15 in fine principij iuncta l. here et here
ditas 22 de usucap. l. mortuo 22 ff de fideius. l. cum
hereditas 9 C. de pacti l. nouatio ff de nouationibus in pro
posito enim contra ueritatem fictio introducta fuit et admissa
quidem regulis animaduersis certissimum sane est nul
lum in bonis iura hereditaria ante additum extitisse
d. fict. admissa defunctus ut pote in persona heredita
tis representatur semper in rebus humanis esse creditur et
fingitur et hac ratione dominium rerum hereditariarum in here
ditate ipsa substinetur. nunquam interceptum aut uacans cons
tituatur illo medio tempore quo inter testamentum et additum
hereditati legati que aquisitio intercessit, quin potius ad ipsos
heredes seu legatarios qui proportione hereditatem adierunt et le

gatum agnoverint statim a morte testatoris transfunditur et

quaesit. continuatis vt probant textus in l. 5. heres 27 l. heres 99 § 4

ff de adq. hered. l. si ea re 18 § quaesitum 4 de stipulat. seru.

ff. l. omnis 138 l. omnia 193 ff. de reg. iur. authentica de iure

iurando a moriente praestito in princ. glos. donat. textus in l. 1ª

tit. 3 partita 6 et in eas obseruat Greg. Lopez glo. 2. l. cum sex

aur. 3991 ff. de leg. 1 l. legatum 80 ff. leg. 2º l. a filio 64 de fur

tis. Adducunt textus in l. 1ª § scaeuola ff. si is qui testamento liber esse

iussus fuit et in l. cum heredes 10 ff. de adq. possess. observant et plu

ra de hereditatis fictione et ipsius necessitate et vtilitate Ge

ntium communiter DD. in d. l. heres quandoque 54 ff. de adq. herend.

Vuit communiter DD. in d. l. heres...

hereditate Jacob. Cui. lib. 5 quaestionum Pap. in d. l. heredi

tas 50 ff. de petit. hereditatis et in d. l. cum hereditas & C. de ego

lectis fran. Duarenus ad titulum de adq. hered. cap. 6 Anto

per lib. 8 coniectura cap. 19 et de erroribus pragmaticorum decade

27 errore 1º nº 6 cum sequentibus et in iurisprudent. ad tit. 2 pro

5 illat. 3 et in rationalia ad l. pretii 3 ad § hec vltima ff. de neg. gest.

gest. et in rationali ad d. l. hereditas 50 ff. de petit. heredit.

Bonell. lib. 6 comment. cap. 2 et ibidem Osuald. in notis Richard.

ad tit. de adq. hered. cap. 2º, a fisio plures laudat, eruditè

plane quaestionem hereditatis fictionis complexus fuit Antecessor

Noster Vallentin. lib. 1 illustrium tit. 3 cap. 2 per totum et tomo

3 tit. 1 c. 1 et 2º. Ex praedictis satis manifeste depromitur quod

8 Cui inspecta veritate et rigorosis regulis animaduertisse

tantum dispositio in tempus inhabile conferatur quandoquidem

de certo dominii translationem ad id tempus referri quo iam

testator illud amiserat amittit siquidem ipso momento mortis tes

tantis, dominium autem transferre post mortem hereditatis dela

tionem et aditam, legatorum agnitionem, ut supra latius animad

uertimus

adinvia hereditati hereditatis fict.ta hic inhabilitas et impe
diem ta dicta supra expensa penitus veniguent quoq defunto testatore
in iura
universa que tempore mortis testatoris habebat in hereditati
be servatorr et substinentes exq in ipsa hereditate defuncti
personal
quasi semper viveret et in rebus humanis existeret represen
tati et sequentes nullo temporis instanti dominy interrup
ty fuisse creditos, Ut gsidrarunt sup laudati DD. et inprim
pei eruditè noster Valentia d. c 2.o n.o 6 cuius Ubu. quo
niam Unniuerse ss et sup.a d pra fulciunt transcribere lebuit
ita q fatr. hic ipsi maxi Ut civilis legis lator ob iam iret
Eummullis illis bonorum qui post mortem alicuius remanet in
quo act.e et oblegat.s tam activis quam passivis et res mobiles
et immobiles continens in unum corpus collegit et simul perso
nam quandam fictam et imaginariam introduxit que in omne sui
defuncti succederet et intellectu cere epsis abstracta et non
sensu sed mente percepta representaret defunctum eiusque locum
obtineret et ibi ut verum om que defuncti fuerant dominij
ex mortis instanti nunquam interruptum continuaret perinde
ac si ipsius hereditati persona defunctus adhuc vivus
censeretur et res in dominio propio retineret, qua fict.e admissa
dum hereditas iacet universa iura in ipsa substinentes quasi
defunctus adhuc non decessisset. Herede autem postea quan
doque adeunte vel legatario legatum agnoscente dominium ad
ipsos transfussum a mortis instanti intelligitur, Ut docet Valen
tia d tomo 1 tit.o 3 cp 2.o n.o 5 sequenti ubi herede autem postea
quandoque adeunte et adita omne id quod hereditatis fuerat
in herede transfundatur l. 3 § Scevola ff si is qui testamento
fuit hereditatis fict pote superflua evacuata sublataque re
tro heres ab instanti mortis testatoris successisse creditur

persone quecui et dominii sine interruptione continuasse Videt

prestatur egit duarum fictionum ministerio quasi coniungit eodem mortis
instanti utriusque defuncti et heredi adeuntis persona et consequenter nul
lum vacuum vel vacans aut medium tempus stetisse videatur in quo do
minium interruptum fuisse credi posset et ob eam rationem dominium ad here
dem transfunditur seu legatarium dissimiliter vero in ceteris dispo
sitionibus inter vivos factis et sic extreme dispositis contingit in quibus
tales fictiones non admittuntur neque admitti necessarium aut licite
fuerit quoniam disponens inter vivos rem ullam effectu tradere potest
adhuc vivens dominium post mortem ipsius non potest trans
ferri ut ex pluribus iuris locis probavimus supra n.o 3 conse
quenter et consequentem non immerito asseveramus ex Ant. Fabri
sententia ergo testantium dispositiones et legata sub tunc
nequaquam legis modo relinquuntur et talis lex duodecim
tabularum ipsorum iudicia confirmat acsi lex scripta esset quo
circa licet testator vere et naturaliter decedat ex ipsius legis fic
tione adhuc vivus esse creditur ut dispositio possit effectum
sortiri et ex ipsa dominium ad heredem vel legatarium transfundi.

9. Ex qua decre
tione infertur vera expositio Pomponii Iurisconsulti in l. Verbis 120 de
V. S. quatenus docet Verbis illis legis duodecim tab. Uti quisque sue
rei legasset ita ius esto non solum contineri hereditas instituti verum
etiam legati datum similiterque tutelle vel libertatis assignandum
prehendi et ratio ex compraefertur quoniam ut docet Ulp. in l. 9
de bonis 130 ff. de V. S. testamentaria dispositio lege confirmata
duodecim scilicet tab. que hereditatis legati tutelle et libertatis
scripturam legis modo solicitam et dispositam confirmavit et vero pre
cativum fideicommissorum ut docet Ulp. fragm. t.o 24 in princ. et explicat
Cuiac. ibid. et in recitationibus ad tit. in d. l. Verbis legis 120 de
V. S. Ant. Fab. in Iurisprudentia tit.o 2 princ. 7 illat. 1 et 2.a et
de erroribus pragmaticorum decade 44 errore 5 n.o 8 quo respectu est vi
deri eiusdem Ulp. locus et sent. fragm. tit.o 19 de dominiis et adquisi

tionibus rerum

2 Adquirentur vero [legatis] nobis 15 in illis Voluntatis legatis ex duodecim tabu
larum manifeste docemur dominium legis authoritate ex[tra] legatorum adquiri
et ex hereditate ad legatarium transfundi. Vt eleganter interpretatur Ant.º Fab.
dict.º 2. pro 7 illat.º 1ª de quo latius infra. agendum nobis est quae adquisitio
ex vasta superius animaduersa procedit quia testantis dispositio directa
id est imperatiua Voluntatis patefacta legis vim et authoritatem obtinuit. Vt dicebat
Fab. [illegible] decade 43 errore 7 quae dispositio cum in legato interuenerat. Nihil
mirum quod ex eo dominium ex hereditate transferatur in fideicommissis autem cum
verbis [illegible] destitutum fuerit, cum neque legis confirmatio neque accedit neque acce
dere potuit. Cum verbis imperare est iubere [illegible] imperatiue permitte
re. Vt probat [illegible] in l. legis uirtus 7 ff. de legibus. ideo quia firmauit defuncti
dispositio quae imperatiue adeo [illegible] esset non vero illa quae Voluntatis precati
uae disposuit quia lex quae testatoris duntaxat subsequitur et confirmat Vo
luntatem imperare non potuit id quod testator tantummodo fieri precatiuis verbis ro
gauit cum imperandi potestatem habuisset praeterea neque firmare potuit le
gibus Voluntatis precatiuis dispositiones quod si confirmasset confirmatur in eum le
gis precatiuis Vltimis dispositio futura foret indignum aut etiam legis dignitate
et maiestate. alienum perspectus Vt cum senus rogaret cui potius imperare
posset et deberet. alias namque legis authoritas contempta et ratio [illegible]
[illegible] Ant. Fab. dict.º 2 pro 7 illat.º [illegible]. Ex eadem obseruat et principio supra tradito

10 Legatis scilicet legis 12 tab. authoritate confirmatus fuisse quod imperatiuis Voluntatis
et legis modo relinquebatur fideicommissum autem ex l. 12 tab. nulla authoritas
[illegible] obtinuisse quod precatiuis Voluntatis rogabat testator quod poterat iubere et impe
ratiue disponere. Vt docet [illegible] 24 fraem. in pro et non ex alio capite
prouenire existimo insignem differentiam inter legata et fideicommissa de qua supra
[illegible] antecedenti loquuti sumus illa scilicet ut ex legati causa dominium
ex hereditate ad legatarium transfundatur ipsius legis potestate. Vt probat
[illegible] 188 lege nobis 15 ex fideicommisso autem nullo modo.
[illegible] fraem. [illegible] 188 lege nobis 15 ex fideicommisso autem nullo modo.
dominium Ciuile et quoniam in fideicommissarium sine vniuersalis successio
gularis transferri potest quae proposita et differentia inter legata et fideicommissa
non solum vero fuisse tempore legis 12 tab. inquae fideicommissa nullam

authoritate obtinuerunt Verg etiam post Augusti eius tempora,
et postquam ad suum necessitate fuerunt redacta verum extremo licet alij
qui ex eis Dd. sentiant curiosius indagatio et resolutio quia subtilis
et difficilis etc. ex ipsa aliquorum iuris Interpretum expositione dependet et
inter alias que in materia legatorum et fideicommissorum tractatu agitari solent nec
quod omnino est nequaquam Iurisconsultorum responsa sparsa aut sparsim posita
inveniet ita aliquantulum ut perfecte percipiatur circa ipsius enucleationem
subsistendum nobis est. Primo igitur distinguo dominium ex causa legati etc. ex ipsius
legis 12 tabularum authoritate et ministerio in legatarium transfundi ut
expresse docet in § fuerunt Ut 12 6 in illis verbis ite legatum ex lege 12 tab.
quod idem probat Bartolus in d. l. Vbi legem 120 ff. de V. S. translatio que etc.
dominij potestate legis a morte testatoris effectum sortiri ut docent Bartolus in
l. legatum 80 ff. de leg. 2° et in l. a Titio 64 de furtis l. si pars 19 § si fun
dus inutilis in d. l. cuius eam 11 § heres ff. quadmodum servitutes amittuntur l. le
gatarius 28 § si legatum l. eos servum 33 § fructus l. servum filij 44 § legatus
et l. si ipsi homo 86 § eius servus ff. de leg. 1 l. si dominus 17 § fin. l. a Titio
34 l. quia retro 26 l. nam sicut ff. ad l. aquil. l. si fundus 105 ff. de adquir.
nis et idem vero quod ex causa legati eodem modo. Vel legati dominium ex legis po
testate in personam legatarij transfundi a morte testatoris sicut verum heredi
tarium dominium ad heredem transferri a l. legatum 80 in illis verbis legatum
ita dominium rei legatarij facit ut hereditas heredis et transiunt et etiam
Item dominium quod hereditatis fiat ad legatarium transeat nunquam factum here
dis ff. de leg. 2° cummodo hereditas adita, absque cuius aditione le
gata confirmari non possunt l. si nemo ff. de testament. tutella. At l. si ibi homo
86 § servus ff. de leg. 1° ostatur heredi verum hereditarium dominium adquirit non
ex illo tempore quo hereditas adita est sed ab ipso instanti quo testator
decessit quod heres quandoque hereditatem adierit l. in de mortis instanti ugno
usse retro fingitur propter successionem dominij continuatam et nealiquo tempore
interruptum vacans aut pro derelicto habetur existimari. Ut quattuor in
l. heres quandoque 54 et alijs pluribus adductis sup. n° 7 et legatarius

circumstantiam legatum

circa legatum quo commodo heredes iudicari docet Dn. [illegible] ad tempus
14. § in relegat. ff. de usucapion. eo hoc plus et excellentius in legato, quatenus
in ad dominij translatio respectu quod licet hereditas neque invito neque ignoranti
sibi adquiri dummodo suus heres aut necessarius non sit ff. [illegible]
tantum hereditarijs oneribus astringatur. ex l. ne temere C. de iure deliber.
quia poterat ff. ad l. [illegible] quo [illegible] semel est heres numquam
potest desinere esse heres licet ignorans hereditate adquisierit
[illegible] suis heredibus pretorij beneficij fuit indultum ex l. necessarijs
5 ff. de adquir. hered. [illegible] Papinianus ff. de minoribus
[illegible] quasi [illegible] si suis ff. de fideicommiss. libert. [illegible]
legati adquirit quo et eximi causa dominij in legatarij transferatur ut
docent Dn. [illegible] 19 § sic fundus ff. quemadmodum servitutes amit.
l. cum pater 77 § fundo ff. de leg. 2° l. maxi [illegible] 5 ff. fundus aut ff. de reb. eorum
l. si servus 108 § si ea quo ff. de leg. 1° [illegible] elegans in l. si fundus 81
§ si servus 6 ff. de leg. 1° et [illegible] alia iura hanc differentiam approbat noster Iustinianus
docet quod legatum etiam invito quod non licet hereditas non nisi
volenti adquiratur in § item l. [illegible] quas cuique adquiritur. dummodo
tamen dictam adquisitionem intelligamus revocabile esse ut docet textus
in dicta lege cum servus centesima octava § si id quod ff. de leg. 1°
non vero irrevocabile hoc namque numquam legatario queritur nisi
sit sciens et volens et [illegible] bone sensus doctrine que spendens
[illegible] intelligendum que est elegans textus et consultus in supradicta
lege ei qui decima tertia digesti de conditionibus et demonstrationibus.
[illegible] equiparatur legatarius heredi [illegible] non adquirit here
ditarij rerum dominium nisi sciens et volens ita similiter neque adquiratur illi
dominium rei legatae quin potius a se abnuere possit uti preter alios predictam
legem explicuit Antonius [illegible] lib. 8 [illegible] cap. 13 et lib. 14 cap. 1° [illegible]
rationali ad leg. et elegantes 73 [illegible] si servus ff. de [illegible] dominij namque ita
legatario queritur si illud agnoverit l. nihil interest 12 l. si [illegible] qui 31 § de
[illegible] ff. de inoff. testam. [illegible] repetimus [illegible] l. si servus filius
§ si [illegible] ff. de leg. 1° l. semi [illegible] 50 ff. de leg. 2° si non repudiaverit
aut repulerit d. l. servus filius 44 § 1 ff. de leg. 1° l. si tibi homo 86 § cum servus
[illegible] cum servus 108 § si id ff. eod. l. legatis [illegible] ff. de leg. 2° adquisitio namque

que ex legis potestate proficienti favorabilis e ipsi legatario. Et sequen
tr non effecit quominus si vult rem legatam abjicere possit, ne alioquin id
faceret invitus lex et invito beneficium deduceret adversus text. in l. invito
69 cum similibus ff. de R. Iuris. Ita docent Antonius Fab. in rationali ad tex.
in l. si et si eleganter 7 § item si servus ff. de dolo et in rationali ad d. l. 25
11 § hereditatem in d. l. 32 si partem 12 § si perfundus ff. quemad. servitutes
amittantur et in rationali ad l. si domus 17 § fin. et in l. si libere domo 13
§ fin. cum lege sequenti et in l. Titio 32 cum duabus sequentibus ff. ad l. Aquil.
et lib. 8 conjecturarum cap. 13 et lib. 4 cap. 1 et lib. 20 cap. 2 et in Iurisprud.
dentia tit. 2 pro. illat. 1 et 2a Duarenus in recitat. solemni ad
d. l. si partem 13 § si per fundum quemadmod. servitu. amittantur Cujac. lib.
32 ff. Iuliani in l. 1 § 6 de leg. 1o et in recitat. solemni ad tex. in l.
legatarius 38 § si legatum ff. eodem Donell. lib. 8 comment. cap. 18 et ibi Osuald.
litt. A. et B. Ex predicti dominus in legatarium translati quem ipsa legis vi
tum opperatur illud descendit quod sicut ignorantibus queritur etiam acquiritur
mutis surdis aut filiis fam. et per ipsorum personas parentibus item etiam
infantibus et furiosis licet predicte persone testamenti faciendi ius
non habeant, ut ex Pomponio et Marcello predictum existat in l.
filius fam. in pro. et § 1 ff. qui testamenta facere possunt, generaliter enim
verum est ex quacumque causa ignoranti queritur, etiam furioso et infanti acquiri l.
si a furioso 12 ff. de reb. creditis l. si a furioso 24 de oblig. et act.
l. 1a § item acquirimus ff. de adquirenda possess. l. cum fugiosus 39 ff. de
Iudiciis, Inde venit rejicienda Iacobi Cujac. doctrina in recitatio
nibus ad tex. in d. l. filius fam. 16 ff. qui testamenta facere possunt quem
tenent Ant. Fab. d. lib. 8 conject. cap. 19 et Osuald. d. lib. 8 comment. cap.
18 litt. A. quatenus docet neque furioso ignoranti aut aliis per
sonis rei legate dominium queri, si legatum ipsis relictum fuerit ignorantes
existant sed tantummodo personalem actionem ad legatum consequendum ad
quiri, quia certum est tantum actionem personalem, quam rem ipsam legis potestate
legatorum

Legatarij adquiri, Ut diltatur per eis a [illegible] expensa
ex d. l. si qui partis 19 § si p fundus ff quemadmodum servitutes amittantur
in illis Vbis quia manere ceperat ff quemadmodum servitutes amittantur Vn
qq [illegible] Pompon. manifeste demonstrat servitutem ipsam quae legata fuit
Legatario ignoranti adquisitam fuisse talitu Ut fundo vendito ademptio
et servitus simul cum fundo etiam Venditori ignoranti transmittatur
ut patet Cuiac. ipse lib 32 ff Juliani in d l si fundus 81 [illegible]
6 ff de leg 1º sic similiter in d l cum pater § surdo et muto ff de leg 2º.
Non legati actionem ignoranti sed rei emolumentum adquiri docet Pap.
in illis Vbis quod ignoranti emolumentum ex ttt quaesitum quae expon
dunt [illegible] et fab. Suprascitati loci emolumentum autem non in
agendi facultate consistere sed in ipsius rei legatae, docent quam ita fa
cile acquirere poterit neque Vº sic intelligi Papin potest, Ut in fidei
commisso quod a verdo legatario relictum est sola persequendi actio contineatur
tr cum legatarium ipse id restituere proponatur qd ex causa legati acce
pisset, et aperte [illegible] scribit in ipso fideicommisso contineri qd
ignoranti aut muto surdo [illegible] adquisitum fuerat sentit ipsas res ipsam
quae legata est ignoranti legatario quaesitam fuisse = Praeterea id apertius
a [illegible] Vlpiano Jurisconsulto expressum extat in § magis puto § si fundus
autem in illis Vbis [illegible] et [illegible] cum res sit pupilli nemo
dubitat ff de reb. eorum per quae [illegible] in pro d § constituit fundum minori
legatum absque praetoris decreto et authoritate repudiari non posse
cum quos probat quod legati repudiatio alienatio est ex cogitante
repudiatione legatarii pupilli fuit effecta alias neminem sola
tutoris authoritate repudiatio perfici poterat. neq ad talem repu
diationem decretum Judicis desideraret quod oratio divi Severi quae
de non alienandis minorum rebus locuta est [illegible] ad Jura et actiones
pertinet, sed tantum ad res immobiles praedia sive sint urbana sive
rustica ex l. 1 ff cod. tit. de reb. eorum et Ut [illegible] lib

& Occitarary ex l9 nerius in offirmat primum supratradita ex
pende potest Iurisconsulti Vlpian. locus velatus in l 1ª in pro et 8 iff de
usufructu acrescendo. Ubi supponit alicuius fundi usufructus duorum domi
norum communis servo legatum fuisse et utrique domino legi potestateque quesitum
dubitat quintus si alter illorum repudiet et ammitat partem sui alter ipsum
iure acrescendi queri et seqq. Ubi questione resoluit et utrique domino ad
quisitus an altero repudiante et ommitente usufructus alterius totus habeat
et puter ad alterum pertinere. Ergo manifeste depromitur ignorante et nole
legatario usufructus adquisitus fuisse quam si personalis actio ut dice
bat Cuiac. et ni ipsius usufructus dominium adquisitus fuisset nullo modo
repudiatio aut amissio ipsius usufructus intercedere posset preterea si scienti
et volentibus tale ius ex persona quesitus fuisse ex post facto repudiare
si posset ut probat elegans text. sic que intelligendus in l. geyservus 108 § 1 ad
at ff de legat. 1º et observat Cuiac. ipse lib. 30 ff Iulian in l sive fundus
82 ff de leg. 1º
13 Ex quo pro et resolut. proficiscitur vera expositio ad l. C.
si partem 1981 si fundus ff quemadmodum servitutes amittantur. Ubi pro
ponit testatorem actio vel ... rustici fundi servitute per uindicatione reliquisse
ut per fundum ipsius testatoris iter agere cum iumento et vehiculo liceret
et supponit post ipsius testatoris mortem additam hereditatem fuisse
ut constat ex illi ubi addita est ea hereditate quo factum est ut cessant
tunc dispositio partis que servituti legatum confirmetur ad cuius confirmat. he
reditatis adquisitio desiderat ex l. si nemo tuncta. l. si nemo 19
in fine ff de testament. tutel. Et consequenter recta via dominium servi
tutis illico a morte testatoris in legatarium transfunderetur ex l.
legatum 80 leg. 1º cum aliis pluribus adductis supra n. 11 quo supposito du
bitat utrum si legatarius per constitutum tempus servitute non utatur ipso
velut iam legi potestateque quesitum ammittere posset et resoluit quod li
cet ignorantia ductus quod sibi legatum et adquisitum fuisse non deberat
ipsa non patiatur amittere. Iam ratio ex eo proficiscitur quod ubi

nº 12

N.° 12 circa finem animadvertimus servitutem legis potestate ignoranti quesitam et non utendo amitti et repudiari posse ex l. 1. § 1 de usufruc. accrescend. Verum tamen ne ignorantia legatario noceat et domini adquisitio que adquirens utilitatem operatur et perfici in odium eius relinquentis in integrum restitui attribuatur, ut servitutem amissam petere possit et sequi ex generali clausula (si qua mihi iusta causa) adequasse mentio in l. 1. ff ex quibus causis maiores que resoluta ut fab. in d. l. ... dubitet tamquam indubitabilem amplectantur ... in d. l. ... non utendo et ... in repet. ... 19 ... in l. et ... 35 ff de servit. rustic. praed.

Procedit ulterius Iurisconsultus et dubitat verum si legatarius ignorans servitutem legatam sibi fuisse et secum potestate quesitam fundum cui ocassione eius adquisierat vendiderit et tradiderit simul cum pretio ad emptorem transferatur, et licet dubitandi ratio ex eo causa insurgebat quod venditor ignorans adquisitam fuisse sibi servitutem nullo modo potuit cogitari neque consentire ut ad emptorem transferatur et consequenti videbatur dicendum nullo modo potuisse simul cum praedio ad emptorem spectare quoniam actus agentium non debent operari neque extendi ultra mentem agentium ex l. si omnis 19 in pro. cuncta l. si ... pecunia 20 de reb. credit. ex quo faciunt ut re vendita nec quod ipsi accessit venditore ignorante posset ad emptorem pertinere ... in l. ... de contrahend. empt. Nihilominus tamen decidit ... servitutem et eius dominium simul cum praedio transire ad emptorem ut patet ex illis verbis ad emptorem via pertinebit et inferenti ratione demonstrat eam scilicet quam supra tradidimus quod legatarius adhuc ignorans ipsius servitutis legis potestate dominus effectus fuerat, ut patet ibi quia iam sua esse coeperat et si huiusmodi rationis primordialis vade ingenuitas ex eo proficiscitur quod cum praedialis servitus licet ... ... dominium adquirendum ... legatarii ... rationis

precindant, cuiusque capacitas ut tale legatum subsistere possit Ut
eleganter animaduertit Papi. in d. fructi. §. et si maxime de seruitutibus
legata supponit tam persone capacitate simul predij desiderari
ppterea qd talis seruitutis nulli domino legatario posset adquiri. Etenim pre
dio radicem a suis predijs namque seruiente et dominante, pretiatis ser
uitus constitui et substineri posset Ut quantum in L. 1. § 1. ff. comu
nia prediorum et in L. proparte 11 de seruitutibus docemus. Vera exposite
ostendit ss. Osuald. lib. 11. comment. Donelli cap. 13. litt.ª A. et Iacob.
Cuiac. tract. 6 ad Africanum in L. fundus 32. de seruit. rustic. pred. et
lib. 6 questionum Pauli in L. in ambitus 83. ff. de R. I. quoniam Serui
tus quasi accessionis uice predijs inheret predium sequentes Ut
quantum in L. sunt 13. ibi quia tantummodo soli rem ancae
§. 6. seruitutibus et aqua et in L. cum fundus 12. ff. comunia prediorum
L. si cui via 10 in fine ff. quemadmodum seruit. amittantur. neque aliud
sit Iura prediorum quam ipsa predia qualiter se habentia Ut docet Co
then in L. quid aliud 86. ff. de V. S. et obseruat Ant. Fab. in d. L.
cum fundus 12 ff. comunia prediorum et L. si partem 19 ff. quemadmodum ser
uitutes amittantur. Ex qua ratione illud proficiscitur qd fundo uendi
to pro soli accessionis uice. Vero etiam tanquam inseparabilis qua
litas simul cum predio ius seruitus ad emptorem transferatur ex d. L.
cum fundus 12. ff. comunia pred. ac proinde necesse est Ut seruitu
tes sequantur fundum in quemcumque transeat possessorem eiusque uen
ditionis tempore aliud inter contrahentes fuerit constitutum quam
indubio cum sua causa alienatio fatetur intelligitur L. pecoris
uis constitui 13. §. si fundus ff. de seruit. urb. pred. Galle
natio 67 ff. de contrahend. empt. L. et post litem 12 §. res que ff. familie ercis
cunde. Quod docet tam elegans in L. qd ad seruitutes 75 ff. de contrahenda empt.
uera ratione asseuerat Pompon. in d. L. 10 § 1 ff. quemadmodum seruitutes ami
ttuntur Venditoris simul que legatarij simul que legatarij licet ignorans
Seruitute

Servitute sibique ictae praedii vendiderit cum ipso simul servitutem ad
emptorem transmisisse quod cum ingressio praedio radicata fuisset et in ipso tamquam
qualitas accesserit necessario et inseparabiliter ipsius praedii sequi re-
rum et ita exornant Anton. Fab. in rationali et Franciscus Duarenus in
comment. ad d. l. et Iacob. Cuiac. lib. 3 Resp. Iuliani ind. l. si fundus 81 §
si stilus 6 ff. de leg. 1. Circa progredi Iurisconsultus et in ultima textus parte
14 quaestionem proponit utrum si venditor fundi post venditionem perfectam fundique tra-
ditionem legatam sibi servitutem cognoverit possit ipsam in emptoris praeiudicium
repudiare, et dubitandi quidem ratio nec levis sane ex eo proficiscebatur
quoniam ut supra n. 11 tradidimus et satis manifeste demonstravimus
licet rei legatae dominium legis potestate in legatarium transferatur nihilomi-
nus tamen tale acquisitio revocabilis est et consequenter libere poterat
legatarius legatum repellere et a se dominium acquisitum abdicere ipso eodem
modo videbatur fatendum in specie d. legis si parte 19 § 1 servitutem
legatam potuisse a legatario repudiari quandoquidem certum est quod licet legis potes-
tate eam acquisierit revocabiliter tamen acquisivisse neque praeiudicium fa-
cere videtur fundi emptori quoniam licet praedium vendiderit servitutem tamen
venditor non dedit et consequenter ipsam emptorem facere ex venditione
nullatenus tenebatur in tantum ut neque emptioni actio adversus ven-
ditorem posset competere quod eo solummodo casu accedit quando nomi-
natim et specifice servitus cum praedio venditionis lege comprehensa fuit
ut docet Ulpianus in l. quod ad servitutes 15 ff. de evictionibus ceterum Iuris
commodi dubitandi ratio nihil refragante concludit Pompon. talem servitutem
a legatario quaesitam et tanquam praedio inhaerentem ad emptorem simul cum prae-
dio translatam fuisse venditione quae perfecta et fundo tradito ulterius a lega-
tario repudiari non posse ut patet ex illis verbis ut iam neque ius repudi-
andi legatum tibi possit attingere et illius decisionis ratio prodit quod post
venditionem completam fundus ad legatarium simul cum venditore repudiationis
tempore non spectabat ut patet ex verbis insequentibus cum ea de re fundus
[illegible] unde proficiscitur et ex eo denegari legatario servitutem re-
pudiare.

pudiatione quod ipso Iure et legis potestate quanta fuerat id quod fructuas
Repudiati Ius illud quod licet Vellet legatarius adquirere sibi non posset nisi
Cnato aut fundo ad quem ius legata fuerat legatarius licet Vellet non posset
sibi et ad proprii comodi servitutem adquirere eam absque predio domi
nante legatarii persona ad tale adquisitionem non sufficiat Ut in prece
denti satis aperte demonstravimus ita erudite considerat Cuiac. d.
lib. 82 ff Iuliani in l. si fundum 81 § si servitus ff de leg. 1 praeterea etiam
ratio manifestissima est quod legatarius in alterius praeiudicium ius
sibi quaesitum et in alterum eo effectu translatum renunciare aut repudiare non
potest praecipue ex repudiatione nullum comodum consequitur et damnum praestaturus
erat adversus eum cui tam ius aliquod fuerat adquisitum Ut observat
Bartolus et Paulus Castrensis in l. si fundum 19 § 1 ff quemadmodum
servitutes amittantur. et l. si fundum 81 § si servitus ff de leg. 1 ad cuius
rationis confirmationem utuntur auctoritate Pauli in l. liber 16 ff de bon. libertorum
et l. si heres 90 ff ad l. falcid. ubi docemur legatum ex testamento captum
atque in praeiudicium alterius nullatenus repudiari posse de quorum iuris com
positione videndus est Cuiac. lib. 2 ad Africanum in d. l. liberto 16 ff
de bonis libertorum haec autem omnia occurrunt in d. l. si partem 19 § 1
Legatarius namque comodum consequi poterat licet servituti legatum re
pudiet et ex ipsa repudiatione praeiudicium afferret. postquam iam
servitute ipsa tamquam predio inherente adquisivit, quoniam venditio
nis obtinuit effectum iam sortitus fuerat, et ex ipsa predii venditione
simul servitutis dominium ad emptorem fuerat translatum in quo vi
bit vera ratio decisionis quia si dispositio legatarii qui cum ignoraret
rem sibi legatam in alterum transferre voluit adimpleri debeat neque effectum sor
tita fuerat tempore quo legatum sibi relictum cognovit recte poterit legatum re
pudiare exemplum extat apud Ulpianum in l. servum filii 44 § 1 ff de leg. 1
in legatario qui legatum sibi rem ignorans adhuc alteri legavit, et post
quam cognovit legatum sibi factum legatum repudiavit, aut agnovit, quo
in casu et legatum secundum valiturum praescripsit; quoniam ubi primus
legatarius id repudiaverit, retro ceptus fuisse vel legata videtur. si vero
repudiaverit retro fingitur rem repudiatam heredi semper fuisse ex quo

decim et manifeste depromitto legatarium qui rem sibi legatam ignorans ad aliam legavit licet iam de ipsa suo testamento disposuisset, nichilominus legatum repudiare posse licet aliquatenus 2° legata prejuditium generet repudiandi aut facultas ex eo preffocatur quoniam testantis dispositio licet rite et legitime fiat nichilominus tamen effectum sortiri non potest usque dum testator decedat et ipsius hereditas adita sit, ut tradidimus sup.a n° 3° cum q. legatarius primus qui ignorans rem sibi legatam alteri legavit, mutus (?) ad sua voluntatem revocare posset licet 2° legatario comoditatem afferat, cui ex causa legati viuente testatore nullum prius ius fuerat adquisitum nichil mirum quod posset testator legatum repudiare licet in d. l. 19 § 1°. repudiare non posit et ita intelligunt predictas iura Cuiac. Duaren. Fab. Heur. Bartolus et Caj. Tennuci loci ubi sup.a

Cetterum adversus doctrinam sup.a dictam quatenus supponimus disparitatem conferendam esse inter alienationem, aut dispositionem factam a legatario ignorante legatum sibi relictum fuisse, que iam effecta et completa erat et ex ipsa dominium translatum tempore quo legatum sibi rem cognovit et dispositionem illam, que confirmata et irrevocabilis non existebat, neque dominium adhuc fuerat a legatario in alterum transfusum, ut priori casu legatum in prejuditium tertii repudiare non posit ex d. l. 19 § 1 2°. vero casu libere ase posit abiicere ex d. l. 44 § 1° ff. de leg. 1°. adversatur manifeste difficilis Iuliani decisio relata in l. si fundum 81 § si Titio 6 ff. de leg. 1°, ubi proponit Titio Stichum legatum, et antequam legatarius sciret ad se legatum pertinere, eundem Stichum Seio legavisse, et mortuo Titio primo legatario, dubitat, utrum Seius legatarius secundus posit ex secundo testamento Stichum sibi legatum vindicare, qui primo legatario licet ignoranti legis potestate ante mortem adquisitus fuerat, et proposita questione verbis sequentibus absolvit et heres Titii legatum non repudiaverit Stichum Seius vindicabit ex quorum serie manifeste deducitur heredem Titii primi legatarii legatum posse repudiare, et tunc demum vindicare posse Seium Stichum sibi legatum quando talis heres prius legatum agnovit igitur si repudiavit nullo modo vindicare valebit

¶ Nullomodo Vindicare Valebit = qq. constitutis sequens insurgit difficultas Ti-
tij primi legatarij heres in eo constitutus statu a Iurisconsulto proposito
Ut posset repudiare legatum qd Titio defuncto relictum fuerat etsi ignoranti le-
gis potestate quesitum igitur necessario fateri debemus tam Titij hereditatem
te agnouisse quam si repudiasse hereditati adeundo heres cum effectu constitu-
tus resituet uti heres a Iurisconsulto Vocaretur Ut uocatur in verbis illis heres
Titij neque Sui agnoscendi aut repudiandi legatum defuncto relictum habere
potuisset Ut agnoscit ita Ubi si repudiauerit in d. l. 81 § 6 ff de leg.
1 cuius sententiam amplectitur Bartolus in exposit. d. legis quo admisso et suppo-
sito Titij primi legatarij heredem hereditatem agnouisse consequens est
Necessario primi dispositionem confirmatum esse ex d. l. si nemo cum similibus
ff de tutel. tutell. confirmata autem disposit. similiter legatum secundo se-
cundo legatario relictum confirmatum fuit et consequenter Stichi serui legatum
dominium legis authoritate in secundum legatarium fuit transfusum ex
d. l. legatum 80 cum alijs superius adductis ff de leg. 2 et ea est ratio quia
quemadmodum Stichus qui primo et secundo legato continetur quoniam Titio primo
legatario licet ignoranti legis potestate adquisitus fuerat Ut ad
Seium secundum legatarium fuit similiter translatum ab ipso Seio Vin-
dicari potest Ut manifeste demonstrant posteriora consulti Verba ibi
Stichum Seruum Vindicabit Vindicatio enim nulli datur nisi ei qui
Vere siue ciuili siue gentium dominium adquisiuit Ut docet textus in
l. in rem actio 23 ff de rei Vindicat. cuncto § omnium autem 2 inst. de
actionibus = quae omnia simul iuncta et considerata quasque difficultates pro-
sequerunt quoniam re diligentius animaduersa in specie d. legis sufficiendum
l. 1 § si seruus 6 ff de leg. 1 ea omnia occurrunt quae considerauimus in specie
d. l. si per partem 13 ff quemadmodum seruitut. amittantur et sequenter Ui-
debatur dicendum qd sicut legatarius qui seruitutem sibi quesitam ignorans

prædij venditi ex post facto: Si potest legatum servitutis repudiare, ita pari
conformiter non poterit ~~ita~~ legatum ~~non potest~~ repudiare Ius primi legatarij
heres = quod autem in utraque lege eadem requisita concurrant ex eo facile deprehenditur
quod sicuti servitus ad emptorem fuit translata d. l. 1981°. ex eo quod ipsius
legatarij iam acceperat ex legis potestate, ita similiter ex secundo legato
dominium statim legati servi ad ipsum secundum legatarium fuerat transfusum
ex eo solum quod primi legatarij heres ipsius hereditatem agnovit in d. l. 82,
§. 6 ff de leg. 1 quum afirmatur licet ignorans potestate legis iam dominium
servi adquisiverat. præterea sicuti dominium servitutis servientis prædio
ad emptorem fuit translatum in d. l. 1981° quum venditio fuit impleta
et traditio facta ut supra animadvertimus et post impletam contractum,
utrumque fundum vi pertinet ad venditorem, ob eamque rationem non potest servi-
tutem repudiare quæ licet vellet, nec potest sibi adquirere, ita similiter
in d. l. 81. §. 6 dominium recta via legis potestate transivit ad se-
cundum legatarium et dispositio tota primi legatarij fuit confirmata
hereditate adita et penitus impleta, quatenus ad legatum spectat quum
vestrum ad secundum legatarium dominium pertinere cœpit, ob eamque rationem
servum vindicandi ius habet, ergo nulla videtur disparitatis ratio posse
constitui, potiusque repudiandi ius legatario denegetur in d. l. 1981° et fa-
cultas repudiandi heredi concedatur in d. l. 81. §. 6 et consequenter necessaria vi-
detur distinctio quam supra tradidimus, ut talis facultas repudiandi lega-
tum concedenda sit quando dispositionis confirmatio et effectus adhuc pende-
bat iuxta tex. in d. l. servum filij 44. §. 1° ff de leg. 1° denegandam vero quando dispo-
sitio effectum iam sortita erat ex d. l. 1981° ff. quemadmodum servit. amit. =
= Accedit
Cultas adeo opprimit communem præceptorem Cuiacium tot exiguus pondere facit
rat. existimaverit in notis ad d. l. 81. §. 2 ubi non repudiaverit I. C. Iulianum
de effectu, et validitate repudiationis, neque disputasse neque aliquid resolvi-
sse et ingenue quæ fatetur repudiationem legati ab herede factam nullam esse, et consequen-
ter servi legati agnoscat sive repudiet, motus authoritate eius in d. l. 1981°,
eandem sententiam amplectitur Bartolus in d. l. 1981 n.° 4 et in l. similiter et ibi

n° 3 ff de leg. 1° et apertius in d. l. 81 § si titius 6 ff eod. ad Regulam Similiter Pau-
lus Castrensis in comentarijs ad d. l. 19 § 1 n° 4, et ipse, sententiam licet dubius
admodum indignat in d. l. si fundum 81 et 16 ff de leg. 1° quadmissa fateor dificul-
tatem supraexogeniam penitus dissolui id quod et litera textus manifeste repugnat
et prioris Iuris decis. summitti, et Iuliani expositio, et alterius, et subtilioribus
Iuris principijs dependet ipsorum quaerere inquirere necessarium est. Etc

17 Excussimo igitur sic
premi legatarij heredem liberum arbitrium agnoscendi repudiandi legatum habuisse
in d. l. si fundum 81 § 6 quam resolutionem amplectitur et simul alterius sententiam
repellit doctissimus Cujacius d. l. 81 ff. Juliani in exposit. legis ttt° 2°
ad Africanum in l. liberto 26 ff de bonis libert. licet nullum vbi adiiciat ex
quo proposite dificultates exparte dici posimus et preter tanti iuris authori-
tate probaverent ex d. l. libertus 26 ff de bonis libert. ubi proponit Africa-
nus Itij liberto qui octaginta in bonis habebat fundum quo ad ingentarum
legatum fuisse, et postquam legis potestate adquisitum fuerat legatum ignoran-
ti liberto, extraneo herede instituto decessit, quo factum est, ut sufficientia bonis
liberti mortis tempore centum domino directo cabili adquisita si extarent
quo quidem legatum adhuc non agnouerat, et sequens ad bonorum possessionem
admitti non posset, ad cuius admissionem necess. desiderabatur, ut libertus sal-
tem ducenario decessisset ut docet Ulpianus in l. libertus 16 ff de iure patron.
et meminit Iustinianus in § sancta 2° inst. de success. libert. Computatis
tam quadraginta quae ex fundo redigi poterant, cunctis quae octoginta quae
vere libertus in bonis reliquerat sufficiens defuncti patrimonium ut patronus
ad bonorum possessionem admitteretur. dubitat igitur Africanus in specie propo-
sita utrum Patronus in specie proposita prefato iuris remedio adiuban-
dus sit licet heres liberti legatum repudiauerit, et respondet Patrono bo-
norum possessionem indulgendam, et ad confirmationem aliud exemplum expendit quod si
defunctus cui quadringenta legata fuerant et ignorans legis potestate eorum
similiter alia centum et sexaginta in bonis haberet herede instituto decessit
et ab ipso centum et quinquaginta legauit, quo in casu si in facultatibus et patri-
monio defuncti etiam quadraginta legata computentur nullus falcidiae locus
existit si vero quadraginta deducantur, et solum modo centum et sexaginta

in bonis

in bonis habebat extitisse iudicetur heres tripenta iure falcidie ad quadrantis su
plementum deducere valebit. concludit enim Affricanus quod si legatum defuncto commodo
acquisitum heres repudiet in fraudem legatariorum nichil facturum ex eo quod et prio
ri et posteriori casu legatum quod defuncto legis potestate fuerat acquesitum in bo
nis eius computandum est licet heres quatenus ad sui comodum et incomodum
expectat repudiandi facultatem habuerit quoniam talis facultas quando nullum
~~[illegible]~~ tertio preparat preiuditium heredi adimenda non est sicuti neque legata
rio adimitur quoniam res sibi legata et fideicomissum alteri rei tenere se fuit rogatus
legatum namque libere repudiare potest ut docent Iuli. in l. Imperator 70
ff de leg. 2° et in l. si legatarius 8 ff de leg. 3° quod adeo verum est quod
licet servum sibi legatum legatarius et fideicomissum manumittere iussus sit ni
chilominus tamen licet impedimentum aliquod libertatis fideicomissarie generet
legati repudiandi liberam facultatem obtineant ita probant in l. si filius 33 § fin.
ff de fideicomiss. libert. et in l. Titius 43 iuncta lege eiusque 45 ff de action.
empti observant, et eleganti iure precitata exponunt subtilis faber ~~[illegible]~~ tra
bendi ad d. l. Titius 43 cum duabus sequentibus ff de act. empti Cuiacius lib. 20 quest.
Papini. in d. l. Imperator 70 ff de leg. 2°, et lib. 5 quest. Pauli in l. si duum ff
de actionibus empti.

§ Admissa igitur Cuiacii sententia, restat quod pro supradicto here
de, se in specie d. legis si fundum 81 § si Titius 6 ff de leg. 1° legatum defuncto acqui
situm repudiare potuisse quod manifeste demonstrant verba illa et heres sui le
gatum non repudiaverit alias siquidem inepte et ociose a iurisconsulto ex re
pudiandi facultatem ipsi cedi licet legatario denegat in d. l. 19 § 1° ff quemadmod.
servitutes amitt. quoniam legatarius vendito predio licet vellet servitutis legatum
agnoscere nullatenus posset quoniam et se non subsistebat legatum servitutis quia ab
que fundi quem iam alienaverat, et ad emptorem transtulerat in persona legatarii non
poterat consistere. ex l. 1a cum similibus ff communia prediorum, et ideo recte ei
agnitio aut repudiatio ipsi denegatur. ex qua nullum comodum consequi poterat et in
comodum emptori generaret cui nullum prius ius adversus venditorem spectabat
servitutis confirmationem consequatur. ex eo quod in lege venditionis comprehensa non
est, in specie aut d. legis si fundum 81 § si Titius ff de leg. 1° ex eo repudiandi fa
cultas deceditur quoniam et agnoscendi ius habere nemo potest dubitare et ex
agnitione lucrum consequi quoniam cum servi legatum et se subsistat neque alteri 4

quemq; serui legati se subiiciat nequaliter rei adhereat Vt scriptum accede
bat ex d. l. 19 § 1 in persona heredis primi legatarij residet et licet legi pote
state in secundum legatarium legati serui dominium fuerit transfusum reuoca
bile tamen solummodo adquisiuerit quod si uedit repelli reperit Vt supra animad
uertimus et licet agnoscat diutius tamen poterit in petitione immorari
et Vtroque casu heres commodum assequitur primo namque pleno serui domi
nio potitur quoniam legatario repudiante rei legate dominium cum accessio
nibus omnibusque legatum sequuntur apud heredem remanet l. si tibi homo 86
§ l. 2 si seruus ff de leg. 2° Secundo Vero casu saltem fructuum commoditates
heres percipiet fructus namque ad legatarium licet per uindicationem res fuerit
relicta a tempore more tantummodo debentur et ab herede prestari debebunt
ex l. fin. C. de usuris et fructibus legatorum l. quesitum 91 § fin. ff de leg. 1 circa
quam rem uidendi sunt Cuiac. ubi recitat solemnis ad d. l. C. de usuris et
fructibus legatorum et ad d. l. quesitum 91 § fin. ff de leg. 1 quam exponit lib. 36 ff. Julian.
Vant. fab. lib. 7 dicit cap. 3 Donell. et Osuald. lib. 20 com. cap. 5 pretereaque
Vt si repudiat heres nullum incommodum secundo legatario poterit afferre quoniam
si non repudiauerit Stichum uindicabit ex d. § si seruus 6. si uero legatum hoc
res ascripserit actionem ex testamento aduersus heredem eius intendere ualebit
Vt saltem legati serui estimationem soluat argumento tex. in l. et eleganter 7 § hic
si seruus 5 ff de dolo = et si forte eius est saltem in casu proposito legatarius
de eo prebuditum generari ex eo quod eius seruus non assequitur etiam actionem per
sonalem solummodo Vera estimatio deducenda est cum tam ex affectione qua
homo pretiosi possit legatarius redempturus esset quam Vel forte filius natu
ralis aut cognatus eius legatarij seruus legatus erat Vel alia ratione eum
querere desiderabat iuxta tex. in l. si seruus 33 ff ad l. Aquil. et in l. pre
tia rerum 63 ff ad l. Falcid. quam difficultatem proposuit licet non explicuit Paul.

Iur. Castrensis in d. l. 8 § 6 ff. de leg. 1° respondebo tamen quod nequidem hoc esset
inconveniens ut heredi libera facultas vel agnoscendi et repudiandi le-
gatum denegetur ex ea namque nullum preiudicium meo videre pateretur secun-
dus legatarius quin potius externam comoditatem et utilitatem conse-
queretur si secundus legatarius veram servi legati extimationem consequi
velit et elegerit personali actione ipsi sufficit ut ab herede repudiante eam
consequi posset ex d. l. 7 § ult. servum ff. de dolo iuncta l. liberto 26 ff.
de bonis libert. si vero ipsum servum consequi desideret iudicium proponere
valebit adversus heredem repudiantem ut cogatur actiones sibi ce-
dere adversus heredem primi testatoris apud quem licet servus legatus
propter repudiationem remaneat cum sua tamen causa debet remanere ut ex
legati repudiatione preiudicium alicui tertio non pariatur ita docent
consulti in l. Imperatori 70 ff. de leg. 2° et in l. legatarius 8 de
leg. 3 et in l. si filius 23 § fin. ff. de fideicom. libert. Menochius
Iulianum in d. § si heres 6 sicut in prioribus et posterioribus d. leg. si fun-
dus 81 et ipsum disputatio inconcilians ut explicet quo casu vindicatio lega-
tarii ex causa legatarii competere ex eo quod legis potestate dominium adqui-
sierunt ideoque [illegible] ad solum vindicationem sermones et disputationis retulerit re-
ta ratione diffinivit secundum legatarium eo casu servum legatum posse vin-
dicare quo primi legatarii heres legatum non requirent quam repudia-
to secundo non vindicatio directe secundo legatario competet sed actio
personalis ad servi extimationem consequendam et petitio ut sibi adversus
primi testatoris heredem actiones cedat et hec nisi fallor est vera
expositio predicte legis et ex ea et reliquis que huius questionis adidimus
satis aperte dispicitur rei legate dominium a morte testatoris legis
potestate in legatarium transfundi. Ceterum predictis omnibus adversari item
19 textus [illegible] Ulpiani responsum [illegible] in l. et eleganter 7 § si servus
[illegible] ff. de dolo. Ubi proponit Titium cum testamento [illegible]
Sempronio servum per vindicationem reliquisset et ante aditam hereditatem

te3 legatis servus obeuisse et dubitat Utrum legatario cui servus
ante obitum legatus fuerat legis aquiliae actionem adversus here-
dem simul quod obitum eius intendere possit et respondet legis aquil-
iae actionem denegari et solummodo actionem ex testamento legatarii
habere et illius rationem iurisconsultus praebuit quoniam ante addi-
tam hereditatem obitus servi legatarii factus non fuerat
Ut patet ex illis verbis quoniam prius quam factus sit legatarii inte-
remptus est cessat legis aquiliae actio. igitur ex ratione quae prae-
dicti verbis comprehenditur manifeste deprehenditur rei legatae dominium
non ex morte testatoris sed ab addita hereditate in legatarium
transfundi quoniam si a morte testatoris transfunderetur eodem modo quo
servus hereditarius per hereditatem ad heredem dominium transfertur
ex l. legatum 80 ff de leg. 2 et sicut nos tradidimus sup. n. 11 actio
legis aquiliae legatario concederetur quando iacente hereditate ser-
vus legatus fuit interemptus sicut heredi indulgetur quando an-
te additam hereditatem fuit occisus Ut manifeste docet Ulp.
ipse in l. 1 § quotiens 6 ff de inidr. et in h. hinc scripserunt cune-
tam ibid 43 et praecipue in l. liber homo 13 § si servus hereditatis
ff ad l. Aquil. Ubi animadvertendum est consultum similiter factum
et iacente hereditate servum hereditarium in medium bonis testatoris
et consequenter neque heredi domino sed et ex ea ratione legis
Aquil. actionem heredi postea adeunti praestari quoniam hereditatis
dominus existimatur et quod hereditatem adiit heredi quaerit quamquam
dominus postea ipsam hereditatem agnoverit retrotrahitur et quod heredi-
tas iacebat et a morte testatoris tempore illius est semper
dominus testatoris Ut monuimus sup. n. 7 eius ipse quae quidem
ratio cessare videtur in legatario apud quem licet non exi-
teret dominium tempore quo hereditas iacebat quoniam testa-
toris dispositio quae pendebat hereditatis aditione adhuc confir-
mata non erat agnita postea a morte testatoris tempore
et consequenter iacente hereditate intelligitur legatarius

servi legati

Legati et ob eum Dominum extitisse eo nunquam ad dominium here dis potuisse pertinere. Vt probat in d. l. Legatum 80 ubi nam quia factum heredis [illegible] l. 2 quia sine heres rans quaeri seruus queri [illegible] Iurisconsultus [illegible] in d. l. 1ª [illegible] si seruus de dolo. [illegible] dicere nulla diuisionem Vedetur [illegible] heredi legiae tio [illegible] Legatario Vero denegetur quando iacente hereditate seruus [illegible] fuit [illegible] si Veritatis [illegible] neque heredis [illegible] Legatarij erat Si Vero Iurisdictionis animaduertas [illegible] tempore tamen dominio legatarij quando fuit Legatus quia in dominio heredis quando legatum [illegible] fuit retro extitisse creditur.

Augetur [illegible]

20 Et pene inexplicabilis videtur haec difficultas si animaduertamus et expen damus eiusdem Vlpiani responsionem relatam in l. Liber homo 13 § si seruus sui [illegible] l. 50 et si 13 ff ad l. aquil. et simul [illegible] resolutionem eius in l. [illegible] 13 ff cod. tit.º ex quo manifestissime de promitur rei legatae dominium non solum a morte testatoris in legatarium non transferri Verum etiam neque ab addita hereditate dominium effici sed simul necessariam esse eiusdem legatarij cognitionem, Vt dominium acquirat, et legis aquiliae actionem quae domino competit possit habere. dubitat enim consultus in d. l. liber homo 13 § [illegible] Verum si seruus legatus post additam hereditatem ab extraneo [illegible] heredatis Legatario legis aquiliae actionem competere possit, et respondet tunc demum talem actionem legatario competere posse si eum ante mortem et obitionem serui legati [illegible] agnouerit. hic enim est adaequatus intellectus illorum Verborum Si non post mortem serui Legatum agnouit Vt subtiliter exponit Antonius Faber in rationali ad d. l. 13 . [illegible] hereditatis aditio est Videtur non esse sufficiens Vt legatario tanquam Domino constituto iam [illegible] tamen [illegible] legis aquiliae actio accomodetur. sed simul necessaria est eiusmodi legati serui ante occisionem cognitio Vt legatarius Dominus existimetur et dominij comoditatem sequi post aduersus ea quae supra diximus numero duodecimo — Procedit Paulus in d. l. 50 saepe decima quarta ff ad l. Aquil. et resoluit

eodem modo quo tenetur extraneus qui servum legatum occidit obli-
gari heredem institutum si legatum servum interficiat que resolutio ex
eadem qualitate intelligenda est si post additam hereditatem inter
ficiat servum legatum quoniam si iacente hereditate interfecisset
dubitandum non esset legis aquiliae actionem legatario non competere
ex dicta l. et eleganter § heres si servus ff de dolo = Pre-
terea et illud necessario ex hoc antecedenti supponendum esse videtur le-
gatarium antecedenter servi legati agnovisse aliqui siquidem inter se
Paulus et Ulp. pugnarent in dicta l. tarn § heri et in d. l.
decimaquinta ff ad leg. Aquil. quod nullatenus admitendum est
et sic necessario fatendum legatarium neque a morte testatoris ne
que ab adita hereditate servi legati et occisi illius dominum
extitisse sed ex illo tempore quo ex effectum legatum agno
vit eius dominum fuisse. et usque ad cognitionem nullatenus
adversus ea omnia que suggereri animadvertimus et tradi
dimus quandoquidem nonnimus etiam ignorante legatario do-
minum ex non solum personalem actionem acquiri ut ma
nifeste ex iuribus supra relatis constat et satis de
clarum manet = Plecit maxime et auget sibe
ne consideres dificultas maxime si perpendamus ip
sius iuris consulti Ulpiani decisionem atque sententiam quam
refert et narrat in l. huius scripture decima quinta ff
ad legem Aquiliam que sane magna et dificilis
est dificultas cum hac l. decima quinta l.
huius supradictis videlicet l. sex liber homo.
huius supra dicti l. ex dicta l. sed et si § si quidem in l.
decima tercia ex dicta l. sed et si § si quidem in l.
l. decimaquinta huius consultus Ulpianus .. in qua

in quaquam sequentis ex legis praecedentis infert et casu quo servus legatus iacente hereditate fuit, occisus legi aquiliae actionem hereditati adquiri quod ante docuerat in d. libet domo l. 23. § si servus 2. adeo ut quod in d. l. 15 post hereditatem aditam apud heredem tales actiones remanere. Ceterum si legatus servus iacente hereditate non occisus solummodo vulneratus erit docet hereditati similiter sicuti in casu antecedenti legis aquiliae actionem adquiri necessario heredem ait. Ut ex post facto actionem sibi quaesitam legatario cedat ex qua resolut. facile de promittere quo. Cum quae eventu legis aquiliae actionem hereditati adquiri et per hereditatem actionem recte via ad heredem transfundi et sequenter nullo casu adlegatarium transferri nisi mediante et interveniente herede seu ipsius obsequii igitur ex legis dispositione in sequenti actionem legis aquiliae et sequenti nullo tempore videri dominus occisi servi legati qui adeo per agnitionem cujusquantitatis possit legis aquiliae actionem exercere.

Agnoscunt difficultatem hanc in d. §. et elegantem et ditis servus de de la cu. ... solemni et sententia ... ad l. actualem. lib. § ... c. 18 ... et obiter tetigit et explicuit ... Melchior de Valencia ... juris illustrium ... c. 3 ... delegat ... Verum licet praedictorum virorum sententias diligenter percurramus et expendamus vix verum et adaequatam praedictarum difficultatum expositionem legum que sententias eliciemus. Jacobus namque Cuiac. existimavit ex ea ratione in d. § si servus § soleat personales extitam actiones non vero legis aquiliae adversus heredem et eiusmodi simul legatario competere quod servus legatus ante hereditatis aditionem fuit occisus et illo tempore. Habuit dominus nisi ... erat, ut ipse juris ... professus et ex ea ratione non est mirum quod legis aquiliae actio legatario denegetur quoniam vero domino tantummodo competere ... ut docet Ulpianus in l. item mela 11 §. legis autem § adlegi aquil. quod autem legatarius pendente hereditatis adit. servi legati dominus non esset ex eo probat Cuiac. quoniam existimat inter

citatione ad d. l. dominij rei legatæ in legatarij non ex morte testatoris recte traslatum fuisse dicebat Cuiacius in d. l. legatum 80 ff. de leg. 2° sed tantum modo ab addita hereditate transfundi et sua sententiæ alijs locis inse-
qui refferendis retinet et probat ex l. servus filij 44 § si quis rom.
ibi recto iure fuisse intellecti ex quo hereditas addita est et ex
l. servo legato 69 in pro ibi quod addita hereditate statim servus adqui-
ritur legatario et ex l. si tibi homo 66 § cum servus 2° ibi si non regula-
riter ex die additæ hereditatis cui intelliguntur ff. leg. 1° quæ resolutione defen-
dit Cuiac. in recitatione ad tit. in l. legatum 38 § si legatum ff. de leg.
1° et in l. si heres 11 ff. de optione et elect. legata. et lib. 1° disputatio
nis Papiniani in d. l. legatum ff. leg. 2° et in eius inclinare videtur Osuald.
licet dicto § l. cum si servus § non exponat d. lib. 6 comment. c. 16 lit. D.
Verum tamen licet
hæc ex posita disputatio in d. l. et elegantur 7 § cum si servus ff. de dolo desoluere
videatur et Cuiac. sententia quatenus supponit legati rei dominium non
a morte testatoris sed ab addita hereditate in legatarium transfundi
præcevari fulciatur Iurisconsultorum responsi difficultatem tam mihi reddit
ex duplici consideratione prima ex eo proficiscitur quoniam si vera esset
illud necessario sequeretur solam hereditatis aditionem sufficere ut le-
gis aquiliæ actio legatario competeret quandocumque postea servus
legatus occideretur quoniam si legatario denegatur ex ea lege quod antea addi-
ta dominium non adquisierat in d. § si servus statim atque heredi-
tas agnita sit dominium quæreret ex Cuiac. sententia et consequenter
actio legis aquiliæ directæ legatario tamquam vero domino deberet
competere Osuald. Vlpianus in d. l. liber homo 16 § fin. expresse
docet non sufficere hereditatis aditionem ut legatario legis aquiliæ
actio posset adquiri sed simul necessarium esse ipsius legatarij ag-
nitionem etiam quod interveniat antequam legatus servus occisus sit quibus
tamen manifeste depromitur ex ipsius dicis desinente cognitione
legatarij ante servi occisionem non sufficere ipsius dominij adquirendi
et ut talis actio legatario præsteter licet hereditas iam addita fuerit
et consequenter

et sequenti non ex dominii adquisito et sed ex alio pro pensiere
dere. Unde deducenda est t dingando legatario actio legis aquiliae

secundaet 23

Fortiori ratio propterea Cujaliae expositio michi difficilis videtur ex eo presertim
quoniam licet obnoxii sit unus majoris nostri scriptores utrum dominium rei le
gate ad legatarium legis potestate transferatur ut tamen a morte testatoris an
vero a tempore additionis hereditatis et Cujaliae loci ubi supra supponit
nullatenus transfundi usque ad hereditatis aditionem et ex hoc pro eli
ceat explicationem tuus in d. l. et elegantis 7. § itz si servus ff. de dolo. mi
chil ominus tamen multo probabilius existimo et iuris principiis co
gruentius tale dominium a morte testatoris potestate legis legatario ad
quiri etiam ignoranti et licet tali adquisitio revocabilis sit quas sen
tentiam pressus laudatus sup.a n.o 11 amplectitur Valenzia tomo 2 illus contr
sub tt.o de legatis co fin n.o 3 casu quo probat pluribus iurisconsultorum res
ponsis et precipue ex l. si servus legatus 20 ff. de noxalib. act. l.
legatum 80 ff. leg. 2 l. similiter 3 § si 13 ff. leg. 3 l. si de et si 3 § si id
et si creditor ff. de peculio l. si dominus 37 § iunita l. stirgui 66 § 1
l. actio 67 ff. de furtis deinde probatur hec sententia ex eo in fatos unum
civili consideratione quoniam licet testatore decedente ex dispositione legis
necessitatis atque utilitatis rasione cogente introducta fuerit ficta heredi
tatis persona ut integra defuncti iura substinenti et servientis statim
atque heres institutus hereditatem agnoscit evacuatur et penitus evanescat
removeturque tamen hemodi fictio et altera introducitur, ut scilicet heres a mor
te testatoris continuo dominus retrofingatur ita ut nullo tempore re
rum hereditariarum dominium vacans hereditas possit iudicari ut satis apud
te demonstravimus et explicuimus supra n.o 7 et 8 post aditionem si
quidem leutime celebratam nec vero nulla hereditatis persona ficta retro
fingitur statuire quo supposito principio est illud necessario subsequitur legati rei
dominium a morte testatoris ad legatarium transfusum fuisse alias namque

illud necessario confiteremur tale dominium apud heredem a morte testatoris usque ad hereditatis additionem remansisse quoniam si hereditas nunquam fuisset adiuta iudicati secunda petitione admissa quae credit heredem illico a morte testatoris dominium extitisse illud infert [illegible] neminem et vacans dominium fuisse quod nullatenus admittendum est [illegible] legatarium apud heredem apud heredem autem fuisse expressim [illegible] Consultus [illegible] in d. l. legatum 80. ibi nunquam fuctum heredis

ff. leg. 2° cum ibi assignanti partem enumeratione ad legatarium a morte testatoris transmisse fatendum ut in d. l. manifeste docemur = Verum praeter Consulti manifestam decisionem corroborat hec sententia ab absurdo quoniam si crederemus apud heredem tale dominium rei legatae a morte testatoris usque ad hereditatis additionem remansisse illud sequeretur absque ipsius heredis facto ex sua persona nullatenus posse ad legatarium transire ut in specie simili decet Consultus in l. si ego § si rem ff. de [illegible] et probat elegans decisio textus in l. de hereditate 138 quid autem ff. de [illegible] penultimo neque hec inconveniens admittatur necessario fatendum est rei legatae dominium recta via a morte testatoris in legatarium transferendi = neque obstare probant Consulti in d. l. servum ff. leg. 4.8.1. de leg. 1. l. legatarius 38 etiam ff. ser. uel legato [illegible], et in l. si tibi homo ff. § cum servus ff. leg. 1 quia tenus decent ab adita hereditate legatae rei dominium legatarii quaeri quoniam non ideo negant Consulti ff. sicut hereditas quandoque addita sit tamen ex instanti mortis testatoris ex tempore intelligitur heres dominus extitisse ita similiter et agnitio legati ad tempus mortis retro ducatur quod expresse probat ipsorum Consultorum princeps in d. l. legatum 80 ibi ita dominium rei legatarii facit ut hereditas heredis res singulas [illegible] ubi infertur ibi recta via dominium quod hereditatis fuit ad legatarium transeat ff. leg. 2 et hac consideratione docuit Paulus in l. in d. tempus 14 § fin. ff. de usucap. ad accessionem temporis quo testator possidit et ad usucapionem adimplendam legatarii quodam modo quasi heredem iudicari alioquin nunquam si interveniente he

heredi additioni ad tempus additioni commistio legati circumscripta rema
neret neque additione ipsa comitaretur quae ad tempus mortis retroduci
nulla dubitatio est Et eveniret utique ut toto illo spatio quod intercessit
inter mortem testatoris et hereditatis additionem dominium rei legatae apud
heredem remansisset Itaque expendebamus et sequenti negotii
sicut [illegible] ascribere [illegible] rei legatae dominium recta in legatarium
transire ut expresse docemur in l. a legatis 80 et in l. [illegible] 64 [illegible].
similiter ff de furtis et ipso absque [illegible] ascribere debemus recta
Cuiaci sententia rei legatae dominium a morte testatoris ad legatarium
transire et sequenter eius expositio ad d. l. et elegant. 73
l. si servus ff de dolo eo [illegible] principio quod [illegible] addita hereditate
et non antea legatarius dominium adquirat prorsus [illegible] est
Subtiliter [illegible] faber
24 huiusmodi difficultates considerans in rationali ad [illegible] d. 47
l. si servus ff de dolo et in l. [illegible] ff ad l. Aquil. [illegible]
principio supra tradito rei legatae dominium recta a morte testa
toris in legatarium transire nunquam in potestate heredis exti
re potuisse ex [illegible] existimat in d. l. si servus § legis Aquiliae actio
legatario adquiri non potuisse quoniam ante hereditatis additionem servus
legatus fuit interfectus et ad legati confirmationem et ut retro [illegible]
legati legatarius dominium quaesivisse necessaria sit hereditatis additio
ex l. si nemo [illegible] similiter ff de testament. tutel. et additionis
tempore servus legatus in rebus humanis non esset necessario se
quitur nullatenus potuisse ex tali additione legatum confirmari quod eam
propter legatae rei interitum fuerat [illegible] ex l. mortuo bove 49 [illegible] pro
[illegible] leg. 2 l. si ex legati 23 ff de l. [illegible] ac proinde sicut servus legat
[illegible] tum legato obtineri quod penitus evanuit quod ante additionem
hereditatis et legati confirmationem desierit in rebus humanis existere
ita similiter [illegible] legis Aquiliae actio potest legatario competere qui
nunquam dominus existimari potest aut existere tempore quo aut
[illegible] non ante additam hereditatem propterea quod usque ad talem additionem le

gatum confirmari non potuit, praeterea multo minus post haereditatis aditionem
quia legatum iam stinctum non poterat confirmare; nec retrofictio legis hoc in casu po-
test admitti, ut intelligamus a morte testatoris legatarium dominum factum esse,
quoniam ad ipsam introductionem, et admissionem duo extrema requiruntur mor-
tis scilicet testantis, et praesentis additionis et quod nullum medium inhabile inter-
cesserit quod legatum stinguere aut evanescere potuisset, ut eleganter considerat
Ant. Fab. loco ubi supra et sequitur Vald. d. cap. fin. n° 34 cum itaque legatus ser-
vus propter ipsius interitum desierit in legato esse ex eo quod in rerum natura
esse desiit antequam hereditas agnosceretur. Necessario sequitur legis aquiliae actionem
quam alii quaeri potuisse nisi hereditati iacenti, quae sola interim quo hereditaria
bona iacuerit, domini loco existimatur ex d. l. liber homo 13 § si servus he-
reditarius, l. huic scripturae 15 ff. ad l. Aquil. neque hereditatis additio
aut agnitio legati post obitum superveniens efficere potest ut retrofi-
cta dominium servi iam antea a morte testatoris, et consequenter actio occi-
sionem apud legatarium extitisse, quoniam retrofictionis terminus a quo
(additio scilicet hereditatis tempus) non est habilis ut terminus ad quem
(mortis scilicet testatoris) iungi possit, mors namque servi interveniens
tanquam medium inhabile impedit coniunctionem extremorum ut docent
Vulti in l. si is qui procuratore 15 de usucap. et in l. bonorum penult. ff.
de ratum haberi et licet regulariter obtineat servo hereditario legis aquil. actio
hereditati adquiratur et per ipsam statim quo addita est ad heredem perti-
neat sive occisus servus legatus fuerit sive non. in specie iurisconsultus d. l.
et eleganter Iurisconsultus d. § si servus ff. de dolo. talis actio heredi quoniam ipse servum
occidit competere non potest = sed sola ex testamento actio legatario indul-
get ut ab herede legati lucrum consequi possit et hanc rationem difficultatem
exponit Ant. Fab. et obiter amplectitur Valenzuela loco ubi supra.

25 Desideravit diffi-
cultatem Osualdus ad lib. 6 comment. Donell. cap. 18 litt. ... et Cuiac. et Ant. Fab.
exponens capendit et medium inter extremum nec huc nec illuc prorsus
inclinat, sed quoniam ex rationibus ab ipso perpensis facile decernitur probabi-
liorem iudicasse Cuiac. sententiam Ant. Fab. plantum ex tamen ... considerat
quoniam si servo, quoniam si servo legato iacente hereditate occiso praestatur lega-
tario legis aquil. actio ex eo quod terminus a quo non habilis iungitur ut

termino

termino adque possit iungi et sequenter duo fictionis extrema non possunt

coniunctione recipere, quoniam fictioni locus esse non potest, nisi res extet eo tempore

quo incepit locum fictio habere. inferturque propterea admittendum esse quod servus hereditarius

qui legatus fuit occisus, ut neque heredi concedenda sit legis aquil. actio, quandoquidem

licet certum est fictionem quae praesumitur heredem a morte testatoris rerum hereditariarum domi-

num extitisse, ab ipsa hereditatis aditione, tanquam a termino a quo, originem desumat

ex l. heres quandoque § 2 cum similibus de adquirenda hereditate, quod servi occisio im-

pedimento est, ne fictio locum habere possit in persona legatarii, ita similiter debet re-

trofictionem impedire, ut heredi legis Aquil. concedatur. occisio namque servi, quae an-

te aditionem intercessit, medium inhabile est et sufficiens, ut impediat coniunctionem

extremorum. hoc autem admittendum non est quod heredi competere legis aquil. actionem

licet iacente hereditate servus occidatur aperte docent consulti in d. l. liber homo §

si servus § huic scripturae l. si vincitum § ibi d. lo. ff. ad l. Aquil. et in l. 1 § quotiens

ff. de sequentibus de interdictis et sequenter neque vera videtur fictio sed neque sufficiens

eius expositio ut praedictam difficultatem tollere possit.

26 Divisum propterea actualem impugna-

tionem dissolvi redditur d. lex ab expositione communi doctrina tenuit et tantum modo

fundamento innititur quod retrofictio ut legatarius a morte testatoris dominium servi lega-

ti possidere credatur ex eo impeditur quod ante aditionem et sequenter ante tempus

confirmationis servus legatus in rebus humanis esse desinit et quod legatum evanescat

ex d. l. si ex legato 22 de legatis 1°. sequitur necessario legis aquil. actionem legatario

petere non posse. ex quo pro eo et doctrina illud necessario deprometur servo ex eo occiso

et in rebus humanis existente tempore quo hereditas adita est legatario actio-

nem legis aquil. indulgendam fore quod vivente servo et legatum subsistit et dis-

positio testatoris confirmatur et retrofictio potest effectum sortiri ex eo quod duo ex-

trema a quo et ad quem coniungi possunt et nullum medium inhabile intercessit quod

talem coniunctionem possit impedire sed licet servus occisus non sit sed tan-

tum vulneratus expresse docet consultus ubi in d. l. huic scripturae l. si in-

fra ff. ad leg. actionem legis aquiliae legatario non adquiri ex causa vulneratio-

nis sed hereditati quaeri et ex hereditate heredi futuro, illud que tantummodo

legatario concedi ut possit heredem cogere ut actionem sibi cedat et patet ex illius

verbis quod si vulneratus sit ante aditam hereditatem, vel hereditate quidem

actio remansit sed cedere cum legatario heredem oportet et tam in proposi-
ta specie nullum inconveniens considerari potest, ut retrospectio possit effectum sortiri
cum sit in specie tua in d. § si servus legis 7 de dolo denegetur actio legatario
non proficienti ex servi legati sola occisione; ut exuberabat ibidem Ant. Faber sed est
ratio pro et sequentis eiusmodi expositio sicut et Jacob. Cuiac. placent dicti
cultatem tuam ri discutit.
21 Fateor sane ex iis quae animadvertisti difficile reddi interpretationem
secundum d. l. et elegantem 7 § fin. si servus ff. de dolo, ceterum utrumque eorum mente
eruere possimus aliqua animadvertenda se primo id est suprema quae licet
veritate inspecta servus hereditarius sive legatus fuerit sive non iacente
hereditate in nullius extat dominio l. 1 in princ. verso quod autem
ff. de rerum divisione, l. licet 3 ff. de usucap. l. denique 13 § 2 ff. de acquirenda possessione, at
etiam l. liber homo 13 § si servus ff. ad l. Aquil. l. cum servus 64 ff. de adquirenda
vel amitt. possessione l. si pater 55 § si cum herede ff. de leg. 2° et sequentis si talis servus
occidatur necesse videatur dicendum nullatenus posse legis Aquil. actionem cuiqui
competere cum domino legis tantummodo detur actio ex l. 3 ibi ex mela ff.
ad l. Aquil. ubi legis autem ff. ad l. Aquil. nihilominus tamen fictione iuris animadversa
hereditas ipsa domini loco habetur et iura universa talis sub-
sunt. verum quae defuncto tamquam ipso acquirebantur, etiam hereditati acquirantur.
et ex post facto ad heredem futurum pertineant ut docent iura superius exposita
et confirmat Iustin. in § legatum 16 § servo hereditario 3 ff. de leg. 1° et in l. si ex
re 18 § fin. ff. de stipulat. servor. l. unic. 33 ff. de adquir. rer. dom. l. filiusfam. 14
§ 1 et 2° ff. de hereditate 19 § quidam ff. de castrensi peculio et sequens est.
ut si servus legatus sit iam non hereditati iacente ab aliquo occidatur sul-
venit statim legis Aquil. actio hereditati tamquam domino acquirenda sit
interim enim quo hereditas agnoscerit neque heres neque legatarius dominium
exercebant licet interveniente postea aditione dominium verum hereditaria
res ad heredem legatorum vero ad legatarium pertinere legis recta via a morte
testatoris transfundenti ex l. 3 legatum 80 de leg. 2° et cum hereditatis
persona ficta in qua defuncti persona repraesentatur fictione iuris consideratur
dominium existimetur servo occiso et interimenti hereditati iacenti actio
legis Aquil. ipsi hereditati quaereti d. l. liber homo 13 § si servus hereditarius
l. cuius temporis 15 in principio ob id 43 ff. ad l. Aquil. l. 1 § quotiens
6 cum sequenti ff. de heribus herede aut ex post facto quocumque tempore
adeunte cum a morte testatoris dominum et heres iure retrotrahatur cum re
cum omnibus corporalibus et incorporalibus et iuribus universis quae in hereditate reperiuntur

Annul

simul legi dixi: actione acquirit ut decent tex in d. l. 1ª § 6 ag se
quenti ff dicendum. et in d. l. 13 § si seruus l. 15 l. 43 ff ead. d. qui neque
impedimentum afferre poterit serui hereditarii successio quo minus retrospectio
facit effectus sortiri ex eo q duo extrema additionis scilicet et mortis te
tatoris dirimi non possunt propterea q serui interitus est medium inhabile
qd impedit coniuctionem extremorum et in persona legatarii ex subtili et uera
Anzi fab. resolut. considerauimus sup. n. 26 licet enim Qualem diment
Donell cap 18 litt. B equaliter impedimentum occurrere. circa retrospectionem
in legatario et in herede existimauerit et ex hac consideratione Anzi fab.
expositionem reiecerit. nihilominus tamen inter utrumque insignis est di
uersitatis qa ratio uersatur que ex eo prouenit qm si seruus legetur et
iacente hereditate occidatur legatum extinguitur ex eo qd animal rationa
le anima et corpore compositum legatum fuit quo interfecto nichil remanet
in ipso legatum subsistere posit et consequenter bene legato et mortuo neque
corium neque carnes legatario deberi docent omnes et notant Pergito.
res omnes in l. si morbus bene 49 ff leg. 2º. ideoque quoniam seruo occiso
non datur subiectum circa quod posit legatum subsistere et adit hereditatis
confirmari consequens est necessario nullo modo posse conuinctionem effec
tus sortiri ut additionis et mortis tempora coniungantur circa legatum domi
nium apud legatarium retro agi posit intelligi transfusum ut docent fab.
in d. l. 73 § de dolo. et Valencia d tomo 3 lib. 2º de leg. cap. fin. n. 3.

28 in hereditate autem diuer
sa prorsus ratio reperitur quoniam licet seruus hereditarius occidatur et in rebus
humanis esse desinat ex eo tamen non desinit hereditas esse quoniam here
ditas est successio in uniuersum ius defuncti, et cum multa uniuersorum iurium
continet l. 3 ff de bon. posses. l. nihil 24 ff de V. S. l. hereditas 62 de adquir. h.
dom. et licet bona omnia corporalia et incorporalia resque uniuersae siue mobiles
siue immobiles, et iura omnia quae defunctus habuit collectatur hereditas l.
si unus 27 § fin. de pactis l. si quis 7 § 3 et ff de except. rei iudicate, a
quibus rebus secernitur et prorsus distincta est ita ut neque ipsa neque cuius pars
in re singulari proprie existere intelligatur l. quamuis 34 ff si quis omissa causa,
res enim quae in hereditate sunt partes bonorum constituunt l. apud 15 § inde quaeritur
ff ad treb. l. subsignatum 39 § bona ff de V. S. hereditas igitur uniuersitate quan

dam et Jus successionis non ipsam rem singularem demonstrat l. bonorum 208
ff. nihil est aliud 208 ff. de v. s. l. in fideicommissa 16 Verum quotiens ad Treb.
Sicut populus aut civitas a persona singulari eorumque pariter distinguitur l. 58,
si pacto § qui manumittit ff. de iudiciis locando. l. proponebatur 76 ff. de iudiciis
ideo quia licet res quae in hereditate continentur per partes certas possint separari et
l. 5. l. cum heredes 48 ff. familiae herciscundae. l. per hanc iudicium 4 ff. communi divi-
dundo hereditas tamen ipsa individua est l. non possumus 7 ff. si pars here-
ditatis petatur. l. Pomponius 6 ff. de rei vindicatione l. per hanc iudicium 4 ff. com-
muni divid. Et quod magis est licet nulla prorsus bona testator reliquerit non
tamen ex eo ita hereditatis persona impeditur quoniam lex non considerat aut atten-
dit actum dominii in defuncto sed tantummodo potentiam, et in illis solum
excludit hereditatis fictionem qui prorsus incapaces fuerunt ut bona in civitate
tantum potentialiter possint obtinere iuxta text. in l. Lex Cornelia 28 ff. de vulga-
ri et pupill. Consequens hereditas ut absque ullo corpore Juris intellectu haberi credatur
[illegible] l. hereditas 50 ff. de petit. heredit. Plura in confirmationem erudite congessit et
plures retulit scriptores l. 2. § 3. sub tit. de acquir. hered. conclus. 1. ex n. 7 cum seqq.
et ideo non est mirum quod servus legati occisus ante hereditatis aditionem immo
ante effectum retrospectionis et legatario denegetur actio legis quoniam licet ser-
vus non legatus occisus fuerit remanet hereditas tamen hereditas in qua
hic actio radicatur licet ipsius corpus defecerit, et consequenter nullum inconveniens si
reperitur ut talis actio hereditati quaesita tamquam fundata in herede post quoque
eiusdem aditionem circa quae nullum inconveniens reperitur ut fictioni locus dari possit
et hac ratione prorsus evanescit impugnatio Otuald. quam attulimus sup. n. 15.
28 Rursus
ad heredi quandoque post occisionem servi hereditarii, sive legati, sive non here-
ditarii, eadem legis aquiliae actio praestanda sit licet legatario denegetur per
prefata supra dicta exceptio necess. suadet ratio quoniam licet verum sit occisionis tem-
pore dominum non extitisse suasione regulis animadversis, similiter verum nec illum
valuisse ad hereditatem eo tempore dominum extitisse, qua adita a mortis instanti
saltem iuris fictione heres dominus fuisse intelligitur, quae quidem fictio sufficere
debet ut heredi legis Aquiliae concedatur actio, aut necessario fatendum est ei qui ser-
vum occidit et damnum dedit prorsus esse relevandum, et ipsius delictum impunitum re-
manerum quod nullatenus admittendum est, igitur necessario fatendum est per hereditatem
actionem legis Aquiliae heredi acquiri licet occisionis tempore heres dominus non
Extitisset

Non extitisset quia Lex Aquilia domini qualitatem non rei tangit ad tempus 25

occisionis tantum, ut vere dominum requirat qui huic actionem decessura est. Ut

manifeste demonstrat Ulpianus Pomponius in l. 1 obid quod 43 ibi dominum

enim Lex Aquilia appelat non utique eum qui tunc fuerit cum damnum daret ad

legem Aquiliae sed illum admittit ad iudicium, qui saltem iuris fictione eo tem

pore dominus existimatur fuisse exemplum proponit in eo qui cum captus fuisset ab

hostibus, postea fuit reversus postliminio et licet captivitatis tempore servus

occisus proponatur, quo tempore dominium apud captivum non extiterit ex eo tem

pore reversus, postea a fictione iuris animadversa semper dominus extitisse

creditur. Legis Aquiliae actione potest exercere eodem modo ac si occisionis

tempore vere, et naturaliter dominus extitisset, idem admittendum docet Ulp.

tius Pomponius circa postumos liberos, qui parentibus heredes extiterunt, quam

si post parentum obitum servi hereditarii occiderunt antequam postumi in rebus

humanis esse inciperent, licet veritate inspecta ante nativitatem domini esti

tui non possint sufficit iuris fictio, ut postea nati possint legis Aquiliae actio

nem exercere. Rursus idem ius observari docet Ulpianus in herede futuro quam

licet hereditate iacente dominus occisionis tempore non sit, ut supra latius

animadvertimus fictione tamen admissa dominus existimatur quod sufficit

ut actio legis Aquiliae acomodetur, et ut effectus haec actio respiciatur. astruit

ipse Pomponius Ulpianus eadem ratione quod si necessaria occisionis tempore do

mini qualitas in herede instituto desideraretur neque ei heredi posset indul

geri eo casu quo servus ante testatoris obitum fuit occisus, ut patet ex illis

verbis nullo modo nec ab eo quidem cui heres quis erit transire ad eum pote

rit quia si veritatem inspiciamus occisionis tempore dominium non apud heredem cum

actio redditur sed apud testatorem residebat ceterum cum mediante hereditatis adit.

eadem videtur heredis persona cum persona testatoris saltem fictione iuris animadversa

ut universalis successor et eo tempore quo testator vivebat dominus iudicatur ut

actiones quae defuncto adquisita fuit possit exercere, ut probat eleganter et difficul

tatis in l. nam sicut 36 § si dominus ff. ad l. Aquil. ubi plura adduxit Ant.

Fab. in rationali ad d. l. obid 43 ff. eodem quae ne diutius immoremur libenter

pretermittimus

30 Illud tamen saltem obiter pretereundum non est ex ea ratione prefatis

personis legis Aquiliae actionem in d. l. obid 43 indulgeri licet damni dati tempore

uere et naturalis domini non eximi bonum quod licet captiuus dum apud hos
tes est ni potuit vel extra servi occisi vulnerati dominus esse; qui captiuitatis
tempore uere seruus hostium permansit ex § si ab hostibus 5 inst. quibus modis
ius patriæ potestatis soluitur. ideoque qui in potestate alterius erat non potuit ser
uum occisum in sua potestate dominio et possessione retinere ex l. qui in seruitute
118 ff de R. I. l. cum heredes 23 § 1 ff de adquirenda possessione l. denique 19 ff ex quibus cau
sis maiores l. si euenerit 21 ff ad l. Iuliam de adult. Nihilominus tamen quod
in ciuitate reuersus semper in ciuitate remansisse creditur etiam rerum suarum
dominium retinuisse intelligitur. d. § si ab hostibus inst. quibus modis. l. in bello 22 ff de capt. et postlimin. reuersis,
quod ille contingit in postumis quod licet dum in utero sunt neque possint esse dom
ini servorum occisorum antea patris fuerant antequam nati, tamen natiuitate homines con
stituantur neque possint esse homines antequam nati sint ex l. in falcidia 9
§ 1 ff ad falcid. l. fin. ff de collat. bonorum. Nihilominus tamen si nas
canti retro fingitur, et illo tempore, quo parentes decesserunt et consequenti tem
pore damni dati iam nato et dominos extitisse, quod postumi quatenus ad eorum adeptionem commodi expectant pro natis existimantur. ex l.
qui in utero 7 l. qui in utero 26 ff de statu hom. l. si primo 6 in fin. ff de
lib. et post. l. quod dicimus 231 ff de V. S. In herede autem ratione
cuius legis Aquiliæ actionem habet satis sup.a animaduertimus et ex sup.a
dictis rationibus satis manifesta conspicit dicenda iurisconsulti in d. l. ob id
43 quatenus docet qualitatem dominii non desiderari in prefatis personis
tempore damni. Nec pugnet ipsius resolutio cum d. l. et elegante l. 7 § item si
seruus 5 ff de dolo, quatenus in ipsa resoluit legatario tale actionem non
concedi quando seruus iacente hereditate fuit interemptus ea sola motus rat.e
quia occisionis et damni dati tempore servi dominus constitutus non
fuerat ex qua depromitur qualitatem dominii damni dati tempore desiderari.
ratio namque disparitatis inter utramque decis.m ex sup.a dictis in eo consistit quod
ab hostibus captus aut postumus licet uere et naturalis domini non fue
rint tempore occisionis, fictione tamen postea admissa cuius introductione nullum
impedimentum aut medium impossibile potest consistere dominii fuisse creduntur
legatarius autem neque fuit dominus et naturalis quando seruus fuit occisus,
quod neque hereditas addita erat neque agnitum legatum, neque postea conditionem
hereditatis potest iam legatum confirmare, aut agnoscere quod quidem iam euanuerat
falsi.

ipsi servi legati interitu, ut supra cod. Antifab. latius et vere quidem animad
vertimus. Praeterea animadvertendum est quod licet ex lege 12 Tab. minus vero
et potestate a morte testatoris in instanti recta via dominium rei legatae in lega
tarium transfundatur, ut tradidimus sup. n.o 11, nec si aliud admitteremus, inconven
iens illud sequeretur, ut medio tempore reperiri posset in quo rei legatae dominium
vacans aut pro derelicto habitum posset considerari, quod similiter monuimus sup. a
n.o 13, nihilominus tamen non sufficit sola legis virtus aut dispositio, ut talis
dominii adquisitio possit plenum effectum sortiri quam illum involuit, quasi dicto
neque tacite, si legatarius expresse vel cui haeres legatum agnoverit, aut non repudiave
rit vel ab eo repulerit, ut expendimus sup. d. n. 11 cum enim legatum sit dona
tio a defuncto relicta ex § legatum inst. de leg. l. legatum 36 ff de leg.
2o nullatenus adquiri potest legatario irrevocabiliter et plene nisi scienti et
volenti, nec alias invito beneficium offeratur, adversus decisiones l. invito beneficium 69
ubi plura congerit Dion. Gothofr. ff de reg. iur. ut et plene et irrevocabiliter
rei legatae dominium legatario adquiratur non sufficit hereditatis aditio sed simul
agnitio ipsius legatarii desideratur quoniam si repudiatio intervenit nihil operabitur
legis dispositio quae impedienti quidem est usque ad agnitionem vel repudia
tionem quin potius a morte testatoris rei legatae dominium numquam legatario ad
quisitum apud heredem semper extitisse existimandum est quod pluribus et authorita
tibus fulcitur et rationibus probatur siquidem ex l. legatarius 38 § 1 in illis verbis
si legatum nobis relictum nobis non acceperimus, nolle ad nos pertinere, pro eo erit quasi
legatum nobis sit l. servum filii 44 § 1 ibi si vero repudiaverit retro videtur repudiata
fuisse heredis l. si tibi 86 § ag. servus ibi nam si legatarius repulerit a se
legatum numquam eius fuisse videbitur ff de leg. 1o l. cui 13 ff de adimend. vel transf.
l. si fundus 81 § si servus 6 ff de leg. 1o l. servo 26 ff de bon. lib. l. si filius 23 §
ff de fideicommiss. libertat. l. legatum 80 ibi et legatarius non repudiaverit de
functi voluntate ff de leg. 2o l. a Titio 64 ff de furtis l. ... cum duab.
sequentibus ff de act. empt. et notant scriptores adducti sup. n. 11 in fine.

Fulcit 6.

Praeterea hoc propositum pluribus rationibus et subtili sane ex coproficientis quam

Si legatario ante legati agnitione dominium plene adquireret, et postea forte
repudiare sequeretur inconveniens aut absurdum quod in persona heredis expendeba
mus sup.a n.o 23 nimirum quod dominium in legatario legis potestate quesitum et
quod in persona ipsius a morte testatoris usque ad diem repudiationis resederat repu
diatione postea inaccidente ad heredem institutum absque ipsius legatarij facto
reverteretur, et de una persona in alteram transiret adversus sent. Glossae in l. si
ego § si res ff. de hereditatis, et precipue adversus decis. Consulti in l. de heredita
te 19 § quod aut ff de castrensi pecul; qui sane in casu prorsus simili ne prefatum
absurdum subsequeretur in suspenso futurum esse dominium adquisitum rescribit, pro
ponitur Tryfoninus filium fam. militem, qui peculium castrense possidebat herede
extraneo instituto decessisse; quo casu quoque heres institutus poterat repudiare
hereditatem et adire dubitabat, utrum bona castrensia, que filii fuerunt sta
tim a morte ipsius iudicanda talia sint, ut vel hereditas et peculium illico
existimentur. et cuius dubitationis gratia animadvertendum est castrense
peculium proprium filiorum esse; et in eo heredem et successorem habere posse. si testa
mentum fecerint et ex eo hereditas adita sit si aut decesserint intestati
tunc peculiaria bona non ut hereditas sed ut peculium ad patrem pertinere cer
tum est textus in l. 1.a et 2.a l. proponebatur § l. filius famil. § 1 cum sequentibus l.
pater § l. de hereditate 19 § pater 3.o cum duobus sequentibus ff de castrensis peculio
l. filius familias 16 ff ad l. falcid. l. in eo 33 ff de adquirendo rerum dominio. ita
que necessario desideratur hereditatis aditio, ut ex peculio castrensi here
ditas efficiatur. et ad heredes institutos bona peculiaria tamquam heredita
ria pertinere § l. filius fam 16 ff ad l. falcid. l. si servus commu
nis 18 ff de stipulat. servorum si vero heres institutus, hereditatem re
pudiet peculium ab intestato non tamquam hereditas ad patrem spectaret §
l. 2 ff de castrensi peculio, sed antiquo dominij iure tamquam si nunquam
ab ipso fuisset profectum, neque filius bonorum castrensium aliquando dominium
habuisse § l. proponebatur § veris cum nichil § l. filius fam. 14 § 1 in fine §
l. de hereditate 19 § pater ff de castrensi peculio quo supposito accuratissime
dubitat Consultus Tryfoninus utrum bona peculiaria statim atque filius familias

decessit

Electus extraneo herede instituto: [illegible] iudicanda sint, et illico post mor
te hereditati filio introducatur. Incipiat, qua institutus heres hereditatem
agnoscere poterit an vero peculium castrense existimandum sit illo tempore quo pendet heredi
tatis aditio quoad heredi extranei interveniente repudiatione potest peculium
ad patrem iure antiquo pertinere; et in proposita dubitatione resolvit neque pe
culium iudicari neque hereditatem. Sed aditio vel repudiatio extranei heredis
instituti retro faciant ut vel hereditas vel peculium existimentur bona cas
trensia interim quem in suspenso re futura fore profitetur, et eam necessariam
magnam rationem reddit, quam si forte facerem bona castrensia usque ad aditionem
vel repudiationem castrense peculium iudicari statim dominium ad patrem
spectaret mortuo filio familias milite, et si postea institutus heres here
ditatem agnosceret necessario a persona patris ad heredem bona castrensia per
ventura erant, quod quidem absurdum appellat iurisconsultus, ut patet ex
illius verbis alioquin et adita sit ab instituto hereditas filii dicetur a pa
tre ad eum transisse proprietatem, quod absurdum est, ex qua ratione infert Iuriscon
sultus in d. § quod autem vero secundum quod existimandum sit circa validitatem
legati relicti servo, quod peculii castrensis fuerat, et utrum capacitatem accep
turus sit ab herede vel a patre, quam quidem movet etiam I. Consultus Ulpian.
in d. l. in eo 33 ff. de adquir. rerum dominio, et resolvit quoad naturam
legati eiusdem et quatenus ad capacitatem servi vel adquisitionem spectat rem
in pendenti exituram et aditione vel repudiatione extranei heredis insti
tuti facturam, et tali servus vel peculiaris vel hereditarius existimatur
et consequenter ut vel patri iure peculii antiquo vel extraneo tamquam heredi
instituto legatum sibi relictum adquisiturus sit idem tamen expresse
docet Ulpian. numquam eventurum, ut statim a morte filii vel
hereditas vel peculium existimetur, nedum dominium de patre ad heredem insti
tutum vel de persona heredis instituti ad patrem revertatur, ut constat ex
illius verbis modo patri videri delatum modo heredi nec a persona in per
sonam creditum transisse in pendenti enim esse [illegible] tali adquisitione licet di
ficultatem faciant consulti in d. l. si servus communis 1 § ff de stipulat.
servorum et in d. l. filio fam. 14 § 1 et 2 ff de castrensi pecul. de

Quorum Iurium difficilium et rationum vera expositione praeter Ant. Fab. et Cujac.
consulendus est Valencia illustrium Iuris t. 1° tract. 3 cap. 3° per totum ex quo elicies
primum indubitabile absurdum a consultis existimatum fuisse, ut mortuo filio
famil. qui castrense peculium habebat illico bona castrensia seu hereditas
seu peculium, ut necessario spectanda esse heredis instituti seu agnitione seu repudiatione
quoniam si diceremus illico a morte peculium existimari statim ad patrem
iure antiquo dominium pertinere; et adeunte postea hereditatem a persona patris
adeptum dominium transitorium fore; et sic similiter si a morte filii fam. mili-
tis bona castrensia hereditas efficerentur necessario eveniret ut peculium
natura prorsus amitterent, et postea herede instituto repudiante ad
patrem iure antiquo non poterit dominium pertinere quod inconveniens, ut subter
fugerent consulti suspensionem actus introduxerunt, ut etiam alys speciebus, quae refe
runtur in l. si servus 43 § cum servus ff de adq. rer. dom. et in l. qui res 98
§ si ita aut 3° ff de solut. l. ususfructus 26 ff de stipulat. serv. ideoque
similiter necessario admittendum est in persona legatarii, quatenus ad legatum
rei adquisitum irrevocabile spectat, etiam suspensum sit, et ab agnitione
seu repudiatione legati dependeat, taliter ut si legatarius repudiet semper
iudicari ab herede rei legatae dominium numquam factum legatarium ple
muse l. 38 § 1° l. 36 § 1° ff de leg. 1° seu vero legatum agnoscat a morte
testatoris dominium rei legatae numquam heredis factum apud legatarium
extitisse semper existimandum sit nec alias vel ab herede ad lega
tarium seu a legatario ad herede dominium et propietatem semel adquisitam
transisse admittendum sit

Ad Iustiniany in § eadem inst. ex qq causis manumittere non licet iuncta sub Aeli decisione textus in l. siquis 7 ff qui et aqq methodica et brevis explanatio

Anno 1651

Postquam Imperatorem nri Iustiniani semel atque iterum in libris quatuor imperialium institutionum eosdem annorum cursus meliori scholasticorum ornatu sumissa voce exposuerim decrevi nunc vobis (exceptores optimi) in nulla eiusdem Imperatoris selectiora et difficiliora responsa elucidare. Inter quae ut potea[?] qq de minore manumittente tractatus in primis selegi. de qua mentio fit apud Iustin. in § eadem lex Elia sentia 5 ex qq causis manumitter non licet et apud iuris consultos in l. si minor ff iuncta l. 12 et 13 l. si minor 19 l. si rogatus 20 in pro et § sed si hac l. 19. l. illud 18 § siquis minori l. 7 § minor 2 l. servus communis 6. l. si minor 2 ff de manumissis vindicta. l. si consentiente patre. 16 l. causam 20 tit. generali de manumissionibus l. minor annis 9 C. de adiz comuni libert. Ulpian in fragmentis tit. 2 § eadem lex et Caius lib. 1 inst. tit. 1 § preterea. 7. ex quae hic decisum et exhibitis testimonys manifeste apparet ex c. legis Eliae sentiae prohibitam minori viginti annorum datam libertati nisi vindicta apud consilium iusta causa manumissionis aprobata manumiserit. quod usque adeo verum est minori anni viginti prohibitum fuisse hanc libertatem datam quod si servum manumittere voluisset minor nec iustam causam apud consilium manumittendi haberet dedisset patrio ut manumitteret neque aut Paul. eum liberum fieri quia fraus legi facta fuit quam Paulis sententiam comprobabit Iulian in l. siqui 7 § minor ff qui et a qq

2 Verba huius Iuliani decisionem movit quidam inspectio sequens legis Eliae sentiae de mi

deminore tanty loquuta fuit nonuero deminore aly tradenti maiori manumi
ssioni cau. ut excus. ubi diximus et extant fragmenta apud eum
d. Iulianum in l. si minor 102 de leg. 1 in l. 2 C. si aduersus libertatem
et alia similia tam egiti libertas inuitis etiam pentie eius regulis plu
res sibi uindicat fauores ut ex Vulgatis iis testimonys manifeste li
quet et in casu prohibitionis expresse intelligitur ut practicorum tractat
dia clamant. Ubi re uidetur Iulianus asserere. Seruum a minore tradi
tum maiori ut manumittat ad libertatem duci non posse. nisi iusta sit
Manumissionis causa. fatetur dubitandi ratio ex notissimo Iuris pro
quo cauetur ut multa que per me facere non possunt per extraneum tam facilius
ipsi constat ex Paulo in l. si mandauero et l. si mandati ubi hi quo
rum res ueneunt quas pignori dederunt emptores supponant et eis res
emendas mandent mandatum intelligitur licet in eorum persona emptio
rei proprie non sit ex eius ss. ar. tunc uidetur quod suppositos emptores
rei proprie emptum consistere quam alias iure desistere exploratum est nec
in re certa immoror cum idem Iulianus expresse affirmet Paulus in
l. Seruito de quo rei pignori, sequitur quod qui in sua persona non habet hoc
per extraneum facere potest et petere. et ex l. eius serui 62 ff de hered. inst. l.
debitor 82 ff. seruo ff. leg. 2 l. furioso 63 ff de adquir. hered. Menoch. lib. 1
obseruat. c. 13 cum alys quos lata manu congerunt Albericus et Barth.
in l. 28 ff de admini. tutor. rerum ad ciuitatem pertinentium. quod quamtumlibet
supponatur prohibitio legis Aeliae Sentiae haudeum asserendum uidebatur ip
sum tantum minorem prohibitum esse. non tam extraneum cui ipse manumissionem
mandet &c. Haec ss. que Iuliano et Paulo uidentur mouisse quod non re
3 fragantibus ut eorum sententia explicatur tumultuarie non incercipiatur crebris
permittendum. Lex Seruiliy Iuliy Sexty ... ille qui primus orat. ad
populum habita obtinuit seruos manumissos ciuitate Romana donandos m
illis tamen manumissionibus imposuisse quod non sine delectu et causa
fieri permisit ut refert Dionys. Halicarnass. lib. 4 antiquitatum Rom. pag.
275 quod cum ceteris abolitis ... antiquitatum et l. 1 ...
ff de origine iur. sub Imperat. Augusto Sexto Aelio Catulo aut ut
alii exercitium uolunt, Cato et Caio Sentio Saturnino consulibus pro lamus
et plenius

Et plenius super manumissionib. servorum cautum fuit anno 756 si otho 20
mano Calvino et sent Augustino credendum est et Conan. l. 2 Comment. cap.
5. vel 752 iuxta Dionisium et Cassiodorum quos reffert et sequitur Onufrius
lib. 2 fastorum illo anno quo lex ab ipsis Aelia Sentia dicta fuit non
vero sanctia ut operam existimaverunt hi in quos invehitur Conan.
d. cap. 5 quae lex secundum eorum lib. 3 lex habet capita licet septimum addat
Zasius de Vbi iuris h. ubi lex Aelia Sentia 23 caput fuit dictatur requisita in
manumissore quod cavebat ne dominus anni 20 minor servum nisi causa
apud consilium probata manumitteret de quo capite exteris disputationis segmo
Necessitas iuris
4 legi in eo potissimum viget nam si haec manumissio ei prohiberetur utique valeret
licet quam a domino facta quamvis a minore esset enim manumissio
alienatio quaedam est l. obligari § 1 de auctoritate tutor. si tamen minori pro
hibita e alienatio aliarum rerum p[rae]terquam immobilium lamquam certa sequendi de
quo in l. 1 et tot. tit. ff de reb. eorum q. sub tut. sunt vel quibus immobilium gene
re servi ni comment. l. 3 § Verum de adquir. poss. poterit namque minor qui de
re mobili damno suo contraxerit se leniter parare in integrum quaerere restitutionem po
stulare. sed causa libertatis semel datae extra periculum restitutionis semper
fuit quia de libertate dari restitutio impossibile est l. si ex causa § 3 de ltº
ff minorib. l. 1 et tot. tit. C. si adversus libertatem nec aute prohibitio
dominus in ea stat quod rei tanti momenti quanti libertas est non nisi certo
animi iudicio dari debeat lex quippe Aelia eius quasi parum firmo re
sistit. sed etiam praecipua vis patrimonii consistat in servis et ex adquisitis
comoda quae dominis per eos quaerunt ni facile fuit quod omnino liceret minori ex
hac parte patrimonii sui diminuere sine causa quamdiu saltem
Vigesimum annum ni haberet et quidem o perte est experientia quotidiana
... quam debile et infirmum hominis ... ante eam aetatem praesertim
accedendo illa quae ... et momenti esse videntur ... concurrit
quae in ea potissimum aetate maxime dominatur neque ea delusi qq ea adolescentia seu
liberalitas sed ex iustis affectionib. libertas danda e l. 3 tit. 16 de manum. ...
... explicat ... in ... tit. 6 pro l. illat. l. 2ª ... cod. tit. ...
5 l. illat. ... deinde ... est ... minoris ... maiori signari
anni manumittere ... minorem manumittere ... signari
calendis ianuarii natus sit post 6 horam noctis praeter calendas quasi an
num 20 ... manumittere potest minor enim non est quidem ...
primum ... anni 20 ... ff. l. 3 § minorem ff. de minorib. ... decimus

decemvi legis sent. et concilial. lex haec prima deinde expresse
in rationibus aditae in dicto § minores et nec obstabat illi verbi dicit Imperator noster et Iulianus in d. l. 2 § minor ibi minori annis viginti quae procul dubio sunt exaudienda de illo minore qui diem supremum anni 20
non attigit nam si attigisset intractabilis legis Aeliae Sentiae minor non intelligeretur. ideo hunc iuris pro [illegible] l. 2 de off. consulis in § si rogatus 20 de manum.
6 Vindicta speciei decerit. minor 20 annis rogatus fuerat servum manumittere
ex fideicommisso vicum contrariat d. l. 2 ei debere permitti manumittere nam propter
servum rogatus fuerit manumittere. non in hoc casu ferendus esse dicit Ulpianus
consultus quantitate emolumenti quod ad eum pervenit ex iudicio rogantis ma-
numittere. ex pretio eorum quos rogatus est manumittere expendo illa verba
inculcantis ei debet permitti velata. ad ea si minor 25 annis quae
procul dubio cum eum legis Aeliae sentiae prohibitis non esse referendam
sed ad minorem 20 annis sed. immo potius ad minorem 25 sane dubitatus
pervenisse. nam tamen dissolverunt interpretes veteres fere omnes sequentes
Commentatores quasi non vidisset verba quinque in omnibus glossantibus
supponit d. l. viginti dixisse. quae fere omnes secuti fuere. Ricard
difficultate oppressus legendum esse viginti non viginti quinque ut passim leges
gibi non dubitabit asserere in singulari c. 15 sed repugnat fides omnium
exemplarium neque ad hoc asilum fugere est necesse. nam in hoc enmendatores incido ingenui, fateor eorum exiliter literatura orreo.
7° Existimo igitur et
forsitan nove receptam lectionem defendi posse neque offendi legis Aeliae Sentiae
sed in illis verbis 25 annis quae etiam in expressima sunt sequenti in verbis
minor 23 ff. de minoribus. sed eamus explicatum sciendum est quod si minori 20
annis legatum relictum sit quod non eque pretium manumittendorum ipse quae le-
gatum acceperit non cogendus libertatem praestare. si legatum reddere paratus sit
ex Iuliani sententia approbata ab Ulpiano Valente. nam quemadmodum maio-
ribus liberum non accipere si nolint manumittere. ita minoribus redden-
tibus legatum necessitas manumittendi remittatur. ex quo iure deducitur
interpretatio ad d. l. 2 in d. l. 20. non secuti minoribus adeuntibus hereditatem
competit restitutio l. quod si minor 24 § ult. ff. de minoribus de cuius ver-
bis et l. fin. videndus est [illegible] ad Donell. lib. 7 comment. c. 2 lit. a
et eiusdem lib. 7 cap. 7 lit. c. Itaque similiter minori accipienti legatum si negaverit
quod tamen emolumento certum genus restitutionis dari ut patet ex l. [illegible]
Pretor 7 § Pomponius ff. de minoribus in fine eo quod agnitis legatis non eque maiores
indulgetur. ut firmat expresse l. 2 si minor 23 ff. de minoribus. quod deducit
sed falli

lib 17 dict. cap 7 et tt.° pro Tillat.s qui ut stari ztueatr si gemmens
dat tiq. ubi Imperator lo § si certz de leg 2 aiuz emmendatriu? aduers
dum in supplicentiarz parco ne saltem extra hruma gamus acipend. est
l. C. deco minore qui legatq. accepit ut manumittat qui cum parit intra etate. vigesimi
quinti anni restitutz adversus legati agnits petulare. recte proponit species in
minore 20 annis ingio equiparatr minor 20 annis minori 25 q. si ambo le
gatq. acceperat et eius quantitas superat serviorz pretiq. cogantr libertatem pres
tare sivis quod minor 20 annorum an causa debet proponere ex animo aq. tus in
l. 16 § de manum. vindic. minori vero 25 sine causa expres. manumittere potest
nam q. ratio lesionis ubi minore 25 annorum cessat eo mittitr. manumissio.
Succedit tam
8 in hac ead. tractat. elegantissimus Paul. locus lib. 2 decretor. in l. quis filius 74
§ fabius Antoninus ad Senatus cs. Treb. species hec fabius Antoninus
exheredati impubere filio Antonino et filia Honorata matri eorum Iuliam
Valerianam instituit et ab ea ticeconta et quaedam res Honoratae reliquit veli
quam omnem hereditatem voluit filio Antonino restitui cum ad annum 20 etatis
pervenisset hoc adduct. qd si ante annum 20 decessisset ea hereditas restitueretur
Honoratae. decessit mater intestata utrisque liberis heredibus relictis post eas
filius annum agens plenum decimum nonum et ingressus vigesimum decessit filia here
de Flavia Valeriana relicta a qua amita Honorata fideicommissum petebat
portionis scilicet hereditatis ex testam.to fabij Antonini patris sui et quia tal
causa apud presides obtinuerat. tutores Valeriani filij egestatem eius represen
tabant et restitaurant rescriptum Hadriani qui muneribus municipalibus iusserat
eos annos quos quis ingressus esset pro impletis numerari Imperator vero mo
tus eo quod durabe rea et vbis testam.ti cum ad annum 20 etatis pervenisset quamvis
seret se diceret non servatis albrio Blanco atriballace qui 17 annum etatis
tri ingressus fuisset. nobis placuisse Imperatori sp.as et legi Elie sentie aq.
proferentiq. et alia quadam q. pertinuit hoc est iurig Valeriane pronunciatum
fuit. opponente fabia Valeriana expendite nunc eruditissimi lectores fideicomm.
filio debetur si ad annum 20 pervenisset licet necdum a placuisset in suam quae sent.
aq. verbis Elie sentie proferebat q. in l. Elia sentia non est necesse saltem minor
attingat supremum diem 20 anni sed sufficiat si ingressus 20 annus fuerit.
Quare omes viri lu
9 vic. illis interpretationibus q. in aque indifferendis et respondendi ni imbutas
in huic dubitationi respondebis e vero legis Eliani sentie vertantur causae circa

ætatis manumittentis hordinem immo etiam circa ætatem manumissi ut ostendit omnes
quos in pri. huius tractatus adduximus Cautum etiam fuit ea lege ut minor 30 annorum
Servus vindicta manumissus Civis Romanus non fieret nisi apud consilium causa approba
ta ut testatur Ulp. in fragm. tit. de libertis § eadem lege et quod ab eo domino etiam quam plerumque
qui libertas relinquebatur cum servus 30 annorum esset vel ad 30 annos pervenisset. cuius
Iuris extant vestigia in l. ex parte 22 § servus ff. familiæ herciscundæ l. Titio 46
ff. de manum. testam. l. ult. ff. de re iud. l. si quis ita ff. [illegible] exor
nat Cuiac. in notis ad Ulp. in § eadem lege; quo casu favore libertatis sufficiebat ser
uum 30 annum attigisse non etiam explevisse, ut ex testam. liber esset vel iure vindicta
recte eum [illegible] manumitteret nam et alias libertatis favore annus cæptus pro
adimpleto habetur, ut liquet expresse ex l. si ita fuerit de manumiss. testam. ibi
qui duodecimo anno liberum esse iubetur omnibus anni diebus liber esse iussus est nam duo
decimus annus est cum quamtumlibet ex duodecimo anno venisset aut pretiisset.
ergo quod dicit Paulus in d. l. qui filium § [illegible] ex [illegible] l. qua sententia [illegible] est sub
audiendum de ætate manumittentis sed manumissi ut primus observavit Emundus
Merillius lib. 2 observat. cap. 21 et hæc dicta sufficiant pro explicat. illorum verborum
servi Imp. minori 20 annis quamuis in eadem specie fideicommissi [illegible] Imp.
Antoninus ad appellat. ex Germania [illegible] iudicauit cui accessit Marcellus Iu
reconsultus in l. non putabam 48 ff. de adictionibus et demonstr.

10 Neque adeo rigorosa fuit
legis Æliæ Sentiæ sanctio ut si iusta adesset causa ei non permitteret manumittere nam
si servus sit filius filia ve frater, soror ve naturalis, vel si sit cognatus, collecta
neus, educator, pedagogus ipsius qui [illegible] recte ab ipso manumitti poterit
et longum esset si omnes causas exequi voluerimus quia multa merita incide
re possunt quæ honestam sit libertatem cum decreto prestare quæ æstimare debet is
apud quem [illegible] causa agitur l. si minor l. si sanguine l. si collectaneus l. alium
hor. l. etiam cum aliis ff. de manum. vindict. prosequitur [illegible] tit. 6 pro [illegible]
fil. 12 usque ad 15 de servo procuratore [illegible] l. si collectaneus et in Inst. [illegible] causa
[illegible] ex causa manum. [illegible] videndus est Faber qui difficultates proponit in tit. 6 pro 7
illat. 14 et hæc pro intelligentia illorum verborum nisi causa nec iusta causa manumissionis

11 Succedit ergo explicatio illorum
verborum ad consilium non tamen sufficiebat adesse iustas causas nisi pretor aut consul
minori manumittere volenti consilium præberet l. si pater 18 ff. de manum.
vindict. § eadem lege in Ulp. fragment. tit. quas causas proponit minor et pretor
cognoscit an ex luxuria hoc est prodigalitate proficiscantur an ex affectu l. [illegible]
de off. iulii l. illud 16 de manum. vindict. l. qui petuerint 27 de manum. testam. 40

tunc quidem si pretori omnique dicto causa videretur iusta apud se minori vindicta
servum manumittendi facultas: pretor de aliis sunt potestatis causa manumissionis fori
omnium omnis exactius exponunt Hubertus lib. 4 variorum cap. 9.

12 Iudiciis forma fuerat pro-
vincias suas habebant presides aut proconsules et eorum civitates singulae etiam sua
habebant magistratus municipales; erant causae quae a preside vel proconsule
cognoscebant, exceptis tamen iis quae poterant de his magistratibus municipales cognoscere;
et sane quae maioris momenti erant [illegible] iurisdictionis ea omnia [illegible] magistratibus
tum facere prohibebantur. [illegible] 26 [illegible] ad municipalem [illegible] preses aut proconsul
habebat necesse per [illegible] decurrere in civitates ut causas omnes audiret [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quia omnes servi habebant [illegible] manumittere [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Romę adibus prebere solebat etiam si aditum non edicueret quaadmodum enim dies erant incisurat Romana postulationem certi sic quoque certos statosque fuisse cognitionum dies quos aut exerceret aut preberet aditum obstat eo que unusque Ulpiani respexisse videtur l. 20 § sed et si ff. de manumiss. Vindicis ubi si servus ea lege fuisset donatus ut manumitteret et mittendum erit manumittere ne constitutio divi Marci supervenienti cunctatione aditui derrogat nam cum constitutio divi Marci servus ea lege donatus ut manumittantur ipso iure liberos faciat ex vulgatis iuris testimoniis efficit quae eares ut minore 20 annis qui sine adito non potest manumittere huiusmodi servum etiam sine adito mittendum sit manumittere nam si dies cognitionum quos prebere adituus certi anni temporibus moverat minor ut manumittat expectaverit supervenit illico divi Marci constitutio et servus ipso iure liberum faceret.

\+ Hinc huius
scilicet Ulpiani libro singulari pro tribunali [illegible] sane speciosum esset sed nescio quo animo in receptam literam ascrivit ingeniosus et proconsulis reponit aditus quasi pretor etiam aditus prebere soleret minore manumittere volenti et si hoc ita esset cur magis Iulii quam pretori. Ulpianus meminit quasi hac emendatio esset defallima, et eo magis timet ad notare interpretationem eversam refert hoc enim notis, quod Ulpianus plerumque veteres in quarum intellegentia Tribonianus solus sapiebat ut assentiri aedibus, cui maiorem authoritate Ulpiani tribuit unius sua aliunde non sine ratione Iuly de [illegible] sunt Ulpiani vero de aditu sunt id quo probet ex testo [illegible] de [illegible] capiti quem sidem [illegible] est, et hic loci vel 2 ad [illegible] lib. [illegible]

[illegible]

[illegible] a[illegible] manumittendi [illegible] in fraudem [illegible]
fuit [illegible] in legem [illegible] legis [illegible]
libertatis quam [illegible]
[illegible] manumittentis [illegible]
[illegible] patronatus [illegible]
[illegible]
[illegible] manumittere
[illegible] maior [illegible]
[illegible] manumittat servum ad libertatem [illegible]
[illegible] in fraudem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tradidit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] manumittere [illegible]
[illegible] apparet in [illegible]
[illegible] manumittere servum [illegible]
legis Aeliae Sentiae [illegible] servum [illegible]
servum tradiderit ut manumittat

Ex qua decidendi ratione meliori
iure donandus est textus Imperat. Alexandri cuius haec est sub hac littera
expositio latebat enim si minor annis 20 qui manumittere non possunt. Minor
annis viginti tradidit servum maiori ut ipse manumitteret quaestionis
fuit an manumissio ab extraneo facta irrita esset et respondet Imp.
Alexander Senatusconsulto [illegible] irritam esse. Expendo nunc ss. [illegible]
Alexandri si fraus legi Aeliae Sentiae facta esset utique ex fraude a dicta
irrita esset manumissio non vero ex Senatusconsulto. at qui propo-
suit Alexander irritam esse manumissionem Senatusconsulto ergo quia fraus le-
gi Aeliae Sentiae facta non fuit alias Senatusconsultum necessarium non foret nec
satisfaceret quisquis diceret legem quidem Aeliam Sentiam prohibere minores viginti
annis ante [illegible] manumittere non vero prohibere servos tradere ut ma-
numittat extraneus idque non posse fieri singulari quodam Senatus-
consulto post legem Aeliam Sentiam promissum esse, hoc enim nihilominus

dari dici poterit quia etiam deminoribus homines suos alteri traden-
tibus ad libertatem dandam quam de his minoribus qui sine consilio manumi-
ttunt legem Æliam Sentiam specialiter tractasse evidentissime colligitur
Ex fragmento Pauli in l. si minor ff. ad l. Æliam Sentiam ff. de
66 qui vixit Imp. Alex. temporibus et privatus ex Juris consulto Mar-
cello in l. ff. de servis exportandis ... de fraude legis in hac eadem
specie, quae fraus eam sui temporibus erat vindicata quod Senatus singulari Sena-
tus consulto fraus haec vindicata fuit ut volebat Cujac. in recitationibus
ad tit. qui manumittere non possunt. Providit difficultatem Alciatus sin-
gulari pretribunali cap. 13 cui firmatus S.C. mentione quae fit in Alexandri
rescripto omnino subjectum et mendosum esse erroremque solet adquandum
notarum parum eruditorum interpretibus potius autem huius rescripti ... alienam
esse refert, dubium enim non esse ait quin C. littera Consilii et appe-
llationem sine ... litteras. Veteres designaverint has enim notas C.L. omnibus
legat et illas esse S.A. sine tutoris authoritate optime interpretatus
Valerius Probus et sequens esse ait huius tum in notas esse. C tamen ... con-
silio quae S.C. consultum significare et ideo manifesta quadam ac propria ratione
S.C. consulto reponendum esse affirmat sine consilio ita ut apud Alexandrum hi
hunc modum legatur si minor viginti quinque annis ad libertatem praestandam homines
tradiderit sine consilio quod textus ei ... constituti ... minor annis 20
ad libertatem praestandam homines tradere non potuerit id tribuendum non esse
S.C. consulto sed legi Æliae Sentiae.
Ego tamen qui ... has emmendationes fero ... [illegible]
marem Alciatus ex lege ... nam si Alciatus fateor huiusmodi no-
tas S.C. tamen consilio quod S.C. consulto significare cur Alciatus velit ...
tius ipsi credere quam omnium exemplarium lectioni receptae quaeque tentare possit
affirmo plura S.C. consulta etiam leges subsequutas fuisse ut ... nonigno-
rauit qui consuetudo in nostra lege Ælia Sentia viguit ut constat ex l. 13 item si
matrimonii causa ff. Romanum vindicet ita enim Senatus censuit et ple-
rumque Senatus consultis ... confirmatas fuisset quod ante ea lege constitutum erat
quod mihi probat Ulpian. in l. ... ff. Consultis ... qui esset.
S.C. consulto ... examinat ... hoc antea si legi constitutum esset igitur
licet si minor tradidisset servum ut a maiori manumitteret traditio tam
quam fraudulenta legi Æliae Sentiae satis esset satis vindicata ... tamen
solerent ... frequentius servos tradere ut manumitterentur. S.C. consulti

fuit promulgata ut traditio hec amplius prohiberet. quasi confirmata legis
Eliae Sentiae S. Consulti authoritate.

Sed adversus Alexandrum est Marcell. in l.

Si minor ff. de [illegible]. Ubi minor 20. annis servum Titio vendidit et tradi-
dit ut eum manumitteret. Respondet Marcell. nullius momenti esse traditionem
quamquam ea mente tradiderit minor ut Titius manumitteret cum ipse viginti
annos explevisset. ibi etiam si fraus legi facta non sit, ut potest traditio ser-
vi ea mente ut cum viginti annos ipse explesset a Titio servus manumi-
tteretur. Lex Elia Sentia locum habet. Sed non est indifficilis huiusmodi
solutio. namque Lex Elia Sentia prohibuit minori viginti annis servorum ma-
numissiones ob aetatis imbecillitatem. fuit ideoque si multum fuerit minor qui dis-
tulit libertatis praestationes ad hoc ut effugiat legis Eliae Sentiae prohibitionem
nec ut Marcell. ait cum pari firmo consilio lex voluit ne bona profunde-
ret. ideo quamquam hec animi imbecillitas in traditione accederet, et dilatio illa li-
bertatis. Sit libertatis collatio facta tempore suo maturum iudicium in minore
ai est. ideo rectissime dit Marc. quod etiam si servi traditi sint a minore
ea mente ut ei libertas non praestetur nisi expleta aetate a lege praescripta sui
illius esse momenti traditionem et hoc pacto accipiendus Marcellus cum Alexan-
dro in d. l. 4. C. qui manumit. non pos. Sed quando in hanc satis Marce-
lli obscuram decisionem incidimus explicanda sunt illa verba. ut cum viginti
annos ipse expleverit ex quo deduci videtur ad libertatis rectam praestationem
requiri ut minor adimpleat vigesimum annum nec sufficit si diem anni vi-
gesimi attingat. Verum tamen hec difficultas componenda erit ex supradicta ratione
dicere ita ut minor possit praestare libertatem quam immediate legem Eliam
Sentiam quando vigesimus aetatis annus completus est aut saltem habetur
pro completo cum ipsi qui agit supremum diem anni vigesimi intelligatur annum
voluisse quia supremus ille dies pro completo habetur. nisi sine ratione exposuit
Marcellus ut minor annum vigesimum expleat.

[illegible]

[illegible] Paulus [illegible] manumittere non poterat [illegible]
[illegible] manumitteret affirmat Paulus [illegible] non esse [illegible]
[illegible]

quia magis legatarii aliquid comodum testator in hoc casu quam heredis ha-
bere voluisset. q. si minor servum quem ipse non poterat manumittere alii le-
gaverit ut manumittat debebit legatum sed libertas impediatur. in qua di-
facultate omissis aliis quae de nudo ministerio excogitavit Bartolus et anti-
quiores in l. si quis eum 26 secunda potius est Ricardi opinio lib. 2
Decisionum cap. 1 quam sequutus est Osualdus lib. 8 comment. cap. 16 litt. B. exi-
stimantis Pauli in d. l. 37 accipiendum esse de lege Fusia Caninia et de
ut si testator numerum in manumittendo non servaverit et unum aut alte-
rum servum ultra numerum alicui legaverit ut manumitteret licet lega-
tarius manumittere non possit libertas tamen impediatur lex enim Fusia Caninia
eum prohibuit ne ultra certum servos manumitteret non vero ut legaret.
Ut evenerat casus in l. praecedenti de N. S. C. ex rationibus adductis l. ...
de lege Fus. Can. toll. quae expositio admissa non est ... quas
adversus sup.a dicta proposuimus.
Iterum ... in l. si quis quos ... debet
Q. si quis quem manumittere non poterat legaverit ut manumitteret hoc
valet legatum nec valet libertas hoc Modestini 33 et l. ba 33 quibus ...
... Ricardus d. lib. 2 cap. 1 intelligit hunc textum de debitore qui
in fraudem creditorum servum legavit ut manumitteretur ... quae ... a
Senatus in lege Aelia Sentia et Fusia Caninia quod in lege Aelia Sentia du-
plici fraudi et legis et creditorum occurrit nec cessante legis fraude manumissio
ne ... non ... cessat fraus creditorum ideo quae nec valet legatum nec valet
libertas ... in Fusia quia tantum legis fraus fit in manumissis. Ea non scil. ...
cesset legis fraus legatum vim non destituit sequitur Nicolaus Bale tit. de re-
g. ... cap. 2 n. 7 et Osualdus ad Donell. loco proxime allegato. sed haec
tam ... frenderet si incaute spectantium oculos fuco veritatis pelliceat
falsitatem tamen ... ex sequentibus ... sit primum desumptum ex eo quod ... li-
bertatis ipso iure lege Aelia Sentia impediantur l. 3 § si ... l. in fraudem
de ... l. in fraudem 15 et § ... in fraudem l. l. cum ii qui 8 ... ecum
commendat. Videndus Cuiacius tract. 3 ad Afr. ff. qui et a quibus l. 1. de stat. lib.
sit tamen qui in fraudem creditorum leget non ipso iure legatum deficit et inutile
est sed actio Pauliana queritur. Et ut legatum revocetur ... legatarius
aut donatarius differunt ab aliis possessoribus ex tit. oneroso sed ... eo
quod adversus possidentes ex titulo oneroso datur actio Pauliana si fraudis
fuerint participes, ut constat ex l. 1. ibi quae fraudationis causa gesta sunt

ff. que in fraud. credit. adversus vero possidentes ex tit. Lucratiuo actio pau
liana dari licet fraudem ignoraverint l. 6 § 11 aut. 6 § similimodo et § sine
cessarius ff. quae in fraud. cred. ubi Modestinus in d. l. si quis servo eo exponat
eodem iure procedere legatum et libertatem et libertas ipsius fatentibus Ricardo et
Osualdo ipso iure non valeat eorum sit defendi nequit nam si legatum relictum
esset in fraude creditorum legatum ipso iure valeret licet postea actio
ne Pauliana revocaretur.

Extat etiam huius rei elegans testimonium apud Ulpianum
lib 22 ad Sabinum in l. servum filii 33 § si idem 1 de leg. 1 ubi affirmat Ulpianus
quod si idem servus legatus et liber esse iussus sit interdum procedere et legatum
ut puta si in fraudem creditorum data sit libertas, quod cum in hac eadem specie
affirmat Ulpianus legatum tantummodo procedere errat quod Modestinus
in d. l. 31 nec legatum petere nec libertatem non bene existimavit. servum enim
legatum fuisse ut manumitteretur in fraudem creditorum nec praedictis opus
maiorem solutionem. Cum enim scilicet l. 31 eum interpretando ubi ut libertas
tamen iure legis Aeliae Sentiae impediatur legatum vero non ipso iure sed proposita actio
ne pauliana; si quid non videt maximam vim fieri Modestino si eaque sibi
excellenti orationi supplici et diverso interpretamento donentur.

Dicendum est cum ibi
enim probabilis in eamus post. d. legis 31 ideo ibi nec legatum valere nec liber
tatem quando quis servum quem non poterat manumittere legavit ut manumitte
retur. scilicet quia legat sit minor viginti annis quo casu licet testamento servum
in tempore et heredem instituere simul et legatum relinquere libertatem tamen sine
de praeliberati si petere et cum cognoverit ex ea causa dicta lege Aelia libertatem relinquat et
quodcumque legatum libertatis causa praelatum inutile est ut dicebamus ex Mo
destino in § 1 de serv. export. siquando servus exponatur pluribus rerum et
ideo ex Iullii l. ubi vigenti in toto lib. versu ex qua enim post haec interpretatio
non malebam fulciri potest ex l. si consentiente 16 de manumiss. quo loco tracta
tur de filio minore annis viginti qui servum manumisit patre consentiente
cuius legis inscriptio est Modestini lib. 1 regularum quas cum frequenter habuerit
Ricardus et Osualdus ad hunc in ea parte non retulerint d. l. 31 sed ad
illud legis Aeliae Sentiae caput quando servus legatus est ut manumitteretur in
fraudem creditorum cum ipsius et eiusdem legis inscriptio sit Modestini lib 1 regu
larum et in d. l. 16 agatur de hoc capite legis Aeliae Sentiae de minore scilicet annis

2o manumittente non improbabili si dicamus ad hoc caput legis Ulp.
sententia refferenda d. leg. 21 quando legando minori ut manumittat
fratri legi fraudes fiat.

Sed licet hec Accursij solutio probabiliter defendi queat
tamen cum d. lex 16 loquatur in eo casu quo lex Elia Sentia locum non habet
eo videlicet quod filius minor consentiente patre manumittat nec vere
dicit conferri creditur verius legis existimabant tam in d. leg. 21 conferens
dicere esse cum lex nulla competit 13 ff qui et a quibus. Qui Modestini est Tit. 1 Reg.
lex ubi habetur quod nulla competit libertas data ab eo qui postea servus
esse pronunciatus est. Unde verba illa nulla tam comprehendit libertatem
directam quam fideicommissariam. Itaque decisioni species congruat ita effingen-
da est quidam qui liber testamentum condidisse legavisse que ser-
vum Titio ut eum manumitteret quo casu nec legatum nec libertas valet
cum nulla competat libertas data ab eo qui postea servus pronunciatur sit
Titius quem ipse non poterat manumittere quia nec testamenti condendi vel
nec legati relinquendi jus haberet leg. 1 ad leg. Falc. leg. Titius 23
ff de S. legaverit ut manumitteret nec valet legatum nec libertas et hoc
modo arbitrabatur Modestinus cui illustrandus licet et probabilis videatur.
Accursii quod legis Elie Sentie caput de quo disputamus Modestinus re-
tulisse &c.

Eisdem et alia non minus in hac questione jurisconsultorum subtilissima
responsa longa disputatione tangere et exponere. Verum quia hic vos excep-
tores optimi venustius sufficeo ss. ... de hac tractatione difficillima, curas
in leg. 2 ff minor ff de fundo instructo. Legitur leg. Videndus ibi Cujacius
lib. 8 respons. Papin. in d. leg. minor leg. si quis minori 66 de V. O. Donell.
ad titulum ff V. O. in d. leg. si minor leg. unica leg. Consules ff de off. consulis cuius
leg. si rogatus ff cons. ul. 3 leg. 16 ff 1 ff de manum. vindict. Videndus Otualdo
ad Donell. commentarios cap. 15 lit. C. et subtilissimus Magister noster
Salmantinus Doctor D. Josephus Fernandez de Retes lib. 1 Miscellaneorum
cap. 17 n.o 2 cuius doctrina in favor possunt oponi hec jurisconsultorum decreta
nam testimonia pertinent amplius ad hanc questionem. Jura in leg. illud 16
ff si quis minori 1 leg. si minori 12 leg. servus comunis 6 leg. ... minor fin.
ff de manumiss. vindict. leg. nec militi ff de testam. militis leg.
ff de testament. manumiss. diversa extra in leg. 28 ff
de jure codicillorum et alia quae congerit et explicat Antonius Fab.

in Iurisprud.[ae] papyri [illegible] pro 1.[illegible] illatione 2.a pro 7illat. [illegible] tota.

Finis huius tractationis

Don Joseph Beltran 1º

De Arnedo an.º 1651 77

Ulloa ... Ad titulu institutionu qq non est permissu facere testamentu Caput primu ad Beltran 39

Rubricam

Autore Licenciato Dno D. Josepho Bel-
tran de Arnedo

C. I.

Antequā testamentorū materiā tractaturus Justinianus a solem-
nitate incipit titulis praecedentib. nonnulli interpretes notant eum a
meatū ordine praepostero agitatū fuisse, nam si quaerenti de testamenti va-
liditate prius inspiciendū est an is qui fecerit, testamenti factionem
habuerit teste Jurisconsulto in l. si quaeramus 4 ff. qui testamta facere
possunt l. quidā referunt 14 de Jure codicillorū ante enim perso-
na quam Juris ratio quaerenda est quod et probat nra rubrica in pandecti
sic concepta qui testamenta facere possunt quemadmodū testamta fiant
ubi primo persona deinde testamenti modus exprimitur. Sic etiam
diversi tituli in lib. 6 Codic. leguntur primus de personis. Sequens
de solemnitatib. et forma testamentorū licet Dolibus in lib. 1 tit. 10
2° rectū ordinē titulorū ogestū esse ostendat nam cū de solemnita-
tib. disserit Justinianus de personis in dubitant et sic formu-
lā tradidit generalē ordinandi testamta deinde vero quasi
exceptiones proponere regulae subiunxit. Circa autē rem rubricē ex-
2° plicatb. Dd. in varias eunt sententias communi aut. suadet

Procedit(ur) ex prohibitione licet t(ame)n q(uo)d liceat testam(en)tum
testam(en)tum facere, nisi specialiter prohibeantur q(uo)d probant ex illa
latissima testandi facultate: l. decem Vitali decima Utriusque le
gasset sue rei ita ius esto l. Privilegii 120 de V. S. l. l. in p(rinci)p(i)o
ad l. falcid. l. l. C. de sacrosanctis ecclesiis [illegible] cessaverit [illegible]
tinentur et desumitur personarum quae prohibentur testam(en)tum facere. in
finitis autem casibus q(uo)d permittitur. ideo in hoc t(itulo) enumerantur personae
prohibitae ut omnes ceteri [illegible] testandi licentiam competere. Ex quo
[illegible] illa iuris regula exceptio firmat regulam in contrarium
l. [illegible] [illegible] de procurat. l. [illegible] de [illegible] l. [illegible] de [illegible]
[illegible]

Contraria sententia [illegible] cautius et
[illegible] in notis ad [illegible] lib. 6 commentariorum cap. 5 lit. [illegible]
licet testamenti factio esse ex genere permissionum et illos tantum
non facere testam(en)tum q(uo)d lege aliqua dicitur est q(uo)d probat ex l. 3
[illegible] testamenti factio non privati sed publici iuris est quam
sic interpretatur [illegible] centuria 5 c. 85 ut illa tantum auctore
publico id est aliqua lege [illegible] sit testari possit quo sensu [illegible]
interpretatur nostra rubrica [illegible] non permissum facere testam(en)tum in qua
enumerantur personae q(uo)d non est [illegible] testandi facultas [illegible]
namque si prohiberentur [illegible] hoc modo [illegible] prohibitum
facere testam(en)tum facit etiam q(uo)d peregrini et deportati intestabi
les, sed et si indeprehendit quia aliqua lege prohiberentur [illegible]
Lex duodecim tabularum civium tantum Romanis [illegible]
[illegible] eodem modo supradicta lex de [illegible] tantum
[illegible] loquebatur et [illegible] prohibentur [illegible]

[illegible]

quia ei n. est concessum Non possunt facere testamentum Ut probat Jur. Consultus in l. si filius 13 ff. de testamento tit. ubi quia nullae sunt tabulae testamenti quas is fecit qui testamenti faciendi facultatem non habuerit.

In qua distinctione Doctorum

4 Controversia dict. aliqua tenendam esse existimo nam si consideremus testamenti factionem a iure gentium provenientem. ut ex tempori sunt quae defendunt Gonell. lib. 2 selectarum cap. 10 Sent. Gilbertus Regius in Synlecticis lib. 1 cap. 6 Melchior de Valentia ad titulum de leg. 1a n. 2 et ex iis quae in l. idem 13 § deportati 2 de testam. militis § Sunt quidam 17 ff. de poenis. Necessario dicendum est edictum esse prohibitorium quia quod naturali ratione provenit omnibus competit et si erit necessarium Ut leges speciales prohibeant qui a tali privilegio a natura fuerunt de iure gentium prohiberi non tam quam inde impuberes et furiosi Regius ubi sup. n. 75.

5 Si vero consideremus testamenti factionem quatenus a iure civili naturalem rationem amplectente concessa est. Verum erit a iure civili naturalem rationem amplectente. Concessa e. Verum erit Et omnibus competere. Nisi quae expresse permissum sit, quo in casu Vera erit Consulta sent. quae et alio temperamento potest etiam admitti. Nihil ad rem deportatos et filios fam. non posse testari quia lex civilis cum insistebat et patris fam. loquuta est ceteros vero qui hoc nomine. non obtinent testandi facultatem non obtinuisse unde filii deportati furiosi et prodigus et alii testari poterunt ex lata lege civili nisi leges speciales prohibeant et sic de eis erit prohibitio de iure civili. Aliis vero qui cives non sunt quia non est concessum;

Caput 2 de adprime Institut. 13 de iure testo. in quo agitur de filiis fam. et qui possunt facere testamentum

1° Et Numeraturus Iurisconsultus personas quae non possunt facere testamentum incipit ab his qui alieno iuri subiecti sunt quorum duplex in iure invenitur potestas antiquissima domi

norum inseruis l. 3. ff. de his qui sui vel alieni iuris. Sine vero civili quod ad hoc pro multis habenti necesse cives romanos esse quod obstat l. filius 16. ff. qui testamenta facere possunt: ubi dicitur servos testamentifactionem habere quia licet de persona sua intelligendum est hereditatem domino capiant non vero de actiua ex eius persona. Sed adde capabilitatis conducentis, etiam casus servus ex parte diminuta bonorum testari poterat quod beneficio inter usu publicis populi Romani servus, fuit teste Ulpiano in fragment tit. 20. § sin. hoc colore adhibito, ut servus qui nomen civile non habebat assumeret nomen magistratus, cui inserviebat, ut notat Vulteius in Instit. tit. n. 3. Cuiac. lib. 17. observat. cap. 24. Rivalo d. lib. 6. cap. 5. quo exemplo Imperator Leo; Novel. 38. Servis Imperatoris concessit de rebus suis integram testandi facultatem.

2.° Altera potestas est patria iure civili Romanorum in filiis familias constituta quia quidem testamentum facere non possunt, non ex defectu bonorum ut aliqui crediderant, quia etiam qui nihil tamen bonis testari potest cum et hereditas dicatur quae soluendo non est l. 3. § non prop. ff. ad l. Falcidiam l. hereditas 119. de V. S. neque obstat Ulpian. responsum in fragment tit. 20. § filius. filius familias testamentum facere non potest quoniam nihil suum habet de quo testari possit quia illud ibi suum non ad bona sed ad ius familiae quod testamento relinquitur referri debet, et ipse Ulpianus de prodigo loquens paulo post probat quia familiae mancipare non potest. Unde cum mancipare sit alienare familiam et cum filius eam non habeat uiuo patre l. pronunciatio 195. § familiae 2. de V. S. nihil mirum si nec possit eam emancipare nec testari quod non habet.

3. [illegible]
[illegible] filius familias [illegible] bonorum [illegible] sed dominium habeant [illegible] profectitiis [illegible] ex imperatorum constitutionibus [illegible] Cod. de bonis quae liberis [illegible]

[illegible] e filius familias [illegible] testari posse [illegible] patris
[illegible] [illegible] e [illegible] Iustinian. in l. nemo. penult.a [illegible] lege
sequenti C. qui testam.ta facere possunt. igitur ex eo quod bona habe-
re et desiderare non sunt de essentia Et qui testari possit
Quare nec obstat textus in l. final. § quanto versiculo filijs Codice
de bonis que liberis Ubi dum prohibet Iustinianus filijsfa.
omnibus testamentum facere de bonis quorum usumfructus
ad patrem pertinent existimant aliqui contrario sensu
de ceteris licentiam prestare. nam preterquamquod &.

Nam preterquamquod argumenta à contrario sensu non semper
In iure procedunt praesertim quando correctoriis extra mentem
Ulpiani et Justiniani in d. l. penult. C. qui testamenta
facere possunt et commendare scilicet tantum interpretatione d. § 5,
Cuius ostendit verum intelligentiam propter dubium quod exoriri
poterat ex qua obstat lex d. Novella 117 cap. 1 § 1 ut liceat matri
tri etiam et quandam dispositionem quae liberis filijs fam. de bonis
adventitijs intelligenda est inter vivos, nec ad testamentum factum
debet amplari. Ut docte Bulteius in opere tract. n. 11 et magis sensu
tenens tanquam meliorem defendunt Duarenus ad mei titulum
cap. 2° Cujacius in lib. eodem et in paratitlis ad titulum C. qui
testamentum facere possunt Fachineus lib. 5 controvers. controversia
94 a ubi plures, agentes Amaldus d. lib. 6 cap. 5 lit. a. Exaggerente
4 Constat nempe propter defectum bonorum filijs fam. denegatam esse testamenti
factionem. Sed quia Iure civili Romanorum ut in rubrica de
his qui ... illi tantum possunt facere testamentum qui expresse capaces
sunt, est n° 3 ... ex duodecim tab. de patribus tantum fam. lege
Decemviri fuerunt in decem lex duodecim tab. de patribus tantum fam. lo-
quuta sit ibi paterfam. Uti legasset super pecunia sua tutela ve suae
rei ita ius esto. ut enim Ioa refferunt in fine Codicis Theodosiani et
refert et Rosinus antiquitatum Romanarum lib. 8 cap. Antonius Augustinus
de legibus in ead. lege et probat Cujacius in l. 2 hoc tit. ex carminibus
de Petrus Fab. lib. 2 semestrium cap. 21 michil magis si filius dum ...
X ... 1355 ... substitutionem habet
habet familiam et materialiter prenominato
familias morit quot capita ei subjecta fuerunt singulas familias
incipiunt habere singuli enim patrisfamiliarum nomen subeunt idem
que evenit in eo qui emancipatus fuerit. Sed defectu ... alicuius deficiunt
etiam ius testandi filijs fam. ex qua ... ex ... filius 19 de testa-
mentis infine ... rubrica et sic interpretantur illam rigores
Ita

statuti quam hi qui alieno iuri subiecti sunt testamenti faciendi ius
non habent quae etiam extenditur ad nomen tantum legatarii pro
ut habemus in § 3 de test. civili ex genere permissorum pro-
cedere testamentum faciendi.

Quae sententia tamen est ultimis parentes eis
5 permiserint licentiam magistratui possunt filii fam. videtur ex
l. qui in potestate. l. 6 § 1 et l. tamen 25 de mortis causa donationibus ex
ex mente tamen ubi adeo quidem ut quamvis parentes eis permiserint
quod inde provenit quod testamenti factio publici iuris est l. 3 § 1 et 2 de test.
et non tantum dispositionis privatae cuiusdam voluntate
fieri potest quod accideret si ex patris consensu permitteretur fieri
testari, sed obstat quod filius potest donare mortis causa ex
consensu patris d. l. tamen 25 § 1 de mortis causa donat. precipue cum
mortis causa donationes, etsi antiquitus dubitaretur donationi an
vero ultimis voluntatibus deberent sociari, obtinuit tandem
ad ultimas voluntates pertinere in omnibus quae legatis exe-
quantur l. Marcellus 15 et si 17 l. illud 37 de mortis causa don.
l. fin. C. eod. fatio etiam quod filius ex voluntate patris habet
etiam ius utendi l. 25 § 1 de pollicitationibus igitur eo-
dem modo debet ei permitti voluntate patris testari =

6. Ceterum ut satisfaciant interpretes varia comminiscuntur quibus causi-
tati ut satisfaciant interpretes varia comminiscuntur quibus causi cu-
mant diversitatem inde provenire quia actus morientium qui per se
est ex alieno arbitrio pendere. Ut est statutum in l. illa institutio
31 et 32 de hered. instituend. Secus vero dispositiones inter vivos
quae magis assimilantur donationi quae ratio etsi antiquitus posset
admitti postea vero quam donationes ad legata tales redactae
te defendi non potest a doctis et atque sentit Antonius Faber in
suo Codice .... [illegible] quaestio lib. et 12 pro 7 tit. 69 scilicet tamen ..
patrio lib. intelligendam esse de peculio profectitio quod licet sit filii ma-
natione

Magistrani et patris l. 384 Vani si igitur ff de minoribus Inde
Statio facta patris deinde ab ipso facta patre intelligitur in
casu mortis filij et mortis causa et de mortis causa donationibus Verum
tamen est quod Donatio causa mortis d lib 6 cap 5 testamenti factionem iuris
publici d. l. 3 hic et certisque obseruationibus astrictam ex patris
voluntate derogari non potest quorum patria potestas priuati iuris est l.
mag et ceteras ff. de capite minutis l. nam quod 13 ad leg. donatione
Verum non tanere iuris publici sed tantum ex defectu bonorum prohiberi
filius donare. Et ita docent Conanus lib 3 commentariorum cap 4 nº 4 Bul
tanus in prima ... nº 7 et alij quos congerit Osualdus in notis ad Do-
nellum lit. a h. 4.

7 Remanet tamen explicanda particula nostri textus Verba ubi licet sue
potestatis factus decesserit quae denotant testamentum inhabilem esse filium fam.
ad testandum Et etiam si pater fam. factus decesserit ... ma
gis testamentum Valeat l. si filius 19 hic et quae ab initio ...,
filius naminis titulo quae ab initio non valet tractu temporis
Dua lege non potest et ideo quae necesse pater fam. factus decesserit
institutio valebit Cui decisioni in specie opugnat lex l. ff. scilicet
si filius l de leg. 3 ubi si filius et seruus fideicommissum reliquerit
Itam manumissi decesserint proponantur in eadem Voluntate
manentes distantes respondit dubium fideicommissum Valere et
distat cum tantum fideicommissum relinquere posse qui et testandi ius
habent l. 2ª de leg. 1 igitur sufficit testamentifactionem habere
filiusfam. tempore mortis et si sit in potestate patris tempore facti testa
menti Cui difficultati respondendum est differentias distinguendo inter
testamentum quod est iusta sententia et est solemnis et secundum iuris ob-
seruationes dispositio quam si deficiat aliqua totum hoc testamentum
corruit ita ut nec conualescere possit accedentes olemnitates quae ab
initio deficiebat Unde etiam si filius liberatus a patria potestate ex
tunc illo esse suo Ultima Voluntate testamentum ... na haec
simplex et nuda Voluntas quae testamentum non corruit Ultima Vero
in fideicommisso

observati quod nuda voluntate et ab intestato relinqui poterit
teste Ulpiano in fragment l. 4° 25 § 3 et 4 l. unum ex familia
67 § 1 ff. de leg. 2° l. Pamphilo § 9 de leg. 3 l. 1 § revocant l.
revocare 6 § 1 ad treb. unde nihil mirum si haec ultima volun-
tas quum filius habuit tempore mortis liberatus a patria potesta-
te sufficerat ad inducendum fideicommissum in vero testamento ut aperte
probat d. l. 1 a 1° ff. de leg. 3°.

Cetera si testamentum factum tempore sui [illegible]
[illegible] sit et in adrogatione [illegible] testamentum sit irritum quia ad
eo casum venit a quo incipere non poterat [illegible] b 5 irritum 3 [illegible]
[illegible] rupto § [illegible] quoquemodo. Inst. quibus modis testamentum infirmentur
tamen [illegible] factus codicillis [illegible] modo secundum testamentum
non velle declaraverit ex tali testamento heres scriptus recte heres
[illegible] petet [illegible] testamentum [illegible] [illegible]
[illegible] qualecunque de iure civili sustineri non potest [illegible]
[illegible] beneficio nam praetor duobus tantum temporibus testamenti
[illegible] exigit intestatore scilicet facti testamenti et mortis [illegible]
ex eodem bonorum possessionem secundum tabulas l. 1 § exigit praetor
ff. de bonorum possessione secundum tabulas medio autem tempore
[illegible] nihilominus si heres in casu proposito
[illegible] admittetur sicut iure civili sit irritum testamentum
[illegible] iure praetorio bonorum possessionem secundum tabulas [illegible]
[illegible] ut debet interpretari [illegible] qui ex liberis [illegible]
tamen [illegible] 2° de bonorum possessione secundum tabulas quo principio debet
etiam intelligi [illegible] consuetum [illegible] si post factum [illegible] de iure codicillorum
cum codicilli vires capiunt ex ipso testamento quo confirmantur etiam
non scripta valent ac si testamento scripta essent l. 2 a § 2 l.
8 a § ff. de iure codicillorum. Unde codicilli quos fecit filius [illegible]
testante patri adrogatori censentur facti [illegible] erat [illegible]
[illegible] et licet fuerint [illegible] capitis diminut. testatoris
[illegible]

seque sequenti cap. ipsius testam^ti tam Iure Iuris inuenati testator

Legata ex codicillis debentur et testamentum subsistente Iure

pretorio ut recte interpretatur Osuald. Hilliger ad Donell. lib. 7

cap. 13 lit. B, licet Ant. Fab. lib. 10 coniecturarum cap. 20 Valdes

Tribonianum in Iuris tanti repellat e reuiset quae neque feliciter in

terpretatur Fran^cus Amaya lib. 2 observat. cap. 16 n.º 16.

Benè etiam

9 Exoritur alia difficilis quaestio utrum testam^ti factione filii qui si

pater familias adhuc etiam testamentum facere potest. Sed licet

si pater ab hostibus captus filius in ciuitate relinquens qui de

cessit patre apud hostes remanente deinde decessit ibi pater

quis iure fictione legis Corneliae fingitur ipso tempore captiuitatis

decessisse l. 18 cap. ubi status 32 § si ambo 14 in fine ibi ut tempus

spectandum sit captiuitatis quasi tunc defecerit de donationibus inter

uir. et uxor. lib. de capti. et post lim. reuers. cod. Sat. pro bonis Ant.

Fab. in Iurisprudentia tit. 11 pri. 9 illat. 1^a et lib. 10 coniecturar. cap.

9 Cuiac. lib. 29 quaestionum Papiniani in l. penultima de suis

et legitimis heredibus quia filius considerata filius in ciuitate re

lictus sui Iuris et pater familias ab ipsa captiuitate patris

factus intelligitur et heredes ab intestato habiturus est ut idem

dem spe probat Vlpian. in l. 2^a § si qui decesserit de suis

legitimis et Papinianus in l. si pater 15 de suis et legitimis

heredibus id est quod qui potest habere ab intestato potest

etiam ex testamento quia Ius familiae ad utrumque pertinet

ita saltem hoc casu poterit filius fam. testam^tum facere.

Quaestio non

10 est sufficiens ad hoc ut medio tempore filius constituatur pater fami

habilis ad testandum nam etsi necesse sit coniungi tempora tam

hoc non verificatur ab initio sed tantum sequuta morte patris in cap

tiuitate m.^o antea tempore est in suspenso an filius pater ue

familias

fuerit qd pendet circa eventum an s[it] redditus a captivitate. Licet possit
liminij semper in civitate fuisse s[i] vero ibi decedat verificatur
captum fuisse ab ipsa captivitate l. in bello 12 § 1 ff. de capt. l. bo-
na 22 qd si filius 2 ff. de capt. ibi reverso quidem patre existimant
eos nunquam sue potestati fuisse mortuo. Bene paterfamilias fu-
isse. Cum pater eius in hostium potestatem pervenerit l. si servus
18 ff. [de] servus dt. de stipulat. servor. ideo quamdiu tempore
filius est dubius de statu suo, qui non minus quam si adhuc esset
potestati prohibetur testamentum facere. l. qui testam. facere l. 9 et l. 3
sequenti qui testam. facere possunt. Unde michi mirum si
testamentum facere non posset filius captivo patre heredemque aut ab
intestato habiturus sit cum hoc non ex eo tempore estimetur sed vere
heredem patris apud hostes. Ut recte interpretatur l. 28 si quis
ff. unde legitimi ubi agnorum possessio si datur ab ipsa in filij
quasi incertus est an testari possit sed cum certus sit cum patre suo
quia incertus est an testari possit sed cum certus sit cum patris
decessu. Ideo certus status sit qd eque requiritur ut quis habeat
certum quam ab intestato heredem. Et ita debent interpretari textus in d.
l. penult. de suis et legitimis hered. d. l. 2 § 3 unde legitimi l.
proponebatur in fine de capt. vero d. l. 12 § 1 de capt. docet Cuiacius
lib. 19 quest. Pap. de suis et legit. hered. et interpretatur ad textum
in d. § 2 § 3 unde legitimi dicit lib. 2 observat. cap. 2 n. 35.

12 Licet in l. bona 22 § quasi filius 2 de capt. ubi agenti consultus
qd si filius aliquid adquisivit, et decesserit in servitute ante
quam pater apud hostes moriatur ad heredem patris pertinere illa
bona ab eo adquisita nam Accursius et omnes asserunt ibi dicti
et loco hoc verborum ad heredem patris pertinebit repo-
nendum ad heredem filij pertinebit Cuiac. lib. 62 ff. Juliani in d.
l. 22 § 2 aut emendat auctoris et si vivo patre decesserit
heredes patris et legit Cuiac. nec vivo patre decesserit ad heredes patris
tinebit. non obstat l. 1 § 1 ff. ad Tertullian. ubi si mater de
cuius statu dubitatur q. pater ab hostibus captus non decedat p.

bonorum possess. succurrisse cum liberis. ergo non est necessarium cum esse
statum moriis ut bonorum possessio decedat cum successoribus nam dicen-
dum est hoc non procedere subordinatio nec ex edicto generali sed speciali
iure quia bonorum possessio non agnita seu hereditas non adita ad heredes non
transferretur iure communi unde filii si unius avo decesserint non poterat
matris hereditatem ad suos heredes transmittere ideoque ne hac heredi
tate fraudarentur bonorum possessio decretalis ei est cum cognitio ei succurrit
sicut quod solet accidere [illegible] decontrat l. ventre ff.
de bonorum posses. hered. docet Cuiac. in recit. ad d. l. [illegible] unde tertio

12 Ausq a

dicta regula debet tamen facile fil. fam. excipientes si qui castrense peculii
habuerint quod in expedit. tamen existentes ab initio testandi facul
tas concessa fuit complexi quae divorum Nervae et Traiani constitu
tionibus postea vere subscript. divi Hadriani etiam dimissis
a militia id est veterani castrense peculium habentibus ea
dem facultas concessa fuit ut dixi ex tit. inst. l. si qui sexta
§ fin. de inofficioso testamento l. miles vigesima secunda cum lege
sequenti de testamento militis l. secunda de castrensi pe
culio l. penultima et final. Codice qui testamenta facere
possunt ideoque si facto testamento decesserint filius ad here
des scriptos pertinebit eius hereditas quia principali est hoc
decessit si vero testamentum non fecerint aut si ex eo non adita
hereditas tunc eius bona patri quaerantur non ut hereditas quae
nulla est non testantis filii familias sed iure peculii quod ex
ipsi patriae potestatis censetur semper penes patrem fuisse cui iure
communi debebat acquiri l. secunda et tertia l. proponebatur no
na l. filius decimaquarta de castrensi peculio & si non vero et
vacuerint quod inde provenit nam filius ipse nec sui familiae
nec hereditatem habet quam relinquant imperiali consti
tutione in testamento tamen relinquendi concessa
est facultas non autem in testato autem aliquid
relinquere possunt sed soli ex testamento de
castrensi peculio faciunt non autem quando ab
intestato l. fin. ad senatus consultum Tertullianum

C

D. Diego Beltran

Lg. fi. ad Sc̃m Treb. et ita inspectat etiã tam in his pater 17 — 2 — 45
de castrensi peculio, ubi si pater succedat in castrensi peculio
filijfam. ex testam.to ad eius debita teneretur civiliter in solidum et in
perpetuum quasi vere iure civili est heres, si vero ab intestato occuparet pe-
culium iure civili non teneretur, sed tantum iure pretorio actione de pecu-
lio quae intra annum et intra vires tantum peculij deditur. — 13.
Ergo stat iure antiquo omnia peculia uniri censebantur, ut recte notavit
Oleyum in § fin. de milit. testam.to, hoc est proprietate in patris
esse potestate. deinde imperialibus constitutionibus favor militiae
castrense peculium a iure patris separavit ut non tantum quoad
administrationem sed etiam quoad proprietatem eius sit filij, ut
nec pater adimere possit, nec eius creditores alienare, nec eius
morte aliquid ex fratribus commune sed ipsi filio integrum et illes-
sum remaneat toto tit.o C. ne filius pro patre lg. 1.a § negans
trense. ls. de collationibus lg. filius 12. lg. fin. C. eod. de iure cas-
trensi fuit ad bona quae principes et Augusta in filijfam. dedo
nationis causa contulerit quae pro peculio etiam castrensi haberi
lg. cum multa 6. C. de bonis quae lib. necnon militibus hoc militum
iure fuit cum idem etiam filijsfam. togatae militiae agentibus Imperatores
concesserunt cum non minus hi in causis agendis quam illi in patriae
defensione reipublicae militant lg. advocati 14. C. de advocatis di-
versorum iudicationum ideoque merito eis testandi facultas concessa
est de bonis in sua militia acquisitis quod quasi castrense pe-
culium appellatur lg. fin. C. de inofficioso testam.to lg. final. C. qui
testam.ta fac. pos. lg. cum oportet 6. C. de bonis quae lib. et ibi late
Cuiacius Covarruvias lib. 9 comment. cap. 2 n.o 4 Duarenus de
testam.to militis cap. 4 et Osualdo lib. 9 comment. Donelli cap. 5 lite — 14

Sed sicut supra dicebatur quatenus diximus filiumfam. nec de castrensi pe-
culio posse heredem ab intestato relinquere obstare illa verba

Veri stant verba Nullis liberis et fratribus superstitibus que denotant has personas patris esse preferendas in successione peculij castrensis et quasi bona militaris filij famili incestata non que runtur patri iure peculij cum saltem filijs et fratribus ab intestato defferantur quo tempore peculij sentij videtur quod ad patrem ampliui ni poterit peruenire Cui dificultati respondendum est illa non tacta verba non esse iure antiquo pendere sed ex imperiali institutione qua filij et fratres patri preferuntur ut (?) C. comunia de successionibus §§ 3.a et 4 de bonis que lib que iura lecta de lucris nuptialibus seu aliunde quesitis loquantur ad peculium etiam castrense et quasi adaptentur ad D. Ut docet Othom in nri tex Cnunciat. 3 Bl... n° 20 Osualdo lib 9 cap 2° et Cubacius C. de bonis que lib. ex novell 118 cap 1 post filios vero et fratres filij fam. intestati cui bona castrensia ad patrem iure antiquo ... peculij nomine redeant tandem supra dictus succedendi ordo novella 118 perturbatus est qua statuitur ... mortuo cui hereditas primo defertur liberis si quos reliquerit deinde pater mater et fratres simul iure hereditario ad eum vocantur pro virili portione Ut dicitur ex cap 2° d. novella quo fit ut pater sit heres legitimus filij sui in peculio castrensi quasi castrensi et aduentitio et filius in peculio aduentitio habere heredem ex testamento habeat ab intestato ex d. novell 118 cap 2 Verete Notat Cubac. in tit. C. de bonis que lib.

Caput 3 ad § preterea 2 cum sequentibus de Vero tit.o in quo enumerantur cetere personae que iure testari prohibentur = c

Secundo hi qui alieno iuri subiecti sunt testamentum facere non possunt sed etiam multi alij sui iuris etc.

Caius Romanus

Cives romani aeKtam facture accentl quales si impuberes fu Nosius prodigus, mutus, surdus et caecus dees singuli di cendis e &c. 46

Impuberes testam facere n possunt quia nullius eo 2
rum animi Judicii est &c. neque testamentum ea codicatl qd
sit testatio mentis sequuti precisse ut ex mentis deffectu
deficiat eius Jus testandi l. 2 agnatione § l. 3 si filius 19 de
testam l. si fatres 4 C eodem Ulpian in fragmentis titulo
20 § penult et Paulus lib 3 sententiarum tit. 4 in pro Nec
obstante quod quidem impuberes aliquando Judicium habere
solent arg. tex l. sequuti 4 § pupillus 2 Vo gla de usucap
vel l. 4 § furiosus 3 de adquirenda poss. presertim cum
sint pubertati proximi et aliquando doli capaces nam
hec testandi prohibitio non aliqua lege nec moribus introducta est
sed quia natura ideo quae nec lege nec statuti potest impuberes
facultatem testandi cedi docet Pheini n 1 et ex thesauro
decis. 87 Osuald lib 6 cap 5 litt. P in notis licet si doli fui
sset capax non est dubium quin lex potuisset cedere exemplo
est pupilus qui numerorum tabunatum obtinuit l. fin C de
testam. tit. militum licet legislatores cum impossibile esset in
unoquoque Judicii specimen diiudicare certo etatis diffinire
sunt quis mosis pubertati secundum naturalis rationis ordine
vel quo statuto pupillus et si doli capax non satis Judicii
ad testamenti factione obtinere videbatur.

Pubertas aut cum ex ratione 3
quique naturali penderet varijs modis ab antiquis statue
batur. Plato autem in sua republica ex aviti corpores tam masu
los quam feminas dijuicandas esse statuit ut qui aviri ad
nuptias appareret is et Judicio poleret et tam ad negotias
quam ad testamenti factione publicaret in Republica Ro
mana Cassianorum schola in masculis hanc sententiam

fuisse sodomitis (ut feminis omnibus uno ore impudicus et inverecundus vir fuit) Proculeiani vero eos qui quatuordecim annos expleverit puberes iudicarunt licet priscus utrumque o currere necesse esse affirmabat id est ut corporis habitu et anno-rum numero (?) pubertas docet Vig. in fracm. tit. 11 Iustinianus vero explosa Cassianorum et prisci sententia Proculeiani adherens ex numero annorum pubertatem dignoscendam esse statuit in leg. fin. C. quando tutores et curatores esse desinant § 1 Inst. qq. modis tutell. fin. ut sicut antiquitus feminis impleto duodecimo anno pubescebant ita hodie masculi si undecimum quartum annum impleverint sublata omni corporis inspectione puberes existant ut recte docent Benedictus Pinellus lib. 2 selectarum cap. 4 n.° 17 Almundus Meritius lib. 1 observat. cap. 22 Don Petrus de Velasco in con certationibus Proculi et Cassii in § qui testamentum facere possunt licet Revard lib. 4 variorum cap. 10 nunquam corporis inspec tionem romanos usus esse ostendat.

4°

Ex quo stat masculos quatuordecim annis feminas duodecim completis puberes exis tere leg. aqua etate § de testament. leg. 2 de vulgari et pup. substit. d. leg. fin. C. quando tutores et curatores esse desinant et quamvis alii citius alii tardius iudicii adipi cantur tamen hec etas stabilita est qua generaliter viri et femine solent iudicii specimen reddere quare autem femine citius quam viri pubescant pendet a natura quia propter uctorem feci nationis celerius in eo operatur ideoque mulier facilius augetur et crescit et adulta fit citius antequam masculus ut ex philo sophis tradit Macrobius lib. 1° in somnio Scipionis cap. 6 quia inferioris est nature quam viri ideo quecitius genera tionis admovet ut extra poma celerius maturescunt robu storia vero serius ut id est Macrobius lib. 7 Saturnaliorum cap. 7

Unde

Unde Aristot. lib. 7 de hist.a animalij cp. 3 et Plini lib. 7 cp. 4 asserunt feminas celerius pubescere quam mares et celerius senescere. Ex quo illud dictum cito nata, cito pereunt. dixi eloborata ... ferunt et apud Romanos mos evasit ut masculino die feminis octavo nomina imponerent. alia multa refert Tiraquel. in l. 6 connubiali ex n.o 36 neque obstat qd. feminae ad eam etatis prudentiam quam viri non pervenie bant, ideo quae apud Romanos in perpetua tutella erant teste Ulpian. in fragment. tt.o 11 § 1. 3. C. de legitima tutella, ut neque ... negotia ... facere possint sine tutoris authoritate teste Ulpiano tt.o 20 § 15 ut ... pro Cecina et ... tendit et ... lib. 4 ... sic ait maiores nostri nullam ne privatam quidem rem agere feminas sine authore voluerunt in manu esse parentum fratrum virorum. Nam et si vera sit feminas 5

non ad eam etatis prudentiam quam viros pervenire propter sexus imbecillitatem tamen certum est eam quam solent anno duodecimo adipisci ideo quae sicut ad matrimonium contrahendum nulla est ratio cur non etiam ad condendum testamentum hac etate admittantur ut in simili etiam feminis decimo octavo anno adimpleto permittis veniam etatis ad sua negotia gerenda impetrare viris vero non ante vigesimum l. 2 C. de his qui veniam etatis impetraverunt ubi DD. et Duarenus in rubro tit. de his qui testamentum facere possunt aut non et Covarrus lib. 9 ... q. 4 n.o 9.

6 Eadem ratione quam impuberes prohibentur etiam testari furiosi qui mente carent ut docet Iustin. § in rubro tit. l. 1 § 16 et l. sequenti l. qui tt.o 20 § nefuriosus 4 institt.o qui testamenta facere possunt l. furiosum 9 C. eodem in tantum ut si de facto fecerit testamentum dum ille impubes hic furiosus est nihilominus valeat testamentum etiam si ille pubes hic compos mentis decedat, sufficit namque ab initio nullum esse ut nunquam post effectum sortiri

l. 2. C. de inoff. testam.to nec ad rem facit quod furiosus Cum Domos et et familiam habeat D[illegible] qui intestatus di facultate curiosus se sa nam mentis deffectus cum sit principuus requisitus repugnans testationi mentis suffecit ut expresse prohibeatur testamentum facere. Inde ab antiquis dubitatum fuit an ~~[illegible]~~ hec prohibitio comitaretur semper personam furiosi, an vero tempore intermissi furoris suspenderetur et obtinuit eos ante furore recte posse testari. dum tamen integre mentis mentis ius ceperint et consumaverint nullo tali morbo interveniente docet Paulus lib. 3 sent. tit. 4. que sententiam amplectitur Iustinianus l. furiosum 9. C. qui testament. fac. poss. quoniam non sanctas corporis sed mentis integritas requiritur ut testari possit l. secunda ff. hoc nostro titulo l. 3. C. cod. ideo quod nihil interest posset in eundem morbum incidere. nunc si integre mentis est tempore quo testamentum facit Covarruvias lib. nono commentariorum capite nono numero decimo Duarenus in nostro titulo dicto capite de his qui testamentum facere possunt folio mihi trecentessimo et sexagessimo quinto et Gyraldus in notis ad Donellum lib. sexto cap. 5 lit. a &c.

7° Item consequens est testamentum ante furore factum postea furore interveniente non irritari et si vertitur ad eum casum quo testator decedit. Nullatenus testamentum secundum iuris regulas facere prohiberat. Ut ex nostro textu manifeste patet et constat l. 9 nona titulo vigessimo ff. de furiosus quanto ff. qui testamenta facere possunt non potest furor recte gestum dirimere. l. patre furioso ff. de his qui sui vel alieni

Iuris

sequam tuburcionis ⁊ sic testatio requiritur quod ad validitatem testam[en]ti
duo tempora requiruntur ss. scilicet facti testamenti et mortis ut petitione
dij potest ex copiosis ss. ff. [illegible] pretor b. de bon. poss. sec[undum]
tabul. nam hoc procedit quando interuenit status mutatio in
testatore quia capite minuitur secus vero quando status et caput re-
tinet et morbo aut superueniente amittit testamentifactionem
quo casu etsi tempore mortis intestabilis sit tamen ante furorem
facti testamenti servatur ut idem ulpian. aucrit in d. l. 11. §.
quid d. de bon. poss. sec[undum] tabul. ubi Cuiac. in recitat. solem-
ni et Duaren. in suo tr. d. cp. 2º in fine. Restat nunc inquirere quia
6 lere furiosus sit et an ad alios etiam mente carentes debeat hec
testandi prohibitio ampliari quod non est dubium precipue cum ma-
ioris amentia in mentecaptis quam in furiosis inueniatur nam
cum antiquitus dubitaretur an filius furiosi posset non expec-
tata sussione patris matrimonium contrahere. Ulpianus de
titutionis Imp. Marci adduxit qua filijs utriusque sexus
mentecapti permissum fuit nuptias contrahere quod de filijs fu-
riosi minime fuit loquuta l. furiosi 25 C. de nupt.
ad cuius intelligentiam notandum est mentecaptos et demen-
tes eos esse qui mentis cecitate ad omnia habent et
nec ullo temporis puncto sue prudentie restituantur ideo
que recte eorum filijs fuit permissum matrimonium contrahere
cum nunquam possent patris consensum sperare ultro vero
furiosi qui habent intermissionem furoris qui sane
tempore recte poterant. Sed eorum nuptias obscontrare
imperator Iustinianus in d. eadem ius obtinere in filijs furiosorum

ac [illegible] in filijs mente capti statuit in dicta l. 25. C. de testamentis ignor. si minoris ei eius amentia qua furiosi facultas debet consilio testandi eos continere ut furiosos probat lex 2. de in officioso test. l. in adversa 27. hoc titulo stultus ante et insanus quorum mens aliquo cupiditatis motu conturbatur etiam nec satis necessarii sunt tamen ad res suas administrandas satis prudentia habere videntur stultus namque vocatur a Tullio cuius animus est aliquo libidine concitatus communi tamen hominum particeps et idoneus ideoque nec testari prohibetur docet Covarruvias lib. 9. commentariorum cap. 4. n. 10. Duarenus dicto cap. 2. =

N.° 9. Praeterea testamentum facere non potest prodigus §. item prodigus hoc nostro tit. l. is cui 18. digesti eodem Ulp. in fragmentis tit. 20. § 12. quod vero ipse rationibus sicut voluerit suadere Doctores et Cujacius in l. 259. de verborum significatione et Ulp. in dicto tit. 20. et Bulteius in nostro tex. asserunt ideo non posse quia commercium illi interdictum est ideoque et per eos et libram testari quia formam mancipioni non possunt ut ipse Ulp. testatur. verior tamen haec sententia defendi non posse quia est magna ratio interdictio prodigi quia testandi hac formula auctore Ant. Gomez lib. 2. tom. variarum cap. 4. n. 30. et Covarruvias dicto lib. 9. cap. 4. n. 11. . Adhaereo tamen Duarenti sententiae ad nostrum tit. dicto cap. 2. asserenti ex ipsa interdictione rerum suarum prodigo facta sequi etiam praecise interdictum esse testamenti factionem quia tantum commercium sed suae res interdicantur ideoque nec dispositionem inter vivos mortis restringendam sicut fratre etiam agnatorum interdicatur quia patrimonium non ipsi tantum sed suae familiae datum sit neque intererit quod iudicio non careat nam lex prodigi dispensatas prodigi mortis relictae possunt sane leg. imponere Cujacius in l. is cui de testamentis Caldas pereira in l. si curatorem habens C. de in integrum restitutione verbo cum non ab similis. =

N.° 10. Sunt vero dubium an ipsa lex interdicat prodigo bonorum administrationem quod multi voluerunt ex l. ra l. de curatoribus furiosi vel ex l. is cui 18. hoc nostro tit. et ibi ipsa lege interdictionem tribuere constat

L. 6. de Verb. sig. l. 1. de [illegible] [illegible]

Precipue cum recepta sanitate morum ipso iure de-
sinat esse in potestate curatorum dicta l. 1. quae sic probat
Donellus lib. 12. commentariorum cap. 22. et in l. 6. de verborum
obligationibus Fagnineus lib. 2. controversiarum cap. 63.
Rovertus lib. 2. receptarum sectionum cap. 34. contrariam
tamen sic ut declaratione iudicii esse necessarium ut
quis prodigus habeatur. Veriorem puto ut probatur ex
antiqua formula quae a praetore observabatur in pro-
nenda interdictione quam sic refert Paulus l. 3.
sententiarum tit. 4. quod tu bona paterna habitaque
nequitia tua disperdis liberosque tuos ad egestatem
perducis ob eam rem tibi aere commercioque interdico.
Iulianus 10. de curatoribus furioso l. 2. de in integrum
restit. § item prodigus instituta hoc nostro tit. praecipue
cum esse prodigus constat in facto quod declarari debet nec
omnium apparens aut aliud factum debet prodigum quemque
reddere sed pravitas morum in vivendo male de re sua
quod absque declaratione iudicii constare non poterit attamen
facta recte poterit lex operari et ipso iure interdicatur
quo casu res iudicata non prodigum facit sed tantum demon-
strat et declarat licet generaliter in ipsa declaratione
et bonis interdicere soliti sint praetores. Docent Cu-
iacius et Duarenus in dicta l. 6. de verborum oblig.
Ant. Gomez 2. tom. variarum cap. 14. n. 12. Brissonius
de formulis lib. 5. Caldas ubi supra numero 5. ..

N.° 11. Deinde sciendum est quis vere prodigus sit et quo iure
interdictio introducta fuerit. Prodigus namque est qui nec
tempus nec finem expensarum habet sed bona sua dissi-
pando et dilacerando profundit l. 1. de curatoribus furiosi
et non multum a furioso distat nam quoad bona attinet fu-
riosum facit exitum l. is 12. § 2. de tut. et curat. dati
dicitur que a prodigendo idest consumendo secundum textum
Aristotiles vero quasi perit a regimine dictum esse asserit
lib. ethicorum cap. 5. et Isidorus lib. 1. etimologiarum Covarr.
lib. 9. cap. 4. n. 11. Ant. Gomez et Duarenus ubi supra
scire etiam est iure Populi Rom. moribus introductum esse
ut prodigis auferretur bonorum suorum administratio ut
constat ex l. 1. de curatoribus furioso et ex Paul. l. 3.
sententiarum tit. 4. § moribus quia tamen decem viri in
componendis legibus 12. tabularum non tantum legibus

Athemensium et Lacedemoniorum qui viri erant veram si quid Romae esset moris, in usque consuetudine receptum unde nihil mirum si hanc l. moris populi receptam in 12. Tabulis transcripserint ut debet interpretari lex prima quae asserit initio moribus deinde lege decemvirali introductam ec interdictionem l. 1. cum 2. hoc tit. l. 5. §. 1. de adquirenda creditate et Paulus dicto lib. 3. sententiarum tit. 4. §. moris. docent Baldinin. ad l. 12. tab. cp. 24. Ant. Faber. in Iurisprudentia tit. 12. prim. 3. Foucarellus in captione unius cp. 4. n. 9.

N.° 12. Deinde non possunt facere testamentum mutus et surdus ut constat ex textu in l. 6. §. 1. cum l. sequenti hoc titulo l. ex facto 43. de vulgari l. Oportet §. 1. digestis unde convenit Ulp. in fragmentis tit. 20. §. mutus ignorans assignanda ratione variant interpretes Ulp. ubi sup. ea redit. mutus quia verba nuncupationis loqui non potest, surdus quia verba familiae emptoris exaudire non potest quae in testamento priaga et libram non est dubium quin sit efficax quia tamen et alijs modis in testamento Romani eo usi fuere eis non poterit applicari sup.a dicta ratio amplior erit illa quam implicat Paulus lib. 3. sententiarum tit. 4. scilicet quia audire et rogare testes non potest lege heredes 21. §. final hoc tit. surdus autem quia audiret testes testimonium sibi perhibentes non potest achendi enim exaudiendi sunt testes ut de ego loquens ait Paulus dicto lib. 3. tit. 4. eandem rationem in surdo et muto amplectitur Cujacius in dicta lege 6. §. 1. hoc tit. quia prohibitio testandi non ex naturali ratione quam ob indultas iure civili solemnitates imponit. quare tamen princeps sit dominus et arbitrer facile concedent surdo et muto et testamenti factionem a principe impetraverint l. si mutus 7. hoc tit. cum tamen aut voce aut scripto possint suam voluntatem explicare l. mutus 21. de legatis 3. ceteris vero nec per principem poterat reddi item per familiam filio muto patriant beneficio principali testamentum facere lege ex familia 43. de vulgari docet Cuja. in dicta l. 6. et Adulp. in dicto tit 20. Coran. lib. 9. commentariorum cp. 4. n. 8.

N.° 13. Eandem iustinianus circa muti et surdi testamenta beneficia principalia sustulit ut quodammodo ipsi a natura prohibent adepti possent testari hoc e mutus, surdus ita natus quia nec loqui nec verba dicere potuit quis, se explicet non possit testari vitamen ex infirmitate hoc ei devenerit ut assuet periti saepe hominibus hoc vincam quia potest suam explicatione voluntatem possit ergo testamentum facere. l. discretis 10. 6. hoc. tit. simero discretum ipsum sit idest mutus dummodo tamen mixeo apertus habeat et litteras sciat

quibus se explicet vel surdus articulata voce loquatur testari poterunt ut constat ex dicta l. 10. cuius constitutionis vestigio interpretandum est textum in dicta l. 21. [illegible] de legatis 3. asserit Cujacius eum qui certum fidei commissum relinquere non posse eum qui testamenti [illegible] non habet l. 2 de legatis primo.

14 Praeterea ille qui scripti testamentum facere iure communi non potuit nec hodie potest quia literas non scit. nec obstat Paul. lib. 3 sent. tit. 4. § caecus etiam asserit testamentum facere posse quia arcessere potest adhibitis et audire testamentum sibi adhibentes quos solemnitas requirit in testamento nuncupativo de quo Pauli locum debet intelligi nec ad refert quod caecus testamentum facere non potest nisi observata quam Imperator Justinianus introduxit in l. hac consultissima § caecitatis [illegible] testamenta facere possunt § 4 [illegible] ex quo colligunt ante Justinianum nullo modo potuisse caecos testamentum facere. nam verius est etiam iure antiquo potuisse testamentum nuncupativum facere potuisse et facere si fides habetur Pauli ubi sup. et cum nulla lege prohibeatur non est cur eum intestabilem faciamus l. ex facto § 3. de vulgari quia tamen in eius testamento facilius quam in aliis falsitas committi poterat prudentior majori solemnitate Justinianus Imp. introduxit cap. d. l. § ut coram septem testibus et tabellario testamentum fiat ab omnibus testibus et tabellione subscribatur signetque cuius dignitates et indicia omnium heredum explicentur. ne sola nominis commemoratio quidquam ambiguitatis pariat et ante omnia sine scripti testatoris velle declaret ex quibus obstat subscriptiones ad majorem solemnitatem apponi semper quae testamentum esse nuncupativum licet aliquid hic non 2° mixtum esse ostendat quod tamen ex scripto quam nuncupativo componitur videndus est Covarr. in lib. 9 cap. 3 n. 8. Cuiac. ad § 4. qui testamentum facere pos. in fine et ad Pauli ubi supra Menochius lib. 2 illustr. quaest. cap. 163 Gutier. lib. 6 cap. 9 lit. B.

15 Tandem is qui apud hostes est testamentum facere non potest. nec is videtur dissimulasse testamentum confectum quod servus hostium est saluis quae iuri subjectus l. cuiusque § l. qui deinde l. [illegible] testamento l. eius qui apud hostes est de captivis et postliminio. nec ad rem facit quod captivo [illegible] incertitudine reverso iure postliminii fingitur semper eum in civitate fuisse ubi si fecisset testamentum nullum est dubium quin valeret quando dicendum est tempore facti testamenti eum esse in eo praecise desiderari testatoris

Qm̃ facti[ti] imitatione non fit, sed reipsa et ueritate inspecta, ut pre
terea habetur pri[ncipal]is inst[itut]is de exheredat[ione] liber[orum] l[ege] omnia 201 ff. de V[erborum] S[ignificatione] et
cum in eadem captiuitate fiat seruus l[ege] hostes 24 de capt[iuis]. Consequens est
eum intestabilem esse, neque hereditas eius dici poterit qui seruus de
cessit l[ege] 3 in fine de V[erborum] S[ignificatione] necnon quod codicilli ab eo in captiuitate
facti reuerso in ciuitatem valent l[ege] in bello 12 § codicillos de capt[iuis]
orzeque eum tantum codicillos facere potest, qui testandi ius habet
l[ege] diui 6 § 3 ff. de iure codicill[orum]. Nam hoc iure singulari admissum
est et cum in eum principij codicillorum sit testamentum ex quo perfor
mantur inde est ut humanitatis ratione existimentur facti tempore
testamenti quod cum ualeat reuerso in ciuitate captiuo quasi num
quam captus esset iure postliminij fictio ut ex numero sequen
ti distabit ita etiam codicilli ibi facti inspecto principio eorum
quia ab ipso testamento vires accipiunt et humanitatis ratione
perinde ac testamentum seruantur.

16 Ad uero testamentum in ciuitate fe
cit captiuitatem fit irritum quamuis seruus hostium fiat ad hoc enim
duae iuris fictiones iure singulari introductae prima est legis Cor
neliae quae locum habet si in potestate hostium decedat captiuus fin
git quae nunquam seruus hostium fuisse sed ab ipsa captiuitate an
tequam ad castra hostium peruenisset decessisse l[ege] cum hic status
32 § si ambo 14 de donat[ionibus] inter v[irum] et u[xorem] l[ege] lege Cornelia 12 de testam[en]tis
l[ege] 4 § 1 de bon[orum] libert[ate] cum alijs multis quae congerit Amaia lib
2 obseruat[ionum] c[a]p[ut] 2 per totum. Alia est iuris postliminij fictio quae ad
eis fauet qui in patriam reuersi se fingit quae semper in ciuitate fuisse
nec in potestate hostium uenisse l[ege] item ei 14 ff. eadem causa maio
res l[ege] adeo 7 de adquirendo rerum dom[inio] l[ege] hostes 24 de capt[iuis] ideo
quia utraque fictione testamentum in ciuitate factum numquam captiuita
te irritatur docet Couarruuias lib 3 Var[iarum] resolut[ionum] c[a]p[ut] 14 n[umer]o 2 Petrus Greg[orius]
lib 20 Syntagmat[is] c[a]p[ut] 5 et late Amaia d[icto] lib 2 obseruat[ionum] c[a]p[ut] 1 Va
lenzuela illustrium lib 1 tit[ulo] 3 cap 5.

Vosi qd [illegible] ordinaze in tt.o precedenti opportunis de [illegible]
[illegible] filium [illegible] agit [illegible] pro [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Accrnet [illegible] promulgates
Aus est [illegible] [illegible] [illegible] nominativo [illegible]
Serendis [illegible] [illegible] [illegible] cognatiny qui d sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc. [illegible]
2 Est [illegible] aliud quam heredare et succedendi iure plenario
qd [illegible] ad eum es [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] interpretandi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de lib. [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] emancipationi [illegible] quia ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5
id est filius negare qui nec debebat institui nec ab intestato ad patris
hereditatem admittebatur ideo quem non poterat exheredare assimilari precipue
qd illa semper in testamento et sine causa iure antiquo fiebat [illegible]
dicatio semper inter vivos et causa cognita et apud iudices probata [illegible]
mittebatur ut [illegible] ex l. abdicatio C. de patr. potest. ibi ad alienandos
liberos differebat tam ab emancipatione qd hec semper favore et beneficio fi
ciebat filij illa vero notam et turpitudinem, ut late docet [illegible] lib. 2 dei
put. cap. 16 Covarruv. lib. 2 Torment. cap. 13 n.o 5 Cuiac. in l. [illegible] 16 de
liber. et post. [illegible] in hac verb. n.o 39=
Liberorum autem appellatio strictius
3 in hoc tt.o quam alibi sumitur generaliter enim tam natos quam nascituros
et omnes quam ulteriores gradus descendentes comprehendit sive virilis
sive feminini sexus sint ex quo vero eorum descendent
l. cognoscere 56 § 1 l. liberorum 203 de V. S. in hoc vero tt.o ad liberos
[illegible] restringenda est significatio qui in potestate testatoris
tempore mortis nec ab alio precedunt et qui sui heredes sunt [illegible]
Hic enim necessitas legis facit ut heredes instituantur aut exheredentur et
presenti testamentum faciant nullum alias enim si nullo iure deberetur ei heredi
tas supervacanea esset exheredatio quam potest nisi debite hereditatis in
dicare privationem que supponit habitum seu ius debitum.

Caput 2^m ad principium et §
19 huius ibi tituli

Precipua autem solemnitas que in testamento a testatore debet observari ea est ut filios quos in potestate habet heredes instituat aut nominatim exheredes faciat preteritis namque his testamentum erit nullum ut constat ex me titulo l. 4 § 3 de iniusto rupto et aliis multis qui non sunt informati ab incepti ratio ea enim verisimilior est que nascitur ex eadem dignitate persona que iure seu natura inter patrem et filium considerata que filii etiam vivo patre quodammodo domini fiunt ita ut morte patris nulla hereditas videatur esse sed neque aditio percipi sed magis liberam bonorum administrationem assequi videantur filii scilicet ratione illa nota que est inter genitorem et genitum[?] ... l. in suis 11 de lib. et post. ideoque non ablata sui natura exheredatione in dati continuatio dominii in suo herede preterito datur eius dominium in extraneo instituto adeunte herede l. pro herede 20 l. gent. 88 de adquirend. hered. unde sequeretur hoc absurdum ut si valeret testamentum essent duo domini in solidum eiusdem hereditatis d. a... in l. si ut certo § 8 si duobus 15 ff. comodat. l. 98 2^a 191 in fine de V. S. ideoque recte statutum est preterito filio testamentum nullius esse momenti ad evitandum hoc inconveniens.

Necessarium dicitur de ... quod preteritio matris et aliorum longe differt sui tas inducens hanc necessitatem habet pro exheredatione l. si instituta 27 § fin. de inoff. testa. l. 4 § 3 l. filiam 15 Cod. eod. ergo eodem modo preteritio patris debet inducere exheredationem ut testamentum valeat cum equalis affectus in uno ac altero consideretur. precipue cum institutio extranei inducat expressam sui heredis exclusionem arg. textus in l. si item me 15 ff. de except. ut inducat l. 3 § ex ... ff. de adquir. poss. nam dicendum est hoc ius provenire ea illa voluntas testatoris que cum si ... que in matre et aliis. ibi non datur continuatio dominii consideretur in patre ubi suus sortitur effectum inde est ut in matre habeatur pro exheredatione quia nullum ius est impedimento in patre vero quod ius civile induxit qualitatem sui tatis necessario requiritur ut hec auferatur expresse alio unico utili remedio id est exheredatione ut obtineret dominium et testamentum valeat.

Que institutio aut exheredatio ita precise desiderantur ut ea omissa etiam si filius preteritus decedat antequam pater nichilominus testamentum valeat quia ab

initio inutile fuit praetor.e tit. di tat ex nro tex l. 253 de inbunt rup.
ideoque nec morte filii potuit convalescere l. quod initio 29 l. omnia
201 de R. I.. Sed dixit gravari quod filius praeteritus habet bonorum possessionem contra
tab. testamenti paterni l. eadem 12 tit. de haeredit. quae ab intest. deferuntur
l. ei qui in potestate 15 l. si duobus 6 de leg. praestand. l. maximum vitium 4 C.
de lib. praet. Sed sic est quod testamentum rescindit bonorum possessionem contra tabul.
l. illud 1 eod. tit. l. utilitatem 17 C. de collationibus ergo testamentum ab initio
subsistit cum post hac bonorum rescindi, quae difficultas movit Bartolum
ut assereret filium praeteritum posse patris testamentum approbare, et ex illo
probatum aliquid acciperet. et quando filius petit bonorum possessionem contra tab. tunc
cum testamentum approbare videatur. Quae opinio eo colore defenditur a Doli
qui quanti modestius ac levius bonorum possessionem quam filius dicendi nul-
lius impugnari videatur. testamentum veniens tam puto testamentum nullum
esse monienti nec voluntate filii adiutere posse quod tam praetor possessionem
contra tabulas concedit si septem testium signis sit testamentum signatum, ut di
tat ex Ulp. in fragm. tit. 23 § 4 et tit. 28 § fin. ideo necessarium fuit dad
remedium praetorium, quo secundum tabulas excluderet. praesertim cum praeteritus tem
porum.. Sed unius ... ante apertionem tabularum post conatum accepta
quod contra tabulas non supponit testamentum verum. non ... figuram testamenti
et contra signum dat Ulpianus si ... ut valeat l. quod vulgo 19 de bon. possess.
contra tab. produc. Potius super dubia bonorum possessio. ut plenior remedium posse
filius contra testamentum patris uti ut passim quod iure civili cautum extat
a praetore esse cautum. ideoque filius praeteritus remedio auxilii bono-
rum possessionis contra tabulas petere testamentum patris nullum dicere docet
Cu. ... in l. 2 § si cum testatus sit de lib. et post. et ind. l. 15 ff.
de legat. praestandis cum insolemni repetit. quae ad solutum Pauli.
Sed quomodocumque

4° Sed exhaeredatio tenet desiderari enim nominatim fieri nec uno ...
omnes filii possunt exhaeredari. Sed requiritur ut exprimatur nomen ex
haeredati aut aequipollens certo et indubitabili signo demonstretur.
l. 2 l. si filius 17 l. ... 25 ff. de lib. et post. l. 3 § nominatim
5 de ... ... enim nominatim non ita ... ut

proprie nomine fiat. sed litera exprimat personam. nec decapcoi dubitari nomina enim significandorum hominum gratia reperta sunt. et si alio modo de persona sit nihil interest. et si quis cum nomine erroneo institutus sit de leg. sequenti ... de hered. credibile ideo qui testamentis servienti nostro ... videtur quod ... proprietate denotat et ... ver ... in ... quoties ... si quis nomen ... de hered. inst. unde si testator omnes filios exheredaverit ... instantia ... valet exheredatio quia designat ... l. 2 ... 25 de lib. et post. secus vero ... exheredatio qua si plures sunt filii non valet quia singularis numerus non potest omnes comprehendere ... l. 2 ... 13 cod. tit.

5 Exheredati filii procedebant ... antiquo ... filias et ... sexu ... obtinebat ... praeteriti nam illas testamento non informabant quod tamen eque sanguinis vinculo et paterna charitas in eis ... aliis ... exheredatio ... adcrescendi ad certam portionem heredes scriptos admittebantur, idest sui heredibus ... ad ... et ... portione extraneis vero ad dimidiam partem hereditatis ... fragment. tit. 22 ... 16 ... lib. 2 institut. tit. ... et Paulus lib. 3 ... tit. 2 ratio autem quia filia non faciat testamentum ... filius ... sit ... sua heres ... in ... tam stricte qualitas illa ... familiam et dignitatum ... et ... magna cura fuit apud antiquos illis hereditatem ... qui familiam conservabant ... filii ... na autem ... caput ac ... familie ... pronunciatio 135 ... de ... horum significat. unde est ut non equalis necessitas in filiabus ac in filiis poneretur, sicut multa iuris exempla demonstrant quas hic recensere infinitum esset sola in ... expmit illa ut filius ... nominatim sed inter ceteros ... exheredatur. veluti si ... a ... testator diceret ceteri exheredes sunto ... inter cetera ... ff. de liberis et postumis ... capite tertio ... capite nono et ... libro sexto capite duodecimo ...

s. Marcelo   Caput 3 ad § postumi quoque 2e.   Beltran

Inst. de exhered. lib.

57

§ Vicesimum filii ve capite precedenti dictum est

1e   quantum instituendi et exheredandi scilicet postumos suos heredes attinet, quoniam ab initio hii preteritus testamentum sit nullum quia contra est valere. Cum tempore facti testamenti non possunt esse sui heredes nati quia in potestate patris non est filii decollati, donec filius nascatur. Liberi tempore vero quo nascitur suus heres invenitur, quia tempus favorabilius partui debet attendi quod est tempus acceptionis quo ad. vi vero naturae constituitur ff de liberis et postumis l. 6 et ff de suis et legitimis heredibus l. qui in utero 7 et 26 debet. Hoc ideo quare certa natura etiam liberi suscitatos et dicuntur ff de liberis hered. tenebat peterent ff de vi 7 de liberis dub. videlicet. Si quis postumus qui suus non erat ante natalem casu superveniente suus inveniatur.

Et si preteriti essent agnatione rumpat testamentum quod quidem ante valebat docet Ulpianus in fragment. tit. 22 § 1 l. 1 in princ. et in § 3o ff de iniusto et postumus 12 de iniust. rupt.

2e   § Quod tantum masculi quam in feminis observabatur. Nunc est difficultas quae filia sua heres preterita ut dictum est capite precedenti non faciebat testamentum nullum sed iure accrescendi admittebatur ut item multo minus postuma agnascendo testamentum rumpere. Ratio diversitatis in eo videtur nam cum filiarum pretentio pro exheredatione habeatur esset inconveniens si hoc ipsum in postuma admitteretur. Ubi non exheredatio sed error omissio presumitur cum dubium sit filius an filia nascatur. et non exheredendum ita dubie tantum velle patrem, ut nato filio rumpatur eius testamentum ideoque recte oblivionem omissio presumitur. ideoque sequenti ut postuma saltem inter ceteros exheredetur, et ne adduce ad oblivio presumatur. ut aliquod. ei legetur. ut dicitur ex nostro textu d. l. maximum vitium C. de lib. pret.

3   § Masculi vero postumi non aliter recte exheredabantur quam nominatim hoc fieret. Videlicet nomina octavo die a Romanis imponuntur dicitur postumos exheredari non potuisse nominatim quia nomen

q.ᵃ nomen n. habebant. Unde apparet certa filij demonstratione nominis locum obtinere: § 2 de lib. et post. § 3 nominatim de in hered. instit. ideo quae formula exheredandi postumum nominatim tali proponitur a Iustiniano quicumque michi filius genitus fuerit exheres esto. Meris aut est Iusticiale postumi exheredatione tolerasse, cum semper iniqua et sine causa presumitur. Verum hoc procedit ex ante quo ille iure patriae potestatis quodammodo nec iure potestate patri tribuebat et facilius exheredationem tollerabat ass.ᵗ. leg. ut sui 31 de lib. et post.; et sicut illa potestas paulatim temperata est ita etiam exheredationis licentia quae hic quoad eo mitigata est quia facilius postumi cedebat l. postumus 6 de inoff. testamento. hodie autem exheredatio tantum ex causis a Iustiniano expressis in nouell. 115 cap. 3 non sortiebatur effectum, ideo quia postumi cum effectu non possunt exheredari.

4° Est aut postumus proprie ille qui post mortem patris natus est § 3 postumos l. de iniust. rupto. l. nomen filiorum 164 de V. S. factus est ex eo quod post inhumationem patris natus est. Licet quidam velint hanc vocem esse adaptandam ad omnes post testamentum patris natos habita ratione mentis testatoris qui pro tunc et ante ventris editionem moriturum se sperabat, ut probat Cuiac. lib. 3 observat. cap. 2°, et non est dubium eundem effectum ambos sortiri § 3° § 1a et si 1. postumus 12 de iniust. rupt. l. si quis ita 16 § 1° de testam. tutella. docet late Conanus lib. 10 comment. cap. 3 Forcatulus de oculta iurisprud.ᵃ dialogo 8° n. 2°; ex his esse sunt postumi sui qui in primo gradu sunt id est filij nondum nati qui si viuo patre nascerentur sui heredes et in eius potestate essent et primum succedendi locum habent § sui heredes 2 in fine tit. de hereditat. quae ab intest. defer. de his q.ᵒ hucusque dicta sunt intelligenda, secundus autem postumus ille est qui natus inter suos heredes testatori futurus non est ut a baldo proceditur § postumo 16 inst. de leg. l. postumorum 13 de lib. et post. Vbi Duarenus cap. de postumis et Forcatulus d. dialogo 8.

5 Unde ex antiquitate alienus postumus heres institutus non poterat quia sustantiuum postumo accessum fuit, l. nepos qui ratione alui alienus erat non poterat institui § 1 inst. de bon. poss. quia incerta persona existimabatur ideoque inconueniens erat id facere testamento filius institutus et exheredatus decessisset. Viuo testatore, quo casu postumus qui

est

ex filio mortuo sperabatur suus suitatis obtinebat, et natus post testatoris agnatione eius testamentum rumpebat, ideo quod Gall. Aquil. formam induxit, qua posthumi alieni qui ex filio sperabantur possent institui in hunc modum [si filius meus me vivo moriatur tunc si quis ex eo in decem menses natus heres esto], quo casu licet alienus esset posthumus, tempore testamenti in casum suitatis recte instituebatur l. Gallus ff. de lib. et post. quia tamen poterat accidere ut vivo testatore moreretur nepos, et cessaret Aquilii stilus, ne imputaretur testatori cur testatus in [illegible] velut casum etc. l. cap. Itpostumus ex filio institutus heres etiam si vivo avo natus sit. l. ut sine posit ex filii aut pronepote eque omnes instituant aut exheredent, ne moriente primis ceteri qui in eorum locum succedunt si praeteriti existant rumpant testamentum, ideo quod dicitur in ult. omnes sup. relata posthumorum loco haberi de quibus latissime commentarii in d. l. Gallus et Vasci pcunt. [illegible] in eius recitat. et Coras lib. 2 miscellaneorum cap. 22 Costa in d. l. et quidem latius eius desequi.

Liberi aut emancipati jure civili incogniti erant. ideo quod nulla erat necessitas eos instituendi aut exheredandi nam etiam hi praeteriti testamentum valebat l. 1a de bon. poses. contra tab. Ulpiani in fine tit. 22 § emancipato, quod ex eo nascitur quia sup. dicta necessitas exstitit sui heredis siue suitatis praerogativa descendit quod supponit coniunctionem dominii jure patriae potestatis si non auferatur exheredatur. hac autem quasi libras cessat jure sanguinis emancipatae quae filio liberatae patria potestate l. fin. C. de emancip. liberorum § pp. tt. tempore. ideo quod emancipati a quittunt domum et familiam paternam et jus agnationis ita ut nec ad eius legitimam hereditatem admittantur ff. tutellas et de cap. deminut. ex pronunciatione 119 § familiae de V. S. et capitis 11 de minut. et legitimo her.

Praetor aut qui non tam juris civilis servabat rationes quam aequitatis naturalis in deferenda patris successione impediit effectus emancipationis subtilitatem, as in potestate patris est eorum exheredandarum emancipatus etsi jus in potestate patris est equipas in integris. nec enim jura sanguinis emancipat. defendi possunt, jura sanguinis l. 8. de R. J. ideo quod veteri emancipatione a potestate ad patris successionem vocat ff. bonorum possess. unde liberi l. si de ius patronis 6. § 8 de bonor. poses. et non putavit l. fin. de contra tabulas in eo prole. unde liberi similiter quasi praeteriti est bonorum poses. contra tabulas. politici l. 1a et 3 tot. tit. de bonorum pos. contra tab. utrisque ex testam.

emancipatus ad legitimam hereditatem admittatur unde liberi l. 1a
in fine et l. sequenti ff unde liberi. Unde ad excludendam hanc bonorum
possessionem quatenus testamentum rescindit recte tribuit praetor in nostro textu ut etiam eman-
cipatos instituentes aut exheredentes nam exheredatis hoc remedium denegat
ff l. 1a et l. non putauit 8a de bon. pos. c. tab.

Necnon et filii ex iusta nuptiarum pro-
creati ratione servantur sed heredes instituendi et exheredandi sed etiam
adoptivi qui durante adoptione eodem modo sunt in potestate patris adoptivi et
eius familiae annumerantur Ulp. in fragment. tit. de heredibus et agnationis sequentis
et patri adoptivo sui heredes fiunt l. 1a § sui et l. sed et legitimi heredes
et qui in adoptione de adopt. Et ab intestato legitimi sunt heredes l. cum ra-
tio 7 § 2 de bonis damnatorum l. 1a § liberos b ff unde liberi. Unde probabile mi-
hi si praeteritis his testamentum sit nullum et integra sua iura habeant et li-
cet ab initio recte sit factum testamentum sequuta adoptione rumpetur quia suus heres
agnascitur l. 1a et l. de iniusto rupto pro ultimo modo testamentum infirmant.
Soluta vero adoptione et emancipatione quo ad patrem adoptivum attinet
filiorum habentur quo patre vero naturali inde est ac si ab ipso emancipati e-
ssent ut ostat ex nostro textu 2 ff unde liberi l. fin. § 2 C. de adoptionibus
et ubi l. de hered. quae ab intestat. defer.

9 Quae cum antiquitus obtinuerant Imperatoris Jus-
tiniani constitutione emmendata remanent sublata differentia inter filios et
filias ut ambo instituantur aut exheredentur sub eadem poena nullitatis quia
ex lege duodecim tab. ambo similiter ad successionem ab intestato vocabantur.
Ubi persona similis natura ff fugitiva lege duodecim tabularum.
Et C. de legit. heredib. quae ratio ad testamentariam successionem pro-
ducit Justin. in l. maximum vitium 4 C. de lib. praeter. Ite posthumi
et emancipati eadem constitutione sunt instituendi et exheredandi quam
praeteriti hi. ni ut ante rumpere testamentum agnatione filiorum et remedio
praetorio alterius sed ab initio nullum erit ut ex § sed hoc § et exheredat. ff 1a
infra. Unde vere existimo posthumi praeteritione ab initio valere
testamentum quia spes est valiturum si absque fecerit mulier docet
Cel. in l. posthumi ut et ubi 2 Duaren. de iniusto rupt. cap. 2 et
Schald. lib. 6 cap. 16 litt. ff.

10 Quod si in expeditione occupatus sit miles et ibi testamentum
faciat et sciens se liberos habere silentio praeterierit valet testamentum quia
simplicitas armatae militiae repellit Iuris civilis regulas scire et non
oblivione sed consulto omissio creditur. Omnes quae exheredandi ideo quae

Cui pretentio pro exheredat.^e habetr. l. qui Iure T. ff. militari 36 §
2 de test.^to milit. ff. si patronus 12 de bon. libert. eodemmodo in ma
tre et ceteris ascendentib. maternis pretentio pro exheredat.^e habetr.
q.^a linea materna n potest suos heredes habere quos neque in po
testate habet l. 13 de suis et legit. hered. §. femine in t. de adopt.
Et cum nullo Iure mater appellatur eos ins. accipere michel marum,
si cui pretentio exheredationi nec gerat licet sublata iam agna
tioni, et cognationi diff.^a n minus matri et auo materno quam
patri onus instituendi vel exheredandi filios incumbat nouell. 115
§. p aliud 3.

Solemnis commentatio ad titulum
ff. de re iudicata et de effectu senten-
tiarum et de interlocutionibus iudicum

Caput 3 de annotatione verborum in rubrica contentorum

Authore doctore Domino
D. Josepho de Zamora
Vespertina Legum cathedra
Regente
Anno Dni 1650

1 Has potissimas nre rubrice capita que in eo titulo hoc ordine

facile deprehenduntur: scilicet Res Judicata, deinde effectus

sententiarum, tandem Judicij interlocutiones. de singulis dicen

dum est breuiter. Et preambula nominum atque verborum annotatio fa

ciliorem semitam ardui huius tractatus questionibus disponat.

Atque inprimis hec vox res Judicata ambigue significationis

est. plerumque enim non difinitiuam Judicij pronunciationem sig

nificat. sed potius eam controuersiam siue negotium super quo

Judicis sententiam a litigatoribus desideratur. quo sensu Ill.mo

dellino in l. 1 ff hoc nro t.o rectissime docet rem Judica

tam illam esse que finem controuersiarum accepit per Judices pronunciatio

tionem. in qua rei Judicate descriptione manifeste eam a definitiua Iu

dicis pronunciatione distinguit quippe de sententia non accepit

finem sed compositionem l. die 27 § Stati 2 ff de arbitris

l. si fideiussor 29 § in omnibus ff mandati l. seruo inuito 2

65 § cum pretor 2.o ff ad senatus consultum Trebell. l. singulis 6.a

ff de except. rei Judicate l. 19 t.o 22 partita 3.a Vnde eum Ill.mo

dellino nro Videtur Julius etiam consentire lib 2.o decemuent. que Judi

catum siue res Judicata illa esse docuit de qua sententia lata e

que propria vocis significatione interpretes nri explicant asseren

tes res Judicatas se habere per modum patientes et finem accipien

tis definitiuam autem Judicis pronunciationem se habere per modum agen

tis et finem imponentis. Ochom. de verbis Juris Oboseuz a Celso

Cotoverud. cp 4 [illegible] intract de re Iudicata in Rubrica n° 2°.
Noster Valenzia lib. 2. illustrium tractatu 2° cp 2°. verum haec
eadem Vox res Iudicata frequenter accipitur non quidem pro nego-
tio seu lite de qua disceptatur sed potius pro ipsa definitiva Sent. quae
negotiis finem imponit l. 3 et 4 C. de executione rei Iudicatae l. si
minores 20 C. de transactionibus l. executores 8. C. h. n. 10. l. servorum
usu 65 § 2° ff. ad trebell. quo sensu accipitur in rubrica et toto tit. ff.
de except. rei Iudicatae et in rubrica et toto tit. C. qq. res Iudicatam
nocet Donell. lib. 27 comment. cp 2. ubi Gotofr. lit. F. Cuiac. in
recitat. ad tit. in cp 1° de sent. et re Iudicata in decretalibus Robert.
lib. 1° Sententiarum cp 32 Vazquez [illegible] lib. 2. [illegible] usu
frequentium c. 35 n° 2° Petrus faber in l. res Iudicata 207 ff. de
[illegible] l. Cuius promiscuae significationis ratio redditur ab [illegible] qq scilicet
Sententia ipsa quae finem imponit, atque negotium ipsum quod finem accipit
ita sunt relativa invicem ut nequaquam separari possint. Ceterum quae
2°. Leniorum sequamur huius vocis significationem falsatam apparebit
[illegible] diffinitionis descriptio. quippe sive res Iudicata pro quaestione
[illegible] capiatur, falsum tamen est negotium accipere finem per Iudicis
pronunciationem: sive res Iudicata pro ipsa sententia definitiva capiatur
falsum est eodem modo per hanc Iudicis sententiam finem negotiis
et controversiis imponi utrumque probatur [illegible] iuris ratione nimi-
rum quaelibet sent. etiam maxime definitiva non tollitur suspenditur
[illegible] uti verum est sequitur per appellationem interpositam ab Iu-
dice superiore qui mediante appellationis remedio iterum de causa cognoscat
l. 1. C. [illegible] ff. ad Senatusconsultum [illegible]. l. si causa 32 C. de transact.

l. generaliter 12 in prin. C. de reb. credit. l. fieri 6. § 1 ff.
de his qui notantur infamia l. Unica per totum ff. nihil inno-
vari appellat. interposita l. qui a latronibus 13 § ult. ff. de te-
stam. l. si quis 6a § hi autem 8 ff. de iniust. rupto et irrito. c. 1. de
sent. et re iudicata in decretalibus c. Venientes 19 de iure-
iurando l. 1a et l. 26 tit. 23 part. 3 Covarr. practicarum quaestio-
num c. 22 Lancelotus de attentatis appellat. pendenti in pra-
fat. c. 12 Geminianus in c. his qui a d. finali de sent. ex-
communicationis in 6 Pinel Vald. in l. talepactum 40 § qui pro-
vocavit ff. de pactis. Ergo si apelationis remedium extinguit
seu saltem suspendit effectum sententiarum interim dum durat appe-
llationis concurrit falsum est controversias finem accipere sententiis atque
etiam falsum est definitivam sententiam finem controversiis imponere. in qua
difficultate DD. multifariam respondent in primis Donellus lib.
27 commentariorum c. 2 Duarenus ad l. 1 ff. de re iud. nostri t. Menchaca lib.
2o controversiarum usu frequentium c. 35: docentes perpetuo verum esse
definitivas iudicum sententias finem imponere controversiis quod saltem
quoad propositum, et intentum iudicantis sit finale e. l. qualem 19 § dic
ere l. diem 27 § stari ff. de arbitris praeterquam quod etiam auctores
peculiari quodlibet negotium finiri definitivam saltem quoad iuris
dictionem iudicantis: quod postquam semel iudicaverit desinit esse iu-
dex l. iudex 55 l. cum quaerebatur 62 l. quod iussit 14 ff. de re iudicata
l. 1a in fine ff. de quaestionibus l. divi fratres 27 ff. de poenis l. 1 C. senten-
tiam rescindi non posse l. 3a et 4a t. 22 partita 3 Bartho. in d. l. quod iussit

14 et lib. 1 decisionum decisio 73 et 92 Raphael Fulgosius decisio 166

Petrus Greg. lib. 50 syntagmatis cap. 1 Cuiac. lib. 12 Pauli ad edictum in l. qua

le 19 ff. de arbitriis Ursus hac inter petrum responsio satis conveniens existimatur

ſ. tigerit l. et post rem 7 ff. de transactionibus. Ubi apelatione iam interposita

dicitur res absolute iudicata et desperata praeterea ex textu in l. litigatoribus

14 C. de appelationibus, ubi etiam post rem iudicatam et decisiones interpositam

apelatio Bartho. et Jason in l. 1 ff. h. t. n. 7 Ludovicus Romanus

decisio 332 Donati Ald. tn. cap. cum dilectus 32 de electione.

Verum enimvero

3 quamvis enarrate solutiones probabiles sint prudentius tamen est illos dei

textus interpretari ut non de qualibet re iudicata aut qualibet

sententia accipiatur sed potius de illa sententia que nullo iuris remedio retracta

ri impugnari potuit qualis est illa que transit in rem iudicatam cap. cum dilectus

32 in fine de elect. cum enim 13 cap. quod ad consultationem 15 de sententiis et re iudi

cata clementina si appelatio de appelationibus textus in l. post rem iudicatam 56

ff. h. nostro textus in l. eleganter 23 § 1 ff. de cond. indebiti cum l. ff.

de transactionibus in quo textu manifeste elucet hec differentia inter

sententiam que aliquo remedio revocabilis est et inter illam que nullo re

medio attentari potest. quapropter quotiens legibus autoritati rei iudi

catae standum est res iudicata rescindi non posse ubi in l. cum prolatis

32 in fine ~~ff. h. t.~~ de re iudicata. l. 2 C. sententiam rescindi non

posse l. 3 et 4 C. de execut. rei iudicatae facienda est illa interpretatio

ut de ea sententia accipiatur que transit in rem iudicatam id est in litem fini

tam et irrevocabilem tandem ut cognoscamus que sit sententia que in rem

iudicatam transit hec regula tenenda est quod quotiens intra decem dies

legitimos apelationis appelatum non est decem diebus opportunioribus eo agen

dij è tquotiès appelatio legitime interposità postea descreretur, & de-
nique quoties Iudex ad quem confirmat sententiam Iudicis a quo, tunc enim
tº. diceris in rem iudicatam transiere d. cº. quod ad consultationem 15 de
sent. et re iudicata l. eleganter 23 § post rem iudicatam ff. de cod. ut in
dubii observat Couarr. in practicis cap. 15 nº 3 Iason in l. 1 ff. fit tº
nº 8 Barthol. in l. litigatoribus 14 C. de apelationibus Salicetus in
Rubrica C. h. nro t. nº 2 Corrasius in l. ingenuus 25 ff. de statu
hominum Petrus fab. in l. 207 ff. de R. I.

4 Neque articulo breviter ad praxim
observandum è adeo urgente et antiquam esse auctoritatem sententiae quae
transit in rem iudicatam, ut ei illa sola veritatis cardo et fundamentum ous
praecipue executionis quae in tribunalibus secularibus et ecclesiasticis solo
servatur. quod usque adeo verum è ut publica obligatio, ut instrumentum a-
pud publicum et numerarium tabellionem confecta ob illam dumtaxat
rationem censeantur paratam executionem afferre, qui omni exilii ins
tanti clausula guarentigia fuit nostrates appelant, quae eam pre
sta faciat sententiae in rem iudicatam mentionem. Immola in l. à
Pretor 12 § si iudex ff. de re iudicata Angelus Aretinus et Iason
in l. 1 § si quis ita ff. de V. O. Rodericus Suarez in ea edicanti
et ad tum in l. post rem iudicatam 56 ff. h. nro t. Rebufus in tracta
tu de literis obligatoriis Antonius Nebusancius in tractatu de
pignoribus p. 2ª membro 4 ad fin. Couarr. lib. 2 Variarum cap. 11 nº 3. quo
rum sententiam in practica obtinuit D. Antonius Gomez, Ioannes Lupus Acuenda
nus Parladorius, et Palacios Rubios. qui existimant quodlibet publi
cum instrumentum etiam si non habeat praedictam clausulam guarentigiam
paratam executionem afferre ex lege in l. 2 tº 21 lib. 4 recopilationis.
Verum

Verumtamen non huic textui satis eleganter respondent Rodericus Sua
rez et Covarr. ubi proxime relati cum Bisalucio de pace in praxi
tomo 1.o lib. 4 cap. 1 n.o 1.o qui ocii arbitrantur predictum textum intelligendum esse
intra duarum tamen in l. 5 tit. 21 lib. 4 nove recopilationis in quo illa sola
instrumenta executioni mandantur quae in se paratam afferunt exe
cutionem. hec aut. illa dumtaxat sunt quae predictam clausulam import
tat forma aut clausule ita omnium capitis damos poder cumplido
a qualquiera Jueces y Justicias ante quien la presente carta
fuere presentada para que lo en ella contenido hagan executar
en nuestras personas y bienes assi como contra nosotros
fuesse dada sentencia definitiva por Juez competente
y fuese por nosotros consentida y pasada en cosa Juzgada
tandem guarentata le vox tusca e significat que firmare et stabilire
ut probatur in § 1.o t.o de lege. Conradi in usibus feudorum quo lo
co Baldus inquit guarentare est vox tuscum ita appellant instrumentum
guarentigi firmitatis cui omnino standum e aquo non multum discrepat
Crepat Cubac. in reutat. ad illum locum Pariadorum lib. 2 rerum quotidianarum
cap. 1 p. 1. ampliat 1 ad legem toletatam.

5. Hanc vero postquam ea quae ad vocem
Sententia et res iudicata spectant breviter observavimus: superest ut
celeberrimam de sententiis interlocutoriis tractatum perdiamus circa illum
Ituonem nostram pattem quae de iudicium interlocutiones Sciptis interlocuto
riam aut. ita omnium definit omnis vox Iudicis ad causam faciens, non
tamen causam principalem determinans, quam definitionem congesserunt Baldus Angelus
Joanes de Imola, et Iason ex glosa celebri in authentica de litis
giosis et de decima colat. 8 t.o 13 cap. 2 glosa interlocutionem ex glosa in
l. quiaguntes 11 ff. de exceptione rei iudicate. meminit glosa in l. qualem

19 Jacobus de Arena ... id quia ista descriptio nimis generalis lassa est
Alberto gentili Cuiac. et Duald. lib. 27 commentariorum Donelli cap.
ht. Valentie nro lib. 2 tractatu 2 cap. 7 n. 2. idcirco magis placet
Fabricii descriptio in l. post sententiam C. de sententiis et interlocu
tionibus n. 5 existimantes interlocutoriam esse quemcumque actum per
Judicem promulgatum inter libelli oblationem et definitivam senten
tiam: nec actum ille nihil dirimat sive aliquod incidens emergens
vel causa per illud dirimatur. quae descriptio eleganter confirmatur ex tex
tu in d. l. qualem in § 1 et ibi [illegible] metus causa ubi gl. id quod prae
tor fecit de facto ff. quod metus causa l. a divo Pio ff. de re
iudicata l. interlocutio 4 C. comminationes et epistolae [illegible]
stante 60 de appellationibus et de causa appellationum et nominis variantis [illegible]
ff. [illegible] omnium placet etymologia a Fabricio adducta scilicet quasi
sententia quae inter duo extrema feratur: nimirum inter libelli oblationem quod
est primum extremum et definitivam sententiam quod est alterum extremum.
Loquutoria autem dicitur ad differentiam diffinitivae: quae etiam si debet
diminet articulum super quo fertur: tam principalem causam non determinat ut
patet in theorica supracitati Donelli lib. 27 commentar. cap. 1 Menochius
de adipiscenda possessione remedio 4 n. 862, atque de retinenda possessione
remedio 3 n. 829 Cuiac. lib. 23 observat. cap. 1 Lancelotus de off.
praetoris in causis civilibus [illegible] Sententia. Ceterum ut haec doctrina exem
plis fiat manifestior insigniora aliqua proponenda, quae vulgo per
interlocutoriam decerni dicuntur. Primum est decretum in quo Judex ex
oblatione libelli ex parte actoris iubet citare reum quod decretum vulgo appe
llatur traslado o citacion. Secundum exemplum est decretum Judicis
in quo iubet partes ad probationem admitti quod appellatur auto de prueba

Et sic

dereliquis etiam interlocutionib. usque ad sen.ta definitiua.

Dehinc uero interlocutoriis ea generali regula circumscriptis, quam decernit interlocutoriam a iudice latam posse ab eodem mutari et reuocari dummodo ante sent.a definitiua reuocentur l. quod iussit 14 ff. de re iud. l. 9 § ult. ff. de arbitris l. nostre ibi ff. de operis noui nunciationis l. 1 § fin. l. 10 ff. de cognitoriis stipulat. c. cum cessante 60 de apelat. c. sacra 18 de sent.a excomunicat. c. cum dilectus 32 de prebendis l. 2 a t.o 22 p. 3 et ibi gregorius lopez Donell. lib. 27 coment. c. 1 et ibi Osuald. lit. al. Maranta de ordine iudiciorum p. 6 tit. de s.a n.o 2 Guarerius in l. § ff. de re iud. Salicetus in leg. post n.o 39. C. de sententis et interlocut. Oldendorpius in rubrica ad naturam titulo n.o 3 et 4 Bart. in l. cum heres 14 ff. de apelat. Ratio autem huius recepte conclusionis illa certior est quoniam per sen.tam interlocutoriam non extinguitur iudicis off.m et sequenti eius iurisdictio definitiva ut in d. l. qualis 19 § fin. ff. de arbitris c. cum cessante 60 de apelat. c. dilectus 32 de prebendis l. quod iussit 14 de re iud. Ut mutatio et reuocatio interlocutoriarum ab eodem iudice facta ualet, ut pote facta a iudice officium suum adhuc exercente secus atque in definitiva que reuocari non potest quoniam eius pronunciatio iudicis munus off.m l. iudex 55 l. quod iussit 14 l. quicquid 62 ff. de re iud. 20 § duo ... 27 ff. de pignoribus l. 1 § ult. ff. de quest. l. 4 n.o 22 p. 3 et ibi Gregorius Lopez. Veruntamen ut haec conclusio clarior incedat impugnanda est per eius antitumescis immunis reprobatis Hermi quinpmi qui censet interlocutoriam illam qua iudex iubet aliquid vel declarari fieri reuocari per eum non posse cuius interlocutorie diuo proponit

Exempla. Primum est de illa sent.a interlocutoria quae fertur in iu
dicijs pretorijs per quam iudex alterum ex litigatoribus constituit in
possessione rei petitae. Secundum est de sent.a interlocutoria per quam
a bsentes et estimatae rei rat.e expensarum iudex condemnat de quibus duobus
Exemplis adhuc ad antiquis Doctoribus quae interpetrib. prosequi
tendit ut uidere usque ad numerum 630 Collarr in practicis cap. 25 . 32
n. 8 Aragulus in tractatu de mora p. 6. declarat. 6 n.o 7 Vido Page 132
Subiectus in d. part. sent. 95 l. de sententijs et interlocutionibus, et qui
dem quod sent.a lata in iuditio possessorio interlocutoria sit probatur
ex tex. in cap. 2 de ordine cognitionum ibi interloquendo pronun
ciamus, et ex cap. te eyduentibus de institutionibus ibi nos igitur in
terloquuti sumus, et in cap. ei qui § si quis cap. 2 q. 6 a Celsus in l.
ult.a C. de edicto diui Hadriani tollendo Alexander in l. quis uent
14 ff. de re iudicata et ibi Iason n.o 22 Ant. de Butrio in cap. fin.
de iuditijs Panormitanus in c. cum uenissem de institutio
nibus n.o 4 Menochius ubique relatus, et ex pro supposito Doctori
rao ita formatur ab interlocutoria sent.a in possessorio non po
test appellare condemnatus aut saltem appellatio non suspendit exe
cutionem interlocutoriae leg. unica C. si de momentanea poss.
q. 6 C. quorum appelationes non recipiantur l. ultima in princ. ff. de
appellationibus recipiendis iuncta l. 3 C. de edicto diui Hadriani tollen
do. Ergo iudex predictae interlocutoriae, neque ad instantiam
neque ad sui errores correctionem reuocare potest et probatur
consequentia, quoniam eadem concurrit causa appelandi, ac causa
reuocandi l. ff. agg appellare n. licet tex. in cap. cessan
te. 60 de appelationibus, quippe utrobique agitur de reuocatione sit
q. 3 de commendat sententiarum quae appelationis intentio est a
et toto..

tit° de appelationib. q. quemadmodum condemnatus appelare non potest ita

neque Iudex interlocutoriam suam revocare alioquin liberalior Iu

dex existeret in his quae ad partis condemnatae utilitatem spectant quam

ipse condemnatus quod absurdum est arg. text. in l. facta 63 § subdicit

ff. ad senatus consultum Trebell. Rursus ut omnis rationis pondus ma

gis effulgeat enucleanda etiam est ratio ob quam in articulo posses

sionis appelatio prohibeatur. Cuius rei duplex ratio redditur, prima quo

niam lite possessionis declarationem celerem exitum expostulat ne posse

ssio diutius iaceat atque ut possessore celeriter constituto denuo agi

possit de articulo proprietatis sive petitorij l. 3. C. de interdictis l.

Intrificitigantes 62 ff. de Iudiciis cum vulgatis ita Menochius

de adipiscenda possessione remedio 4 n° 80 Bonell. in sa[illegible] [illegible]

tario ad text. in l. 3. C. de interdictis n° 2 et 3, Cobarr. in practi

cis cap. 23 n° 8. Secunda autem ratio est, quae insinuatur in Rubrica

et in l. unica C. si de momentanea possessione. nimirum articulus po

ssessionis momentaneus est quod quidem grauamen quod condemnato

infertur breui reparari potest per probationem dominij in sequen

ti Iudicio proprietatis, ita repetentes communiter in l. 3. unica C. Bo

nellus in uenitur ad text. in l. momentaneae § C. unde ui Bart. Ca

trensis, et Iason in l. [illegible] Rust. [illegible] ff. de re Iudicata n° 28 Ant. Gomez

in l. 45 Tauri n° 194 cum. Itaque tam ex Iuris auctoritate, quam ex

Ciuili ratione, nostri opinio fulciatur consequens est regulam a nobis

traditam circa interlocutorias sententias falsum esse aut saltem

nimis generalem oporteretque illam limitari.

In hanc obiectionem coliben

ter incidimus, quoniam necessariam et practicam de appelationibus

recipiendi et non recipiendis tractatus importat: quamobrem ut
respondeamus breviter observandum est appelationem in iuditiis stri
te possessoriis iure civili Romanorum admitti non solere. d. l. unica
C. si de momentaria possess. l. quicumque 6. C. quorum appelatio
non recipiuntur l. ult. ff. de appelatione recip. quae duo priora iura quan
tum specialiter loquuntur de appelat. specialiter in causa edicti divi
Hadriani, non recipienda iuxta predicta iura iuncta l. 3. C. de ed
dicti divi Had. tollendo. tamen quoniam sequuntur de appela
tione recipienda vel recipienda in iuditio possessorio conveniunt in
vera regula generali iunguntur. quae exornant et prosequuntur fere
omnes controversiarum lib. 1 cap 65 Cesar contardus. in commentario
ad d. l. [illegible] Bartho. et ceteri antiquiores Abbas Panormitanus
in d. cap [illegible] ad sedem 15 Mathaeus de afflictis decis. 269 Rebuffus
[illegible] super leges regias galiae tractatu de sententiis art. 5 gla 3 [illegible]
in practicis cap 23 n 7 et 8. ratio autem regulae illae congruentior, quod
gravamen illatum sententia in possessorio prolata celeriter reparari po
terit in iuditio petitorio unde frequenti iuditiis momentaneae ap pe
llatur= ceterum quamvis iure romanorum secca predictam appelationem
non recipiendam observatio processerit, equitas tamen iuris cano
nici rigorem emmendavit: quo iure etiam a sententia lata in possessorio
[illegible] legitime appelatur cap [illegible] ad sedem 15 cap ex quaestione 10.
de restit. expoliatorum cap [illegible] mpserunt 36 de testib. clement
1 de causa possessionis et propietatis clementina unica de sequestratio
ne possessionis et fructuum cap. de appelatione 11 de appelatione [illegible]
[illegible] ubi d. clementina unica Zozadinus consilio 69 n 4 Abbas
Panormitan. in d. cap [illegible] ad sedem de restitut. expoliatorum [illegible]
in tractatu de ordine iuditiorum 6 § cap de appelatione n 94

Antonius

Gomez in l. 45 tauri n° 194 quae iure canonico decisio correctaneis
in sacro tridentino sess. 24 de reformat. cap. 20. et sess. 13 cap. 1. quoad
tamen tenore [illegible] quae in criminalibus et ecclesiasticis negotiis appe
latio ab interlocutoria ibi prohibentur; tamen duo casus ibidem
excipiuntur a regula: scilicet si interlocutoria habeat vim de
finitivae: atque etiam si gravamen per interlocutoriam illatum sit irre
parabile per definitivam qui casus etiam excipiantur in l. 37 tit. 18 lib.
4 recopilat. quapropter exigunt in iudicio possessorio regulari
ter habeatur ad instar definitivae ut inferius videbimus dicen
dum est iuris canonici antiqua observatio in hoc puncto minime
correcta esse per tridentinum decretum ut benesentit Didacus Perez
in l. 16 tit. 3 lib. 3 ordinamenti Bernardus Diaz in regula 35
[illegible] impressi 1 tomo p. 6 in proemio n° 25 tamen [illegible]
[illegible] quando [illegible] quippe statutum est post duas sen
tentias conformes in iudicio possessorio appellari ad regem non posse et
etiam data fideiussione de solvendis mille quingentis solidis
aureis l. 28 de las leyes de Madrid et pragmatica sant. 31
quae communiter appellatur Sala de las mil y quinientas quae porte
[illegible] ad principem appellatio subiduntur fideiussoris in aliquibus causis [illegible]
[illegible] iudiciis permissa l. 1 tit. 20 lib. 4 recopilat. et ibi [illegible]
et communiter repetentes. Quibus tamen pro huius difficultatis exornatione ob
9 servatis adagiis respondendum est non magnopere urgere allegatam
imitantes quam exemplo litigatoris condemnati qui propterea tale
interlocutoria in iudicio possessorio [illegible] appellare facit [illegible] cercatis
[illegible] tanquam [illegible] quod litigator appellare nequeat [illegible]
[illegible] interlocutoria [illegible] renuere [illegible]
omnino fallaci quippe litigator a sententia interlocutoria sicut

etiam a definitiva appellare debet in casibus primis, siquidem antiquo
iure intra biduum vel triduum l. 1 § biduum, & seq. ff. quando appellandum
l. qui suspectus 20 § 1 de appellat. & intra 3 ff. de appellationibus recipiendis l. eos
§ 3 et § C. de appellationibus: Iure vero novo appellare debet intra decem
dies connumerandos ab intimat. sententiae authentica hodie C. de
appellationibus authentica eaque C. de precibus imperatori offerendis ex anteriori
... 2 ... qui signi ficaverunt 26 de test. l. 22 et 23 post ... denique
iure novissimo litigator appellare debet intra quinquedies connumerandos
a die intimationis l. 1 tit. 18 lib. 4 Recopilat. vide ... per vos ... et ... nobilis
de ordinamento ... in praxi tomo 1 ... in proemio n. 14 ... lib. 28
de ... cap. 6 et ibi Osualdus lit. ... unde si litigator ... a sententia
ante appellat. ... praedicta tempora labantur interlocutoria in rem iudicatam tran-
sit adeo ut ab illa appellari non possit propter taciturnitatem qui praesumit ...
eo qui opportuno tempore non appellat ... ab eo 3 C. quomodo et quando iu-
dex ... 14 ff. de re iudic. n. 28 ... pot-
tea ... de sententiis et interlocutoriis n. 1 ... et ... sen-
tentia ... de sententiis et interlocutoriis ... 6 ... de praesumptionibus ... 95 ...
... cessante ... de appellationibus ... 6 ... de praesumptionibus ...
... de retractu ... 35 ... 4 n. 9 Osualdo ad ... lit.
§ 5. Etiam quamvis litigator post elapsa tempora praedicta ab inter-
locutoriis in casibus alioquin permissis appellare non possit iudex tamen
suam interlocutoriam quandocumque dummodo ante definitivam revocare
potest ut ... qualiter et quando ... de accusationibus ...
temporis praescriptio etiam si litigatoribus currat in sententiis interlocu-
toriis: iudicibus tamen non currit ex opinione magis recepta
... de procurat. ... cessante de appelat. ... Bartholus ... ar-
bitrio ... ff. qui satis dare cogantur:
10 Verum ... sententia prorsus quer-
tamen ... negandum est quod ... supponit scilicet sententiam latam in iudicio
possessorio

possessorio esse dumtaxat interlocutoriam quinimo in dubio affirmandum
est definitivam esse. quod praeterquam quod diserte probant textus finales
sed super possessorio definitivam promulgavit et in clement. 1a de sequestratione
possessionis et fructuum, ac contra possessoria definita probant in sequenti inducet
Nimirum causa possessionis per solum tracta sine immixtione et spectandi
petitorij, insimul tracta cum immixtione petitorij super se solum trac
tantes contingit interdicto quorum legatorum in quo in quo heres scriptus et se
per decedente hereditatis gravatus agit adversus legatarios qui propria
authoritate et spectata heredis praestatione res sibi legatas praeoccu
pant lege unica quorum legatorum § 1a § qui vero 6 et § si qui ex mortis
causa ff quorum legatorum lege 1 § si legatarius 11 lege lineam margaritam 26
ff ad legem falcidiam heres ubi ff ad senatus Trebellianum in quo interdicto
de possessione dumtaxat tractat heres quandoque rerum possessionem a lega
tarijs occupatarum avocat per huius interdicti potestatem ut portionem reten
taque portione falcidia ceteram ea se legatarijs restituat lege 1 § 2o
infra ff quorum legatorum Cuiac. lib. obseruat. cap. 2o et lib. observat. 1 cap.
Dd. Antonius Faber in d. lege lineam 26 ff ad legem falcidiam
Donell. in solemni commentario ad titulum in lege unica C. quorum lega
torum Duarenus lib. 2o disput. cap. & qua propter si heres ea satione
lmmo data satisdatione id solum procurat ut noceret possessionem
quem offertur restituturus est. d. lege 2a § 2o et § quod ait 16 ff
quorum legatorum manifeste dicatur de possessione disputare non
vero de proprietate de qua interdicti specie si nulla alia sen
tentia super proprietate spectatis qui inficiabit sententiam super
possessorio esse definitivam et iudicis officium assumere quoniam
sententia definitiva illa est qua universa controversia finem
imponit l. 1a lege iudex 55 ff de re iudicata in quo ait textus fortius eo ipso adversus sexto
ne ea corroborabit scilicet Ant. Gab. sent. 3 communes lib. 6 concl. cap.
quod qui cognitat interdictum quorum legatorum negamus indigere possessione definitiva

quinimo

P. Zamora

Corpo qd possit hered. nondum spectata rei sive legatas preoccupaverunt dicti
interdictu etiam si nullus legi facile ratio emergat quam utique fuit arbitrati
inciviliter factum legatariorum qui res sibi legatas preoccupat sufficiens est ut detrectat
interdicto: quippe spectare debuerunt heredis aut judicis authoritatem alio-
quin in spectato judice sibi jus dicit qui propria authoritate vindicat qd
probat fab. Cod. l. 1 § 2 ubi interdictum decernitur propter factum legatariorum si
ne mentione legis falcidiae inquiescit magis [illegible] ratio fulcitur quandoque
etiam sine suspicione et sine spectatorum [illegible] advocati afferunt [illegible]
tuendo. Tertius assumptus erit qd scilicet sent.a lata in possessorio sit definitiva
11 et non interlocutoria effectu quali etiam si supponamus possessorium tale esse
qd post se spectet ad mixtam causam proprietatis quod in his judicijs frequen-
ter contingit arg. text. in l. cum certi § [illegible] C. de interdictis l. inter 62 ff. de
judicijs l. [illegible] 13 C. de rei vindicat. [illegible] de
interdictis quippe si actor in eodem quo libello possessionem petat [illegible]
[illegible] et propterea rei [illegible] petat in eodem libello propter intentionem
dominij in hac specie utrumque judicium cumulatur possessorium scilicet quod
primo decernitur et vindicari interdictum et postea petitorium adiungitur propter rei
[illegible] vindicat. l. cum fundum 28 ff. de [illegible] l. 13 [illegible] 2 et l.
[illegible] de rei vindicat. § [illegible] possidentis l. [illegible] 24 l. qui petitorio 36 ff. de
rei vindicat. Cujac. lib. 25 observat. cap. 34 [illegible] sententiarum [illegible] de
interdictis 81 et lib. 18 quaestionum Papin. in d. l. cum fundum 18 ff. eodem
[illegible] lib. 15 commentariorum cap. 81 idem [illegible] in solemni commentario ad
l. un. C. de interdictis [illegible] decernit [illegible] de
[illegible] possess. remedio [illegible]
Barthol. et antiquiores in l. naturaliter 10 § 1 ff. de adq. possessione in qua
specie et omnibus similibus quamvis in possessorio sent.a prius feratur adhuc tam
sent.a illa interlocutoria non est quando articulus possessionis obtineat prin-
cipaliter in libello principali et sit illius pars [illegible] potissima tam in libello quam
in litis contestat.e non est ratio qua sent.a lata super eam in principali libello de-
ducta non sit definitiva arg. text. in l. [illegible] ff. de minori-
bus quo loci [illegible] restitutio petatur ob aetatem minoris et postea propter lesionem
[illegible] sent.a super aetate prius lata definitiva est etiam de [illegible] pronun-
tiatum sit

Zamora

69

44 pᵃ. conventionis transactionis fecisse atque id circo poenam efficaciter esse commissam, quidquid si veritatem et rei naturam exquiremus nihil de paternum divisionis effectu factum est quam cum certa iuris ratio a nobis sup.ᵗ propositae esse tractari possit in generali divisione bonorum transactionem non fuisse de successionibus bonorum relictum, secundum pater 77. hereditatem 18 de scriba vengaty 45 dessi sub dictis lege 2ᵒ natura et bruitate rei perfecta nequaquam censendum est statu iuris teneri divisionis locutiones quidquam fecisse. atque id circo veritate inspecta poena efficaciter commissa non est. Eterum si non naturae veritatis sed potius rei iudicatae authoritatis sententiae et praesumptionis iuris resultantem videre pro grossis est factum. 3ᵃ. conventionis transactionis fecisse. Cum rei dic quam est poenam efficaciter esse commissam. In qua rerum dubietate, cum ex una parte veritas ipsa naturae, et certa iuris ratio patrocinatur, ex altera autem rei iudicatae authoritas, et iuris praesumptio exstat, sed sola respondet potius authoritati sententiae poenam efficaciter esse commissam, quamquam rei iudicatae authoritas cum veritate facti iudicium quandoquidem frater condemnatus, ac ex generali stipulatione conventus, non potuit, vel si adversus mortuo fratri heredes defendant authoritate sententiae rebellare; neque eius iniquitatem detegere. lege post rem iudicatam 56 ff de re iudicata, l. res iudicata 207 ff de regulis iuris lege in genuum 25 ff de statu hominum.

15 Ita animadvertendum ad responsionem cognitis tam eius difficultas elucet. quippe frater condemnatus, ut se ab executione poenae commissae defenderet. Necesse habebat sententiae authoritatem removere neque resultantis iuris praesumptionis evertere; ut male, existimat Volinus et Alexander: Cuiusmodi cum sensu et sermone sit, atque sine laesione authoritati rei iudicatae poterat se reo exceptione poenae per auxilium exceptionis doli mali defendere; et praetextu quando quamvis iudex recte iudicaverit, heredes tamen dolo faciant, ipso iure manifesto iuris ratione duplex emolumentum ex sententia reportare contendunt, alterum e emolumento retentionis portionis hereditatis in iudicio deductae: alterum e emolumento poenae commissae. Hocaut dul

p(ro)ter comodu(m) ab herede dolo procuratu(m), qua(m) p(oe)na adiecta ad (con)fir-
mationem pacti non habet illu(m) suu(m) effectu(m), ut p(ro)pter commodu(m) p(oe)nale
p(oe)na etiam efficacior dicatur l(ex) rescripto 10 § 1 ff. de pactis, l(ex) apud
Celsu(m) 4 § labeo 7 ff. de doli mali except(ione) l(ex) si quis a socio 41 et l(ex)
sequenti l(ex) dicto 71 vers(iculo) non enim ubicumque ff. pro socio, tex-
tu(s) in l(ex) si pactum decima quarta C. de pactis l(ex) pacto decima quin-
ta ff. de transactionibus, arg(umen)to etiam tex(tu)s in l(ex) predicta vigesima
octava ff. de actionibus empti Cuiacius lib(ro) decimo tertio Pauli
ad edictu(m) in l(ex) si quis 25 ff. de receptis arbitris et lib(ro) septi-
mo quaestionu(m) Africani in l(ex) vigesima tertia ff. de obligationibus
et actionibus et in recitatione ad textu(m) in l(ex) decima § primo
ff. de pactis, Faber ibid(em) in rationali Donellus lib(ro) decimo quin-
to commentariorum cap(ite) secundo et lib(ro) vigesimo secundo cap(ite) sexto
Bruneni de solutionibus libro secundo capite de novationibus
Gedeus de obtinenda emptione stipulatione capite quinto dici-
sione septima numero quinquagesimo quarto. Facto autem here-
di obstanti illa verba omni omnia opinione circumfert(ur)

Stipulatio penalis stipulatio quae ad securitatem pacti adiunct(a) illu(m) tantu(m) effectu(m) habet
ut metu maioris periculi imminentis paciscens ad observationem pacti coerce-
atur d(ict)a l(ex) apud Celsu(m) 4 § labeo ff. de doli mali except(ione) quaeq(ue) ita sint facile
animadvertitur fratre(m) superstite(m) condemnatu(m) sine impugnat(ione) sententiae atque
sine executione rei iudicatae recipere p(ro) exceptione(m) doli mali a beneficio
penalis stipulationis se defendere Propterq(ue) difficultate(m) eam pridem arbitrati su-
mus Scaevolae verba ita interpretanda esse ut non ex eo quod Iurisconsultus do-
ceat p(oe)na(m) adversus fratre(m) superstite(m) esse omnino, inde sequatur necessario eum-
dem fratre(m) superstite(m) posse efficaciter ab heredibus mortui fratris ad exactione(m)
p(oe)nae conveniri: satis enim poterit heredes p(oe)nam capere, si enim obstante
except(ione) rei iudicatae qua se tueri possunt velint sponte et sine observantia
fratri superstiti restituere hereditatis portionem super qua litigatu(m) est, tunc
enim si sponte hereditate(m) restituat, locus est executioni actionis ex
stipulat(ione) penali, qua(m) ex sententia non duplici comoditate capiant, sed
unam

dumtaxat scilicet Comoditate penali stipulationi tam omnia: Ceterum
si heredes mortui fratris solum emolumento retentionis uti propter libera
tionem et exceptionem rei Iudicatae adeo distat ut propter retentionis emo.
lumentum penam etiam efficaciter sequenti est potuit tenentis exceptio
latione fratris supradicti ab obligatione penali tam omnia liberari
quae est decisiuma sententia textus in l. receptis 10 §1 ff de pactis
et l. apud Celsum 4 § labeo 7 ff de doli mali et metus exceptione
exceptione stipulatio penalis omnia est ipso solam authoritatem rei
Iudicatae ut supra exposuimus n° 14 in hoc ergo itaque tam
id ipsum quod est penam esse omnia non eo expectat ut pena debeatur at
que etiam retentio, sed potius eo spectat ut heredes uictores dupli
cem uiam habeant scilicet retentionem si illi uelint exceptionem rei iu
dicatae et actionem ex stipulatione penali; si renunciantes commodo excep
tionis uelint supradicti fratris actionem sine controuersia restituere quam baud dubie
tribulo et ratione etiam intelligitur cuius in notis ad textum in l. receptis 10 §1
ff de pactis et ibi faber in rationali.

Iam uero postquam difficiliorem illam ratio

17 Rei dubitandi partem absoluimus quam ostendebamus rem Iudicatarum
authoritatem auxilio exceptionis doli mali infringi recte posse: superest
modo alteram illam eiusdem dubitandi rationis sequamur quam supra
n° 2° ostendebamus rem Iudicatam authoritate non solum exceptionem
uerum etiam actionem infringi recte posse. quod assumptum probauimus ex
textu in l. 2ª ff de condict. sine causa adductis Iuribus generationis breuiter
prosequendum est fullonem qui in illo textu ob culpam amissorum uestimentorum
estimationem eorum per Iudicis sententiam praestitit quatuor habere specie et
genere differentes actiones, ut suae consulat indemnitati: quae omnes uno
condictione sine causa expeditae omnino sint nullam quae in Iure continent
difficultatem nescio quo intentio Cuiacii correctus ulpianus actionem condictio
rei sine causa fulloni per authoritatem Cassii ducimus quae longe obscurior
et difficilior uelut quo [illegible] actionis est quae ascriptio breui praeducturus.
actionem recursione stabit: atque in primis fulloni ad suam indemni
tatem actio ex empto spectat ut primum amissa, deinde quae inuenta uesti
menta etiam aduersus dominum inuentorum prosequatur: siquidem qui in Iudicio
sibi estimatione pretium expressit solutum tacitum emptum celebrat atque rei in

7

Iudicij deductis pretij q. litis formationis tanquam emptor ex . l .
ult. ff. litis ff. pro emptore . l . si praetor 22 ff. rerum amotarum . l . si ut certo
§ . 1° ff. comodati . l . cuius rei ff. de rei vindicat. Donell. lib.
27 Comment. q. 3 in fine et lib. 20 c. 8 Voet. Osuald. lib. 0 Cuiac. lib.
19 ff. Iuliani in d. l . 22 rerum amotarum et lib. 4 observat. c. 3 et lib.
12 quest. Papinian. in l . si culpa b. 3 ff. de rei vindicat. Arragonius de
retractu § 1 gla 14 n. 20 Barbosa Gothofredus in d. l . 3 ff. pro emp-
tore . Unde iam apparet quod factum Vigrani fuit fulloni actio-
nis exemplo adversus dominum inventoris decernere ad consequendum
vendita veste que actio sine Iudicio authoritatis rei Iudicatae
non minus dicta specie exerceret quandoquidem sententiae dominus
Locatori amissae vestis non adiudicavit sed formationis dumtaxat
loco pretij : vestis autem dominus fulloni adiudicavit ut l . si ut certo
§ . 1 ff. comodati d. l . aquilius ff. pro emptore . d. l . cuius ff. de
rei vindicat. quapropter in executione vestimentorum nulla rei Iudi-
18 Catae impugnatio intercederet. Deinde eadem facultate potuisset
Ulpianus actione ex conducto Otiani adversus dominum cum Casio
decernere que actio etiam sine praeiudicio sententiae exerceretur etiam
specie simili docent Paulus in l . in comodato 17 § Ult. et Afri-
canus in l . rem michi 21 conductae ff. comodati . nimirum cum nihilominus
Otrarij bonae fidei sit . quod dominus Locatoris in ea specie de qua
Ulpianus tractat [illegible] et vel pretium penes se habere, oportet ut do-
minus locatoris Otrario Iudicio ex conducto conventus alternative
obligaretur, ad restitutionem vestimentorum, vel ad restitutionem pretij ex senten-
tia consoluti quod est discreta Pauli opinio in d. l . in comodato 17 §
Ult. ff. comodati quippe esse actionis ex conducto atque ex locato
in praedictis locis, non praecise diriguntur ut sola rei amissae for-
mationis exsoluta revocet : aliquam rei Iudicatae authoritatem
everteret l . 1ª C. de condict. indebiti l . 2ª C. de compensationibus l . cum
putarem 20 ff. familiae herciscundae l . certo § ff. de condict. indebi-
ti in quo casu ut sapienter adnotavit Cuiac. lib. 8 quest. Paul. c.
cum . in d. l . rem michi et lib. 9 responsorum Papiniani id tradit
debiti condicto decernit quia proponit heredes sine Iudice causae
Divisionis

locati et conductio alioquin sic Iudici pronunciandi solutum fuisset officio arbitri et ibi commodare ad familiae herciscundae l. 2 ff. de operationibus sed potius alternative dirigenti ut ex bono et aequo iuxta actionis naturam rem ipsam restituat. d. l. in commodato 17 § ult. ff. commodati: inciam actionis exceptio Iudicis sent. non potest litis aestim. cum Iudex ei pronunciavit vel ne pronunciare potuit, licet actor utrumque fuerit reus l. in deposito 12 ff. de re iudicata l. si culpa 63 ff. de rei vindicatione l. si is qui 13 ff. commodati. unde Cartiensis sequitur Rationem in solemni inventario ad nostram tamquam existimavit nullam faciliorem et promptiorem actionem quam hanc ex adducto Otiano decerni ab Ulpiano debuisse quinimo si non fallit Dicentura Albantera affirmamus in terris d. Ottoniany in l. d. l. rem mihi 21 ff. commodati omnes alias actiones tanquam minus proprias praetermisisse atque istam solam ex commodato Otianam commemorasse. scimus tam Valentiam n. lib. 2 tractat. 2 cap. 5 n. 12 et Cuiacii in recitat. ad praedictum Albericani locum alibi illum tamen interpretati fuisse argumento dissentienti fab. in rationali ad eum

19 de tur. Tandem eadem facultate potuisset Ulpian. fulloni actionem utilem rei vindicationis decernere quippe ea et iure et natura separata est ut non alia fullo. Ocemnatus actione iudicati ad solutionem aestimationis locatori nisi ei prius cedantur a domino actiones ad persequendas amissas vestes adversus quemcumque possessorem etiam adversus ipsum locatorem l. in deposito 12 ff. de re iudicata l. si culpa 63 ff. de rei vindicat. l. si ut certo 5 § 1 ff. commodati Donellus lib. 27 comment. cap. 3 in fine Cuiac. lib. 12 quaest. Papini in d. l. si culpa 63 Eneas Robertus lib. 1 sentent. cap. 19 Iulius Pacius centuria 3 q. 48 et Duarenus ad tit. de re iudicata cap. 12 Gothofredus in notis ad d. l. in deposito 12 ff. de re iudic. quae actionem cessio si locator dominus vere fuisset transferent in fullonem dominium, et saltem ei daret utilem rei vindicationem sicut iura dicta tuis in l. si culpa 63 ff. de rei vindicat. et l. si venissent l. sequenti ff. eod. et arg. tuis in l. si is qui 13 ff. commodati quae cum ita sint, quid non videat per hanc utilem rei vindicationem nequaquam rei iudicatae auctoritatem periclitari quippe per istam actionem praetor nihil petit sed solum ex rei auctoritate sententiae locatoris habet, sed potius vestis ipsa amissa adversus quemcumque possessorem inventa autem adversus ipsum locatorem petitor inquaeret, vindicat. etiam si alibi adversus ipsum dominum intendatur, iusti domini exceptio timeri nequaquam potest. quamvis enim ille qui iustam causam vindicandi adversus extraneos possessores haberet illam tamen adversus verum

dominium non habuit propter exceptionem veri domini l. si penulti et ult. ff. de publiciana
natura actione et decem bonus ad l. 4 C. de rei vindicat. n° 5 et Donell. sup. 20
Dment cum fulloni fab. no 2 semel f. c. Iud. - ex praedictis Donelli Locis, litt. a et Aurea
tam dum in qua Vlpiani dispositatum locator qui fullonem condemnavit eo pro
quod liti stimatam in iudicio acceperit amissa vestimenta vendidisse videtur ex
ex liti stimatio efficere emptore · inde est utique locator exinde dominus non s
concepto nequaquam dominij exceptionem adversus vendicantem opponere posse arg. tex. in
in l. si a stio 12 ff. de rei vindicat. l. si quis 2 ff. de except. rei iudicatae et man
datus 5 ff. mandati iuxta interpretationem Cuiacij ibi lo observat et b.

20

Ex quo actionem reum
sup illud in primis deducitur scilicet quamlibet illarum recte exercere potuisse sine pre
iudicio tertij iudicatam, deinde illud etiam deduci videtur condictionem sine causa quam
in presentiarum fulloni decernit Vlp. exercere nequaquam posse sine periculo publicae
authoritati sententiam: quia quemadmodum intelligit condictio sententiae impugnas
rei ft. docet Vlp. in ... l. ... C. de cond. indebiti l. 2 C. de compensatione
... l. cum putarem 30 ff. famil. herciscund. · ita etiam ut prae fert optime condictio
sine causa eamdem iudicium 2° evertit quia dominus locator ob nullam aliam causam
verbum stimatam tenet nisi ob causam iudicati. Et quamvis nos non lateat vul
garis antiquorum novorumque solutio quam supra libavimus in hoc cap. n° 3
circa finem tentam proscribimus · quam solutionem ultra id quod ibi insinuas
mus ita etiam efficaciter impugnamus, quia aequitas casus sequentis scilicet
amissarum vestium inventio non potest causam iudicati, quae perpetua est, reducere
ad non causam · quia post vestimentorum inventionem non potest fulloni condictio si
ne causa decerni tanquam iam sit finita causa iudicati, quod assumptum ita probatur
vestimentorum inventio non est potentior ut causam iudicati ad non causam redu
cat quam novum instrumentum post sententiam repertum in quo continetur condemnati
debitoris liberatio quandoquidem vestium inventio adhuc subest praetensa
culpa fulloni quae in causa fuit ut condemnaretur · novo autem instrumento reperto
post illa culpa condemnati debitoris subesse, sed potius tota chirographi
liberatio et exoneratio et nimia eius custodia dicto in l. peregre ff.
de adquir. poss. · sed sic est quod aequitas casus sequentis ob quod ego
novum instrumentum repertum causam iudicati non potest ad non causam reducere ne
que potest adversus actorem qui vicit condictionem sine causa producere excep
tis casibus a Caprio iusto · enarratis in l. imperatores 35 ff. de re iudic.
l. sub praetextu 4 C. eodem tit. ergo neque casus sequentis vestimentorum reper
torum potest perpetuam iudicati causam ad non causam reducere. cuius rei illa ratio
evidens est quia causa iudicati perpetua est nec ulla temporis diuturnitate circum
scribitur ... in iudicio 6 inst. de except. explicant ... in l. qui
exceptionem

21

Quamobrem ultra omnes quas viderimus respondendo Curiae dicemus etiam in specie ... conductor sine causa ad respondendum Vestium stimationem sine periculo ... justificat fulloni decernit quin ... tempore; in judicio bonae fidei ... tantum teneri ... ut locator ... cit actionibus suis fulloni victo cedat: quod actionis non cessit ... locator sine causa Vestium stimationem retineret. Domini tamen si causa ... judicatis ... beat ... quam retinere videtur, tamen causa illa judicati ob specialem naturam contractus locationis qui bonae fidei est. Factiones 22 Domini ... illis habet exceptionem ... actione ... et locator actionibus suis fulloni victo cedat = quod solutio ... observandum est omnia bonae fidei judicia illam habere peculiarem naturam ut exceptiones omnes ... etiamsi expresse non obiiciantur ... Judicis tamen officium supplentur atque in ... bonae fidei actione ex potestate formulae ... est exceptio defensio que reorum l. emptor 3 ff de pactis ... modi 84 ... l. Ulp. ff de pecul. ... ff ... in ... lib 21 ... cap ... Cujac. ... l. Sempronius 14 ff de publiciana in rem act. ... lib 12 ... quaestione ... l. si culpa 6 ff de rei vindicat. ... Duaren. ad tit. C. de probationibus cap 2 ... Gomez in ... 21 ... de except. Petrus Fab. ad leg. in l. ... 154 ff de R. J. ... lib 1 semest. cap 12 ... Fab. in rationali ad leg. in d. l. ... ne 38 ff de pet. hered. ... peculiari natura judicationes bonae fidei illa ... circumferri ... Praetor ... bonae fidei actione ... Cujac. ... formula ... bona fide agere ... lib ... Sup. cap 6 lit. ... lib 24 cap 2 ... ad bonam ... fidei et ad naturam actionis ... omni exceptio defensio ... reorum ... atque ... judicio ... officio ... exceptiones supplentur ... l. ... 38 ... ff de petit. hered. ... atque in actionibus ... in ... litis ... opponendae ... exceptiones l. emptor ... C. de longi temp. praescript. ... C. de except. ... l. ... fundus 16 ff commun. dividundo ... lib 9 observat cap 23 et lib 18 cap 34 ... omnes DD. ... Tholos. ... in aliquo judiciis ... expresso ... si ... expressa et recepta DD. opinio ... in l. 2 ... Sent. ... non possit ... expressa ... lib 22 ... cap 8 ... ex ... quadriennali ... liquido ... nostrae interpretationis pondus ... fullo ... actio ex locato quae bonae fidei est ...

act. 29 in fi. de act. emp. illa exceptio adversus dominum locatorem habet
ut actionibus suis in favorem fulloni conductori cedat l. in deposito 12
ff. de re iudicata l. cum in plures 60 § vestimenta ff. locati arg. text. in l.
si culpa 63 ff. de rei vindicat. l. Donell. lib. 12 comment. in fine Greg.
Lop. lib. de animadversionum cap. 16 n. 8 Ant. Gomez lib. 2 resolut. cap. 3 Alle.
tract. de arbitr. cap. 215 quam deinde etiam si fullo praedictus exceptionem amittat
illatam ex tacito iudicis officio continetur adeo ut sententia contra fullonem lata illam
tacitam conditionem sive modum tacitum habere videatur ut dominus locatori actioni
bus suis in favorem fullonis condemnati cedat: itaque si dominus locator actio
nes suas non cedat, quamvis ex causa iudicati vestium aestimationem retineat, tamen
sine causa habere videtur quoniam ipsa causa iudicati, et iudicantis intentio
tacitam conditionem per naturam bonae fidei importat, ut non aliter locatorem ves
tium aestimationem retinere velit, nisi in favorem conductoris condemnati actionibus suis ce
dat cum igitur in praedicta illo nostri specie nulla actionis cessio a domino locatore
facta proponatur, ideo fullo conductor repertis vestimentis recte seminat agit
dictis: Ancausa quae conductor in praedicta dicta specie adeo habebat ut rerum iudi
catarum authoritatem everteret, sed potius actionis exercitium cum ipsamet sententia
conformetur: quandoquidem sententia non aliter voluit dominum locatorem vestium
aestimationem retinere nisi actionibus suis in favorem conductoris cedere et arg. text.
in d. l. cum in plures 60 § 2 ff. locati l. in deposito 12 ff. de re iudicata quos
interpretatur amplectitur quorum quilibet alter melior reponatur.

Absolvimus porro
(2) 2 moris iurium interpretationes quae regulam supra propositam, circa publicam
rerum iudicatarum authoritatem evertere videbantur, solamque ea quae ex illa resultat uti
litas facile in pyrrham [illegible] si omnes iudicantibus definitivae promun
(t authoritatem) ciat sententias habent et circo oportet ad plenam huius tractationis cognitionem
praecipuas regulae exceptiones concretae atque in primis illa definitiva sententia
quae intrinseca nullitate continet publicam rerum iudicatarum authoritatem non
concernit: neque iuris exclusiva et tali praesumptio ex illa resultat quae
impugnari non possit debeatque quin immo quoniam necesse est solemnis ultram
illius sententiae prius exquirere, quam de iure et authoritate eiusdem sen
tentiae tractare l. 14 § si quis condemnatus 15 ff. de re iudicat. at vero
si nullitati intrinsecae vitium in sententia definitiva continetur, in rem iudicatam
transire non potest neque actio iudicati ex illa proficiscitur: neque illa decreti
appellationis praescriptio impedire potest quominus condemnatus sententiam nulli
tatis redarguat l. si expressim 19 ff. de appelat. l. 1 § 2 ff. quae sententia sine appel
latione

appelat. l. 2. et quando protestari non è necesse. l. cum sclatri 32 ff de re iudic. Decius in cons. quoniam 3. deprobat n° 35. Alexand. lib 5 cons. 75 n° 6. Afflicti decis. 47 n° 3. Menoch. de presumpt. lib 2 cap 67 n° 5. Gob. in pract. cap 14 n° 1 et 2. Farinac. lib 2 var. quest. cap. Vit. p. 2. 81 n° 12. ... inter causas nullitatis ... Nullitas descendens ex ... sententiarum cum legibus et Principum constitutionibus ... expresse ...

Ius sacrarum constitutionum impugnat. ... nullitatis illustriora exempla ... allegatis ... rao aut ... exceptionis ...

... Ex legibus et constitutionibus ... fiduciam quam circa Iudicantium personas lex ipsa decipit l. 2. C. de ... facti ... monetis suis sane fore ... sed publicam authoritatem ex ... sortiri in qua lex ipsa ... Utrecte explicuit Fab. in rational. ad ... in l. 1. § 1 ff de fer... Bonell. lib 27 ... cap 6 et ibi ... Duaren. ad tit. de re iudicat. cap 27 Oldendorp. in tractat. de re iudicat. ... ut ... lata ... leges et principum constitutiones nulla sit illud desiderat ... de iure privis constitutiones atque de iure partis pronunciati ... demonstrant ... propository ita ut una ... causa que ... legislatores et legum ipsarum condemneti alioquin si de iure partis solius Iudex pronunciaverit tamet si falso existimans se ad leges constitutiones ... pronunciare ... iure valet quis sine appellatione ... rescindi non potest ... l. cum sclatri 32 ff de re iud. Ubi ... illa in qua Iudex condemnaverit ... in usuras usurarum omnino ... substineri et rei iudicate authoritatem ... nisi reus condemnatus intra legitimum tempus appellandi ab illa ... provocaverit ... responsum ex eo ... quod usuras usurarum ... talis ... facere condemnatus expressum legum et Principum sanctiones impugnat ... 2681 ... de ... indebiti l. placuit 29 ff de usuris l. ... cod. ... ex ... causis infamia irrogatur quo circa videbatur dicendum ... nullitatis ... iudicatae nunquam transire neque appellationis remedio indige ... expressim ... de appellat ... l. 2 ... appellationes ... Dempsi ... n. obstantibus affirmandum est recte Modestinus ... responditque ... Iudex ... pronunciat ... in qua expresse usuras usurarum ...

sed potius pretermissa ment. usurary in ea quantitate q(ua)e reus inque condemnat ut
qui usurary usuras adimpleret: hec autem s(ententi)a quia n(on) palam leges constitutiones
que condemnat sed potius de hire solui litigatori pronunciat quasi cuius causa ppter
dictas legis sanctiones n(on) adiubetur ideo predicta s(ententi)a sustinetur et valet ex
alegatis sup(r)a Surdo et a Donell lib 27 comment cap 6 in fin Cuiac lib 1 respons.
Modest. in d(ic)ta l. 27 Duaren ad tt de re iudicat cap 32.

23 Secunda aut(em) causa
nullitatis in re iudicata proficiscens ex ausencia cor(um) litigatory adque
s(ententi)a principaliter contineri potest: quippe nisi omnes legitime evocati presentes
tempore s(ententi)ae ferende subsistant s(ententi)a nulla est neque in authoritate rei iudi
cate transire potest l. g de unoquoque 47 ff de re iudic. l. ea que 7 C quomodo et
quando iudex l. certy 6 § 2 Versi neque soleat ff de p(er)feriis Donell lib 27 comment cap 6
Duaren ad tt de re iudicat cap 47 Menoch de presumpt lib 2 cap 74 Sarmiento
lib 2 select cap 14 n 7 Cob. in practicis cap 24 n 6 de rat(ion)e aut(em) huius exceptiony
sive huius nullitatis variant DD. q(uonia)m aliqui existimant id certo ausentiam
litigatory tempore s(ententi)ae ferende inducere in s(ententi)a nullitate q(ui)a presumitur iudicem
post litigatory ausenciam sine debita cause cognit(ion)e s(ententi)a protulisse defectus aut(em)
debitae cognitionis et examinis adeo nulla et ineficace s(ententi)a facit l. ea stipulat(ion)e
7 Versi. quaque C. de sententys et interlocutionib(us) l. Iudices 9 C de iudicys
et neque etenim s(ententi)a sine debita cause cognit(ion)e valere posset nisi de plenitudi
ne potestatis pronunciaverit ut a Menoch de presumpt lib 2 cap 67 ex n 49 ad
numery usque 54. ceterum hec ratio ex eo sumitur q(ui)a cause cognitio que in iudicante
desideratur ex quiamet litis contestat(ion)e desumenda est scilicet ab affirmat(ion)e atque
infitiat(ion)e alterius litigatory l. 1 C de litis contestat. et litis contestatio quae s(ententi)a et verum
iudicium precedit ideo tempore s(ententi)ae plena causa cognitio in iudice presuponitur neque
absentia litigatory in tempore s(ententi)ae ferende facit nullitate ob defectum plene cognitionis ver
sus causa huius nullitatis ex eo non descendit q(ui)a litigatory consensus requiratur ad hoc ut
lata s(ententi)a habeat executione uti arbitratus est Gotbro(?) p(?) redus in l. si fine certo 9 ff de
re iudicat. quippe authoritas executionis s(ententi)ae nullatenus pendet ex consensu liti
gatory quinimo illa est s(ententi)ae definitive natura, ut in [illegible] fiat q(uonia)m forte [illegible]
victory parti condemnate l. cum stipulantes 83 § 1 ff de V. O. l. qui poterit 26 ff de R. I.
Et quamvis dicerimus aliquo litigatory consensu circa iudicium s(ententi)a desiderari ille
tam(en) ut iudicatum antevertit [illegible] litis contestat(ion)e interponitur quandoquidem
de litis contestatio quasi contractus quidam est in quo ex conditionali partium consen
su antiqua obligatio in obligationem iudicati transfertur ideo que novatio ne
cessaria appelatur l. 3 § idem scribit 11 ff de peculio iuncta lege delegare 11

l. ab avri 20 ff de novat. l. 3 Cod. eod. tit. l. in illa 84 ff de V. O. Duarens.
ad tit. de novationib. cap. 2 Petrus Greg. lib. 21 sintagmat. cap. 20 Petrus Fab.
in l. non solet 86 ff de R. I. Donell. lib. 14 comment. cap. 14 et lib. 16 cap. 20 Ant.
Fab. lib. 16 coniectur. cap. 12 Valencia lib. 2 tit. 1 cap. 2 n. 12 Ceterum hic dicend.
sit quia novationis necessarie in liti contestat. intercedit conditionalis est,
cum ita demum effectum sortiatur si condemnatio sequatur, que veterem obli-
gationem in obligatione Iudicati transformat adeo ut absolute actio Iudicati
ubique appelletur l. 4 in princ. et § si quis condemnatus l. miles 6 § ult. ff de
re Iudicat. l. tutor 1 ff si quis cautionib. l. procurator 16 ff de procurat.
Donell. lib. 16 comment. cap. 20 Cuiac. lib. 24 quest. Pauli in d. l. ab avri 20
ff de novationib. Ant. Fab. lib. 8 observat. cap. 5 ex quo conditionali conventio qui-
dem quasi contractu litis contestationi intercedit infertur illi in invitum fe-
ri quia non obstante quasi contractu fertur propter spem et votum promitten-
tis ergo etiam in l. 2 ff de conditt. et demonst. quia potius dicendum est fal-
sam esse Gothofredi opinionem docentis id circo in d. l. de unoquoque
que 47 ff de re Iudicat. omnium litigatorum presentiam desiderari ut ex
convention obligatio Iudicati oriatur. quinimo affirmandum est cum Donell.
lib. 27 comment. cap. 6 id circo omnium litigatorum presentiam tempore senten-
tie ferende requiri quia litigator presens allegare interim coram Iudi-
ce potest quid illum moveat dimoveatque et denique potest presentia et
conspectu Iudicem male corruptum ab iniquitate deterrere: securius enim
Iudex peccavit et erravit in absentia litigatoris quam illo presente at
que parte interpellante. Ceterum causa ista nullitatis que iure commu-
ni viguit nostratum frequenti stilo in desuetudinem abiit, ut ubi adver-
tit Sarmiento lib. 2 select. cap. 12 n. 7. Verumtamen ex regula que iure
communi obtinuit causa constat facilis interpretatio in l. furioso 2 ff
de re Iudic. quo loci cavetur adversus furiosum sententiam nequaquam
posse ferri quia illa ratio est quia furiosus nusquam pro absente habetur
l. coram Titio 209 l. apud Labeonem 25 ff de R. I. l. ubi non voce 124 §
1 ff de R. I. l. 2 § penult. ff de Interrogationib.

Alii tractatores de causis
94 nullitatis sententiarum annumerare potuissemus et alias plures imprimis illam
nullitatis causam que resultat ex errore calculi de qua in l. 1 ff que senten-
tie sine appellat. et in l. unica C. de errore calculi de qua videndus Donell.
lib. 27 cap. 6 et ibi Osvald. lit. C. Iulius Pacius centuria septima

[illegible] 13 [illegible] 9 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] mortis [illegible] 59.

[illegible]

[illegible] processus [illegible]

[illegible]

[illegible] qualitatibus inhereat [illegible]

[illegible] 399 [illegible]

[illegible] 183 [illegible]

[illegible] 13 Petrus [illegible] 42 [illegible]

27 [illegible]

[illegible] 190 [illegible]

25

[illegible]

[illegible] 53 [illegible]

[illegible]

[illegible]

prouat

[illegible]

Jonell lib 2 ff. Ement cp 6. Petrus gregorius lib 2 de apelat cp 18 Ant.o Gamma
Antonio Fabro in Codice Fabriano tt de apelat definit. 1 et defini. 3
Bertho lus et Jason [illegible] qui sunt [illegible] circa Judicatum [illegible] ea cum restitutione [illegible]
tam minoris etatis quam [illegible] intentio enim de libello proponitur, ex planesi
[illegible] agere velimus [illegible] efficacius persuadet, sententiamque in possessorio
latam esse definitivam. [illegible] et proxime dicebamus in tentatis possessionis in
principali libello deducitur. Verum etiam eque principalis est actio pro retinenda
recuperanda et adipiscenda possessione, atque pro ipsius rei proprietate. Nimirum
Interdicta omnia in quibus de possessione agitur [illegible] de interdict. actiones sunt pre
torie in albo pretorio proponente, Non minus quam reliquae actiones de actioni
[illegible] 37 Vers. Interdicta quoque ff de ob. et act. ubi de mortuo inferendo
[illegible] 43 in fine ff ad [illegible] l. C. de interdict. quorum quemadmodum
propositae interdicta a pretore proponuntur [illegible] l. C. de interdict. ita similiter
[illegible] actiones proponuntur pro eiusdem possessionis persecutione [illegible] de [illegible]
tione [illegible] indebiti 15 § 1 ff de [illegible] indebiti [illegible] 26 ff
ad [illegible] heres 21 ff ad treb. l. 13 [illegible] 4 Vers. restitutae posse
[illegible] periculum [illegible] C. de act. empti [illegible] lib 5 observat cp 17
[illegible] ad [illegible] C. de interdict. et lib 15 Ement cp 21 [illegible]
[illegible] decade 58 errore 1 in fine. quocirca cum sententia super petitorio nulla
alia ratione definitiva credatur nisi quia actiones directae et [illegible]
procurentur similiter sententia super possessorio definitiva censenda est, cum actio
[illegible] et [illegible] intendatur pro retinenda [illegible] de interdictis
Nec obstat

12 [illegible] interdicti [illegible] a pluribus sapientibus excogitata presertim a Didaco [illegible]
[illegible] cp 17 n. 1 [illegible] lib 2 selectarum cp 13 n.
[illegible] quasi interdicta [illegible] sive interim [illegible]
[illegible] preterquam [illegible]
a pretore [illegible] nihil [illegible] interlocutoriis [illegible] preterquam [illegible]
[illegible] Non recensitis inter [illegible] duas a Justiniano enarratas [illegible]
[illegible] de interdictis [illegible] quantumvis admittamus [illegible]

quam esse probabile, nondum nondum tam sequitur sententiam super possessorio
latam esse ex illis interlocutoriis quae prudenti revocari a iudice possunt quin imo
affirmandum definitivam esse et ratio est quoniam uti singulariter et vere observavit
Cuiac. lib. 5 observat. c. 17, interdicta hoc solo differunt ab actionibus, quod actiones
nomen fatius ex actu suggestu actores nomen susceperunt: quasi dixeris
actio est actus actoris: at vero interdicta non ex actu actoris sed potius
ex disp. iudicioque praetoris nomen susceperunt quasi dixeris interdictum,
est quod praetor interim dixit dum de petitorio pronunciat, alioquin in reliquis
omnia similia sunt actiones et interdicta quoque interdicta actiones
etiam sunt l. actionis § 37 ff. de oblig. et act. l. 8 ff. de mortuo inferendo.
quod adeo verum est ut etiam per actiones et per dictiones possimus possessionem rerum
persequi l. ult. C. de actionibus empti l. heres 21 ff. ad treb. l. 2 ff. de
condictione triticaria, quo spectat illius locus pro Secina ubi: Sane puto me
habere actionem ut per interdictum ius meum teneat et infra huiusmodi gene
re vera est actio ut per interdictum hoc quo nos uti sumus pariter erceps
nr quamobrem quemadmodum nullus dixerit sententiam a praetore latam
in iudicio petitorio vel in quacumque actione reali vel personali directa interlo
cutoriam esse ita similiter neque sententiam latam in possessorio quoniam utraque super
13 actionibus directis litis contestatione quae principaliter desiderantur fertur. Nec obstat
adverbium interim, quod in interdictis possessoriis sententiam interlocutam sonat, sed
significat quietem temporalem quando petitoris actione quae postea in iudicio proprietatis
mutari et reparari facile potest. Si verbi gratia victus in interdicto uti possidetis
cum vincat in proprietate propter meliores dominii probationes in qua specie
possessio transfertur cum declaratione dominii, quippe dominii intentio illa sola
est ut possessio domini declarati possessio transferatur l. officium 9 l. is qui 24
l. et ex diverso 35 ff. de rei vindicat. Donell. lib. 20 commentariorum cap. 3
l. ubi Osuald. lit. B quod si verum est necesse fateamur sententiam in posse
ssorio latam esse rigurose interlocutoriam in qua difficultate fatendum est
equidem esse ingentem ut tamen insuperabilem minime ratio est tamen probat
iudicium illud possessorium similitudinem quandam habere cum sententiis inter
locutoriis

interlocutorijs non tamen omnino interlocutoria esse. Similitudo aut[em] du-
plex est l. quemadmodum interlocutoriae omnes praecedunt definitivas sen-
tentias quae ordine posteriores est l. 1a [illegible] Iudex 55 ff de re iudicata. Ita
similiter Iudicia omnia possessoria praecedunt sententias definitivas in posses-
sorio ferendae quoniam civili et naturali ratione praecedere debet circa possessio-
nes pronunciatio [illegible] retinendae [illegible] interdictis l. si de vi 34 de iu-
dicijs l. qui [illegible] ff ad legem Iuliam [illegible] l. Boreli
nam 13 [illegible] rei vindicat[ione] l. 1 C. de appelationibus l. 3a C. interdictis.
Ceterum haec prima similitudinis ratio nequaquam persuadet id esse sen-
tentiam in possessorio latam esse interlocutoriam quae praecedat sententiam
in petitorio difinitivam ferendam, nimirum omnes praeiudiciales ac-
tiones illam habent peculiarem nam [illegible] iudicij necessitate et or-
dine [illegible] dignitate praecedere debeant reliquas occurrentes
actiones l. [illegible] ff si ingenuus esse dicatur l. si quis 7 de petit. he-
reditatis, l. [illegible] cod. si [illegible] fundi 16 [illegible] fundi 18 de
exceptionibus l. [illegible] minor 54 de iudicijs. [illegible] lib. 2 disput.
cap 20 Donell lib 18 commentar. cap 16 et lib 20 cap 8. et ibi [illegible] lit a
[illegible] lib 1 semestrium cap 15 [illegible] lib 19 [illegible]
cap 20 [illegible] ad l. 3 C. de liberali causa [illegible] lib de praeiu-
diciis cap 12 et 14 noster Larreategui lib 6 selectarum ferme totius
[illegible] versatur [illegible] potest inferre praeiudicium
[illegible] id est exemplum causae principaliori minus causam in suspendat,
quod [illegible] principalior causa definiatur ut potius maiores causae sint prae-
[illegible] id est exemplum afferat minore quam econtra [illegible]
[illegible] si ingenuus esse dicatur [illegible] fundi 16 [illegible]
[illegible] de except. [illegible] ordine praeiudiciales actiones [illegible]
[illegible] praeiudiciales id est ante omnia iudi-
[illegible] iudicij [illegible] lib 20 commentariorum [illegible]
[illegible] lib de [illegible] cap 12 et 13 [illegible]
cap 8 [illegible] Barbadorius [illegible] 125 quaestionum [illegible] 38 n. 5 ceterum et hic

prioritatis necessitate propterque causae principaliores praecedere debent causas minores nemo unquam ausus est dicere sententias latas in actionibus praeiudicialibus esse interlocutorias quamvis aut semper si Leonardo credimus, aut saltem frequentius si nostro Larreategui credere malimus post sententiam in praeiudiciali iudicio latam definitiva in causa minus principali speretur. quippe a concordia foret sententia principalioris causae interlocutoria tantum censeri respectu definitivae in causa minori ferendae l. 3. § meliore § 2 ff. de iudiciis l. ulta C. de petit. hereditatis. quo exemplo dicendum est sententiam in possessorio latam definitivam esse, etiam si post illam sequatur definitiva in petitorio ferenda, quam propter Cuiac. lib. 12 observat. cap. 6 et lib. 5 cap. 15 praedictam iudicia possessoria quasi praeiudicialia appellavit Ang. tamen in l. si de vi § 3 ff de iudiciis l. 5 § 1o ff ad l. Iuliam de vi publica l. ordinarii l. 3 C. de rei vindicat.
non solum quia de possess. ante iudicatur seletarum quia sent. possessoriae magis infert praeiudicium sequenti iudicio petitorio. Nimirum possessorem meliori facit conditionis a quo aufert molestiam probationum quae difficillimae in iure censentur l. qui accusare § C. de edendo et retinendae, 4 inst. de interdictis l. in pari causa ff de R. I. Marchard de probat. Delius. § 40 Meno. de arbitrariis cap. 42 Bonall lib. 20 ment. cap. 2o Voesembecchius ad tit. C. de rei vindicat.
Secunda similitudinis ratio inter sententias in
14 possessorio latas et interlocutorias illa est quod quemadmodum interlocutoria semel pronunciata potest iterum revocari per eundem iudicem l. quod iussit 14 ff de re iudicata cum vulgatis ita similiter et sent. in possessorio lata potest tandem revocari per definitivam in petitorio a eodem iudice ferendam ostendunt si omnes fatentur in l. 1a C. si de momentanea possess. probatur etiam eorundem in receptis interdictorum praesertim ex interdicto uti possidetis et utrubi. Nimirum in utroque quoad causam retinendae possessionis ille possessor vincit, qui quamvis dominus non sit possidet tamen tempore litis contestatae saltem maiori parte illius anni possedent dummodo neque vi neque clam neque precario ab altera parte altero possideat l. 1a § huius 2o ff uti possidetis l. unica ff utrobi l. maiori 156 ff de R. I. Paulus lib. 5 Sententiarum tit. 6 § 1o Bonall lib. 15 ment. cap. 92 ubi

77

Osuald. lit.a A. in Cuiac. lib. 5 observat. cap. 22 et ad praedictum locum sententiarum

Pauli Alciatus in d. l. maiori 156 ff de V. S. in qua speciem mobilium tat posses-
rem privilegiati potestate retentus vinci tam in petitorio si alter probauerit rem suam
esse d. l. 9 1a § Iuris 2o ff uti possidetis, et consequenti sententia in possessorio
lata, quae possessori retentus fuit, reuocabitur in Iudicio proprietatis et dominii qui
ppe dominii intentio illa est ut propter dominii declaratam possessio ab adversa-
rio transferatur l. officium 9 l. si qui 24 l. qui petitorio 36 l. et ex diverso 35 §
l. qui restituere 66 ff de rei vendicat. Bonell. lib. 20 comment. cap. 5 et ibi Osuald.
lit. d. Cuiac. lib. 6 questionum Papin. in l. 2 ff de usuris Antonius Fab. lib. 5
Coniecturarum cap. 1 Menochius de recuperanda possess. in praeludio n. 6 quo argum.
fateamur necesse est sententiam in possessorio latam esse interlocutoriam cum illud
peculiare est ad differentiam definitiuae ut reuocari recte ab eodem Iudice posse
t l. quod iussit 14 ff de re iudicata sed huic arg. respondendum est Iudicem qui
de petitorio definitiue pronunciat posse sententiam praecedentem in possessorio latam re-
uocare. Verum tamen haec retractatio non fit directe et per se neque de illa Iudex
pronunciat, sed solum indirecte et per necessariam quandam consequentiam: cum
enim Iudex in definitiua petitorii solum in causa dominii pronunciat de-
clarando actorem dominum esse rei in Iudicium deductae dominium l. et si
ex diverso 35 § 1 ff de rei vindicat. l. sicut 8 § et si 4 ff si servitus vin-
dicetur: quo casu haec Iudicii sententia non tribuit dominium sed rei petitae do-
minium declarat d. l. sicut 8 § et si 4 ff si servitus vindicetur Bonell. lib.
20 comment. cap. 6 et ibi Osualdus lit. D. Cuiac. lib. 21 Pauli ad edic-
tum in l. et si ex diverso 35 ff de rei vindicat. Ant. Fab. de error. pragmaticorum
decade 89 errore 9 et lib. 16 coniecturarum cap. 17 Scoforadyenus lib. 2 ad
Antonii Fabri tit. 22 q. 1a Gifanius in l. Pomponius 40 § 2 ff de procurat.
Ad hanc autem dominii declarationem necessario sequitur possessio vero domino resti-
tuenda esse non quidem principaliter de possess. pronunciata quoniam quia possessio debet
necessario vero rei petitae domino sequi l. officium 9 l. si qui petitorio 36 ff de rei vindicat et
§ 2o inst. de actionibus utque sent. in possessorio data reuocatur quidem in petito-
3

torio non tamen principali Quemadmodum in definitiva proprietatis sententia veniunt
fructus et actiones omnes ea de litis contestatione absque eo quod de fructibus et acce
ssionibus principaliter pronunciet d. l. et si 35 § 1° ff de rei vendicat. l. usque 13 cum
sequentibus ff eod. tit.° ubi similiter in definitiva proprietatis veniunt possessionis
restitutio non tamen directe et principaliter.

Custodi itaque cum omni vera que dixi de hoc
sensu sententiae interlocutoriae interpretatione tandem veniunt obscura clicta quae iura
cum universa hec doctrina subvertit scilicet textus in § si pupillus 33 § 1
ff de rebus authoritate iudicis possidendis et textus in § hec autem § § fi.
ff quibus ex causis in possessionem eatur. In quibus diserte precautum est quod si post
primum pretoris decretum in quo actorem contra parentes miserat in possessionem bonorum
debitoris frustratoris et latitantis debitor ipse tandem compareat in iudicio
dicto responsurus et litem super principali negotio contestaturus, debet ei
decretum pretoris bonorum suorum possessio restitui ut in lite proprietatis commo
do possessionis fruatur neque gravetur onere et molestia petitoris, quod posses
sionis restitutio ubi demum facienda est si debitor comparens per se vel
per procuratorem suum satisdet se iudicatum solutum et quod boni viri ar
bitratu defensurum; ubi hanc satisdationem interpretatur Cuiac. lib. 20
observat. cap. 29. quorum iurium sententia circa restitutionem possessionis comparenti
debitori faciendam probatur ex textu in § si cui § 2 in posse
ssionem 26 ff ut in possessionem legatorum et in authentica et qui iura C. de
rebus autoritate iudicii possidendis textus in cap. quoniam de in aliis ubi late
in observata ac. l. et deeo qui mittitur in possessionem § 10 tit. 3 partita 3 § 1 tit.
11 lib. 4 Recopilat. l. 8 tit. 1 lib. 8 foris In quibus iuris pretor ad hoc ut
primum rescindat decretum per quod actorem in possessionem bonorum debitoris lati
tantis miserat, non expectat definitivam sententiam in principali ne
gotio faciendam solemniter directe et per se in ipso litis ingressu quando
modo debitor offerat satisdationem pronunciat super possessionem primum quod de
cretum revocat rescindit ut inde appareat primum decretum possessionis

Obstitutiua interlocutoria tantum esse sententiam diffinitiuam quandoque
de Cod. Judex illa directo rescindere potest Cum non specialiter diffinitiua, prout
principali cogo & tex in d. l. 98 Junii ff de re iudic. et tex in l. quales
l. 9 & l. 11 ff de arbitris Unde Menochius de adipiscenda poss. remedio
482 4 n° 802 interlocutoria esse hanc praetoriam pronuntiationem, et cuntanter colliqui sequ
7 itur Italia, Alexandrum et Jasone in l. cum breviatur de iurisdic. omnium iudicum
Cui difficultati respondeamus breviter obseruandum est missionem ex primo decreto
in possessionem bonorum debitoris contumacis possessionem actori non tribuere sed so-
lum bonorum rerum que custodiam Sine uera possessionem emendare l. 3 § 1 & 2 ff de adq.
possess. l. 1 § quaesitum ff quorum legatorum l. si cui § in princ. ff ut in possessionem
legatorum l. et legatorum 12 ff ex qq causis in possessionem eatur l. in possessionem Cod. de
bonis ~~auctoritate~~ auctoritate Judicis possidendis Donell. lib. 5 comment. cap. 6 in fine
et lib. 23 comment. cap. Cujac. lib. 20 obseruat. cap. 3 et in recitatione ad tex in l. 1
§ sed si ff si tabulae testamenti nullae extabunt. Deinde obseruandum est praeto-
rii praefectum mittentis actorem in possessionem bonorum debitoris frustratoris duplex
esse. Primum et Tonica securitatem eiusdem actoris cuius obligationem securiorem redo
re quae facit per hanc in possessionem missionem quae missio praetorium pignus a decreto
appellatur tex in l. 1 Cod. de praetorio pignore l. 2 Cod. qui potiores l. si venter § meris 26
ff de pignorat. act. quoniam nimirum de bonorum illorum custodia et qualem qualem
possessionem actori postulanti tribuit Praetor pignus quod ex edicto ei tribuit creditori ut
maiorem securitatem habeat l. 1 C. de praetorio pignore Donell. lib. 23 comment. cap. 12 et
litt.a de pignoribus cap. 6. Negusantius de pignoribus 2 parte membro 3 § totum Menoch.
de recuperanda possess. remedio 3 n° 170 Valentii lib. 2 declarationum cap. 24
n° 114 Covarruuias in summa primi et secundi decreti n° 20. Deinde alterum
praetoris propositum est ut personam debitoris absentis hoc exteriori remedio eius
ad comparendum in iudicio prouocet: Nimirum praesumit Praetor contumacem reum
tedio saltem atque indignatione motum in iudicio comparituram dum bona sua
in aliena custodia et possessione uidet l. si cui § in pro ff ut in possessionem legat. Unde
hanc possessionem tedialem dicit et appellat Osualdo lib. 23 comment. Donelli cap. 12 litt. a C.
Inde obseruandum est hanc in possessionem missionem a praetore decerni sine causae
cognitione, et sine citatione, et sine iudicatione quod ex ipsa missionis natura
probatur quae decernitur contra absentem et contumacem debitorem latitantem l. 1 et tit.
ff

et 2º ex causa impositis et l. contumacia 53 §1 ff. de re iudic. oppon. et nego-
tii status et verus dominus traditor subesse et causa in l. proprijs 9 §. et seqq.
de 2 et §. sequenti C. de iud. l. consentaneum 8 C. quomodo et q. iudex l. penult. §.
penult. C. de praescript. 30 annorum cap. ult. de elect. cap. Convenimus in summa prima
et secundi decreti nº 35 quia pro tempore causa non est ubi lis ab utraque parte
non contestata cap. 1 et 2 ut lite non contestata quoque lis non contestata nihil aliud est quam
negotii in controversia deducti apud iudicem enarratio ab utraque parte facta l. 1ª
C. de litis contestat. l. rem non novam § patroni C. de iud. l. 13 tit. 4 partita 3 l.
14 tit. 1 lib. 4 recopilationis Paladines lib. 2 rerum quotidianarum cap. 14 nº
3 Tiraquellus de retractu titulo 1 § decimo quinto glossa secunda Ma-
rantha de ordine iudiciorum sexta parte membro decimo Paz in praxi
1º t. in tempore etc.

16 Ex quibus eluceret solutio atque discrimina et diffe-
rentiae ratio inter decretum praetoris per quod ex causa contumaciae debitoris
nolentis in iudicio comparere actor mittitur in possessionem bonorum
atque inter decretum illud quod in articulo interdicti possessorii tribuitur
possessionem alterutri ex litigatoribus in iudicio comparenti lite sic et

et causa boni viri arbitratu desiderantibus munimentum primum decretum propter contumaciam debi-
toris interpositum interlocutoriam dumtaxat est quam definitiva sententia
non potest ullatenus in qua propter defectum litis contestationis ab alterutro se
non interponente dementis negotii iudicaturo obstare nondum potest cap. 1
ut lite non contestata l. ex stipulatione 7 C. de sententijs et interlocutionibus l. iu-
dices 9 C. de iudicijs l. nec causas 15 C. de appellat. Bondil lib. 23 comment.
cap. 6 et ibi omnes late Covarruvias lib. 9 observat. cap. 21 Menochius de prae-
sumptionibus cap. 74 Sarmiento lib. 2 selectarum cap. 14 nº 7 Lanfrancus lib.
singulari de interlocutorijs nº 32 Covarrub. in practicis cap. 23 nº 6 plane
Iudex

Etiq sive causæ cognit. Contumax verso teneri potest mittendo adversarium in posses(sionem)
bonorum atque etiam eius bona publice vendendo: at vero definitive pronunciare
nequaquam potest. quamobrem si alicubi in iure nro legatur contra absentem et
contumacem latam esse sententiam definitivam ut in l. contumacia 53 in pr. ff de re
iudicata l. 1. C. quomodo et quando iudex l. 1. C. quorum apelationes non recipiantur
: ita interpretari oportet ut litis saltem contestationem ab utraque parte precessisse suppo-
namus post contestatam autem litem causaque alterutra ex partibus ante defini-
tionem deserere ut in l. properandum 13 § 2 et 3 C. de iudic. l. cum quere-
batur 19 ff iudicatum solvi in qua specie quoniam de meritis causæ iudici saltem
mediocriter constat definitivam pro arbitrio ferre potest (pro arbitrio inquam) quoniam
definitive pronunciare non cogitur l. 1. C. quomodo et quando iudex unde profecta
est elegans illa limitatio ad text. in nra l. si pupillus 32 § 1 ff de reb. auctoritate
iudicis. et text. in l. sciant 5 § ult. ff ex quib. caus. in possess. eatur in qua reo
frustratori tarde venienti vera suarum possessio restituitur. quod hanc limitationem habet:
scilicet quod si postquam ab utraque parte contestata aut prorogata fuerit lis, reus ante
definitivam profugerit: poterit iudex actorem in iuditio perseverantem mittere in
possess. bonorum debitoris, qui lite quidem contestatus fuit, profugit tamen ante definiti-
vam: in qua specie si reus contumax reversus atque oblata satis dat petat rerum
suarum possess. sibi restitui audiendus non est in articulo possessionis: quinimo acto-
re in possessionem servato; reus tantum auditur in puncto propietatis et petitorii. quo
modo intelligenda est litera in l. properandum 13 § sin autem 3 C. de iudicijs l. 2a
C. ubi in rem actio exerceri debeat l. consentaneum 7 C. quomodo et quando iudex Cuiac.
lib. 10 observat cap. 29 Corrasius in summa primi et secundi decreti n.o 20 et 21
Cuialo lib. 23 ment. Donell cap. 9 lit. 2 Salicetus et Castrensis in d. l. 2a C. ubi
in rem actio exerceri debeat. qua propter singulariter et sapienter Cuiac. lib. 10.
observat cap. 29 [illegible] advertit [illegible] in l. [illegible] § in possess. 26 ff
ut in possessionem legatorum ubi pro ibo contestatus reponit illum contestaturus. et
quidem recte. quoniam si heres debitor latitans in illa specie ante contumaciam et
fugam lite contestatus fuisset, et deinde reverso et in iuditio comparenti nulla
tenus restitueretur possessio quam legatarius ex decreto occupavit. nam ibi cum
litis contestatio atque negotij cognitio ante absentiam contumaciam precesserit

oportet quod Iudex definitive pronunciet ut velit lex 1.a C. quomodo et quando Iudex et lex de unoquoque 47 ff de re iudicata et saltem oportet decretum illud quod ad ministerium impositum absentis interponitur firmum et validum esse quo firmitas l.

cui eo casu competit ut contumaci tandem comparenti etiam satisdare velit possessio

ei restituatur quemadmodum tanquam actor et petitor in iudicio proximo coget

onus probationis subire lex 2.a in fine C. ubi in rem actio lex ob contumaciam 7 in

fine C. quomodo et quando Iudex quae omnia circa sententiam latam in articulo interdicti

possessorii obstare non videntur quoniam et lis ab utraque parte contestata atque de causa

possessionis separatim cognoscitur quod retinendae seu ut hodie dicitur de interdicto lex

1. § 2 ff uti possidetis lex naturaliter 12 § 1 ff de acquirenda possessione Iason et communiter

Doctores repetentes in lex quod iussit 14 ff de re iudicata Lanfrancus tit. de interlocutionibus n.o 106 praeter quae causae tantum hic deductae supra n.o 11 et 12 concludendum est sententiam in hoc iudicio latam definitivam esse secus illam quae

in causa contumaciae profertur neque nobis placet urgentem aliquam difficultatem sub esse in hoc in dicta lex et hoc ult. ff ex quibus causis in possessionem eatur quatenus in fine docet

vere reus personaliter comparens non cogi ad satisdationem ut bonorum eorum

possessio restituatur. Contra quae in lex si pupillus 33 § 1 ff de rebus auctoritate Iudicis possidendis ubi modo si non de per procuratorem compareat satisdatio desideratur ubi

quae hic difficultas quamvis magna sit ad institutionem nostram non pertinet, neque diutius immorari possumus consulat qui voluerit Cellae ubi locus observat c. p.

29 et lib. 4 Iuliani ad Vitellium fereque in lex qui ex parte 16 ff de interrogationibus in iure faciendis, et eam Roberty lib. 4 rerum iudicatarum cap. 11 Borrellus lib. 23 summ. cap. 9 et ibi Osuald lit. f Antonius Faber in rationalibus ad lex in servandis 15 in principio ff qui satisdare cogantur Covarruvias variarum lib. ... et secundi decreti n.o 11 Isidorus Seler in lex 1.a 409 lib. 2 ... primi et secundi decreti

dinamentorum

17 Tandem in articulo interlocutionis decidenda venit celebris inter

legistas et canonistas quaestio. Utrum scilicet sententia illa interlocutoria qua

Iudex pronunciat se in causa non esse Iudicem competentem possit per eundem

Iudicem revocari. quod autem praedicta sententia sit interlocutoria probatur ex

textu in cap. significantibus 38 de officio delegati versiculo unde dicti Iudices et

cap. dilectus filius 28 de praebendis versiculo Nos mandati nostri atque in primis

Irrevocabili

irrevocabilis existameti interlocutoria sit. Censet Bartolus Baldus et Castrensis in l. quod iussit 14 ff de re iudicata Valbus in l. elegantes 23 § 1 ff de condictione indebiti Salicetus in l. post sententiam 9 C. de sententijs et interlocutionibus n° 11 Lanfrancus ult. de interlocutionibus n° 11 Azevedo in l. 1 a tit. 20 lib. 4 Recopilat. n° 63 et 64 Ioanes Gutierrez de iuram.to confirmatorio 3 p. cap. 5 n° 23 Petrus Moneta de commutationibus Vltimarum Voluntatum cap. 8 n° 607 cum seqq. Thomas Zauarela et communiter cum Ioane Andrea in c. significantibus 38 de off.o delegati quorum Doctorum duplex est ratio primum quoniam predicta sent.a substantialiter respiciat ad infinitum iurisdictionis, ideo circa id inter definitivas censenda est quandoquidem per illam ab eodem iudice alia definitiva non spectatur. Vnde cum ab interlocutoria regulariter non appelletur l. ante sententiam 7 C. quorum appelationes a dictatam sent.a appelari poterit glosa singulari in multiti approbata in authent. habita C. ne filius pro patre. deinde mouentur ptextu expressu in c. significantibus 38 de officio delegati quo loci ad regorio Nono diserte preditum est iudices qui semel pronunciaverunt se incopetentes esse, non posse iurisdictionem resumare neque ex consensu quidem partium; obuerit fretus in c. pe iudex 5 de off.o delegati in 6. ne obstet textus difficilis in c. licet ex filius 34 de prebendis quo loci Honorius 3.us declarat quod per interlocutoriam in qua iudices delegati pronunciaverunt se non esse iudices competentes et sine causa cessaverint, in execut.e mandati. Indecorde cogit delegatos. Vt priori mandati vigore literas apostolicas exequantur. quam difficultatem Vt deuitent interpretes plura excogitaverunt: quorum omnium solutiones refert et redarguit Moneta de comutationibus Vltimarum Voluntatum cap. 8 n° 613. Celebrior illa. Vt reliquas omittamus quam excogitavit Castrensis in d. l. quod iussit 14 ff de re iudicata et Thomas Panormit. in d. c. p dilectus n° 2 arbitrantis itaque sententiam iudicis pronunciantis se non esse iudicem interlocutoriam quidem esse, et tam irrevocabilem per supra dictas rationes. ceterum in quibus vim illam habere exceptionem arbitrantis. nisi scilicet a pred.ta interlocutoria fuerit appellatum. quippe si ab ipsa appelletur, apelationis authoritas inter

locutione authoritatem extinguit l. 1a § ult. ff. ad senatus consultum Turpillianum l. 2a § ult. ff. de poenis l. furti 6 § 1 ff. de his qui notantur infamia. Extinguit autem authoritatem sententiae per quam iudex pronunciat se non esse iudicem nihil aliud est quam qui iurisdictionem adhuc superesse, stare durareque. Quomodo cum pronunciatio haec sit modus extinguendi iurisdictionem: oportet iurisdictionem non esse, tantum si pronunciationis authoritas per appellationem authoritatem extinguatur cum autem in dicto cap. dilectus filius 34 de praebendis supponatur appellationem esse interpositam ut patet ex integra epistola illius textus, ut refert ibidem Panormitanus n. ... necessarium est fateri iurisdictionem delegati adhuc stare. Cui rei tandem consequens est ut iudex delegatus possit etiam pendente appellatione praedictam interlocutionem revocare quomodo iurisdictione durante. Nondum iudex officio suo functus est, et quae l. 19 § ult. ff. de arbitris l. quod iussit 14 iuncta l. iudex 55 ff. de re iudicata. Et hanc honoris sententiam esse in dicto cap. dilectus filius exclamant praedicti DD.

Verum ista Panormitani Castrensisque subtilitas sponte deficit quomodo praeterquam quod appellationis authoritas non tantum extinguit quam suspendit authoritatem sententiae a qua appellatum est l. ab executore § 1 ff. quorum appellationes l. si causa 33 C. de appellationibus l. ult. C. sententiam rescindi non posse Osualdus lib. 28 comment. Donelli cap. 4 litt. A Cobarr. in practicis cap. 23 n. 1 Caldas Pereira in l. 8a C. de in integrum restitutione n. 35 Valenzuela de praesumpt. lib. 1 cap. 35 n. 20 inde ... tamen suspensio sententiae quae appellata fit non respectat ut iudex a quo appellatum est sententiam revocare possit, alioquin etiam definitivam a qua appellatum sit potuisset revocare. Contradicentibus textu in l. iudex 56 ff. de re iudicata l. ... 62 ff. eodem titulo quinimmo suspensio interitus ne respectat ut nihil interim innovare possit l. 1a ff. nihil innovari appellatione interposita. Si ergo omnino nihil potest interim innovare, multo minus sententiam suam revocabit.

Quamobrem dicendum est regulam,

16 textus in d. l. quod iussit 14 ff. de re iudicata etiam procedere in illa interlocutoria qua iudex se non esse competentem pronunciat, quae ad exemplum reliquarum interlocutionum ab eodem iudice revocari potest, quod manifeste demonstrat textus in dicto cap. dilectus filius 34 de praebendis, ibi ... ex tunc cap. significan... quando ibi iudices delegati non pronunciaverunt simpliciter se iudices non

esse

querimo taxate pronunciauerunt se de presenti procedere attenta renuptia virtute
non posse, verbis interpretati Abbas Panormit. quoque contaret virtute excepto
quod Iuliana vidua locuplete et diuitis esse propterea quae non debere vere laicum atque
secularem a foro. Et cognitione iudicii secularis extrahere ex ex transmissa 6 cap licet
lo. ex ex tenore ff de foro competenti authent ut differentes iudices colat. 6 et 5 et
ibi cum Sac. ideirco iudices pronunciauerunt se de presenti procedere non posse quo
usque secularis iudex requisitus nolit in iudicio respondere. neque iustitiam facere
neque partis allegationes audire. nemirum quamuis iudex ecclesiasticus de causis
profanis laicorum cognoscere regulariter non possit potest tamen si vel secularis negligens
sit in iudicio sui copiam omnino non faciat ex allegatis iuribus in dicto ex tenore
de foro competenti. preterea Iuliana mulierem diuitis viduitatis status non adiuua
tur ad hoc ut vere mere secularem in causa profana sit... et cognitione sua...
quippe quod ut vulgo vocitati viduas scilicet et orphanos atque miserabiles
personas esse in protectione iudicum ecclesiasticorum ex significantibus ibi in fine
... ex si qui romipeta 24 q. 3 ex ad ministratio
... 5 cap 2 et 3. 87 dist. ex si qui romipeta 24 q 3 cum adminis trato
res 23 q. 5 tunc locum tantum habet cum vere misserabiles atque calamitosi
existunt non vero quando vere locupletes sint etiam si status viduitatis aliqualem...
... non vero quando vere locupletes sint etiam si status viduitatis...
... mereantur nec usus huius nostri interpretationi obstet etiam post tentam...
... secularis negligentis. iudices delegati non potuerunt reassumere iurisdictionem
... d. ex significantibus quam superior regula quae docet ecclesiasticos iudices etiam
de causa mere seculari cognoscere posse dummodo secularis iudex negligens
existat, tunc locum habere censendum est quod secularis hordinarius re
quisitus sui copiam non faciat ex ex tenore ff de foro competenti non vero quando
arbiter a promissariis ex acceru partis elitis quoniam hic arbiter, ne
que hordinarius publicam iurisdictionem habet ... priuatam 3 C de
... lib. 3 § 1 ff de arbitris. ... quinque 81 ff de iudiciis, Donell.
... 17 ... cap 3, et cap 7 et ibi ... Gobeanus lib 2 de iuris
... n° 35, ... ad ... C de pedanei iudicibus n° 9. nunc vero
quamuis plurima ad theoricam et praxim circa tractatum reuocationis sententiarum
... prescritim ad interpretationem ... in l. admonendi 31 ff
de iure iurando. et tantum in l. si mater 11 ff de exceptione rei iudicatae et tamen in

l. 1 ff ratio ff quodammodo ttt. exponants, supersedemus tam. Ut necessaria scite
mur. Consulat qui velit Valenzuela nostrum Vol. 2 ttt. 2 cap. 1 speramus Usque futu
rum Ut non minus opportuna horum Aurium intergettandi sese dedat occasio

CAP. 2um.

De SS. quae in Rem judica tam transit utrumque jus fa ciat, et pro veritate ha beatur

No. 1 In universa tractatione de re judicata et autho ritate sententiarum nulla gravior incedit questio quam illa quae de iure atque effec tu ex sententiis resultante tractat quippe ut recte arbitrantur DD. frustra jurisdictiones judicia et tribunalia existerent nisi sententia quae in rem judicatam transit talis soceriati publicae autoritatis ut pro iure et lege ob servari debeat aliosquam tam neque privati ius suum assequerentur neque litibus nemque finem imponerent atque inexplicabilis litium ac errorum quae laberintus resultaret deque locquitur cultus in l. singulari sexta ff de exceptione rei judicatae. Quamobrem ius quod ex sententiis resultat vera judicatarum autoritas per emphasim appelatur in l. servo invito 65 § cum praetor ff ad senatus consultum Trebellianum l. Non minorem vigesima Cod de transactionibus l. ad solutionem quinta Codice de re judicata cum similibus Ita quae sententie quae in rem judicatam transit illa maxima est authoritas ut ius faciat atque pro veritate habeatur, adeo ut adversus rem judicatam nullatenus probatio admittatur l. post rem judicatam 56 ff de re judicata. Quippe naturaliter

controversias prima

privatorum finem imponere l. Nisi etiam opertum silentium litarum Iudicat
atque imponente. Videretur enim ut de iure veritate et authoritate que
sententie ampliusque queri non debeat ne forte atque de meritis cause facta
sit de iure et authoritate sententiarum dubitetur ff. quapropter hanc
conclusionem tradit in l. ingenuum vigesimo secundo ff. de statu hominum
de iure et authoritate et certiorum dubitetur probant hanc conclusionem tradit in l. ingenuum
genuum 25 ff. de statu hominum l. 2a § ult.o ff. de liberis agnoscendis l. servus
50 § 5 ff. de legatis 1o l. penult. ff. de collusione detegenda l. res iudicata 207 ff. de reg.
iur. l. servo manumisso 58 ff. de condict. indebiti l. fideiussor 23 § in
omnibus ff. mandati Accursius et antiquiores in l. si non sortem § heredis ff. de co
ndict. indebiti Donell. lib. 14 comment. cap. 13 Iohannes a Costa de condict. in
debiti cap. 11 Vazquez Menchaca controversiarum usu frequentium cap. 69 n.o 17
Greg. Lopez Madera animadversionum cap. 14 Cuiac. lib. 3 quest. Pauli et hi
de earundem questionem in l. cum putarent 36 ff. familie erciscunde.
Sed tamen quoniam

2 Ex nullo iuris principio maxime receptum conclusionem afferri potest,
que ex ipsa vera ratione dubitandi, ideirco illam in limine disputationis
proponere operepretium est ratio autem se habet sententia absolutoria ubi quare
iudex male pronunciat absolvendo reum alioquin vere debitorem non tan
quam necesse permittit obligationem naturalem in ipso debitore existentem l. Iulianus 60
ff. de condict. indebiti l. procurator 6 § 1 ff. rem ratam haberi quoniam ex authoritatis
sententie solum ex iure civili proficiscatur l. 2a § post originem 13 ff. de origine
iuris, fieri nequaquam potest ut naturalis ex iure gentium atque ex sensu gad
tollat obligationem naturalis l. 1 ff. de pactis l. sed si 95 § naturalis
de solutionibus Antiquiores in l. Iulianus 60 de condict. indebiti et ibi Iason
n.o 23 Valencia lib. 2 tit. 2o cap. 6 n.o 8 sed sic est quod eorum quod ex vero debi
tore maneat naturali obligatio per quam creditori suo obligatur potest cre
ditor per actionem petere quod nondum sibi solutum est. Atque quod idem est quare
omnis questio nostra ex eo emanavit per exceptionem doli mali fundatum in equitate natu
rali retinere quod ex causa naturali obligationi sibi solutum est. Quia

veritat sententiae absolutoriae posset per actionem vel exceptionem infringi assumi-
tur probat textus in d. l. Julianus 60 ff de condict. indebiti quo loci docuit debi-
tor pendente adhuc causa ante sententiam tamen vel ferente prioratus vel post
sententiam absolutoriam vel ferente postea rara quam male absolutus esset sol-
vit creditori suo quaerit utrum debitor tutus exceptione perpetua vel indebi-
te possit repetere tanquam indebitum id ante sententiam et post sententiam solutum:
Et respondet Julianus neutrius casu praedictas pecunias repetere posse: illa
ratione adiecta quia etiam si absolutus solvisset maneret naturaliter obli-
gatus cuius naturalis obligationis ille praecipuus effectus est ut credi-
tor per exceptionem doli mali posset retinere pecuniam sibi solutam l. si fi-
deiussor 16 § naturales 4 ff de fideiussor. l. naturales 10 ff de obligat.
et actionib. l. naturaliter 13 l. si quis 64 ff de condict. indebit. Ex
quo decisione manifeste probatur auctoritatem veritatis quae sententiae infringi recte posse
per exceptionis doli mali potestatem quippe ni actis creditor suam exceptionem
probare posset nisi pariter probet reum absolutum naturaliter vel utroque modo
civiliter et naturaliter obligatum sibi fuisse: quod nihil aliud est quam rem
rei iudicatae auctoritatem impugnare: cuiusque vere et falsa iudicis opinione
reus tanquam non debitor absolutus est. similis est species in l. pro-
curator 63 § 1 ff de rem ratam haberi. quae difficultas tanti est ut omnino creda-
tur Juliani Paulique sententiam adhuc non intellectam fuisse ab interpretibus.
Jason ibidem n° 20 Cujac. lib. 3 quaestionum Pauli Menchaca quaestionum usu fre-
quentium lib. 3 cap. 33 Donell. lib. 14 comment. cap. 12 Madera in animadversio-
nib. cap. 14 n° 2° noster Valencia lib. 2 tit. 2° cap. 8 n° 19.

Ergo ex supradictis

3\. auctoritatem sententiae infringi recte posse non solum per potestatem retentionis et
doli mali exceptionis sed etiam per directam actionem oportet ut id ipsum pro-
bemus quod non obscure probat textus in l. 2 ff de condict. sine causa. quo
loci fullo vestimenta perdidit quae ex locato acceperat atque condemnatoriam sen-
tentiam vestimentorum domino eorum aestimationem praestitit subinde dominus inventa ves-
timenta illi indicavit. quaerit qua actione fullo posset vestimentorum aestimationem re-
petere

3 Dº Zamora

repetere respondet Ulpianus qd propter actionem ex ducto habet etiam conductiones

et remcausam in hac specie fullo condemnatus non solum contra authoritatem rei iu

dicatae solutae estimationem recepit: verum etiam aperte tractat in iudicio cau

sam ex qua victor dominus tenet estimationem et ea causa nulla et iniusta quae

sequitur ex conductione sine causa et iniusta causa estimationem conducto ergo

quoniam authoritas sententiae potest et iniquitati reddarsui: quandoquidem

ex nulla alia causa tenet dominus vestimentorum estimationem nisi ex

causa rei iudicatae similis est species in l. verum michi 21 et in l.

in comodato 18 § ult. ff comodati neque satisfaceri si dixerit Cuyacius

lib 8 quaestionum Pifuani et Jasone in l. 2 n.º 2º et cum Valencia de § 8

n.º 11 fullonem improbitate speciem non allegare iniustam fuisse causam

pretensae retentionis, sed solum allegare rei iudicatae causam quae pretentam

iustam quidem fuisse condemnationis tempore ceterum hanc causam ex iniquitatem

casus supervenientis iniustam factam esse l. 1ª § ult. ff eodem tit. argumento

tamen in l. si non sortem 29 § ult. ff de conduct. indebiti non enim quam satisfaciens

quoniam authoritati rei iudicatae etiam si ab initio iniusta fuerit et ex super

venienti casu fiat iniusta reddarsui nunquam potest l. si fideiussor 29

§ in omnibus ff mandati l. Iudex 55 ff de re iudicata l. diem 27 § 2 ff de

arbitris. Si enim cum sententia ab initio iniqua manifeste est reddarsui non

potest multo minus cum ab initio iusta fuerit quaniam iniquitati casus

supervenient preserton si animadvertamus actionem atque exceptionem

iudicati perpetuam esse, neque ulla temporis limitatione circumscribi ut

censent DD in l. exceptiones 3 ff de exceptionibus l. qui exceptionem

40 ff de conduct. indebiti.

4º Verum his oppositionibus non obstantibus affirmandum

est rei iudicatae authoritatem satisfacere quoniam ex sententia resultat iuris

et de iure presumptio quae contrario iudicio nec agendo nec excipiendo que

ri potest, etiam si nova instrumenta afferantur l. imperatores 35 ff de

re iudicata l. admonendi 31 in fine ff de iureiurando l. sub prae

textu 19 C de transactionibus. neque obstat texus in d. l. Iulianus ff

de conduct. indebiti quoniam pretermissis Cuiac. lib 3 quaest. Pauli Donell.

Vol. 14 [?] ment cap 12 Valenciae lib 2 tit. 2 cap 8 nº 19 declarando esse

inter sententiam absolutoriam pro debitore latam ex ea causa quod ipse ex-
ceptiones suas efficaciter probavit movendo Iudicis religionem et sententiam
ut crederet reum vere non debere, cum tamen certus sit abundesse vere eum de-
buisse. In qua specie si Iudex reum absolvat declarando eum pecuniam in
Iudicio deductam non debere adeo ex irrefragabili sententiae authoritate et
Iure quod ex sententia resultat ut neque actione neque exceptione infringi
possit. quapropter si reus ita absolutus ignorans vel errore facti senten-
tiam latam esse, creditori suo solverit: repetere pecuniam quasi indebiti condic-
tione recte poterit sine metu retentionis et doli mali exceptionis ratione
cuius creditor qui doli mali exceptionem opponit fundatam in obligatione
naturali quae post absolutionem perseverat illius naturalis obligationis probare
non potest nisi in ipsa provocatione rei iudicatae authoritatem impugnet
quae pronunciavit esse reum non debere quae probatio nequaquam admittenda est
ob veritatem aut saltem praesumptionem iuris et de iure resultantem [illegible]
quamquam reus post absolutionem naturalis obligatio in debitore maneat
ut procurator [illegible] ratio habetur illa tamen obligatio adeo debilis et obscu-
rata manet post sententiam: ut perinde habeatur atque si non maneret: quod cum
de illa obligatione dictare non possit nisi impugnando sententiam (quod ius non
patitur) oportet perinde haberi atque si non existeret: quoniam paria sunt non
esse et non apparere vulgatum duo sunt [illegible] deteriorament tutella = at vero
si absolutoria Iudicis sententia non ex illa causa feratur quod reus ex-
ceptiones suas efficaciter probaverit sed potius ex eo quod actor actionem
suam non impleverit ut plerumque contingit: quando actor probationibus
non sufficienter instructus ad Iudicium venerit: sive ut inquit Tertul.
lib. de patientia quando in instantia mala est causa autem bona in hac
specie reus quidem absolutus l. qui accusare 4 C de edendo & retinendo
4 init. de interdict. [illegible] Clarissimus in l. si inter 15 ff de except. rei
iudicatae: verum tamen si reus ignorans sententiam latam esse errore facti
creditori suo solverit non poterit quasi indebiti condictione solutam repetere
quinimo creditor doli mali exceptione fundata in obligatione naturali post
absolutionem manenti pecuniam retinebit l. si fideiussor 16 § 4 ff de

5 Hac diffe-

rentia illa est satis conspicua quod Iudex in hac secunda sententia absolutoria nihil pronunciauit de iure debitoris neque eius obligatum immutauit, quinimo illius statutum suo manserit fortunae quae relinquit nimirum solum pronunciauit de iure actoris declarando eum intentionem suam non impleuisse quod sufficit, ut reus conuentus uerus quidem debitor definitiue absoluatur ab accusatione et instantia petitoris sufficiat accusare et clarando et plane huius sententia non debitoris liberationem sed potius petitoris repulsam importat, quamobrem si uerus debitor absolutus debitam quantitatem per errorem facti creditori suo soluerit: decreto quo errore uelit ille per indebiti solutionem repetere et obstabit doli mali exceptio fundata in obligat. naturali perseueranti post sententiam: cuius naturalis obligationi pronunciatio neque impugnauit neque restringit rei iudicatae authoritatem quod res iudicata non declarauit debitorem conuentum non debere sed solum declarauit petitorem intentionem suam non impleuisse; et quidem ex eo quod actor probationibus non beneficio iuris uincatur non sequitur reum conuentum pecuniam in iudicio deductam non debere sicut e conuerso in actione reali rei uindicatoria. Ex eo quod petitor non probat rem suam esse non sequitur esse possessoris l. 9 si inter 16 ff de except. rei iudicat. l. 35 ult. ff de pignorib. Cuiacius lib. 2 quaest. Pauli in l. Claudius 17 ff qui potiores et lib. 14 eiusdem quaest. in l. ex sententia penult. § ult. ff de except. rei iud. et lib. 20 quaest. Papin. in l. 38 ult. ff de pign. Donell. lib. 20 comment. cap. 4 Oualo lib. 16 comment. Donell. cap. 12 lit. L. Sheerthil. in l. 2 inst. de act. Ant. Fab. lib. 20 coniect. cap. 13. Vera quae distinctionis pars distinctionis quam. et euidenti exemplo declarari in l. Sed si possessori 11 ff de iureiurando: in cuius tamen specie petitor qui actione reali rem suam esse aduersus possessorem contendebat, cum possessori iuramentum decisorium detulit, possessor autem forti de iure suo dubitaret, ne esset causa sua propter periculum rem suam esse iurare, deiurando saltem certus esset rem petitoris non esse: contra ne de iure suo taceret, iurauit quae res petitoris non esset, quo iuramento petitoris intentionem reuelit, sibique iurisiurandi exceptionem peperit l. nam postquam 9 § 1 ff de iureiurando l. 7 ff eodem tit. § 3 quaest. inst. de except. Sed inde hinc idem possessor post iuramentum praestitum possessionem eius rei suae quam iurasset amisit, quae ad petitorem deuenerat

tandę quomis. Quanti litis amissa possess post hic qui Iuraverat p actione
ex Iure Iurando profecta amittg possesse anouo possiore repetere, quod
Cuiatio negat Ulpianus. quinimò nouo possori retentio debet, et adversus
Iurantę exceptio, propt illā raōe quia Iurans n de possesso Iuraverat de-
clarando rę suam esse. sd potius de petitorio Iurando rę petitori non
esse. In qua specie illud imprimis observandę e Iuramenti authoritatę supe-
riorę f saltem æqualę esse cū authoritate rerū Iudicatarū l3 post rem Iudi-
catā 56 ff de re Iudicatā l. 2ª l3 non erit § 2 l3 admonendi 31 in fine
ff de Iure Iurando, l3 actoris l3 generaliter 1 et 8 sue 3 Cod de reb credit.
Donell. lib 24 coment cp 17 Duaren. ad tit de Iure Iurando cp 27 Ant.
fab. de erroribus pragmat. decade 18 errore 5 Cuiacius lib 13 observat cp 35.
Quippe quemadmodū post rę Iudicatā nulla adversus eā contraria probatio ad-
mitti ne eius authoritas labefactetur. Ita similiter, post Iuramentū pres-
titū contraria probatio n admittitur ne eorū religio et manifestat g Iuris ius-
[illegible]. l3 1 Cod de reb credit. l3 si 21 ff de dolo, l3 non erit § 8 2 ff
de Iure Iurando. l3 adversus 15 ff de except; Cuiac. lib 2 observat cp 19
Antoni fab. in rationali ad l3 in l3 non sufficit 22 ff de dolo Faquineus
lib 1 controv. cp 14 Petrus Gregorii lib 50 syntagmatis cp 11 Menoch.
de arbitrariis cp 319 Revard lib 2 Variorū cp 3.

6 Quae cū ita sint dubitari non
immeritò potest, qua raōe in specie Ulp. retentio exceptio que nouo possessori
deti adversus illū qui primi Iuraverat rę petitoris n esse; cū opporteat hunc
nouū possessorē probare rę suam esse; ut illam Iure retineat [illegible] probatione
quaquam audienda admittenda ue est. quoniam huiusmodi probatio Iuram
authoritatem everteret et Iurantis impietatę detegeret qd Iura n patiuntur.
d. l3 1 Cod de reb credit. l3 adversus 15 ff de except. l3 5 § 2 ff de Iure Iurando.
Qua raōe n obstante respondet Ulp nouū possessorem rę possessione
res, [illegible] illam prudente [illegible] qua raōe, quam nouus possessor ut effectu
rę possessio servet per exceptionis potestatę, n necesse habet probare rę suam esse
sd sufficit ei negare rę petitoris esse l3 qui accusare 4 Cod de edendo l3 re
tinendę § inst de interdictis quippe si nouo possessori necesse foret ad rem
servandū probare eā suā esse; cui probatio n admitteretur, expugnaret
enim hæc probatio Iuramenti authoritatę quandoquidē Iurans eo ipso Iuraverat
scilicet rę n esse eius, qui eā nunc possidet. Quapropter noui possessoris probatio

nequaquam admitteretur. d. l. quod si possessori 11. § 1. ff. de iure iurando 35
ubi licet quidam possessor iusiurandum non probat, sed indigeret. Quinimmo sufficeret
ei nescire se iurantis esse. ubi cum probatio admittitur, quippe probando
se non esse petitoris iuramentum non evertit, eo quod nihil de iure, dominio de
17 iurantis probatum, e[s]t solum de iure novo possessoris.

Ex qua decisione ad re[m]
nostram duae potissimum inferuntur. Primum est quemadmodum iuramentum quoad ad
instar rei iudicatae consequatur, sed iurantis non sit necessarium de iure
utriusque partium iurare, sed solum de iure alterutrius, quo sufficit et tota sententia
scilicet l. 1. ff. de iure iurando; ita etiam sententia non erit iudici necessarium
de iure utriusque partis pronunciare, sed solum sufficiet vel de iure rei conventi pro
pronunciare illum absoluendo, vel de iure petitoris illum removendo. Quod autem
2° loco evidenter infertur, evidenter infertur est quod sententia non de iure utriusque
partis sed solum de iure alterutrius pronunciaverit: ius illius partis de
qua pronunciatum non est nequaquam in rem iudicatam transire, neque comparationem
vel auctoritatem habere: quia saltem ex eo auxilio quae exceptionis rei iudicatae illud
sullum possit sine detrimento rei iudicatae, quae duplex illatio mihi
licet dicta non confirmat, recta quam dixit est Iasone, Castrense et Ale-
xandro et Hermanus Pauli num. qui d. l. Iulianus bene intelligendum esse
illa sententia absolutoria in qua iudex non pronunciavit de iure cum debitore
deliberando eum non debere. Alioquin quilibet creditoris retentio exceptio
illa auctoritas existeret quae omnis naturalis obligationis probatio iniqui-
quitate et falsitate illi deesset, sicut immo censemus. Pauli vero intelli-
gendum esse. sententia absolutoria in qua iudex de solo petitoris iure
pronunciavit eum removendo tanquam malecreditorem aliquantum sententiam
ei admovendo.
18 Tandem nequid inexploratum relinquamus observandum est
alterum de controversia exemplum extare apud ~~[illegible]~~ eius de Pauli in l.
Extante sexagesima § Latinus largus ff. de except. rei iudicatae. Cuius
decisionis, tametsi difficilis et tenebris involuta illa tam ratio est quod quando
ubi extraneus creditor agens actione hypothecaria adversus illius fideius
successores in iudicio vicerit, & adductam illam sua rem

dinaret ut extraneus victore & hipothecaria actione sine detrimento
Authoritati verò Iudicaturam exceperitur quoniam ut inquit Paulus
propè finem textus probabilius est Maevio non obstare exceptionem rei iu-
dicatae quia in primo Iudicio de Iure Maevij possessoris quaesitum est
sed solum de Iure extranei Creditoris. Maevius autem in hoc secundo
Iudicio non ostendit extraneum creditorem Ius pignoris non habere
alioquin si hoc contenderet ei obstaret exceptio quoniam expressè pro-
nunciatum est extraneum creditorem Ius pignoris habere; sed tamen quo-
niam quoniam Maevius ostendit se virtute antiquioris chirographi
potiorem esse in hoc pignoris praeferri que debere; ideo quaecunque proba-
tio, et novum instrumentum admittitur. quia de Iure nihil pronun-
ciatum est. Sunt plane in eodem textu aliae quaestiones obscurissimae sed
tamen omnes hoc uno principio rectè perpensae subsidunt.

N.o 9

Ex qua ad Pauli
interpretationem descendit ad Venuleij verum intellectum in obscuram
decisione textus in l. si procurator 8 § 1 ff. 19 ratam haberi. pro-
ponit Iurisconsultus falsum procuratorem sine mandato agentem pe-
cuniam ab alieno debitore interposita de rato cautione exegisse.
post pecuniam autem exactam, et cautionem interpositam Domi-
nus negotij rectam solutionem non habuit, quin immo iure suo
utens suam eandem pecuniam debitorem suum in Iudicium
vocavit. Debitor autem qui adversus falsum procuratorem
antea agentem male se se defenderat; et succubuerat adver-
sus Dominum nunc agentem efficaciter se defendit. adeo ut
absolutus que sententiam evaserit. Cum autem falsus pro+
~~curator~~

+ [pro]curator animadverteret stipulationem de rato adversus se esse commissam ... probatum negotij a Domino gestum, et eum creditor ipse negotij dominus ad nimiam pertineret se litem perdidisse ... ex illa pecunia verè debi-torem recuperandi via ... crevisse. hoc contesse fal-sus procurator et creditor egerunt ut procurator exac-tam antea pecuniam creditori sine litigio et sine lite restitueret cautimentes fore ut hac voluntaria pecuniae solutione, acceptatione que inter utrumque factas procurator tutus esset adversus omissam de rato stipulationem. Creditor autem pecuniam sibi naturaliter debitam, impugne retineret sini aut debitor interim.

Solet interrogari quod pondus habeat hec Vlpiani ratio suppositio do-
centis falsum procuratorem post reprobationem negotii a creditore factam
pecuniam eius creditori sine iudice et controversia soluere. respondens
fuit existimarique Vlpianus ita supponere quoniam post reprobationem negotii
a creditore factam creditor numquam potuit in iudicio a falso procu-
ratore exactam pecuniam per actionem negotiorum gestorum petere quasi e
meliori reprobato negotio perit actio negotiorum gestorum [illegible] aduersus procuratorem
62 in fine ff. de solut. [illegible] quo enim 12 § Iulianus ff. de rat. hab.
ni [illegible] Compensemus quod vero secus ff. de negot. gest. itaque in hac
specie queritur utrum si verus debitor per sententiam absolutus uenit ad
versus falsum procuratorem stipulationis de rato iam commisse expecti
peti per aliquam doli mali exceptionem remoueri in qua questione he
tre consultus respondet quod si creditor susceperat falsi procuratoris de
fensionem poterit verus debitorem agentem remouere retinere quam pecu-
niam [illegible] sine [illegible] soluit quam retentionem faciet per exceptionem
doli mali fundatam in obligatione naturali post absolutoriam sen
tentiam perseueranti quoniam uti saepe iam diximus obligationi natu
rali ille est praecipuus effectus ut quamuis actionem non pariat re
tentionem tamen indulgeat l. naturales 10 ff. de oblig. et act. l. si fidei
iussor 16 § 4 ff. de fideiussor. l. [illegible] 7 § 3 [illegible] ff. de pact.

[illegible] in qua specie

10 quoad presentem tractatum de authoritate rei iudicatae expectat quod
[illegible] est huius tantum difficultas [illegible] difficultate tali in lege Iulia
nus 60 ff. de condict. indebiti quemadmodum in illa specie fortasse
[illegible] sententiam non obstante authoritate rei iudicatae admi
ttitur doli exceptio et naturalis obligationis probatio ita similiter in spe
cie Vlpiani eadem exceptio et probatio aduersus verum debitorem post
sententiam absolutoriam admittitur quo circa genus respondendi idem est
omnino [illegible] id circo in hac specie naturalis obligationis proba
tione admitti quoniam verus debitor non tam per exceptiones suas efficaci
ter [illegible] et iudicantis religioni [illegible] absolutus euaserit quam

propter magnam actoris instantiam qui cum bonam aliquam causam habe
ret intentionem tamen suam in iudicio implere non potuit atque adeo
exceptione et naturali obligatione privatus rei iudicatae auctori
tate, nec eo casu quando quidem iudex loquutus non est de iure veri
debitoris, sed potius de iure negligentis actoris, utiliter sipulatus exceptionemus
quas dicentis in hac specie clarius patet non qua ratione fieri potest ut falsus
procurator in iudicio debitoris vincerit sed veniat autem creditor
succubuerit nisi quia dominus negotii id est qui creditor negligentis
probat. Versatur ubique ita interpretatur Castrensis inter alios l. si facturus
quando n.° 11 et in l. dispensatorem 62 de solut. Bartolus ibidem et in l.
Pomponius 9 de negot. gest. Comellus lib. 18 comment. cap. 12 in fine et t. Oswald
Litt. a ff. Ex novioribus autem interpretibus Valenzuela inter neque ibi qui
idem facit = sed tamen quamvis ad rem presentem sufficientes predictae
difficultati responsiones extiterint tamen in eadem clausula et adeo vigen
tes difficultates ut dissimulare culpe foret atque in primis illud est
fere inexplicabile qua ratione fieri in predicta specie possit ut propter
veram obligationem naturalem post sententiam absolventem impediatur actio
et excutiatur stipulationis de rato que tanquam adversus falsum procuratorem
commissa est eo ipso quod creditor idem qui dominus semel reprobave
rit solutionem procuratori factam. Nimirum adeo dicat ut propter illam
veram obligationem naturalem impediatur adversus procuratorem actio ex
stipulatu ut etiam si utraque obligatio civilis et naturalis manet
ret actio impediri si peteretur l. si procuratori 14 ff. de adil. ed. sine causa
quippe huiusmodi obligationes tamen si vigentes et subsequente s
nihil habent commune cum stipulatione de rato adversus falsum
procuratorem tam commissa quod assumptum evidenter ita probatur stipu
latio de rato idea a falso procuratore in favorem debitoris ex men
te pretoris interponitur ne si obligat verum creditorem negotii dominum com
probare a procuratore sibi facto, cogatur debitor cum duobus litigare dupli
cemque subire molestiam alteram cum procuratore primo agente alteram
cum vero creditore secundo loco agente l. si is cum iudicio 13 l. veri stipulat.
19 l. si sine 22 § Marcellus 6 ff. ratam rem haberi. Nimirum ex repetita causa

debitoris

debitori vertitur si creditor ratum non habeat quod procuratore gestum.

Nam cogetur debitor semel et iterum solvere quippe prima solutio fal-

so procuratori facta debitorem non liberat nisi rata a creditore habeatur

l. si procuratori 14 ff. de condict. causa data l. si quis offerenti 58 ff. de solut.

falsus 43 § 1 ff. de furtis Bonell. lib. 18 comment. cap. 14 Cuiac. lib. 6 quaestio.

num Africani in l. ultima § ult. ff. rem ratam haberi et lib. 28 quaest.

Papiniani in l. 1 ff. eod. tit. Larreategi lib. 2 select. ad interpretat.

Papiniani in l. Pomponius 3 ff. negotiis gesti. Ant. Fab. lib. 12 decret.

6 quapropter quod in specie Semlerus negotii gesti a procuratore dominus re-

probaverit esse que ite adversus debitorem esset fieri nulla ratione potest

ut actio ex stipulatu semel nata impediatur [illegible] quia etiam si etiam et natu-

ralis maneret obligatio Verum adhuc perpetuo forent stipulationis propter solam

negotii reprobationem esse omissam actionem qui debitori partem [illegible]

illa quod sua interesset d. l. si commissa 13 d. l. in stipulatione 19 ff. rem

ratam haberi. Huic tamen difficultati respondendum est cum Paulo Castrensi et

Barth. in l. dispensatoris 62 ff. de solut. obligationem quidem naturalem

solam post sententiam absolutoriam manentem non esse in causa ut actio

ex stipulatu impediatur quod ut efficaciter probat argumentum Neque credendis

et naturalis semel tunc exercitium actionis impedirent quaerimus dicen-

dum est id circo impediri quia intercessit realis et vera ratihabitio ne-

gotii gesti: quandoquidem creditor dominus quae negotii pecuniam sine ne-

[illegible] et sine controversia a falso procuratore accepit quae acceptatio ratihabi-

tio realis est non tantum ff. rem ratam haberi arg. tex. in l. debito-

rio Bonell. lib. 18

cap. 16 C. de solut. l. indebita l. quidam 12 ff. de eviction. Bonell. lib. 18

comment. cap. 14. plane creditor negotium antea reprobaverat, siquidem adversus

debitorem postea egit: veruntamen cum reprobati negotii poenituit iterum quod

acceptationem pecuniae ratum illud habuit. quae pecuniae acceptatio et rea-

lis ratihabitio debitorem ab obligatione naturali post sententiam

perseveranti liberavit quam ad hoc ut ratihabitio liberet debitorem

sufficit quod eo tempore quo celebratur reliqua subsit obligatio arg. a contrario

ex textu elegantii in l. ult. § ult. ff. rem ratam haberi [illegible] tum in l.

cum decem 71 § 1 et ff. de solut., cum uero actiua obligatione debitorem
non liberauit ratihabitio quam ab illarum cum exemerat uel iudicata
et impossibile est ut ratihabitio operetur supra illud extremum ad tempore
ratihabitionis non existit l. bonorum penult.ª l. ult.ª ff. ulti ff. rem ratam
haberi l. ult.ª ff. quis ordo in bonorum possess. seruetur l. 1.ª C. qui admit-
ti ad bonorum possess. possunt Cuiac. lib. 6 quest. Papiniani in d. l. ult.
l. ult.º ff. rem ratam haberi dici ibi ode. repetentes, Carredategui lib.
2. selectarum cap. 9. n.º 13. Donell. et Osualdo. ubi p.r. Cum
rem cum tempore Neali ratihabitionis saltem Naalis oblig.
extiterit idcirco predicta ratihabitio debitorem liberauit
l. uero si semel per ratihabitionem qualemque debitor libe-
ratus est. cessat actio executiua actionis ex stipulatu quo
neque predicta stipulatio ex mente Praetoris illum inter
ponitur ad securitatem restitutionis debitoris eo casu, quo domi-
num ratum non habendo debitor maneat obligatus l. si quis
§ 8. de solut. l. si commissa 13. l. in stipulat. ff.
rem ratam haberi. Qua propter debitor ex eo facere si ab
oblig. Naali per huius modi ratihabitione libera-
12 tus aduersus falsum procuratorem experiatur

Neque obstat
si obijceris dominum negotij non potuisse neque realiter neque
utaliter approbare negotium quod semel improbauerat l. Pomp.
§ vlt. tabula ff. de neg. gest. l. dispensatorem 62. ff. de
solutionibus l. quo i. 12. § Iulian. ff. rem ratam haberi
propter quod ad modum negotium semel approbatum reprobare sub
inde non potest l. cum Mulier 22. § ult. ff. soluto ma-
trim. l. si quis 27. C. de testib. l. cum Papa 24. C. de senten-
tijs et multa locut. Ita similiter negotium semel reproba-
tum non potuit utiliter approbari. Cui obiectioni breuiter re-
spondendum est. dominum quidem ad suam primum utilitatem directe non
posse approbare negotium quod semel improbauerat, quod assumptum
ex simulacio nostri manifeste probatur. quod quidem realis rati-
habitio ex post facto adhibita non officit ad
persequendam propriorum negotiorum gestorum actionem aduersus falsum pro-
curatorem quae ... sine Iudice ... controuersia procedunt

-tiam

Requirat dño dare aliquid neg. gerat actio mandati
neg. gest. negotiorum gestorum illa pertinuisset procura
tore reputere eius negotium iam impl[illegible] Argum.
text. elegantis in l. 1. d. 62. in fine ff. de solut. Ceterum
si dominus ratificet approbetque tale negotium. Nam quidem ad
distillit. operationem ipsius potius ad distillit. falsi p
curatoris rati habitio potest etiam in nra specie stringet.
Ingua creditor procuratoris offensum suscipiens potest
tela procuratoris Caa. rati habitio potest procuratoris si
multis e. species horum responsis ostenditur in l. quis e. ra.
§. ult. ff. ~~[illegible]~~ ratam haberi. Verum tamen omni
tendum non e. quod quamvis principaliter rati habitio dno.
non efficiat indirecto tamen et per sequentias ei efficit, quod
ff. pecuniae retinet, quae penes procuratorem manent non
pot. quia nullum ius retinendo habet neg. gestor ad debitum
reddire ad quod se deludit similiter debita post suum mandati
ter obligatus remansit. Nam his, datis obligationis ille
effectus e, et potest solute pecuniae retentione l. na
turalis ff. de obligat. et act. l. fideiussor 26. §. A. ff.
de fideiussoribus. quae etiam ita intro tantum speculator in tit.
de offensore §. quoniam Castrensis in l. dispensatorem 62. ff.
de solut. n. 6. Bartholus et Alvarez in l. Pomp. ff. de
neg. gest. Innocentius in ca. g. ex parte decani de rerum
[illegible] lib. 6. [illegible] Africani in l. ult. §. ult. ff. [illegible]
ratam haberi.

Verum enim vero quamvis, ea, quae hucusque iuxta le N°. 22
ge Iulianus 60. ff. de condict. indebiti et l. procurator 2. §.
2. ff. ratam haberi dissuerimus. Veraciter censeamus tamen
universa nra si modusque dicendi impugnatur a de
cis. Scaevola in l. quoque Pomp. 122. §. ult. ff. de V. O. dicimus
enim idcirco in dictis iuribus exceptionem doli mali fuisse
datam in obligatione nam debitoribus fuisse absolutis.

Vide oppon

Oppon. quoq. neq exceptio neq nra alijs obligationis obla-
tio rem Iudicatam autoritate infringit contra senten
tiam dictam a nobis a nobis sup. explicata. Quod res
pondendum generis ex eo quam late impugnatur quoniam
post rem illam, quae semel et in re Iudicata, nulla excep
tio neq dilatio admittitur. Ita sic illa sit autoritas
rei iudicatae. Quippe neq conditio indebiti, quae ex ex
ceptione perpetua rei Iudicatae ex predictis iuribus manutr.
neq actio Iudicati, quae ex quacumq sa. transacta in
re Iudicata obiicitur dilatione exceptione patiun
tur tametsi talis exceptio etiam obiectio Iudicij pronun
tiatae rei iudicatae. Assumptum probat Scaevola in d. l. q.
Rome §. fin. Quo loci proponitur duos fratres fraterna
et familiari divisione inter se paternam haereditatem
divisisse: Quibus in testo. pater mutuo substituit pro sub
stitutam pecuniam, ut ea, quae sine liberis moreretur supersti
ti fratri portionem suam ex trebelliano statim restitue
ret. Hanc familiariam haereditatis divisionem inter
posito pacto confirmaverunt fratres permittentes inven
cere nihil contra la divisionem facturos poena subinde,
pro stipulatam poenalem subjecta e. si contra conventa di
visionis fuisset, tandem pecuniariae substitutionis casus e
venit altero ex fratribus sine liberis defuncto vel
frater superstes portionem haereditatis paternae adiudi
catam fratri defuncto petebat sibi restitui ab here
dibus fratris. Heredes autem fratris defuncti sese de
fendebant exceptione pacti conventi, et transactionis in
divisione celebratae. Cuius transactionis pretextu effectum
esse credebant pro exceptione pacti, ut eius transactio fo
ret desiderii commissio et substitutio pecuniaria, quae verbis
in Iudicium deferretur. Iudex absolvit heredes defuncti
fratris ex asperaria bonorum petitione liberando, Quae abso

lutoria

Absolutoria s(upr)a illa(m) co(n)ten(tione)m aqua Iudicantes Religionis ha
buit q(uo)d in generali dimiss(ione) bonoru(m) etia(m) de Iure futuro
atq(ue) ideo de fidei Commissaria bonoru(m) restit(utione) transactu(m) vide
batur. Alii demonstrant o(mn)ia. cui et adversus fratre(m)
superstite(m) Iure Commissi pronunciatu(m) e(st). quasi de eo quo
que transactu(m) fuisset. In hac specie quaeret(ur) scemo la dum
adversus fratre(m) superstite(m) q(ui) succubuit in petit(ion)e fidei com
missarie hereditatis Commitatur. pena promissa in stipu
latione penali, que pactu(m) divisionis firmavit, et respondet
pena(m) adversus fratre(m) superstite(m) Iure Commissa esse
vel heredes defuncti fratris, duo sequantur Emolu
menta. Primu(m) e(st). Emolumentu(m) retentionis retinendo
parte(m) hereditatis in Iudicio deducta(m). 2.(dum) e(st). ex actio
efficaci pene Commisse p(er) Iuramentu(m) firmato divisionis
h. scemo le responsu(m) obscurit(ate) ex loquo, et erudit(ione) ple
nu(m) plenissima(m) Magnoru(m) Ingenioru(m) solicitavit
Curas Antiquoru(m) presertim Castrensis. Bart. et Iasonis
quib(us) Annumerandus e(st). Magnus Curatius in reu
stat. ad tex. in l. rescripto 10. § 1. ff. de pactis. N.° 13
Inquaq(ue).
illud inprimis observandu(m) e(st). Iudicium pronunciatu(m) p(er) qua
defuncti fratres heredes eo p(er) tra. absolvit. q(uo)d in ge
nerali pacto divisionis transactu(m) etia(m) de Iure p(re)baria
substitutionis videretur. In qua s(ententia) fuere ut refert Communis do
ctoru(m) oppinio ad eu(m) te(x)t(um) Albericus Cumanus, Alexander et Angelus, quos
Bartolo antesignato laudat et sequitur Iason in d. l. 122. § ult. de Verb. obl.
n.° 24. ratio fundamentalis earu(m) q(uo)d de Iure futuro et adventitio nondu(m) perce
ptoq(ue) conditionis cerciorato nulla, tamen si generalis transactio fieri pr(e)sumit(ur)
l. sicuti 45. § si sub conditione ff. si eq. l. cu(m) pater 77. § hereditatis 18. ff. eod(em) tit.
l. bes fabii 82 ff. de pactis l. mater 19. § is qui ex causa ff. de cond. indeb. l. qui cu(m)
ff. de transact. et quamvis Verus sit q(uo)d de Iure futuro et adhuc incerto possit

a Legis transactio celebrari. Secundum Salicetum et Cutheum in l. I. C. de pactis in ista de
ivreincerto transactio tunc demum admittitur quando specialiter et nominatim
de ergo dicta hoc incerto futuro que transegerunt, quae est sententia tua in d. l. 1. C. de pactis
Quippe quemadmodum circa rem habere incertam et dubiam potest recte contractus
Emptionis celebrari. l. nec emptio § et l. ff. de contrahenda empt., ita etiam de
Iure incerto transactio celebrari potest. Verum tamen requiritur, ut de tali Iure spe-
cialiter emptio transactio ne celebretur, ut in d. l. 1. C. de pactis, et in l. neque
emptio ff. de contrahenda empt. alioquin si inter stabentes specialiter in
Eventi maius censetur Ius illud ignorare quam de illo transegisse. Vel
ex in specie Secundum in generali pacto divisionis nulla speciali mentione sum
de Iure futuro fideicommissi facta fecerint censendum est eum receptam
de illo transactum non fuisse. cum sententia confirmati quondam Bart. doctri
nam laudatam a Cuttac. in l. cum qui in provincia ff. si certum petatur ubi
propter finalis cum tam vera docent praedicti dd. fratri heredes necessa
rios patris censeri speciales et dispositiones praesertim futuras ignorare
ubi quod si proponas heredes eius id ignorare, quod forte ipsi ex necessa
riis fuerunt ad differentiam extraneorum qui nunquam censentur ig
norasse. id totum quod in tt. continetur. I. de etate II § excus. ff. de inte
rrogat. l. unica. Cod. de his qui ante apertas tab., Cuttac. in solemni
recitat. ad tit. in l. bonorum 12 ff. de bonorum posse. Danell. lib. 7 ment.
cap. 4. antiquiore cum Savone in tract. fin. n° 58 =

Ex quo ad Secundum annotat.

No. 14

Verum discenditur intellectus ad principale resultus quae tota versatur
circa stipulatum penalem in ea specie in qua reus sine poena promisisset si
Dominus placitum divisionis fecisset nichil iure Dominus placitum, et transactum esse
licet, Verum quamvis nichil Dominus fecerit, videtur tamen Dominus ea fecisse sal-
tem pati auctoritatem rei iudicate in qua pronunciatum est in generali di
visione bonorum etiam de futuro fideicommisso transactum esse et consequen
ter pronunciatum fratres superstites a praedefuncti patris hereditate fuisse

Dominus subintrans

deniq necessarie et ut Judicii relegio

Si producta instrumenta arguuntur alioq; ss. ualet quod requiritur propter ea l. 2 et 3 C. si falsi testium dolo et omni et I et ergo et manuer recedere omni ad. Consequenter producens tamen maxime ei obstare et impugnari videtur ex ex l. Quiuis Hadrianus 53 attribuitur in quasi strictam esse exceptio desideratur et ad rescindendam predictam. Sed immo potius extraordinarii que restitutio nis remedii requiritur ex illa educti restitutorii parte si qua mihi iusta causa videbitur ar. tex. in l. 1a. § ult. et l. sed si 26 § ult. ff. ex quibus causis maiores. Sed breuiter respondendum cum Duaren. adl. et dere. Judicat. cap. 33 et Donello ubi proxime citato quod scilicet in integrum restitutio non semper significat effectum omnino iuris rescissionis quinimmo aliquando ueteris status repositionem siue extraordinariam restituendi actionem importat tum sic intelligendi in l. non intelligitur d. ad Hadrianus ff. de Aureffimi iuncta l. si fiscus 7 ff. eodem tit. Deinde non obstat tex. in l. qui agnitis 11 ff. de except. ubi ex sorte falsi instrumenti prelata cui dari exceptio non oportet quia ipso iure non valet ss. nec actio exceptio uel exceptio uel ex illa profluerit quoniam dicendum nullam efficacem actionem exceptionem de ex tali ss. oriri, orti tamen talis actio quam nasci oportet ista exceptio aut appelatio legitima interponatur ualere prorsus debeat tex. in d. l. 1 C. si ex falsis instrumentis et l. 15 ff. de doli mali except. iuncta l. 1 unic. de except. Tandem antequam hinc digrediamur explicandus est iuxta hanc doctrinam difficilis tex. in l. si fideiussor 29 § si omnibus ff. mandati ubi si fideiussor creditori pecuniam ignorante reo principali solue rit deinde creditor dolo fraudeque rei principalis aduersus solutionis factae ignarum in iudicio superaverit quae res obuenerit et adempauerit: repetitio quidem rei iudicatae cessat propter authoritatem rerum iudicatarum l. 1 C. de condict. indeb. l. 2 C. de sentent. l. cum putarem 33 ff. familiae herciscundae: datur tam actio de crimine stellionatus propter factae solutioni dissimulationem l. 381 vers. dissimulata ff. de crimine stellionat. Nimirum quemadmodum calitas aduersarii circa instrumenta falsa et falsos testes in eo punitur ut q. ipso quidem iure ualeat, sed tamen exceptionem uel actionem falsi eam elidat l. 1 Cod. si ex. falsis instrumentis l. 1 Cod. si tutor et curator falsis allegationibus, ita similiter calida dissimulationis fraus in eo punitur ut ss. q. stellionatus accusatione saltem indirecte euitatur.

Caput tertium. Utrum res inter alios acta et iudicata alijs praeiudicet

1° Rem iudicatam ius facere atque pro veritate haberi sine quaestione controversiam poni hactenus in primo et in secundo capite nostrae tractationis explicuimus. Quod si verum est, consequens videbatur ut sententia alios prolata alijs noceat seu prosit, atque ita docuisse videntur nostri prudentes dum scribunt sententiam in favorem heredis legitimi contra heredes testamentarios latam legatarijs et fideicommissarijs ac libertatibus testamento relictis obesse et praeiudicare l. 3 ff. de pign. l. Lancius 65 § penult. ff. de leg. 1° l. qui repudianti 17 § fin. l. cum mater 28 ff. de inoff. testam. l. aut 5 l. si pollussor 14 ff. de apelat. Sed tam frequentis assertum est res inter alios iudicatas alijs neque nocere neque prodesse l. sepe 63 ff. de re iudicat. l. Iuuii 21 ff. de his qui notantur infamia l. si petitor 31 ff. de iudic. l. Claudius 16 ff. qui potiores l. si ides nobis ff. hereditas ff. de his 1° l. si quis fundi 31 ff. de usufruct. legato.

2° Ceterum ut haec iura recte inter se componantur triplicem regulam sive declusionem constituere necesse est. Prima declusio ita se habet: sententia de negotio principali inter legitimos contradictores lata, ad quos negotij principalitas spectat, ius facit atque pro veritate inter quoscumque alios habetur qui de accessionibus negotij principalis contendunt. Declusionis species est huiusmodi: testator qui filio exheredato extraneum heredem instituit, ab extraneo scripto legata, fideicommissa et libertates reliquit; filius exheredatus per querelam inofficiosi testamenti iudicium patris rescindere conatur, ut rupto testamento hereditatem ab intestato vindicet; scriptus vero heres extraneus causam testamenti defendit, utpote qui ex iudicio testatoris succedat; in iudicio autem centumvirali filius vicit, quippe testamentum iniustum ex causa querelae pronunciatum est. Quaeritur utrum haec sententia legatarijs, fideicommissarijs et servis praeiudicet, quae ab extraneo herede scripto in testamento legata sunt. Et plane si res inter alios acta et iudicata alijs non praeiudicaret, ut in scriptis in tit. Cod. quibus res iudicata non praeiudicat et in tit. Cod. res inter alios actas neque nocere neque prodesse et in l. sepe 63 ff. de re iudicat. l. Iuuii 21 ff. de his qui notantur, in affirmandum videbatur legatarijs et fideicommissarijs et servis hodie ius integrum superesse, ut denuo de valore testamenti contendant cum filio hereditatem patris ab intestato possidente, ut redintegrata causa testamenti legata et fideicommissa ac libertates debeantur; neque illis scientibus et ignorantibus debuit praeiudicare sententia inter heredes scriptos et filium exheredatum prolata. Veritatem quoniam in hac specie sententia de negotio principali (id est de viribus testamenti) lata fuit inter legitimos contradictores

heredem scribere scriptum et filium exheredatum ideo affirmandum est si item quando:
Legatarijs fideicommissarijs servis quominus noceret · ut denuo opponant consilio de inoff. tes
tamenti obtendere · L. Papinianus 8 § penult.° L. qui repudiantis 17 ff de inoff.
testam.to L. 3 Versi. adiunge a herede testatore ff de pign. L. ante 5 L. fideicommissi
12 de appellat. cuius rei illa est ratio quoniam legatarij fideicommissarij et servi de
accessionibus dumtaxat contendunt ex principali negotio dependentibus scilicet des
legatis fideicommissi et libertatibus, que omnia ex testamento tamquam causa ab
dependunt L. si nemo 3 ff de testament. tutell. L. testamento 23 ff de manum.
testam.to L. si patroni 55 § ult.° ff ad senatusc. Treb. L. 1 § ult.° ff ut lega
torum nomine caveatur · L. si ex principali 139 ff de reg. J. quapropter ad illos
quam de testam.to principaliter sed solum indirecte et ex consequentia spectat id
circo statutum est sententiam contra heredem scriptum et filium exheredatum legata
tarijs et reliquis similibus nocere · quatenus de accessionibus contendere possunt quod
circa enim ex unoque · legatariorum et reliquorum prejudicium veretur cum sit
de negotio principali tam adque ex alio capite eiusmodi principale negotium
etiam a legatarijs, aut fideicommissarijs pro eorum accessiones retractari non possit,
ad eorum cognitionem et eis similibus quaestionibus quas causa principali damnes
reperit ut si velint possint intervenire · et sic inter se concurrere contradictores
gesti, ad quemadmodum permissum est eis etiam contra legitimi contradictoris appe
llare · L. si suspecta 29 ff de inoff.° testam. L. a sent.a 5 § si fideicommissario 1 ff
de appellat. docent Donell. lib. 21 comment. cap. 1 Cuiac. lib. 10 quaest. Papini
ani L. 3 ff de pignoribus et lib. 20 observat. cap. 7 et in notis ad Ulpianum
lib. regular. tit.° de statu liberis § 4 Petrus Barbos. ad tit.m 3 ff de iu
dicijs · in L. venditor 49 n.° 170 · Antiquiores cum Bartolo · in L. saepe 63
ff de re iudicat. Menchaca lib. 2 controv. usu frequentium cap. 23 n.° 13
Cobarr. in pract. cap. 13. Sed adversus hanc doctrinam gravis videtur et Pomponius in
3 L. statuliberi 29 § Quintus Mucius ff de statu lib. in cuius facti specie modo la
bori distinctus quam ad Quint. Muc. apposuit modo Antonius Sed sequamur
cui Celsus et Pomp. consentire videntur, numquam tamen efficacius ut illius
decisio cum iuris ratione conveniat. Species est huiusmodi qui exheredatum herede
instituerat Andronico servo proprio statuta libertatem reliquit sub conditione
si heredi X minus dedisset · orta subinde est hereditatis quaestio inter heredem

scripti et inter legitimum ab intestato venientem tandem d. scripti [illegible]
pro legitimo qui ab intestato veniebat [illegible] sic enim legendum est. Et loco
illius dictiones qui ex testamento aiebat se heredem esse. reponendum est
quia ab intestato aiebat se heredem esse. quam emendationem innumera [illegible]
[illegible] confirmant. primum clausula illa labeonis ibi si venerat legitimus ab
intestato heres fuisset qui [illegible]. deinde clausula illa Antonii ibi pecuniae
dari pecuniam heredi ab intestato secundum quod sententia dictum est. deinde
postrema [illegible] clausula ibi possessor hereditatis cui dare esset summa si
[illegible] esset hereditatis petitor [illegible] ceteris [illegible] quoque pecuniam [illegible]
reddere. [illegible] met statuliberi Andronici dubitatio [illegible]
[illegible] scripto herede intestato scripto lata fuisset [illegible]
dubitaret Andronicus se heredi testamentario dando liberum fore [illegible]
[illegible] in hanc emendationem Cujac lib 2 observat cap 7 etiam
[illegible] ad Ulpianum tit. de statulib § 4 Ant. Contius [illegible] ad [illegible]
[illegible] Gothofredus. quaerit utrum si Andronicus heredi legitimo
[illegible] dedisset liber fieret necne? an potius heredi scripto qui in judicio
succubuit dare debeat ut statutae libertatis conditionem adimpleat? in
qua quaestione Labeo distinguit si ad heredem scriptum hereditas [illegible]
[illegible] est [illegible] dandi adimplenda est; nec quidem
quam [illegible] Labeo hunc heredem scriptum in judicio succubuisse
dummodo [illegible] et [illegible] judices succubuerit quoniam [illegible]
tante [illegible] Andronicus poterit heredi scripto dando ad libertatem [illegible]
[illegible] at vero si hereditas vere ad scriptum non pertinet et judices [illegible]
scripti prolatam [illegible] deprehendatur [illegible] statutae libertatis [illegible]
[illegible] subcumbenti implere non poterit. Ceterum [illegible] [illegible]
[illegible] sentiebat arbitratus Andronicum recte ad statutam libertatem venire [illegible]
legitimo heredi [illegible] vincenti pecuniam dedisset. Movebatur [illegible].
[illegible] quandam legis 12 tab. authoritate in qua cavebatur statuliberum gravatum
ut heredi daret posse conditionem dandi cui quocumque domino adimplere,
ad quem ipsius statuliberi dominium quocumque titulo [illegible] donationis legati
[illegible] datis [illegible] emptionis [illegible]: quippe lex 12 tabul. emptionis emp-
toris [illegible] omnem alienationem omneque dominium [illegible]
quam

[illegible] Statuliber ad dominium quaerent per omnes titulos, sub titulo
Emptoris [illegible] Statuliberi l. Statuliber 3 [illegible] seq. l. mortuo 15 §. 1
l. [illegible] 27 l. [illegible] de statu lib. l. si servus [illegible] defuit. Ulpian.
lib. regularum lib. 1° de statu lib. § 3 [illegible] Statuliber [illegible] ad dominium
[illegible] quaerenti omnino [illegible] in cuius persona tamquam
in vero domino adimplere conditionem quam emptori [illegible] est domino [illegible]
[illegible] dominium [illegible] si quidem ea vera [illegible] titulo [illegible]
dominium Statuliberi [illegible] habet. Et hoc est simpliciori [illegible]
[illegible] species in qua sic [illegible] primo quidem, secundum [illegible]
[illegible] Statuliber potest adimplere conditionem in persona [illegible]
[illegible] subcumbentis? [illegible] si [illegible] neque nocuat neque praeiudicavit
[illegible] Statuliberi [illegible] si quidem potest ea integre [illegible] et causam
[illegible] fuerit; numerum [illegible] potest Statuliber [illegible]
[illegible] conditionem adimplere [illegible]
[illegible] quae subcubuisse. Et si dixerimus [illegible] denique
[illegible] defendimus [illegible] principali [illegible] contradictores [illegible]
[illegible] praeiudicare [illegible] qui de accessorio dumtaxat [illegible]
[illegible] libertate [illegible] est l. [illegible] § [illegible]
[illegible] relata. [illegible] Celsi [illegible] quae
[illegible] Statuliber [illegible] si [illegible] debendi [illegible]
[illegible] libertatem quae debentur: hoc [illegible]
[illegible] l. [illegible] 126 [illegible] l. si [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] testamenti [illegible]
[illegible]
[illegible] testamentum illud [illegible]
[illegible] testamenti [illegible]
[illegible] testamenti [illegible]

Directa [illegible] libertas relinqueret haereditate testam. [illegible] instituat quae [illegible]
de qua secundo heredi testamento [illegible] inter scriptum et legitimum oritur. In
qua specie quamvis legitimus scriptum vincat, [illegible] libertas subsistit
tenenda est; quippe ad hoc ut ea libertas valeat satis est illud testamentum
in quo relicta est subsistere, [illegible] ex [illegible] 9 ff de [illegible] tutel. [illegible] princ.
[illegible] 197 ff de [illegible] [illegible] testamento 20 ff de manumissis testam. juncta [illegible]
Si servus 32 vers. [illegible] causa ambulatione facit ff de stat. lib. [illegible]
de qua Pomponius [illegible] et [illegible] tractant illa est quae de secundo heredi tes-
tamento oritur, ingenu legitimus vicit, atque [illegible] bona hereditaria
[illegible] hereditate heredi [illegible] ipse [illegible] statuliber legitimo victori [illegible]
[illegible] est de quo quaeritur [illegible] pecuniam dandi [illegible] a primo testatore
posset in persona legitimi victoris adimplere. Cui difficultati respondet Pompon.
[illegible] legis 12 [illegible] in persona legitimi heredi adimpleri posse [illegible]
[illegible] heres legitimus et victor [illegible] statuliberi domi-
nium [illegible] emptor intelligitur [illegible] statulibera 6 § statuliber 3 ff de stat. lib.
[illegible] 62 § 1 vers. [illegible] de [illegible] quam inter
petitiones primum omnium ex [illegible] docuit Sarmiento lib. 2 select. cap. [illegible]
nomine secutus est noster Valencia lib 2 tit. 2 cap. 10 n° 9. [illegible] interpretationi ex eodem
Sarmiento illud [illegible] potest Pomponium [illegible] emptores [illegible]
primus heres [illegible] liberum vendidit quae secunda interpretatio [illegible]
[illegible] statulibera 6 § statuliber 3 vers. [illegible] ff de stat. lib.
5 [illegible] impugnatis [illegible] Si servus 60 § 1 ff de leg. 1 quo loci [illegible]
[illegible] proponit species, prima est de herede scripto, cui facta est hereditatis contro-
versia ab herede legitimo, [illegible] inter utrumque scilicet inter scriptum et legitimum
facta collusio ut legatarios et fideicommissarios fraudaret. Secunda autem species
est de eodem herede scripto cui ab herede legitimo mota est controversia, ceterum
heres scriptus serio et valide testamenti causam defendebat, et tamen [illegible]
[illegible] judicis succubuit. Tertia denique species est de herede scripto in primo gra-
du, cui datus est [illegible] substitutus: qui substitutus controversiam heredi
in primo gradu scripto movit, et cum [illegible] et serio inter utrumque tractare-
tur [illegible] substitutus hereditatem quae [illegible] substitutionis [illegible] in his omnibus
speciebus quaeritur [illegible] principali [illegible] inter legitimos [illegible] heredes [illegible]
[illegible] qui [illegible] de [illegible] laborant [illegible] in unaquaque
[illegible] specie respondet Ulpianus praedictam sententiam legatariis non nocere,
[illegible]

tum Vobmi arg.º respondeamus. Observandumque primo, ex tertia huiusque dupli specie, aut partem, aut nihil. difficultatis habere; quia de prima specie secundum ... loquamur cum ex Iure et Principiis, restitutionis separatur, ... sententiae principali intelligimus ... dummodo ... collusionis tractet ... ex ... L. ... et 2 ff. de appellat. L. qui repudiantis 17 § ... sequentibus ff. de ... L. Si ... 65 ff. ... lib 20. ... in L. 3 ff. ... 16 ... cp 32 ... lib 27 ... cp 1 in fine ... inter alios ... n.º 30 ... cp 12 n.º 5.

6 Deinde de tertia specie ... discutiamus ... tandum est legatarium ... gradu ... Imperator 78 ff. de leg. 2.º ... ex constitutione Severi in L. licet Imperator 78 ff. de leg. 2 L. 3 ... ad Sen. Cons. Treb. ... primo gradu heredis ... legata ... onus transit ... L. 7. ... ex constitutione Severi in d. L. licet Imperator 78 ff. de leg. 2. ... in tertia specie ... Sententia ... legatarijs ... nocere = Universa ... difficultas ... in secunda specie in qua ... Scriptus ... causa testamenti ... Judices ... est ... etiam in qua dubitari ... potest testamentum ... efficaciter rumpi ... appellatur ... Iudicatum L. ... Pretor 2 ff. ad Sen. Cons. Treb. L. ... 25 ff. ... L. qui Romae 122 § ... ff. de V. O. ... lib 27 ... cp 7 ... Bancus de nullitate ... effectu processus n.º 135 ... lib 1 select. cp 17 ... lib 5 ... cp 6 quo loco ... explicat ... in ... lib 3 select. cp 1 n.º 2 ... in novella 103. ... Iudex ... non tamen ... condemnatus probare potest ... Iudicasse ... sordidus et corruptelle ... in qua Iudex pecunia corruptus ... quae Iudicavit ... probatio corruptellae facit Sententiae nullitatem ... L. ... quando provocare non est necesse ... Vazquez Menchaca ... controversiarum usu frequentium lib 2 cp 17 ... cp 516 ... de nullitate n.º 163 ... Rep. ... Ulpiani ... est futuri necesse ...

Sed illam sponte data denegat principali inter legitimos et traductores pro iudicare
de fine legatarii servanti jurantibus qui deceptionis dominatur laborantes
ex quibus actio [illegible] causa est cadente lib. 2 decnet cap. 7 et lib. 16 carumnem
observatorum cap. 32 et lib. 20 [illegible] [illegible] lib. 3 ff de pignoribus negatione debeat
Rentbi iniuria ei facta non nocebit legatariis: quae clausula negationi dumplex
affirmative legenda est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] communi [illegible] [illegible] probabilius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lib. 2 recept. sent. cap. 13 [illegible] [illegible] nomine [illegible] Valenzuela noster lib. 2
tit. 2 cap. 10 n° 13 - [illegible] sententia quidem [illegible] [illegible] nocere
legatariis et fideicommissariis [illegible] ex testamento legata [illegible] hoc enim fieri
[illegible] potest quia cadente testamento accessoria omnia corruunt, [illegible]
[illegible] [illegible] si legatarii non quidem ex testamento [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] infectis [illegible] nomine adversus heredem qui [illegible]
[illegible] et sedentes sine appellatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
que iudicii sententia legatariis nocet quia [illegible] infectis [illegible] nomine [illegible]
[illegible] [illegible] quod sua interest appellatum non fuisse arg. tex. elegantis in l. suivi
3 § si legatarius 6 ff si cui plus quam per legem falcidiam [illegible] secundo sensu recte d.
[illegible] docet in [illegible] iudices legatariis non nocere, quam interpretationem
praeter sup.a laudatos praemisit [illegible] in gla. verbo non nocebit Jason in l.
qui Romae 122 § Flavius ff de V.O. n° 40.
[illegible] adversus nostram [illegible] oppo.
7° [illegible] difficile Gaii responsum in l. facta 63 § si heres 2 ff ad Senat. [illegible]
quo loci [illegible] proponit institutum heredem fiduciarium gravatum de restituen-
da hereditate eandem fideicommissario restituisse: post restitutionem autem
quaestionem inter institutum gravatum et legitimum ab intestato venientem ortam
fuisse; ostendebat legitimus neque institutionem in fiduciario neque restitutio-
nem in fideicommissario subsistere, quod testamentum nullum, [illegible] [illegible]
fuerat proinde quod universam hereditatem ab intestato sibi dumtaxat deferri.
institutus autem heres et testamenti et restitutionis [illegible] defendebat: Tandem
legitimus [illegible] [illegible] utrumque actiones activas et passivas [illegible] fideicommissarium
ex Senatusconsulto Trebelliano translatas in eius persona hactenus subsistant tam-
quam in herede fideicommissario. Et respondet [illegible] Trebellianam potestatem
nondum frustratam esse in persona fideicommissarii quippe docet actiones ex Senatus
consulto translatas in eius persona subsistere ex quo responso communi argu
mentabit

94

Argumentatur actionem in fideicommissario subsistere post litem denique principali inter heredem institutum et legitimum heredem latam, nihil aliud est quam fideicommissum, et precariam substitutionem valere subsistereque etiam post cursum et profligatam causam testamenti inter legitimos et traductores, arg. 1. contrario ex textu in l. si pactum §. 6 vlt. ff. ad senatusconsult. Trebell. quoniam lite denique principali inter legitimos et traductores prolata fideicommissarius non praeiudicat: auget difficultatem ex d. l. si pactum §§ ff. ad Trebell; quo loci Papinianus in eadem prorsus specie respondere videtur actiones ex Trebelliano in fideicommissarium translatas finiri per victoriam heredis legitimi, qui in quaestione hereditatis heredem institutum vicit. Nempe hunc o. dormitum sensum habere videntur illa Papiniani verba actiones temporaneae Trebelliani solent esse contra hereditatem qua potestas victoris tollit intellectum restitutionis. idest potestas victoris evincentis hereditatem et authoritatem facit ut pereat fideicommissum: quo pereunte actiones ex Trebelliano amplius non durant: apparuit enim testamento everso fideicommissum indebitum fuisse quae est vera Papiniani mens secundum Angelum Aretinum et Iasonem in l. filius familias 114 § divi de leg. 1. Castrensem: in l. itatamen 27 § quaesitum 6 ff. ad Treb. Benedictus Anellus in l. 1. parte 2. C. de bonis mat. Covarr. in practicis cp. 13 Anton Gomez in l. 40 Tauri n° 103 Molina de primogeniis lib. 1 cp. 8. n° 3 Greg. Lopez in l. 20 tit. 22 partit. 3 Cujacius lib. 20 quaest. Papini. in d. l. si pactum §. 6 vlt. Illustrissimus Valenzuela noster lib. 2 tit. 2 cp. 10 n° 18 =. ceterum huic difficultati quantumvis ingenti breviter respondendum est diversas omnino esse species a Caio et Papiniano tractatas. Nimirum Caius ille tractat speciem in qua heres fiduciarius post traditam et restitutam aliique ex Trebelliano hereditatem litem de viribus testamenti insemet ipsum suscepit, quo tempore ipse legitimus et traductor nequaquam est quippe post restitutam ex Trebelliano hereditatem institutus qui illam restituit deinceps pro herede non habetur, quoniam omnis hereditatis et testamenti potestas in fideicommissarium ipso iure authoritate transfertur l. 1 § 1 l. postulante 44 § 1 l. facta 63 in pro. ad Treb. l. quae in fraudem credit. et § et neroni 5 inst. de fideicomiss. hered. Donell. lib. 7 comment. cp. 25 et 29 Ant. Fab. decision. decade 9 ex § totum ede faber lib. 4°

dicit cap. 1° et Jurisprud.a Papinianea tit. 2 p.o Tillate 1.a, quod adeo verum est
Ut etiam in libertis testamento acquisitae de petit. hereditatis sibi debet cum fideicom
missario tantum destinari qui solus heres esse censetur, et vice heredis fungitur
l. item veniunt 20 § licet 13 ff de petit. heredit. l. si heres bb in fine prin
cip. ff ad Treb. Ant. Fab. in rationali ad dictam l. item veniunt § licet s.
Osuald. ad Septimum Donelli cap. 25 litt.a C. tam vero si heres institutus post
restitutam hereditatem heredem restitutionis non est admirari placet si debemus sen
tentiam de qua principii latam inter illustrissimos restitutores fideicommissarios
vanti in nocere: et sequentes actiones ex Trebelliano haduc subsistere. quam
et J. Osuldus Pilarius in capitulo huius tractationis loco scilicet in l. sepe
penult.a ff de re iud. hanc eam de d.am similitudine aliarum specierum expresse
Veri Gerii Scientie. ex quo dicendi aequiendi petiandi genere tam etiam ratio
efferentia ad Papinianum in l. si patroni 55 § ult. ff ad Treb. remittunt.
J. Dulemibi notantes observavit quaestionem de vi testamento restitutam
fuisse eum heredem institutum ante restitutionem hereditatis ibi ante restitutio
nem nec liberum eo restitutum. ut omnes observant praesertim Cujac. lib. 20.
quaest. Papin. ad eundem locum. quocirca dubitari certe non potest heredem insti
tutum cum quo lis restitutum et decessit de actionibus restitutorum supra ut
quamvis ante sent.m latam hereditas restituta proponit. haduc tam secun
dus restitutori fuit. primum. quia in petendis et prosequendis actionibus
tempus restitutionis inspiciunt l. vinsl. ex delictis defunctorum et ibi omnes
repetentes: Deinde quia sententiae et restitutionis tempora regulariter tamquam
ut apto tam in l. 2 ff de usuris iuncta voce in l. si stendit 21 § 1 in fine
ff de act. empti. Ceterum de illa difficultate quae resultat ex restitut. factas
interim dum quaestio testam.ti pendet. Leg. text. tamen 21 § quaesitum 6 ff ad
Treb. et l. 2 ff de rec. arbit. vel iudic. et l. qui cum herede 15 ff de 6. et act. Vi
dendus est Donell. lib. 7 comment. cap. 22 Cujac. lib. 3 observat. cap. 6. et lib.
17 cap. 3 Joannes Robert. lib. 2° recept. lect. cap. 15.

9° De Actione vero declarat praesenti
item impugnat textus in l. si superatus 3 ff de pignorib. quo loco Papini
duplicem rei vindicationis specialis scilicet et generalis proponit speciem
Prima species est de actione speciali rei vindicationis quando debitor qui
bona fide existimabat fundum ab alio possessum suum esse illum eundem fundum
creditori suo opposuerat: deinde agens actionem rei vindicationis spe
cialis adversus possessorem ut fundum sibi restitueret in probationibus dominii
suum

quæ et absolutam est possessor. Secunda species est actionis universalis rei vindicatio
quæ dicitur de jure hereditatis, actio enim petitionis hereditatis rei vindicatio universalis est
qua non res singulas sed universum hereditatem vindicat l. sicut l. 25 § petitio ff. de petit.
hered. l. hereditatis C. eod. tit. Donell. lib. 19 comment. cap. 12 Zachariæ lib. 11 comm.
cap. 2 Peregrin. lib. 46 Semptarum cap. 17 n. 2 Cujac. lib. 6 differentiarum Modestini in
pr. dicti lib. ff. de petit. hered. Ferrariæ lib. 3 commu. cap. 6 quando scilicet debitor
de[illegible] se: ab aliquo herede qui hereditatem hereditatem ex testamento adivit, et inde
quo fundo hereditarii tanquam domino, et additione facta creditori sub pignore obligavit, et
quod [illegible] debitori per actionem petitionis hereditatis adversus hereditati possessorem
eam vindicaret. Ponitur et similis de carente testamenti inter debitorem qui erat
creditor heres intestamentis et possessorem hereditatis qui erat legitimus heres ab intestato
[illegible] in qua justitione [illegible] sententiam et pronunciatum testamentum subsistere
: deinde apparuit pignus non fuisse recte distitutum: quam in hac specie universam
[illegible] rei ex testamento pendet [illegible] distitutum est pignus in fundo tanquam ad
debitorem hereditarium fundus pertineret: quam obrem [illegible] testamento appa
quod pignus non substitisse quam in re aliena pignus non valet l. servum quem 30 § ult. in
fine ff. de acq. [illegible] l. aliena 20 in pr. ff. de pignorat. actione Meliori tamen in l. 5
et l. 25 § si tamen ff. de petit. hered. inter duas species querit utrum [illegible] debitore
prolata noceat creditori? Et respondet Ulpianus nullum creditori prejudicium per sententiam
rei [illegible] speciali et generali rei vindicat. prolatae: in qua specie prima ad presentem
[illegible] potuit, quam in illa agitur de sententia lata inter debitorem qui fundum oppignorave
rat et inde fundi possessorem, in qua specie debitor agens per actionem rei vindicationis specia
lis [illegible] est Sententiae contradictor [illegible] enim Jus pignoris distitutum, et secundo rei pig
noratæ ad creditorem spectat non ad debitorem l. sepe 62 Versu Veluti si creditor de re
[illegible] l. prases § C. de pign. l. ab executore 2 § penult. in fine ff. de appellat: quocirca
Sent. [illegible] debitorem prolata creditori ignoranti non prejudicat, ignoranti inquam, quippe
sciente sententia noceat. l. [illegible] l. sepe 63 Versu Scientibus ff. de re jud. ubi de
[illegible] [illegible] manet Donell. lib. 27 comment. cap. 1 Cujac. lib. 20 [illegible] Papin. ad [illegible]
[illegible] in l. 2 C. de re judicata. = [illegible] casum est in qua sententia lata [illegible] creditor
[illegible] non prejudicat pignus est ab illo debitore et possessore pignoris [illegible]
[illegible] est si causa non cognita judicatum est [illegible] absente et contumace debitore
[illegible] respondente Judicatum sit. [illegible] casu [illegible] [illegible] preses
[illegible] peremptorium respondente Judicatum sit. [illegible] significat [illegible]
§ C. de pignor. [illegible] debitorem [illegible] submoveri [illegible] significat [illegible]
peremptorium submoveri elapso termino peremptorio edicti [illegible] interpretatione
[illegible] et [illegible] tota [illegible] confirmat [illegible] qui repudiantis 17 §

§ ult. ff. de inoff. testam. to. l. si iudicio §. ff. de excusationib. l. ex superioribus ... de
appelat. Itaque omissa prima specie de debitorea, cum et actionem rei vindicationis
specialis: universa difficultas vertitur ad secundam speciem in qua tractatur de debito
re in iudicio petitionis hereditatis et sententia victo. In hac specie cuius pro
positiones, ... certas constituere necesse est. prima propositio est creditorem illi
qui sese heredem esse putabat esse etiam legitimum contradictorem in iudicio uni
versali petitionis hereditatis: quam petitio hereditatis ad heredem solum spectat
l. 1. 2. et 3. ff. de petitio. heredit. l. licet 10. C. eodem tit. l. 1. et 2. C. quorum bonorum Donell.
lib. 19. comment. cap. 12. V. Desembre. ad tit. 7. C. de petitio. hered. n. 18 Ant. Gomez ad
l. 45 Tauri n.º 152: Secunda propositio est causam pignoris a testamento tanquam
a sua dependit. quippe si testamentum valet pignus etiam valet ... contra propria
institutum: si vero testamentum non valet neque pignus subsistit, ... in re aliena
institutum, eleganti in specie ... in l. ... et si ... si tamen 12 ff. de petitio hereditat.
l. aliena 20 in pr. ff. de pignorat. act. quod sequens esse videbatur; ut sent.ª de negotio
principali scilicet de causa testamenti ... heredis et hereditatis possessorem prolata de
beat creditori pignoratitio nocere de iure pignoris, et sequuntur actionis ... quod
argumentum sibi ipsi proponit Papin. ex ... legatariorum ... eamdem vim
sent.ª 9.ª testamenti lata praeiudicat = ... difficultati praemisses.
aliorum opinionibus respondeamus nos Papiniani verbis penitus inhaerentes, ne
gamus in primis causam pignoris a testamento tanquam a sua causa pendere. quod
assumptum duplici ratione ex ipso Papiniano probatur. 1.ª est quod pignus in nostra spe
cie ex conventione debitoris proficiscitur, et non pendet ex iudicio defuncti aut ... tes
tamento sed potius ex contractu inter debitorem et creditorem celebrato: alias atque
legata, fideicommissa, et libertates, quae ex iudicio testatoris proficiscuntur d. l. Papi
niani § penult.º ff. de inoff. testam. cum vulgatis quam probationem ... expre
ssit in nostra l. 3 vers. Cum legata quidem. 2.ª ratio est omnino decretoria quod fundus
hic oppignoratus potuit vere non esse hereditarius sed proprius debitoris aliunde quae
situs. quamvis enim debitor qui pignus constituit arbitretur fundum pignoratum heredita
rium fuisse tamen si creditor probaverit illum hereditarium vere non fuisse sed debitoris
proprium aliunde adquisitum, atque in eius bonis tempore pignoris contracti existentem
procul dubio creditor in iudicio actionis serviane vincet quia ad pignoris constitutionem
sufficit quod tempore contractus in bonis fuerit debitoris ... et ... 1581 l. 3 vers.
Cum tempore quo ff. de pign. Donell. tit. de pignorib. cap. 1 ... praemia ... membro 1.º
n. 4. Cuiac. ... 20 quaest. Papin. in nostra l. 3.ª quae ratio ... expressit in vers. enim vero.
Cuius hic est sensus, quod scilicet debitor male instructus in contestat.e actionis erraverit.
Cum actionem petitionis hereditatis fundi vere non hereditarii sed aliunde adquisiti peteret:

Nihil

dicit enim frequentius in Judiciis est quam alteras bona quadam habere causam malam tamen instantiam habere propter errorem instructionis et Directoris Tertullian. lib. de praescriptionibus multoties instantia eius deterior est causa sua.

Quia praeillustrat primae conclusioni observa tu ex eadem primae conclusionis infertur interpretatio ad text. in § 1 et ult. cum duobus seqq. ff. de liberis agnoscendis Juris redditae sententiae inter patrem et filium prolatae reliquos agnatos filios quae praeiudicat quatenus est de re principali (scilicet de statu filii) inter Legitimos Contradictores quo circa Successio atque hereditas sequela accessio quae sunt filiationis l. insuis 11 de lib. et post. l. in intercetera 30 ff. eodem, inde est ut si sententia in favorem filii proferatur, ceteris filiis in successione praeiudicet. Concordat text. in l. 20 ib. post 3, et ibi Greg. Lop. Cobarr. in pract. cap. 13 n.° 5. Deinde in fertur interpretatio ad text. in l. ingenuum 25 ff. de stat. hom. iuncta lege in l. 1 patronum 5 ff. si ingen. esse dicatur, l. cum non rato 3 ff. de collusione detegenda, l. 1 Cod. de ingenuis manumissis, ubi Juris si de statu et capite hominis inter libertum ingenuumve atque inter patronum sententia proferatur, omnibus praeiudicat qui de operis, de officio aut de successione liberti contendit. Haec enim omnia Juris patronatus accessoria sunt l. 1 et totot. ff. de operis libert. l. 1 et totot. ff. de bon. lib. Eadem infertur sententia inter Legitimos Contradictores in causa nobilitatis et sanguinis puritate prolatam Jus facere atque omnibus prodesse qui de eadem stirpe atque sanguinis linea proficiscuntur. tradit Arezzuel. de nobilitat. q. 27 n.° 14 Farinac. tom. 1 decis. 264 n.° 2 Molina de Hispanor. primogen. lib. 4 cap. 8 n.° 3 Garcia de nobilitate gl. 6 n.° 48 Greg. Lop. in l. 7 tit. 15 part. 2 gl. 9.

Post primae re gule probationem et definitionem, Secundam eam regulam stabilire necesse est quae hisce iis dicit sententiam de re principali cum uno ex pluribus Legitimo Contradictore lata si negotium illud quae principaliter ad alios spectat tamquam ad personas Legitimas, neque nocet neque prodest, ut cis Ates ... ut docet Juriscons. in l. ... impio ff. de ... 47 ff. de re iudicat. ... 11 ... probat ... l. Claudius 16 ff. qui potiores ... 10 ff. de exceptione rei iudicatae ... ad ... 9 l. 1 ff. de except. rei iud. tex. in l. 20 et 22 partita 3 ... 13 et 20 ... de consuetudinibus ... iudicata n. nocet. Albert. lib. 1 sent. cap. 13 et 20 ... de consuetudinibus ... 31 n.° 18 Lucae lib. 12 ... cap. 26 Cob. in pract. cap. 13 = ex qua conclus. interpretandus est text. difficilis in l. si qui 31 ff. de usufructu legato quo loco est casus divisio fundi fructuarii proprietarii inter heredes socii defuncti atque inter socium superstitem facta, Viro fructuario non praeiudicat quamvis arbitri sententia inter personas alioquin legitimas prolatas sit tamen quatenus fundi usufructus accessit alia est etiam persona Legitima ad quam principaliter causa usufructus pertinet, scilicet Vir fructuarius qui cum non fuisset ad communi dividundo Judicium vocatus ideo ei non potuit praeiudicare sententia inter heredes ... et superstitem defuncti socium prolatam. Quo circa quemadmodum Vir ... ante divisionem fundi usufructu

ex universa rei hypothecae apprehendendae habebat, cum ex parte divisionis illaesum manet jus usufructus; secus vero remotio hypothecae sunt in capite usufructuarii ad regimentum fundi debitori adjudicatae restringere; quae regula toties et preteri, et turbare in fenori crediderit. coincidebatis in l. si convenerit ff. de pign. act. eo modo pignus in portione, quae socii ex causa divisionis fundi oppignorati inita conventione facta creditori pignoratitio non praejudicat, quoniam arbitrium judicis communi dividundo ratione dividentis sententiae actus dispositiones personas praestabat, tamen quatenus jus pignoris servandi, altera est etiam persona legitima habet creditor, quod judicis vocatus non est, atque ideo jus pignoris quod in universo fundo pro indiviso habebat integrum manet, neque cogitur creditor jus suum ad regionem debitori judicio adjudicatam restringere. conformat ad primum casum in l. si fundi 6. §. 8. ff. communi dividundo. Unde evenit, ut socius superstes cuius regione pars fundi oppignorata usufructuarii adjudicata est, habeat praescriptis verbis actionem adversus socium pro parte usufructus a usufructuario, vel creditore pignoratitio evicta, l. si fratres ff. communia utriusque judicii. At vero si judicium inter socios et usufructuarium, vel inter socios et creditorem pignoratitium susceptum fuerit arbitri sententia inter omnes prolata omnes obligat, atque omnibus praejudicat l. communi ff. inter 12 ff. communi dividundo. l. cum in fundo ff. de creditoribus l. demonstrare ff. de re jud. Cujac. in solemni recitat. ad eam l. cum eum ff. de usufruct. Bachovius in ... et Donellus ... ad ... Ant. Faber de erroribus ... ff. Vinnius ... in l. Julianus 13 vide tertius 17 in fine ff. de act. empti ... quae difficultate ... et ... ubi ...

Rursus et

12 ... interpretandus venit subtilissimus Pauli locus in l. Claudius 17 ff. qui potiores in pignore habeantur, quando tertius creditor (quem Sempronium claritatis gratia appellabimus) Euthicianam primum creditorem vicerit, non tamen inde sequitur quod etiam Turbonem secundum creditorem vincere debeat; quia sententia adversus pignoris creditoris tertii Sempronii tertii creditoris atque Euthicianae primae creditricis prolata non potest Turboni praejudicare ad quem eque principali ... pignoris spectat. quod assumptum duplici ratione Paulus probat. prima ratio est quia si inter Euthicianam, et Sempronium tale pactum intercessisset ne scilicet Euthiciana pignus adversus Sempronium possessorem persequeretur. et ... placitis et conventione pacti Euthiciana adversus Sempronium agentem, Sempronius Euthicianam exceptione pacti repelleret ... l. Juriszentius ff. de pactis. in qua sententia nemo audebit dicere pactum inter Euthicianam, et Sempronium celebratum Turboni praejudicare debere, qui neque stipulavit neque pacto consensit. ... similiter neque sententia ... Euthiciana prolata ex causa sui juris ex privilegio suo non debebat Turboni secundo creditori praejudicare debet.

Et hoc

et Pauli sent. in Verse pone primi creditoris, usque ad Verse [illegible] aut contra. Quando
[illegible] vero illa Baldus [illegible] si post Sempronii victoriam Turbo secundus creditor adversus
Sempronium agere illumque vincerit (hoc enim apud Paulum significat dicere illa [illegible]
[illegible] atque ita [illegible] Paulo [illegible] D. de [illegible] ff. de [illegible] Verse haec
sententia [illegible]) haec sent. inter Turbonem et Sempronium prolata Euthicianam non
[illegible] praejudicaret; [illegible] adversus Turbonem secundum creditorem Euthiciana prima cre-
ditrix ageret: quod neque [illegible] Euthiciana de iure suo cum Turbone [illegible], ne-
que sent. inter Turbonem et Sempronium prolata Euthicianae praejudicare potest, quem-
admodum sent. inter Turbonem et Sempronium lata Euthicianae non nocet, ita similiter neque
sent. inter Sempronium et Euthicianam prolata Turboni praejudicare potest. atque haec est
sent. Pauli in Verse aut contra usque ad Verse nullomodo [illegible]. Tandem [illegible]
[illegible] Turbonem secundum creditorem sine praejudicio prioris sententiae id est sine metu excep-
tionis rei iudicatae (hoc enim sensu praejudicium apud Paulum [illegible] accipitur, atque etiam [illegible]
[illegible] rei iudicatae non praejudicat) [illegible] recte posse adversus Sempronium tertium
et [illegible] creditorem.

13 Ad hanc Pauli [illegible] definitionem duo argumenta [illegible] contra
videtur. primo fundatur in illa eadem ratione, qua [illegible] datur inter Turbonem Sempronium que [illegible]
[illegible] fuit. Si in prima instantia Turbonem [illegible] ratio aut [illegible] si Sempro-
nius tertius creditor Euthicianae primae creditrici, ex eo vinceret quod ea sua propria pecu-
nia [illegible] dimitteret pignus quod ab ipsa prima creditrice [illegible]; procul dubio Sempronius
primi loci in pignore obtineret, fieret quod Turbone privilegiatior, quod succederet in locum
et privilegium prioris creditricis quod est indubitabile. [illegible] qui potiores in pignore [illegible]
[illegible] in priorum creditorum locum succedunt. quemadmodum Euthiciana dimissa et [illegible]
[illegible] pecunia liberata Sempronius fieret Turbone potior et privilegiatior, ita similiter
Euthiciana sententia iudicis remota victaque [illegible] Sempronius [illegible] Euthicianae
locum occupare [illegible] Turbone privilegiatior: quod si Sempronius vincit Euthicianam, quae
potior est Turbone [illegible], est quod Sempronius Turbone vincat iuxta illud vulgare
Si vinco vincentem te a fortiori vincam te. [illegible] tam [illegible] ratio [illegible] robur et speciem
habeat videtur falsa omnino est atque male se expediunt Bart. Cu. et Salicet.
[illegible] tam feliciter explicaverunt [illegible] tit. de pignoribus [illegible] 2 membro [illegible]
[illegible] tit. de pignoribus cap. 1. [illegible] falsum est dicere Sempronium qui Euthicianam [illegible]
[illegible] primi loci in pignore occupare ipsi que Euthicianae succedere. [illegible] patet [illegible]
exemplo si dominus [illegible] actione rei vindicationis adversus possessorem atque [illegible]
[illegible] probationibus dominii deficiat, adeo ut iudex actorem dominium [illegible] domini
[illegible] bene probante repellat, non tamen inde sequitur possessorem qui absolutus [illegible] sententia

dominij rei litigiosæ mansisse requires pro eo [illegible] respectu Manus petitio[nis]
vid. l. si ante 15 infine. l. ex hoc ff. penult. et Latinus [illegible] verss. [illegible]
de except. rei Iudicat. l. si si [illegible] [illegible] et 9. 2. ff. de iure [illegible] quia [illegible]
nichil de iure possessoris pronunciavit non possessore dominij esse declaravit, quod
... actore dominij de iure suo non bene probanti, circumscripte removit [illegible]
[illegible] vid. l. qui accusare 4. C. de edendo, tunc hi qui supra [illegible] [illegible] [illegible]
petiat. [illegible] Salicetus in l. [illegible] ff. de condict. indebiti Remittitur ex eo quod Iudex Eu
thiciani primi Creditoris de pignoratione suo non bene probante repellent; non sequitur quod
idem Iudex in eadem sen.ta Sempronij [illegible] creditorem in loco Euthiciani reponat
... Iudex de iure Euthiciani circumscripte pronunciavit non vero de iure Sem
pronij. atque [illegible] [illegible] ultra [illegible] [illegible] in d. l. si ante 15 ff.
de except. rei Iudicat. nichil de iure Sempronij pronunciatum est quia potest Eu
thiciana non potest esse repulsa Sempronius. Sic atque se res habet quando Sem
pronius pecunia sua pignus ab Euthiciana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] id expresse inter Euthicianam et Sempronium agitur ut Sempronius Euthi
cianæ [illegible] in pignore [illegible] [illegible] loco [illegible] reponatur. Inde [illegible]
[illegible] secundo creditori præiudicet non vero sent.a l. 1. C. qui potiores in
pign. hab. C. de his qui in locum prioris Creditoris
Ad secundum argumentum adversus hanc Pauli
defensionem [illegible] [illegible] et gravis et subtilis quod argumentum communi circulo
[illegible] reciprocum appelo. [illegible] lib. 2 [illegible] Pauli [illegible] l. Claudius et [illegible]
lib. 1 [illegible] 6 [illegible] Pauli et [illegible] Si Sempronius qui Euthicianæ [illegible] primi
loci [illegible] quod Euthicianæ in privilegio succedat et [illegible] Ut [illegible] secundus
[illegible] est Sempronij [illegible] Creditoris vinceret, ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod est unicum argumenti Pauli fundamentum. quod si semel admittamus illud
subinde [illegible] ut Euthiciana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] hypothecaria fundi a [illegible] [illegible] [illegible] non potest illa
esse potior et anterior Creditrice quæ est certa sent.a Pauli in verss. aut contra. quod si non
admittamus illud [illegible] [illegible] ut Sempronius qui ab initio victor adversus Euthicia
nam cadit postea actione Iudicati a [illegible] Euthiciana fundi oppignorati [illegible] [illegible]
[illegible] respectu Sempronij [illegible] [illegible] [illegible] si Sempronius actione
Iudicati fundi ab Euthiciana [illegible] eundem fundum simile Iudicati actione [illegible]
a Sempronio vindicabit: quia quemadmodum Sempronius victor adversus Euthicianam
[illegible], ita etiam [illegible] adversus Sempronium [illegible]. porro quis non videat hanc [illegible]
infinitam, et circulum reciprocum, [illegible] et Iuri [illegible] quia [illegible] ut hanc difficultatem [illegible]
[illegible] affirmandum a pignore [illegible] [illegible] Euthiciano primo Creditrice
Quidem

Debitore deueniri prædictis uictoriæ Calidromi Semproniq tertij creditoris ab ipso
tūc p victoria aduersus Tiberium Secundum creditorem. Circulus autem fit eviden-
ter, quia scilicet et Sempronius contra Titium aduersus Calidromum operatur
ipso p circuitus datæ uictoria inspectione priuilegij tacenti. quando non
obstat sententia qua Sempronius Calidromus cui illi non ostales priuilegiatus
priuilegij neque illud repetat in leg. priore, neque denique de hoc possessor
pronunciauit, sed circumspecte declarauit Calidromus priuilegij suj non
præiudicasse, quæ sent. retentione quidem dedit Sempronio non vero actio-
ne adiudicandi op. tac. in ij. Fides posteriori ll. in prin. et § ff de liberis
et § similes ff de except. rei iud. Cum aut sola sent. Sempronio ad vindican-
dum non sufficiat, oportet illum descendere ad priuilegij anterioritatis probatio-
nes in quo illum succumbere omnino necessarium est, quia ut vidimus
creditor est nullum quoad Calidromum priuilegij habet.

Superest modo.

15 Ut hanc secundam regulam nostram breuiter ab impugnatione defendamus. Im-
pugnationes aut duorum sunt generum. primum genus illarum est quæ probare viden-
tur rem iudicatam alteri præiudicare debere. Secundum est illarum,
quæ probare videntur rem iudicatam alteri prodesse debere, quod et ma-
iorem aut maiorem aut saltem eandem difficultatem habet quod primum. Circa
ea igitur quæ quædam nocent quandoque non nocent actione nostra,
credere adiungere possumus, stipulatione stipulatio uel l. et alteri ff. de
stipulatio, et ff. de l. ad hoc ultimum impugnationis genere accedentes
incohabimus ad l. 29. ff. ubi est etiam ubi est pro mutuo, et l. ff. de vin-
dicatione. quo loco si contingit eius alteri qui querelæ non habet quæ
rela aduersus heredem scriptum quasi illum tamquam incompetentem obtinere
Sempronius instituit actionem ei fieri si heredem sitandi, quia ... propterea
m. Franciscus ... filij ... ex stipulatio occupans hereditatem pa-
ternam ... de inofficioso testamento contradicatoris ... se
Scipio ... 12. ... ff de ... liber. ... ff ... aeq. ...
... lib. 6 obseruat. cap. 5. Giurbinus lib. 1 ... cap. 16 ... lib. 2.
... cap. 20. Borell. lib. 7 ... cap. 2 ... C. ... eandem ...
assumptione probat ... l. 3 ff. si seruitus vindicetur ... fundi
de communi seruitus ... libertati ... ex ... ratione ... consortio ... socij uin-
dicauit, unus victoria ... prodesse: modo ... seruitutes ...

do de [illegible] ... [illegible] ... quecumque sacerij
dividitur [illegible] stipulationes [illegible] ff de [illegible] ... Vulgatas [illegible] non obstan-
tibus [illegible] affirmandum est [illegible] ... Iudicatas [illegible] non proderesse ne-
que nocere [illegible] ... [illegible] ff de [illegible] testam. quia sent.
[illegible] ... filijs [illegible] non prodest [illegible] ... [illegible]
quentias [illegible] quemcumque modo testam. rupto hereditas ab
intestato filijs defertur, [illegible] exheredatio [illegible] testam. [illegible] plane
si sent. [illegible] filijs prodesset [illegible] ... heredes [illegible] aeb
[illegible] Iudicata [illegible] ... [illegible] de re Iud. Verumtamen
quia in ipsa sent. [illegible] effectus ex sent. resultans filijs prosit,
ideo [illegible] Iudicata illis non [illegible] quinimmo [illegible] ... potest
necessarij hereditatis ab intestato defert [illegible] testamento rescissionem
hec aut interpretatio fiet manifestior exemplo [illegible] ... dubitasi
[illegible] ff de hered. inst. quo loci filius sub potestatiua additione insti-
tutus factus est heres voluntarius, quia predicta additio [illegible] potesta-
te suspendit [illegible] ff de additionibus institutionum [illegible] conditionibus ff de addi-
tionibus et demonstr. Verumtamen si filius sponte additionem adimpleat [illegible]
vel necessarius, non ex eo quod additionis implementum [illegible] ... [illegible]
tionibus ff de additioni et demonstr. [illegible] qui [illegible] ff de additionibus institutionum sed potius
quia remoto impedimento lex ipso facto deffert hereditatem, ita similiter rupto [illegible] sen-
tentia testamento in ea sent. prodest filijs quinimmo [illegible] sententia [illegible]
tionis impedimentum remouenti [illegible] 20 ff [illegible] quo impedimento remoto
lex ipsa deffert ab intestato filijs hereditatem. Nequaquam interpretationi [illegible]
[illegible] si non mortis [illegible] ff de inoff. testam. de qua [illegible] est [illegible]
[illegible] 19 [illegible] cap. 10 [illegible] ad [illegible] de inoff. testam. cap. 13 [illegible] insolem
ni [illegible] in [illegible] postumus [illegible] ff [illegible] in [illegible] res Iudicata non
preIudicat = Ceterum [illegible] in [illegible] loci [illegible] 53 ff si seruitus vindicetur. Respondendum est
[illegible] socij victoriam alijs prodesse non tam [illegible] socij victoriam, quam [illegible] ipsum prediy
cui principaliter comodum victorie adquiritur quippe servitutes reales non personis
[illegible] ipsius debentur [illegible] ... certo genere 13 [illegible] si michi 21
[illegible] iuncta [illegible] sequenti [illegible] 22 [illegible] 1 [illegible] unius ex socijs 3 ff [illegible]
[illegible] prediorum [illegible] Vulgatis [illegible] in leges [illegible] sent. non [illegible]
[illegible] pronunciam [illegible] 31 [illegible] ff de [illegible] 33 si dicantur
[illegible] ff [illegible]. Unde [illegible] non est [illegible] unius socij victoria [illegible] quando
quidem

quandoquidem hoc emolumentum proficiscitur quod dicere auctor est non me latet
Non me latet feliciter in d. l. 1 § ex vero iudicat si nocet illius tua solutio
que retulisset ad naturam individuitatis servitutis que solutio nobis non
displicet, sed tamen in praesentiarum illi supersedemus illud addendum est sibi in
viam annumerandum circulum in l. denuntiasse 17 § si quis ff ad l. Iuliam de adult.
de quo videndus Salicetus ubi proxime ~~Verumtamen huic argumento respondemus~~ &c.

2um impugnationis genus desumitur ex textu
in l. 3 § si tamen ff de libero hom. exhibendo et l. si cui 7 § si de 2 ff de accusationibus
l. qui de crimine 9 C. eodem tit. in quibus textibus res inter alios legitime iudicata reliquis
aliis ad quos principaliter spectat videtur praeiudicare. Videtur verumtamen huic argumento respondemus
cum plurimorum doctorum distinctione primam rationem duplex est 1. quia publica accusatio
singulis populanti, sed cuilibet de populo permissa est ut recte docet Donell. lib. 21
Comment. cap. 1 in fine numero populus unus idem que semper est argumento textus in l. propo-
nebatur 76 ff de iudiciis quapropter quilibet ex populo agente totius populi agere
videtur, atque unus accusator totius populi vice fungitur, ideoque si ab uno accusato
reus absolutus ab altero accusari non potest. 2a ratio est quia inhumanum est
de eiusdem hominis crimine saepius experiri aliorum maxime rei fidei et inno-
centiae suasibaret l. licet 6 § sponsus 4 ff nautae caupones docet Cuiac. in recita-
tione ad textum in l. 9 C. de accusat. Verumtamen hoc dicendi genus aliquas patitur ex-
ceptiones prima est si reus absolutus praevaricatione prioris accusatoris l. ult.
ff de praevaricatione l. si quis 11 C. de accusat. l. 3 § 2 ff de libero hom. exhib. Se-
cunda exceptio est si reus non iudicio per sententiam absolutus sed transactione
privata et remissione evasit l. qui cetera 5 § ult. ff ad l. Iul. de vi publ. 3a ex-
ceptio est si sola abolitione non vero sententia reus absolutus. tunc enim
sola poena remittitur. delictum autem manet et reus potest a quolibet post triginta
dies accusari. l. ult. C. de generali abolitione l. aut privatim 10 § ult. ff ad
S. C. Turpillianum Paulus lib. 2 Sent. tit. de abolitionibus. Similis est species
in l. libellorum 3 § libello ff de accusationibus. 4a exceptio est quando post rei etiam
iudicialem accedit secundus accusator cuius privatim interest et de privato
dolore qualis est maritus in causa adulterii l. si cui 7 § 2 ff de accusat. l.
si maritus 4 § ult. ff ad l. Iuliam de adulteriis. Inde de aliqua ex praedictis
exceptionibus intelligendus est textus in l. penult. ff de re iudicata non praeiudicat

ut docet Cabal. ubi proxime relatum

Tandem ad tertiam regulam deveniamus desumendam illa ex Pinelo est in l. 1 sup. verbo Scientiae ff. de re iudicata quod sententia inter alios res litigantes alicuius possessionis prolata tertio personae ignoranti non praeiudicat, quae in alia ultima causa Cabal. habent potuisset complere neque litigare sed debere et sententia nobis sibi foret. Exemplum est in venditore cuius titulum habet emptor. Deinde in debitore a quo causam habet creditor pignoraticius. Deinde socer vel pater a quo causam maritus in dote habet, et quae omnia exempla communicat Marius in verbo Scientibus. Cuius regulae una generalis exceptio est, scilicet scientia tertii personae. Si enim scit autorem suum litigare neque prohibet autor creditor ex mandato tertii personae litigare. ag. text. in l. cum qui petit ff. de mandati aliquid contra sententiam illi praeiudicat, quae est certa Pineli sententia in verbo curauit usque ad ver. si diversa causa. Ioannes probant text. vers. 3 in pr. ff. de pignorib. l. cum dicitur. 29 in fine ff. de except. rei iud. l. ab executore 23 quod Cabal. ff. de appellationibus l. 20 et 22 parte 3 et aliis quae congessimus ad interpretationem text. in l. si superatum 3 ff. de pignorib. ex quo desumenda sunt quae ad huius regulae illustrationem decere videntur. Videndus interim Covarr. lib. 2 var. cap. 1 Cabal. lib. 12 observat. cap. 25 Cabarr. in practicis cap. 13 Valencia lib. 2 tit. 2 cap. 10 n. 9 et electis Salicet. Loris ex quoribus plures sequimus in l. 1 C. de re iudicata. Menoch. de praesumpt. lib.

2 cap. 70. Tandem hic prolixi laboris pausam faciamus interim reassumpti post dominicae passionis et resurrectionis celebritates dies [illegible] cum tentus interpretationem viam in Gadinopoli

15 D. mo [illegible]

Finis

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

Amigo es mi alma mayor de toda

NVNqua

NVnqua

quando bivires sucedidos de l[illegible]

[illegible] si queres ser feliz
[illegible] amigos q[ue] [illegible]
[illegible] y [illegible]
[illegible]
Las [illegible] e sus [illegible]
tienen [illegible] memoria
E [illegible]
Como [illegible] Juan garcia [illegible]

Jul[ian] Lopez [illegible]
[illegible] y muy [illegible]
Con balzamo [illegible]
Con [illegible] para mugeres

[illegible] de [illegible]

Alonso de [illegible]

Antonio romero [illegible]

[illegible]

Juan [illegible]

[illegible]